

21485

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ ve EDEBİYATI BÖLÜMÜ
TÜRK DİLİ ANABİLİM DALI

DOKTORA TEZİ

ESKİ TÜRK ŞİİRİ
(İNCELEME-METİN-İNDEKS)

Tez Danışmanı
Prof.Dr.Necmettin Hacıeminoğlu

Hazırlayan
Cevdet Şanlı

Y. Ö.
Yükseköğretim Kurulu
Dokümantasyon Merkezi

Edirne-1992

İ Ç İ N D E K İ L E R

ÖNSÖZ	I-III
GİRİŞ	IV-X
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ ve KISALTIMLAR	XI-XII
SES ÖZELLİKLERİ	1
A. ÜNLÜLER	1
1. e/i Meselesi	1
2. Ünlü Uyumu	2
a. Kelimelerde Ünlü Uyumu	2
b. Eklerde Ünlü Uyumu	6
1. Görülen Geçmiş Zaman Eklerinde	6
2. Anlatılan Geçmiş Zaman Eklerinde	6
3. Geniş Zaman Eklerinde	7
4. Emir Eklerinde	8
5. İsim-Fiil Eki -ğan/-gen	8
6. İlgî Hali Eki -nîng/-nîng, -nîng/-nîng	8
7. İsimden İsim Yapım Eki -çı/-çi	9
8. İsimden İsim Yapım Eki -lı/-li	9
9. İsimden İsim Yapım Ekleri -lık/-lik, -luk/-lük -lîg/-lîg, -lûg/-lûg, -sız/-siz, -suz/-süz	9
10. Fiilden Fiil Yapan -ur/-ür, -tur/-tür Ekleri	10
11. Fiilden Sıfat Yapan -mış/-miş, -gîl/-gli, -güçî/ -güçî, -gûlug/-gûlûg, -yuk/-yük Ekleri	10
c. Bağlayıcı Ünlülerde Ünlü Uyumu	10
1. İyelik Eklerinde	10
2. Zarf-fiil Eklerinde	11
3. Emir Eklerinde	11
4. Fiil Yapım Eklerinde	12

3. ÜNLÜ DEĞİŞMESİ	13
ı/a a/ı Değişmesi	13
a/u u/a Değişmesi	13
ı/i i/ı Değişmesi	13
ı/u u/ı Değişmesi	14
e/i i/e Değişmesi	14
ü/e e/ü Değişmesi	14
ö/ü ü/ö Değişmesi	14
u/ü ü/u Değişmesi	14
4. ÜNLÜ DÜŞMESİ	15
5. ÜNLÜ DÜZLEŞMESİ	16
6. YUVARLAKLAŞMA	16
a. Kök ve Gövdelerde	17
b. Bağlayıcı Ünlülerde	17
7. ÜNLÜ TÜREMESİ	19
8. ÜNLÜ UZAMASI (UZUN ÜNLÜLER)	19
B. ÜNSÜZLER	20
1. b/v Meselesi	20
2. b/m Meselesi	21
3. d/y Meselesi	22
4. ğ/v Meselesi	23
5. k/h Meselesi	23
6. k/ğ Meselesi	24
7. t/d Meselesi	24
8. Ünsüz Uyumu	25
a. Görülen Geçmiş Zaman Eklerinde	25
b. Fiilden Fiil Yapan Eklerde	25
c. Gelecek Zaman Eklerinde	25
ç. Sıfat-fiil Eki -ğan/-gen	26
d. İkinci Teklik Şahıs Emir Eki -gıl/-gil	26
e. İsim Çekim Eklerinde Durum	26

9. Ünsüz Düşmesi	.27
10. Benzer Ünsüzün Düşmesi	.29
11. Ünsüz İkizleşmesi	.29
12. Yer Değiştirme(Metatez)	.30
13. Kelime Başında "y-" Meselesi.	.30
14. Sadalılışma	.30
15. Sadasızlaşma	.31
16. Süreklileşme	.32

ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

A. İSİMLER

1. İSİM	33
1. İSİMDEN İSİM YAPAN EKLER	33
a. -cı/-çi Eki	34
b. -çuk/-çük Eki	34
c. -daş/-deş Eki	35
ç. -ar/-er Eki	35
d. -çığ/-çig Eki	35
e. -kıa/-kie,-kına/-kine,-kıya/-kiye	36
f. -ç Eki	36
g. -egü(-igü) Eki	37
h. -lı/-li Eki	37
ı. -lîğ/-lîg,-lug/-lûg Eki	38
i. -lık/-lik,-luk/-lûk Eki	39
j. -rak/-rek Eki	40
k. -dı/-di,-tı/-ti Eki	40
l. -sak/-sek Eki	40
m. -suk/-sûk Eki	40
n. -sız/-siz,-suz/-süz Eki	.40
2. FİİLDEN İSİM YAPAN EKLER	42

-a/-e Eki	42
-ak/-ek Eki	42
-k/-k,-ık/-ik,-uk/-ük	42
-dı/-di,-tı/-ti Eki	43
-ğ/-g Eki	43
-ğı/-gi,-gu/-gü,-kı/-ki,-ku/-kü	44
-ga/-ge,-ka/-ke Eki	44
-gaç/-geç,-kaç/-keç Eki	44
-gın/-gin,-kın/-kin Eki	45
-gan/-gen Eki	45
-ı/-i,-u/-ü Eki	45
-m Eki	45
-l Eki	46
-n Eki	46
-y Eki	47
-z Eki	47
-sığ/-sig,-suğ/süg Eki	47
-mı/-mi Eki	47
-mur/-mür Eki	47
-t	47
-mak/-mek Eki	48
-ma/-me Eki	48
-ş Eki	48
3. İSİM ÇEKİM EKLERİNDE EK KALIPLAŞMASI	48
a. İsim çekim eklerinde ek kalıplaşması.	48
b. İyelik eklerinde ek kalıplaşması	50
4. İKİZLEMELER	50
a. Aynı mânâda olan kelimelerin ikizlemesi.	50
b. Zıt mânâlı olan kelimelerin ikizlemesi.	50

c. Yakın mânâlı olan kelimelerin ikizlemesi . . .	51
ç. Herhangi iki kelimenin ikizlemesi	53
d. Sayı adlarının ikizlemesi	53
e. Kelime başına gelen aynı heceden bir parça ile meydana gelen ikizleme	53
5. BİRLEŞİK SÖZLER	53
6. İSİMLERDE ÇOKLUK	54
7. İYELİK EKLERİ	55
8. İSİM HAL ÇEKİMİ	56
a. İlgi Hali Eki	56
b. Yükleme Hali	57
c. Yaklaşma(Yönelme) Hali	57
ç. Bulunma Hali	58
d. Çıkma(Ayrılma) Hali	58
e. Eşitlik Hali	59
f. Vasıta Hali	59
g. İstikamet(Yön) Hali	59
h. İsimlerde Soru Hali	59
II. SIFATLAR	60
1. İŞARET SIFATLARI	60
2. NİTELEME SIFATLARI	60
3. RENK ADLARI	61
4. SAYI ADLARI	63
a. Asıl Sayı Adları	63
b. Sıra Sayı Adları	63
c. Üleştirme Sayı Adları	64
5. SORU SIFATLARI	64

6. BELİRSİZLİK SIFATLARI	.64
7. PEKİŞTİRME SIFATLARI	.65
III. ZARFLAR	.66
1. TARZ(HAL) ZARFLARI	.66
2. MİKTAR ZARFLARI	.67
3. YER ZARFLARI	.68
4. ZAMAN ZARFLARI	.68
5. SORU ZARFLARI	.69
B. ZAMİRLER	.70
1. ŞAHİS ZAMİRLERİ	.70
a. Yalın Hal	.70
b. İlgi Hali	.72
c. Yükleme Hali	.72
ç. Verme(Yaklaşma) Hali	.73
d. Bulunma Hali	.74
e. Çıkma Hali	.74
f. Eşitlik Hali	.74
g. Vasıta Hali	.75
h. Bulunmazlık Hali	.75
2. İŞARET ZAMİRLERİ	.75
3. SORU ZAMİRLERİ	.76
4. BELİRSİZLİK ZAMİRLERİ	.77
5. DÖNÜŞLÜLÜK ZAMİRLERİ	.80
6. AİDİYET(AİTLİK) ZAMİRİ	.80
C. EDATLAR	.81
1. ÇEKİM EDATLARI	.82
2. BAĞLAMA EDATLARI	.85
3. KUVVETLENDİRME EDATLARI	.88

4. SORU EDATLARI	90
5. ÇAĞIRMA-HİTAP EDATLARI	90
6. CEVAP EDATLARI	91
7. ÜNLEM EDATLARI	91
8. GÖSTERME EDATLARI	91
9. TEKRARLAMA(TEKERRÜR) EDATLARI	91
Ç. FİİLLER	93
1. İsimden Fiil Yapan Ekler	
-a/-e Eki	93
-al/-el Eki	93
-k/-k Eki	94
-kar/-ker,-gar/-ger Eki	94
-ad/-ed Eki	94
-da/-de,-ta/-te Eki	94
-la/-le Eki	95
-lan/-len Eki	95
-ar/-er Eki	95
-sa/-se Eki	95
-sin/-sin Eki	95
-r Eki	95
-sired Eki	96
-ı/-i,-u/-ü Eki	96
2. Fiilden Fiil Yapan Ekler	96
a. Ettirgenlik Ekleri	96
-ar/-er Eki	96
-dur/-dür,-tır/-tir,-tur/-tür Eki	96
-gur/-gür Eki	97
-d/-t,-d Eki	97

-ur-/-ür- Eki	97
-t- Eki	97
-kıt-/-kit-, -kut-/-küt- Eki	98
-kar-/-ker- Eki	98
-z- Eki	98
-k-/-k- Eki	98
b. Belirsizlik Eki -l-	98
c. Dönüslülük Eki -n- ve -r-	98
ç. İsteşlik-Müşareket Eki -ş-	99
d. Olumsuzluk Eki -ma-/-me-	99
3. FİİL KİP ve ZAMAN ÇEKİMİ	
A. BASİT ÇEKİMLER	100
1. Haber Kipleri	
a. GENİŞ ZAMAN	100
b. GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN	102
c. ANLATILAN GEÇMİŞ ZAMAN	103
ç. GELECEK ZAMAN	103
2. Dilek Kipleri	
a. EMİR KİPİ	104
b. ŞART KİPİ	106
c. GEREKLİLİK KİPİ	107
B. BİRLEŞİK ÇEKİMLER (BİRLEŞİK KİPLER)	107
1. Hikâye Birleşik Çekimi	108
2. Şart Birleşik Çekimi	108
4. BİLDİRME	108
1. Olumlu (Müsbet) Bildirmeler	109
a. Ek-fiilsiz yapılan bildirmeler.	109

b. "ol" zamiri ile yapılan bildirmeler	.109
c. "siz" zamiri ile yapılan bildirmeler	.109
ç. "turur" ile yapılan bildirmeler	.110
d. "er-" fiili ile yapılan bildirmeler	.110
2. Olumsuz(Menfi) Bildirmeler	.111
5. SORU ŞEKLİ	.111
6. ZARF-FİİLLER	.112
-a/-e Eki	.112
-ı/-i,-u/-ü,-yu/-yü Eki	.112
-p,-ıp/-ip,-up/-üp Eki	.113
-ıpan/-ipen,-upan/-üpen,-ıpanın/-ipenin,-upanın	
-üpenin Ekleri.	.114
-gınca/-ginçe	.114
-galı/-geli,-alı/-eli	.114
-madın/-medin,-madın/-medin,-matın/-metin,	
-mağın/-meğin Eki	.115
-duk sayu/-tuk sayu Eki	.115
-dukta/-dükte tükta/-tükte	.115
7. İSİM-FİİLLER	.115
1. Geniş zaman isim-fiilleri	.116
2. Gelecek zaman isim-fiilleri	.116
3. Geçmiş zaman isim-fiilleri	.118
4. -ma/-me,-mak/-mek ile yapılan isim-fiiller.	.119
5. -ş eki ile yapılan isim-fiiller	.121
8. OLUMSUZ(MENFİ)FİİL ÇEKİMİ	.122
A. Basit Olumsuz Fiil Çekimi	.122

1. Geniş Zaman Çekimi	.122
2. Gelecek Zaman Çekimi	.123
3. Şart Kipi	.123
4. Emir Kipi	.123
B. Olumsuz(Menfi) Zarf-fiiller	.123
C. Olumsuz(Menfi) İsim-fiiller	.123
9. BİRLEŞİK FİİLLER	.124
a. İsim + Fiil Olan Birleşik Fiiller	.124
b. Fiil + Fiil Olan Birleşik Fiiller	.125
1. İktidarî Fiil	.125
2. Tezlik İfade Eden Birleşik Fiiller	.126
3. Devamlılık İfade Eden Birleşik Fiiller	.126
4. Diğer Birleşik Fiiller	.126
MELİNLER	.127
İNDEKS	.226
BİBLİYOGRAFYA.	.520

Ö N S Ö Z

Türk Dili sahasındaki çalışmaların en önemli kısmını, eldeki metin incelenerek **meydana getirilen araştırmalar oluşturmaktadır.**

Türk Dili'nin tarih sahnesindeki mazisini gösteren ve günümüze kadar intikal eden yazılı vesikaların ilki olan Orhun Abideleri, ilk olmaları bakımından ne kadar önemli ise, bir çoğu Türyan kazılarında **bulunan ve** bizim çalışmamıza malzeme olan "Eski Türk Şiiri" örnekleri de o kadar önemlidir.

Biz doktora çalışmamızı meydana getirirken R.R.Arat'ın derlemiş olduğu 35 tane parçayı esas aldık. Önce metinlerin içerisinde geçen kelimelerin indeksini meydana getirmek ve sözlük oluşturmak için metinlerde geçen bütün kelimeleri (okunamayan eksik kelimeler de dahil olmak üzere) işledik. İşlerimiz alfabetik sıra ile indeks sistemine göre tasnif ettik. Böylece metinlerde geçen kelimelerin "indeksli sözlüğü"nü yaptık.

Metinlerimizde madde başı olarak, çekime hazır (kök ve gövde olarak) 713 tane fiil, madde başı olarak 1918 tane isim ve isim soylu kelime tespit ettik. Burada hemen şunu ifade edelim ki isimleşmiş, isim haline getirilmiş fiil soylu kelimeler de isimler içerisinde sayılmıştır.

Metinlerimiz dinî ağırlıklı olduğu için hangi din çevresinde kaleme alınmış ise, o dinin terimi olan kelimeler aynen metinlere alınmıştır. Biz indeksimizi oluştururken, Arat'ın yapmış olduğu tercüme esas olmak üzere, bu kelimeleri kaynaklardan bulup mânâlandırmaya çalıştık, bulamadıklarımızı da olduğu gibi indeksimize aldık. Yabancı menşeli kelimeler, umumiyetle Türk hançeresine uygun şekilde metinlerde yer almıştır.

II

Biz bu gibi kelimeleri indeksimizde, Arat'ın tercümesinden yararlanarak, asıl şekilleri ile vermeye çalıştık.

Çalışmamız, İnceleme-Metin-İndeks olmak üzere tertip edilmiştir. İnceleme kısmında metinlerimizde geçen kelime ve kelime gruplarını iki ana başlık altında ele aldık. Birincisi "Ses Özellikleri", ikincisi "Şekil Özellikleri"dir.

Ses özelliklerini incelerken Türk dilinin her devir ve sahasında karşımıza çıkan ses hadiselerini ele alarak örneklemeye çalıştık.

Şekil özelliklerini kendi arasında İSİM (İsim-Sıfat-Zarf), ZAMİR, EDAT, FİİL olmak üzere dört grupta ele aldık. Böylece metinlerimizde kullanılan Türkçemiz'in çerçevesini ortaya koymaya çalıştık. Bugünkü Türkçemiz' göre farklı bazı kullanılışlarla karşılaştık. Mesela burkanınğlı / burkan -ıng- lı "burkanlı, burkana ait" bu örnekte hal ekinden sonra yapım eki getirilmesi, Türk dilinin yapısına aykırıdır. Yine "törttin sîngar" aslında "tört sîngar-tın" olması gerekir. Türk dilinde kelime gurubu olan yapılar, birer kelime kabul edilip, üzerlerine ek alacaksa, bu ikinci unsurdan sonra gelmesi gerekir. "akıgsızlı, atıgsızlı" gibi kullanılışlar, yapı itibarı ile yanlış kabul edilmese bile, mânâ itibarı ile yanlıştır; çünkü, -sız/-siz eki -lı/--li ekinin olumsuzluk ifade etmektedir. Bu itibarla, hem olumluluk hem de olumsuzluk ifade eden eklerin aynı kelime üzerinde kullanılması tenakuz teşkil etmektedir.

Bunların yanında ünlülerde, yuvarlaklaşma temayülü göze çarpmaktadır. Hiç bir tesir altında olmamasına rağmen mesela "yaktır-" olması gereken kelime "yaktur-" şeklinde sıkça kullanılmıştır.

Zamirlerin çekiminde, özellikle ikinci şahıs teklik ve çoklukta, ismin hal ekleri üzerlerine getirilirken, sinide/ sinde, sizinge/ sizge şekillerinin kullanılması yapı itibarı ile yanlış

III

tır.

Burada bir kaçına temas ettiğimiz bu özâlikler kanaatimizce devri için mutlaka bazı ayrıntıları ifade ediyordu. Metinlerimiz nispet itibarı ile şiir oldukları için, cümle olarak ele almaya lüzum görmedik. Fakat şiir metni olsalar bile, metinlerde sağlam bir Türkçe'nin kullanıldığı ortadadır.

Bana bu çalışmayı vererek, Eski Türkçe ve Eski Türk Şiiri hakkında bilgilerimin pekişmesine vesile olan, tezimin her safhasında yardımlarını esirgemeyen kıymetli Hocam Prof. Dr. Necmettin Hacıeminoğlu'na teşekkürü bir borç biliyorum.

Ayrıca çalışmalarım esnasında yardımlarını gördüğüm Yrd. Doç. Dr. Vahit Türk ve Dr. Emin Kalay'a teşekkür ederim.

Cevdet Şanlı

G İ R İ Ş

Türk dili,yazı dili olma bakımından iki bin yıllık bir geçmişe sahiptir.Türk dilinin bu vasfı değişik alfabelerle ifade edilmiş olmasına rağmen,kesintisiz devam etmiştir.Bugün de geniş coğrafi sahalarda,değişik lehçe ve şiveleri ile üç yüz milyona yakın insan tarafından kullanılması,dilimizin bir imparatorluk dili oluşunun göstergesidir.

Tarihi bu kadar eski olan dilimizin,tabiidir ki edebiyatı da çok eskilere dayanmaktadır.Edebiyat sahasında söz sahibi olanlar,edebiyatımızı,"sözlü edebiyat" olarak teşekkülünden sonra,yazılı vesikaları ile ilk defa ve günümüze kadar intikal eden VIII.asırda abideleşmiş Orhun Abideleri ile başlatmaktadırlar.Yazılı edebiyatımızın başlangıcı kabul edilen Orhun Abideleri,belâgatın,hitabetin zirvede olduğunu gösteren en mühim kaynaklardır.Bu kaynakların bu seviyeye gelmiş olması,geçmişinin çok daha eskilere dayandığını göstermektedir.Yazılı olarak Orhun Abideleri ile başlatılan ve XI. asra,İslâm'ın kabulüne kadar geçen zaman içerisinde oluşmuş mahsulleri "İslâm Öncesi Türk Edebiyatı" olarak telakki ederken,kullanılan dile de "Eski Türkçe" adını vermekteyiz.

"Eski Türkçe,"Tarihi Türk Şiveleri"nin olduğu kadar,o şivelerin devamı olan "Çağdaş Türk Şiveleri"nin de temelini teşkil etmektedir.Eski Türkçe dönemi,XIII.yüz yıla kadar getirilebilir.Çünkü bu dönem ve hususiyetleri hemen XI. asırda ortadan kalkmış değildir;bilakis Budist Uygurlar,Eski Türk Şiiri geleneğini devam ettirmişlerdir.

Türk şiirinin en eski dönemi,pek de uygun olmamakla birlikte,"İslâm Öncesi Türk Şiiri" diye adlandırılabilir.Bu dönemin teorik olarak,başlangıçtan XI. yüz yıla kadar gelebilen en eski örneklerinin VIII. yüz yıldan kalma olduğu göz önünde tutulursa,İslâm öncesi Türk şiirinin VIII.-XI. yüzyıllar arasındaki dönemi kapsadığı söylenebilir.İslâm öncesi Türk şiiri geleneğinin Doğu Türkistan'daki Budist Uygurlar arasında XIII. yüz yıl sonlarına kadar devam etmiş olduğu dikkate alınırsa,bu dönemi,Arat gibi VIII.-XIII. yüz yıllar arası,aşağı yukarı altı yüz yıllık bir dönem olarak kabul etmek gerekir.

MANİHEİST UYGUR ŞİİRİ(VIII.-XI. yüz yıllar) :İslâm öncesi Türk şiirinin bize kadar gelen en eski örnekleri,sözlü halk şiiri örnekleri olup,XI. yüz yılda ve daha sonra yazıya geçirilmiş ürünler hariç tutulursa,Doğu Türkistan'da Maniheist ve Budist Uygur kültür çevrelerinde yaratılmış olanlarıdır.Çünkü,bilindiği gibi Uygurlar,Maniheizm'i Doğu Türkistan'a gelip yerleşmeden çok önce,daha Moğolistan'da iken kabul etmiş bulunuyorlardı.Moğolistan'daki Uygur devletinin (744-840) üçüncü hükümdarı Bügü Kağan (759-779) Mani dinini,bilindiği gibi,762 yılına kadar kabul etmiş ve Maniheizm,Uygurlar arasında kısa zamanda yayılmıştı.

Mani ve Uygur alfabeleri ile yazılmış bu eserlerin ve eser parçalarının önemli bir kısmını,Sogdça'danve öbür İran dillerinden çevrilmiş dinî metinler,tövbe duaları ve nikâyeler oluşturur.Bunlar arasında önemli sayıda manzum dua ve ilahiler din dışı sayılabilecek bir aşk şiiri de bulunmaktadır.

BUDİST UYGUR ŞİİRİ(IX.-XIII. yüz yıllar):Budist Uygurlar'dan kalma manzum eserlerin sayısı Maniheist Uygurlar'a ait olanla-

rın sayısına oranla çok daha fazladır. Arat'ın derlediği 25 manzum eserdeki toplam dize sayısı 1400'ü bulmaktadır⁽¹⁾

Yukarıda da ifade edildiği gibi, Eski Türk Şiiri örnekleri olarak bize intikal eden metinler dîni mahiyet arz etmektedirler.

Yrd.Doç.Dr.Osman Fikri Sertkaya, bir makalesinde şunları söylemektedir⁽²⁾:

"Bu metinlerin pek azı Mani dîni çevresinde, büyük çoğunluğu ise Budizm inancı çevresinde söylenmiş manzum parçalardır. Bu manzum parçaların belli başlı özellikleri kısaca şunlardır:

1. Metinler, genellikle dörtlükler halinde yazılmaktadır. Dîni hikâyelerde bu kurala tam olarak uyulmaz. Mısra değişebildiği gibi dörtlük şeklindeki söyleyişler de görülebilir.

2. Metinlerde kafiye satır başındadır. Eğer baş kafiye bir ünlü(vokal) olursa bu ses aynen tekrarlanır. a/a/a/a, i/i/i/i gibi a~e, i~i, o~u, ö~ü değişiklikleri mühim değildir. Çünkü "baş kafiye" göz içindir. Baş kafiye bir ünsüz olursa, o zaman ünsüzden sonra gelen ünlü de aynen tekrarlanır. ba/ba/ba/ba ,çe/çe/çe/çe vs. gibi.

3. Dörtlükler çoğu zaman kendi içlerinde bir bütündür. Fakat bir çok örnekte de dörtlüklerin ikinci dörtlükte tamamlandığı görülmektedir.

R.R.Arat ise, Gabain'den iki yıl önce, Çince yazılmış olan kelimelerin Türkçe olarak okundukları ihtimalini belirtmiştir. Yani Arat'a göre Çince kelimeler "ondoku" değil, "kundoku" metoduna göre okunmalıdır."(Ondoku ve Kundoku tabirleri için bkz., a.g.m.)

(1) Prof. Dr. Talat Tekin, "İslâm Öncesi Türk Şiiri" TDD, Türk Şiiri Özel Sayısı I (Eski Türk Şiiri), TDK, yay., sayı 409, Ocak 1986, Ankara, s:3-42

(2) Yrd. Doç. Dr. (şimdi Doç. Dr.) O. F. Sertkaya, "Eski Türk Şiirinin Kaynaklarına Toplu Bir Bakış", Türk Şiiri Özel Sayısı I (Eski Türk Şiiri), TDK, yay. sayı 409, Ocak 1986, Ankara, s:43-79

VII

Türk yazı dilinin ilk kaynakları kabul edilen Orhun Abideleri'nin şekli ilim çevrelerinde tartışmalara sebep olmuş, bazı araştırmacılar, Eski Türk şiirinin ilk örneklerinin burada mevcut olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bu fikri ileri süren Sovyet Türkolog Stebleva, bunu ispat etmek için Kültigin Abidesi'nin güney-doğu cephesinden bir parçayı ele almış ve bunu "manzum" diye ve "7'li kalıba uygundur" diyerek tartışmalara yol açmıştır. Bu fikre Korş ve Ruad Köprülü de taraftar olmuşlardır.

Talat Tekin, bu görüşlerin yanlış olduğu fikrindedir. Hatta Stebleva'nın fikrini ispat için, metnin ikinci mısra'ının başına (men) zamirini eklediğini belirtmektedir. Stebleva'nın üzerinde durduğu bu kısım bir "hatime"dir. Kanaatimizce Orhun Abideleri, mensur şekil örnekleridir.

Eski Türk şiirinin ve şiir sanatının mefhumlarını ifade etmek için kullanılan tabirleri şu şekilde kısaca sıralayabiliriz: (1)

1. KOŞUG : Bugün elde mevcut mahdut malzemeye göre, "nazım, manzume, manzum parça ve şiir" mefhumunun ifadesi için daha çok "koşug / koş-u-ğ" kullanılmış olduğu anlaşılmaktadır.

2. KOJAÑ : Altay Türkçesi'ndeki kojan ("şarkı, türkü") şekli / kojañ üzerinden koşan koşag inkişarına bağlanabilir. Bu takdirde -n~g değişmesi kalın sırada da kendisini gösteriyor demektir. Bkz. bir de kojañçı "şarkıcı", kojañ ayt- ve kojoñdo- "şarkı söylemek."

3. KOŞMA: Mânâ bakımından "koşug"un müteradii olarak kabul edilebilen koşma, nisbeten yeni bir şekil olup, cüz'i değişikliklerle bugünkü şivelerde yer almaktadır.

(1) Prof. Dr. R. Rahmeti Arat, Eski Türk Şiiri, XI-XXII, TTK. yay., II. baskı, Ankara-1986.

VIII

4. TAKŞUT : Eski Türkçe içinde bilhassa Burkancı Uygur muhitinde, geniş ölçüde kullanılmış olduğu görülen "takşut" tabirine daha sonraki devirlerde pek rastlanmamaktadır. Yukarıda koşuğ/ koş-u-ğ' da olduğu gibi burada da takşut /tak-ı-ş-u-t yolu ile meydana gelmiş olmalıdır.

5. TAKMAK : Takşut ile aynı kökten geldiğini düşünebileceğimiz takmak tabirinin bugünkü şivelerde kullanılışı için, bkz. Radl.

6. IR YIR : Bu tabirin bugüne kadar muhafaza edilmiş olan her iki mânâsını Mahmud Kaşgarî'de buluyoruz. Bkz. Div.

7. KÜG : Eski Türkçe şiirler arasında tarih bakımından daha eski olarak kabul edilebilecek olan Aprınçur Tigin manzumelerinde bu tabir bir defa takşut ile birlikte geçmektedir. Küg tabirinin nazım, şiir, türkü, ır vb. gibi bir çeşit ifade etmiş olduğu neticesine varılabilir.

8. ŞLOK (/śloka) : Sanskritçedir. Aslı sanskritçe olan bu şlok (/śloka) kelimesinin Türk muhitinde aldığı şekiller, bir çok diğer yabancı kelimelerde de olduğu gibi henüz kat'i olarak tesbit edilmiş değildir.

9. PADAK (/skr. Padaka) : Nisbeten az kullanılan padak (/skr. padaka "şiir, bir şiirin (dörtlüğün) dörttebiri" mânâsındadır.

10. KAVİ (/skr. Kāvya) : Daha çok uslup ile ilgili görünen bu tabire Eski Türkçe metinlerde az tesadüf edilir.

11. BAS, BAŞİK : Sogdça Mani metinlerinde başa, babah, paşik şeklinde "ilahi" mânâsında kullanılan bu tabirin Türkçe'deki telaffuzu henüz açıkça tespit edilmemiştir.

Eski Türk edebiyatı sayfelerinde adları muhafaza edilen ve metinlerimizde örnek eserleri bulunan Türk şairleri şunlardır;

1. Aprınçur Tigin 2. Kül Tarkan 3. Singku Seli Tutung 4. Ki-Ki

5. Pratyaya-Şiri 6. Asig Tutung 7. Çısuva Tutung 8. Kalım Keyşi

9. Çuçu 10. Yusuf Has Hacib (İslâm muhitinde ilk şairlerdendir,)

Çalışmamıza esas teşkil eden R.R.Arat'ın "Eski Türk Şiiri" adlı transkripsiyonlu metinleri 35 tanedir. Bunlardan 7 tanesi Mani muhitinde, 20 tanesi Burkan muhitinde, 6 tanesi İslâm muhitinde yazılmış olup, son 2 tanesi de Nazım ile ilgili parçalardır.

Burada üzerinde çalıştığımız metinleri yazıldıkları muhitlere göre sıralamaya çalıştık ve şu tabloyu oluşturduk:

MANİ MUHİTİNDE YAZILAN ESERLER

1. İlâhi (Tan Tanrı)
2. İlâhi (Parlak, Güçlü, Bilge Tanrı)
3. Medhiye (Aprinçur Tigin)
4. Şiir (Aprinçur Tigin)
5. Ölüm Tasviri
6. Cehennem Tasviri
7. Büyük İlâhi

BURKAN MUHİTİNDE YAZILAN ESERLER

8. Öyle Yerlerde
9. On Türölü İyiliğın Medhi
10. Otuzbeş Burkana Saygı
11. Alfabe Sırasına Göre
12. Gevezelik Boyası (Çısuva Tutung)
13. Çeşitli Parçalar (Pratyaya-Şiri)
14. Ayrı Parçalar (Pratyaya-Şiri)
15. Hikmet Fazileti
16. Samantbhadra Niyâzı (Kalım Keyşi)
17. Maytri
18. İstiğfâr
19. Abita Tanrı
20. İstiğrak ile ilgili parçalar (Ki-Ki)

21. Hatime Duası
22. Hatime Duası (Buyan kaya kal)
23. Hatime Duası (Küçük İduk Kut)
24. Hatime Duası
25. Hatime Duası (Kamala Ananta-Şiri)
26. Hatime Duası (Sılg Tigin)
27. Hatime Duası

İSLAM MÜHÜRİNDE YAZILAN ESERLER

28. Ağıt
 29. Ayrılış
 30. Arkadaşlık
 31. Bilgi
 32. Fazilet
 33. İyilik ve Doğruluk
- NAZIM İLE İLGİLİ PARÇALAR
34. Atasözleri
 35. Fal Kitabı

T R A N S K R İ P S İ Y O N A L F A B E S İ

ÜNLÜLER

a	aa
e/é	ee
ı	ıı
i	ii
o	oo
ö	öö
u	uu
ü	üü

ÜNSÜZLER

b	m
c	n ɲ ɳ
ç	p
d/ḍ	r
f	s/ş
ğ/g	ş
h/ḥ/ḫ	t/ṭ
ı	v
i	y
j	z/ẓ
ķ/k	
l	

K I S A L T M A L A R

- a.g.e. : Adı geçen eser
a.g.m. : Adı geçen makale
bkz. : Bakınız
skr. : Sanskritçe
Div. : Divanü Lügati't-Türk
ybnc. : yabancı menşeli
sogd. : Soğdça

SES ÖZELLİKLERİ

A. ÜNLÜLER

Eski Türkçe'de, ünlüler, bugün olduğu gibi, a-e, ı-i, o-ö, u-ü olmakla beraber; metinlerimizde çift ses aa-ee, ıı-ii, oo-öö, uu-üü olarak transkribe edilmiş olan sesler de mevcuttur. Kanaatimizce bunlar "uzun ünlü" tabir edilen seslerdir.

Biz burada Türkçe'nin her döneminde karşımıza çıkan e/i meselesini ele alacağız.

1. e/i Meselesi

Metinlerde, içerisinde (kök veya gövdesinde) e bulunan kelimeler bazan e'li şekli muhafaza ettikleri halde; bazan i'ye dönüşmüştür. Böylece hem e'li, hem de i'li şekiller metinlerimizde görülmektedir. Tespit ettiğimiz örneklerimizi şu şekilde sıralayabiliriz:

beg / beg 29/6	kiç / keç 13A/17
bil / bel 11/462	mive / mayve 32/2
bir- / bir- 11/67	neteg / nateg 13B/45
biş / beş 7/1 (14 defa)	siz- / sez- 7/338
beş / beş 7/1 (1 defa)	yide / yede 9/64
elig / elig 35/88, 35/90	yil / yel 35/12
er- / er- 11/66	yig / yeg 35/134
erte / erte 13 A/32	yigen / yegen 22/58
eşid- / işit- 20E/153	yir / yer 35/91
idiz / ediz 20A/1	yiti / yedi 20 B/33
ilig / elig 10/227, 13E/150	men / men 9/7 (27 defa)
iki / iki 20C/58	min / men 11/44 (9 defa)
irte / erte 8/10	

2. Ünlü Uyumu

a. Kelimelerde Ünlü Uyumu

Metinlerimizde, bazı sözlerde ünlü uyumunun henüz teşekkül etmemiş olduğu müşahade edilmektedir. Bu kesin olmamakla beraber, örneklerin bu yönde olması bizim bu kanaatimizi doğrulamaktadır. Hemen şunu da ifade edelim ki, aynı örneklerin uyuma tabi olanları da metinlerde yer almaktadır. Özellikle yabancı menşeli kelimelerde bu uyumsuzluk daha âşikârdır. Örneklerimizi alfabetik sıra ile şu şekilde tasnif edebiliriz:

Uyuma Tabi Olmayanlar

açataşaduru 19A/5
 ajun 7/1
 alku 7/1
 amıta-ayısı 16/51
 amuğa-tarşını 10/86
 ançulayu 7/199
 anuşağan 7/359
 artuç 8/3
 asanki 10/186
 aştangik 20E/130
 avalukida-işvara 9/70
 bedü- 7/181
 berü 7/305
 birakina 10/98
 birkerü 16/5

Uyuma Tabi Olanlar

birük 13F/157

bukagut 7/111

bulıd 14A/8

bulut 28/5,28/9

bulıt 5/20

çadur 10/153

çambudivip 11/110

çandik 13A/91

çasut 35/55

çıyuda 10/203

dakşinaki 10/215

datu 10/213

edgü 7/116

egsü- 10/26

eñgeyü 12/51

esringü 20A/12

futsı 35/75

irinçü 6/10

kadgu 15/40

kamug 32/3

kamag 35/65

karaçu 11/162

kamıg 7/325

katun 27/1

kaygu 28/8

kayu 9/86

kentü 14B/29

kırağu 15/39

kinsük 20F/184

kintsü 13A/19

kirdü 15/92

kirtida-mama-tiya 10/230

kodı 9/23

köni 6/6

linhua 10/203

muduruğ 18/6

mançuşiri 13A/42

manuçap 10/240

manuşa 10/242

nagarçunı 15/87

namu 16/113

namurup 10/185

nasuta 11/82

nayut 10/186

nıruda 10/101

okı- 7/308

ö tvi 3/7

pratıdyasanbud-pad 10/122

rahu 10/90

sadu sadu 24/12

sayu 21/3

söki 35/75

sunasıru 10/137

süri 33/6

şadu 10/9

şandapur 10/12

şimnu 13A/26

taḫṣut 16/110
taluy 7/115
tamu 6/15
tanukla- 10/115
taṅsuk 10/129
tarazuk 6/8
tatu 10/130
tetrü 6/11
tolılığ 5/20

unıt- 10/221

urı 20A/7
uṣık 11/33
utlı 7/35

vasundarı 11/30

vaydurı 11/25

vinçura 11/12

vyakiyan 11/10

yağmur 24/10

yalaṅguz 13F/178

yalaṅguk 7/45

yaruk 2/1

yarukluğ 1/18

yasımuk 12/42

yaşukluğ 1/18

yıgirmi 20A/106

yirtinçü 13A/25

yurek 13 D/127

b. Eklerde Ünlü Uyumu

Metinlerimizde, gerek yapım eklerinde; gerekse çekim eklerinde tespit edebildiğimiz durum şu şekildedir:

1. Görülen geçmiş zaman eklerinde:

Üçüncü teklik ve çokluk şahıs ekleri sadece kalınlık-incelik uyumuna tabi olduğu halde düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi olmayan örneklerle rastlanmaktadır. Bunun yanında aynı şahısların düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi oldukları da örneklerde görülmektedir:

a. Düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırı olanlardan örnekler:

boltı 7/44

bütürti 7/356

kutrultı 7/52

turdı 35/17 toğtılar 7/408

turgurtı 7/328

yaruttı 7/344

b. Düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi olanlardan örnekler:

kelti 35/12

tavrantı 7/381

tegdiler 7/304

2. Anlatılan geçmiş zaman eklerinde:

-miş/-miş, incelik-kalınlık uyumuna tabi olduğu halde, düzlük-yuvarlaklık uyumuna uymayan örnekler ile karşımıza çıkmaktadır. Metinlerimizde anlatılan geçmiş zaman eki daima -miş/-miş şeklindedir. Bu itibarla düzlük-yuvarlaklık uyumuna aykırılık, yuvarlak ünlüsü bulunan fiil kök veya gövdelerinde karşımıza çıkmaktadır; biz burada aykırı olan örnekleri vermeye çalışacağız :

aşunmış 10/163

büdmış 10/181

koşmış 15/91

mañğgal bolmış 10/205

tamdulmış 13A/25

turgurmış 13A/30

utmış 10/254

yakturmış 22/38

yavaldurmuş 10/254

yukmış 18/8

3. Geniş zaman eklerinde:

-r,-ar/-er,-ır/-ir,-ur/-ür olan geniş zaman ekleri kalınlık-incelik uyumuna tabi olduğu gibi düzlük-yuvarlaklık uyumuna genellikle tabidir.Aşağıdaki örnekler uyuma tabi olmayan örneklerdir.

ağanur 20C/68

ildinür men 14A/20

akıdur 28/8

katığlanur 35/20

ayur 35/24

kurıyur 35/43

birgeseyür 6/17

ögirür 14A/16

bulğayur 35/48

ökleyür 35/21

salur 34/5

erür 32/3

talaşur 35/21

evirür 9/56

teginür biz 7/433

ığlayur 6/4

yağıdur 28/10

inanur men 14A/4

Şu örnekte ek -ar şeklinde kullanılmıştır:

kadğurar men 4/4

4. Emir eklerinde :

Emir ekleri -ayın/-eyin,-ayım/-eyim,-gıl/-gil,-zun/-zın,-alım/-elim,-alıŋ/-eliŋ,-nġlar/-nġler.-zunlar/-zünler düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi değildir.Bir örnekte üçüncü teklik şahıs eki -zın şeklinde kullanılmıştır:(yarlıka-zın 4/16)

bul-ayın 22/44	anut-gıl 35/78
kıl-ayın 16/56	ıçan-gıl 35/49
tur-ayın 16/52	tut-gıl 35/10
tuyun-ayın 16/24	yunġla-gıl 35/72
arı-zun 7/11	olur-alım 4/21
bir-zün 4/19	ög-elim 1/6
yırġa-zun 11/163	tur-alım 2/9

kir-zünler 13 C/126

ıd-zunlar 11/96

5. İsim-fiil eki -ğan/-gen ünlü uyumuna tabidir.

anuşa-ğan 7/412

bil-gen 31/3

kıl-ğan 30/11

til-gen 16/95

u-ğan 9/5,18/33

6. İlgi hali -niŋ/-niŋ,-nunġ/-nünġ şeklinde görülmektedir.

Bunun en mühim sebebi ekin,üzerine getirildiği kelimenin son ünlüsüne tabi olmasıdır.

adınlar-niŋ 9/10

alp-niŋ 9/89

emgeklig-niŋ 9/83

kadġulug-nunġ 9/83

meniŋ 3/3

teŋgri-niŋ 5/2

umuġı-niŋ 9/57

yirtinġü-nünġ 9/41

7. İsimden isim yapım eki -çı/-çi düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi değildir. Bunun yanında düz ünlüler ile biten kelimelere daima -çı/-çi şeklinde gelir, bu durumlarda düzlük-yuvarlaklık uyumu olur :

baş-çı 10/207	tut-çı 12/3
birüg-çi 16/87	yir-çi 18/36
ödüg-çi 13A/28	yol-çı 18/36

8. İsimden isim yapım eki -lı/-li örneklerde daima -lı/-li şeklindedir:

adıgsız-lı 14A/15	iki-li 18/52
akıgılg-lı 14A/15	ög-li 13 C/83
altı-lı 18/52	tört-li 10/108
aydıng-lı 15/13	üç-li 10/108
çınlayı-lı 14A/17	yılayı-lı 9/58

9. İsimden isim yapım ekleri -lık/-lik,-lıg/-lig,-sız/-siz düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabidir:

bağlı-lık 30/11	al-lıg 15/29
kaya-lık 8/11	bilig-lig 10/232
kuvrag-lık 8/6	çeviş-lig 35/19
ür-lük 7/120	emgek-lig 7/111
tirin-lik 8/6	erdem-lig 35/49
suv-luk 8/4	köngül-lüg 7/31
	kut-lug 7/364
adkağ-sız 11/7	kurug-suz 9/22
çim-siz 10/282	ook-suz 13B/56
erdem-siz 32/10	todunç-suz 7/162
esük-süz 13/60	

10. Fiilden fiil yapan -ur/-ür,-tur/-tür ekleri genellikle bütün fiil kök veya gövdelerine bu şekilde getirilirken,bazı örneklerde düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi olduğu görülmektedir:

ad-ır- 19/10	keç-ür- 7/115
ad-ur- 15/31	ked-ür- 11/60
anğıt-tır- 7/161	kan-tur- 10/280
bulğan-dur- 10/177	yak-tur- 26/8
bulğa-tur- 18/15	yokad-tur- 7/58
bul-dur- 10/115	şemişil-tür- 11/123
büt-ür- 16/80	

11. Fiilden sıfat-fiil yapan -mış/-miş,-ğlı/-gli,-ğuç/-güç,-ğulug/-gülüg,-yük/-yük eklerinin de düzlük-yuvarlaklık uyumuna tabi olmayan örneklerine rastlanmaktadır:

az-mış-lar-ka 7/125	tuy-u-ğlı 200/69
koş-mış 9/8	sakın-ğuç 35/97
kör-miş-te 7/369	tit-yük 7/220
kötrül-miş 9 134	tegirmile-yük 7/191
olur-mış 9/14	aya-ğulug 9/66
tuyun-mış 9/107	başla-ğulug 9/84
ut-mış 13A/26	bil-gülüg 10/72
yükün-miş 9/105	ser-gülüg 18/53
	tegin-gülüg 18/53

c. Bağlayıcı Ünlülerde Ünlü Uyumu :

1. İyelik eklerinde:

Birinci ve ikinci teklik ile çokluk şahıs iyelik eklerinin bağlayıcı ünlüleri,üzerine getirildikleri kelimenin son hecesine tabi olarak,düz veya yuvarlak;ince veya kalın şekildedir.

anaç-ım 15/47
 kaṅ-ım 15/41
 kılınç-ım 18/53
 yaşuklar-ım 18/28
 kilin-ım 22/55
 et'üz-üm 16/29
 köṅül-üm 16/29
 öz-üm 16/37
 küç-üm 16/63
 baḡ-ıṅ 35/7
 eş-ıṅ 30/5
 et'üz-üṅ 35/46
 kap-üṅ 34/14
 küsüş-üṅ 35a/6
 yarlık-ıṅ 35/7

kaṅlar-mız 21/6
 beg-imiz 15/90
 umuḡ-umuz 16/26
 edḡü-ḡüz 7/211
 köṅül-üṅüz 7/209
 körk-üṅüz 7/193
 küç-üṅüz 15/41
 oruk-üṅüz 7/50
 yarlık-ıṅız 7/406

2. Zarf-fiil eklerinde :

-p zarf-fiil ekini fiil köküne bağlayan ünlü fiilin kök veya gövdesinin ahengine bağlıdır. Bununla beraber metinlerimizde -p zarf-fiil ekinin bağlayıcı ünlüsünün yuvarlaklaştığını müşahade etmekteyiz. (bkz, Yuvarlaklaşma bahsi s: 16)

açın-ıp 13/19
 aḡtuk bol-up 16/49
 al-ıp 35/87
 arıl-ıp 20/131
 bul-up 26/25
 büdker-ıp 13/130

büt-üp 26/16
 er-ip 8/19
 ıçḡın-ıp 10/25
 kandur-up 10/141
 kigür-üp 13/100
 tolgur-up 16/55

3. Emir eklerinde :

Emir eklerinin ikinci çokluk şahıs çekimi -ṅlar/-ṅler şeklinde olup; çok az da olsa -ṅ(ı,i,u,ü)z şekline rastlanmakta-

dır.Bu itibarla ekin önündeki bağlayıcı ünlü fiilin son hecesindeki ünlüye tabi olarak karşımıza çıkmaktadır.

al-ınglar 13/172

kesme-ınglar 32/7

kıl-ınglar 13/168

kodma-ınglar 20/161

tur-ınglar 1/5

tut-ınguz 7/29

yaratın-ınglar 20/232

4. Fiil yapım eklerinde :

Fiilden fiil yapan -l,-n,-ş eklerini,fiil kök veya gövdesine bağlayan yardımcı ses,fiilin son hecesinin ahengine tabidir:

ağıtıl- / ağıt-ıl- 11/79

idıl- / id-ıl- 13/74

arıl- / arı-l- 11/17

öğidıl- / öğid-ıl- 15/3

asıl- / as-ıl- 16/86

saçıl- / saç-ıl- 20/65

beklel- / bekle-l- 13/149

eşidıl- / eşid-ıl- 11/51

atkan- / atka-n- 7/95

bulgan- / bulga-n- 9/78

bilin- / bil-in- 18/40

ıldın- / ild-in- 9/99

boşgun- / boşuğ-u-n- 13/123

iltiş- / ilt-iş- 35/127

koğuş- / koğ-uş- 29/11

sokuş- / sok-uş- 10/140

sözleş- / sözleş-ş- 10/124

yarış- / yar-ış- 11/56

yavış- / yavı-ş- 35/147

3. ÜNLÜ DEĞİŞMESİ

Türk dilinde ünlü değişimleri, çeşitli sebeplere bağlı olup, her devir ve sahada meydana gelmiştir. Metinlerimizde de ünlü değişimlerini görmekteyiz. Örnekler şu şekildedir:

ı/a a/ı Değişmesi :

butık / butak

tıt sögüt butıkı mîng türlüğün titriyür
artuç sögüt butıkı yüz türlüğün ırğalır 35/111

budık / budak / butak

çıbıkı budıkı yapa yatılmış 10/285

ığaç / ağaç

ı ığaç kutı ulıyur tiyür 6/5

tolıyu / tolayu

turum ara ontın sîngar tolıyu keşelim 13C/64

a/u u/a Değişmesi:

kamağ / kamuğ

kamağ tınlıg oğuşı üçün evirmek kılur men 13 G/174

kamağta yig arıg süzük bolmak öze 15/25

ı/i i/ı Değişmesi:

ış / iş

uluğ ış ködüg yime ögrünçlüğ ermez 35/54

inan- / inan-

inçip edgü kılınçlıg işlerke inanmağınça 35/59

akıdip / akıtıp

rasayan tatıgılıg nomlug suv akıdip 10/92

ı/u u/ı Değişmesi :

kamıgu / kamuğu/kamagu

kodmadın kamıgunı kutkartıngız 7/132

e/i i/e Değişmesi:

ökli- / ökle-

yala yangaru ökliyür 35/56

ü/e e/ü Değişmesi :

töpü / töpe

töpüsin tongtaru tıkar tiyür 6/14

törü / töre

toyin körklüg tuğ başlıgning törüsin tutup 9/74

üzüt / öz4et

üzütümüzni boşung 2/7

tanmış üzütüg tutupan 6/7

ö/ü ü/ö Değişmesi :

birük / bir+ök

birük tapsar ol erdinig ne satıg munga 12/24

etüz / et+öz

etüzümüzni küzeding 2/6

tardıç teg et'üzün kodur tiyür 5/17

u/ü ü/u Değişmesi:

yügerü / yügerü

amı muna yügerüki bu ok et'üzte 18/55

yurek / yürek

yurek bağır üsülgü emgek teginür tınlıgning 13D/127

4. ÜNLÜ DÜŞMESİ

Ünlü düşmesi çeşitli ses hadiseleri neticesinde meydana gelmektedir.

a. Ünlü ile biten her hangi bir fiil kök veya gövdesinin üzerine ünlü ile başlayan -ayın/-eyin,-alım/-elim,-alıñg/-eliñg emir ekleri getirilirken iki ünlüden biri düşmektedir:

arıyın / arı-ayın 20 G/231 toğmayın / toğma-ayın 26/22

adrılmalım / adrılma-alım 4/18

talulalım / talula-alım 11/65

Not: Bugün bu gibi kullanılışlarda iki ünlü arasına -y- yardımcı sesi getirilmektedir.

b. Bazı fiillerin aslında bulunan vurgusuz orta hecenin dar ünlüsü olan(-ı/-i,-u/-ü-) sesler umumiyetle ünlü ile başlayan ekler getirildiğinde düşer. Metinlerimizde ünsüz ile başlayan bir ek getirildiği zaman da bu seslerin düştüğünü gösteren örnekler mevcuttur.

ağdınur / ağdın-ur 20E/144

ağzanmış / ağızanmış 35/100

adruk / adır-uk 10/257

kötrülme / kötürülme 10/273

kötrülgey / kötürülgey 35/34

tuyunğluğı / tuyunğuluğı 11/34

yapşını / yapışını 20E/178

yapşınğuluğ / yapışınğuluğ 9/36

c. Bazı kelimeler, bünyelerinde bulunan vurgusuz orta hecenin dar ünlülerini üzerlerine ek alınca düşürdükleri halde, bazıları ise her hangi bir sebebe bağlı olmadan bunları düşürmektedirler.

oğra- / oğura- 35/117 oğluñg / oğuluñg 35/105

könglüngçe / köngülüngçe 35/5 oğrında / oğurında 10/145
amrıl- / amırıl- 11/7 yalnguzın / yalnguzın 8/23

ç. Ünlü ile biten bir kelime ile, ünlü ile başlayan başka bir kelime birleşerek yeni bir kelime teşkil ediyorlarsa, o zaman ya kelimenin sonundaki ünlü veya ikinci kelimenin başındaki ünlü düşmektedir.

neçük / ne + çe + ök 16/31

ikegü / iki + egü 15/11

5. ÜNLÜ DÜZLEŞMESİ

Metinlerimizde sıkça rastlanan bu ses hadisesi, çeşitli sebeplere bağlı olmakla beraber (üzerine gelen ek ve sonra gelen düz vokalli kelimeler ve ekler sebebiyle) her hangi bir etkiye bağlı olmadan da düzleşme olduğu görülmektedir. Metinlerimizden çıkardığımız örnekler alfabetik sıraya göre şu şekildedir:

bulıt / bulut 5/20

ögirdeçi / ögürdeçi 10/55

ımuğ / umuğ 15/26

öritü / örütü 26/23

kaşağ / kaşağ 1/5

sokışmış / sokuşmuş 10/219

komıdu / komudu 13C/72

söki / sökü 35/75

konşı / konuşu 35/106

tolıllıg / toluluğ 5/20

körkişü / körküşü 10/13

turıd- / turud- 9/79

künli / künlü 35/67

utlı / utlu 13F/164

Not: Üçüncü teklik şahıs iyelik eki daima düzdür.

6. YUVARLAKLAŞMA

Düz olan ünlülerin çeşitli sebeplere bağlı olarak yuvarlak ünlü haline gelmesidir. Metinlerimizde bazı kelimelerin teşkilinde kullanılan eklerde, bağlayıcı ünlülerde, kelime kök ve gövdele-

rinde durum şu şekildedir:

a. Kök ve Gövdelerde :

alpağut 10/47	namu 10/1
alķu 16/27	suvasdı/ svasti 10/2
altun 22/5	şadu 10/9
artuğ 8/3	şakımu 10/14
	şandapur 10/12
bağur- 18/42	tamu 6/1
berü 7/95	taluy 7/185
çinsu 10/286	tarazuk 6/8
datu 10/213	tetrü 5/19
edgü 10/31	yalaᅇguk 11/55
ķamuğ 5/25	yalᅇguz 8/23
ķadᅇu 15/40	yasımuķ 12/42
ķayu 11/159	
kentü 6/2	
kirtü 15/20	

b. Bağlayıcı Ünlülerde:

Türk dilinde,düz ünlüye sahip olan her hangi bir kelime kök veya gövdesi üzerine ek alırken yardımcı ünlü olarak -ı/-i-'yi alması gerekirken,metinlerimizde yuvarlaklaşma temayülü göstererek -u/-ü- olabilmektedir.

1. Zarf-fiil ekinde :

-ı/-i olması gerekirken zarf-fiil eki umumiyetle -u/-ü şeklindedir.

ançulayu / ançula-y-u 16/32	şagılayu/şagıla-y-u 11/119
arılup / arıl-u-p 25/4	yalınayu/ yalına-y-u 7/348
inilü / inil-ü 13/146	

2. Sıfat-fiil eklerinde:

a. -duk/-dük,-tuk/-tük sıfat-fiil eki metinlerimizde ister düz olsun, ister yuvarlak vokalli fiil kök veya gövdelerine daima yuvarlak şekilde gelir. Bu sebeple düz vokalli fiiller için bir yuvarlaklaşma söz konusudur.

ağtuk / ağ-tuk 16/49

kelmedük / kelme-dük 10/258

arduk / ar-duk 16/52

kılıntuk / kılın-tuk 35/95

bartuk / bar-tuk 20/113

teltük / tel-tük 11/28

b. -gu/-gü sıfat-fiil eki daima yuvarlaktır.

birgü / bir-gü 11/130

yavışgu / yaviş-gu 34/14

yegü / ye-gü 7/190

3. Fiilden isim yapım eklerinde:

artuk / art-uk 8/3

ıduk / ıd-uk 7/41

birükçi / bir-ük-çi 16/87

4. Fiilden fiil yapan eklerde:

-tur-/ -tür-

biltür- / bil-tir-/bil-dir- 7/127 yaktur-/yak-tur- 26/8

ıdtur- / ıd-tır-/ıd-dır- 10/148

intür- / in-tür- 35/151

teğşindürteçi / teğşin-dir-teçi 10/162

-ur-/ -ür-

ertür- / ert-ür- 13/142

keçür- / keç-ür- 7/115

tegür- / teg-ür- 10/53

5. İsimden fiil yapan eklerde:

egsü- / eg-si- 10/26

yaru- / yar-u- 35/125

yağuk / yağ-u-k 35/96

6. İsim çekiminde:

a. İsim vasıta halinde

kağun / kağ-u-n 13/76

b. İkinci teklik şahıs iyelik ekinde

kağ / kağ-u-ğ 34/14

7. Geniş zaman çekiminde:

arıdur / arıd-ur 13/170

basitur / basıt-ur 35/43

artatur / artat-ur 35/48

kağığsayur / kağığsa-y-ur 4/6

aytur / ayt-ur 6/1

8. İsimden isim yapım eklerinde:

balağuk / bala-ğık 21 A/2

kütbeğuk / kütbe-ğuk 21A/8

9. Sıfat-fiil eki -ğulug/-ğulug

ayağulug 9/66

bilğulug 10/72

başlağulug 9/84

tegingulug 18/53

10. Üçüncü teklik şahıs emir ekinde:

alzun 11/148

alkınmazun 13/48

arızun 7/11

7. ÜNLÜ TÜREMESİ

Türk dilinin her saha ve devresinde mevcut olan bu ses hadisesine metinlerimizde de rastlamaktayız.

ırab / Rab"Allah" 32/3

8. ÜNLÜ UZAMASI (UZUN ÜNLÜLER)

Bu konu Türk dili sahasında çalışanları çok meşgul eden

meselelerden birini teşkil etmektedir. Türk dilinde aslı 8 ünlü olduğu kabul olunmuşken, bazı müellifler bunların 8 tane de uzununun olduğunu ileri sürerek meseleyi ele almaktadırlar. Mesela Prof. Dr. Osman Nedim Tuna, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurca'da Uzun Vokaller"⁽¹⁾ adlı makalesinde konuyu ele almaktadır.

Daha sonraki dönemlerde aynı seslerle veya işaretlerle ifade edilen kelimelerin mânâ itibarı ile farklı oluşları, bunların imlalarının da farklı olduğu kanaatini uyandırmaktadır. Bu itibarla biz, metinlerimizdeki uzun ünlüye sahip, başka bir ifade ile transkripsiyonu iki ünlü (aa, ee, ii, oo, öö, uu, üü) ile gösterilen sesleri uzun ünlüler şeklinde telakki ediyoruz.

boş "rahatça" 12/45	tuğ "tuğ, sancak" 9/74
boş "boş" 16/94	tuug "alem, bayrak, sancak" 20/14
koğ "zerre" 16/2	tüü türlüğ "her türlü" 18/5
koş "çift" 13G/187	yuul "pınar" 20/129
kü "şan, şöhret" 35/100	yüz "100 sayısı" 7/10
küü "ün, şan" 10/229	yüz "çehre, sima" 11/106
küü kelig "hayalî" 9/48	yüz "çehre, sima, yüz" 10/32
küün "mum" 26/8	toor "ağ, balık ağı" 10/244
luu "ejderha" 11/87(ybnc.)	
söö "vakit, zaman" 15/50	
suu "saadet" 26/10	

B. ÜNSÜZLER

1. b/v meselesi :

a. Metinlerimizde Eski Türkçe döneminde "yabız" şeklinde karşımıza çıkan kelimenin "yavuz" 34/14 şeklinde kullanıldığı gö-

(1) bkz. O. Nedim Tuna, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurca'da Uzun Ünlüler". TDAY, Belleten 1960, TTK, Bsme. Ankara.

r lmektedir.

b. Kelime sonunda -b olan sesin metinlerimizde bu şekilde iki yerde geçmesine rağmen,-v ile 28 yerde geçtiği  rneklerle m şahade edilmektedir.(bkz.İndeks)

suv / sub 12/16 sub 6/3,6/4

sav / sab "s z,tahir" 11/1

Not: Orhun Abideleri'nde sab şeklinde olan bu kelime metinlerimizde sav şeklinde kullanılmış olup,40 yerde bu şekilde geçmektedir.Diğer  rnekleri s ylece sıralayabiliriz:

evir- / ebir- 4/8 yablağ / yavlağ 7/378

kavık / kabık 11/22 yalvar- / yalbar- 2/1

tilve / tilbe 7/235

2. b/m meselesi :

B nyesinde -n, ng gibi diğ veya geniz sesi bulunan bazı s zlerin bağındaki b- sesi metinlerimizde m- şeklinde kullanılan  rneklerde g r lmektedir.

men / ben 25/12 (24 defa)

Not: Yalın ve çekimli olarak daima "men ve min" şeklindedir.

mu / bu yalın halde daima "bu" şeklinde olduğu halde,çekime girince "mu" şeklini almaktadır.

munça / buna 15/56 munda / bunda 12/52

mundai / bundai 15/54 mundın / bundın 12/39

mu ga / bu ga 12/24

Orhun Abideleri'nde "bengė " şeklinde geçen kelime metinlerimizde "mengė " şeklinde kullanılmıştır.

me    / be    9/32

Sayı ismi olan "bi  1000",metinlerimizde,hem yalın hem de çekimli şekillerde daima "ming" şeklindedir.

mi  / bi  9/19 mi er / bi er 20/42

buṅ "sıkıntı,kaygı,endişe" kelimesi de muṅ şeklinde kullanılmıştır.

muṅ / buṅ 18/30

3. d/y meselesi :

Türk dilinin tarihiseyri içerisinde bu iki ses bir biri arasında en çok inkişaf eden seslerdendir. Metinlerimizde, sonraki devirlerde "y" olan sesin, büyük bir çoğunlukla "d" şeklinde olduğu görülmektedir. Bunun yanında bazı örneklerin hem "d"li hem de "y"li şekilleri mevcuttur..

adaḵ 11/3	ḵuduḡ 35/74
adın 22/32	odun- 9/49
adır- 19/10 ayraklıḡ 10/192	ödün- 15/81
adrıl- 10/128	ödür- 7/66
adruḡ 20/20	sedrek 7/87
adur- 15/31	todunḡsuz 7/162
bod "boy" 9/17	ud- 13/40
edgü 3/3 eygü 32/5	udı- 7/395
ıd- 10/25	yadıl- 10/21
ḵadḡu 35/112 kayḡu 29/12	yad- 18/29
ḵayın / kaḡın / kaṭın 21A/11	
kedür- 11/60	
kedgü 11/63	
ḵıdıḡ 15/17	
ḵod- 35/22 koy- 31/10 koṭ- 12/12,18/5	

Bugünkü Türkçemiz'de -madan/-meden zarf-fiil eki bu metinlerde -maṭın/-meṭin ; -madın/-medin şeklindedir. Özellikle Çağatay sahasında -mayın/-meyin şeklinde de görülen bu ek, metinlerimizde bu şekilde bulunmamaktadır. Örneklerimizden bazıları şu şekildedir:

bilmedin 7/333 bilme^{ti}n 11/61
bulmadın 7/103
kirtgünmedin 13/17
sanmadın 33/3
şeşiltürmedin 11/123
tepremedin 9/14 tepreme^{ti}n 8/21
tıdma^{ti}n 13/38
uma^{ti}n 7/228
ukmadın 7/92

4. ğ/v meselesi :

Metinlerde -v- sesinin -ğ-'ya nisbeten tercih edildiğini görüyoruz. Bir örnekte -v- yerine -ğ- tercih edilmiştir.

ka^vışığsayur men 4/6 ka^ğuşğulug^ğ kün 29/11
ya^vışur 35/147
yu^vuldu 35/39

5. k/h meselesi:

Metinlerimizde özellikle yabancı menşeli kelimelerin aslında mevcut olan "h" sesi muhafaza edilmiştir.

ar^hant 7/316
ba^hıllık 30/11
bra^hmanı 10/127
lin^hua 12/63
ma^hamat 11/155
ma^ha-puruş 10/246
ma^haraç 11/80
va^hşik 11/26

"ba^hşı" kelimesi metinlerimizde "ba^kşı" şeklinde kullanılmıştır.

ba^kşım ku^tını^ğ sözi 11/98

6. k/ğ meselesi :

Türk dilinin hemen her döneminde karşımıza çıkan bu mese-
lenin metinlerimizdeki durumu şöyledir:

karangku 18/24 (daima bu şekildedir.)

kutkar- 20/195 (8 yerde) kurtgar- 1/10 (5 yerde)

kuvrak 8/6 (1 yerde) kuvrag 9/4 (5 yerde)

7. t/d meselesi:

Metinlerimizde t/d meselesini tespit ederken karşımıza ente-
resan bir tablo çıkmaktadır.İncelendiğinde görülecektir ki,t/t,
d/d şeklinde transkribe edilmiş sesler mevcuttur.Bunlar,özellik-
le t/d sesleri,birincisi d'ye yakın "t",ikincisi ise t'ye yakın
d'dir.Bu itibarla aynı kelimelerin metinlerde dört şekilde kul-
lanılmış olduğunu görmekteyiz.Bazıları da iki şekilli olarak kar-
şımıza çıkmaktadır.Mesela "adın" kelimesi metinde 14 yerde bu
şekilde kullanılmışken,"atın" şekli 5 yerde kullanılmıştır.Örnek-
lerimizin hemen hemen bir çoğu böyledir,(bkz, İndeks) Bazı örnek-
ler ise tarihi seyir içerisinde kelime başında d'yi tercih etmiş-
tir.

arıt- 13/109 (2 yerde)

ornad- 14B/24

arıd- 9/15 (3 yerde)

takı 21A/4

bad- 20D/113

tering 34/4

birdem 12/22

ti- 14 A/19

birtem 10/98 (5 yerde)

tid- 15/14

eşidil- 20E/147

tud- 13F/170

kıtlıg 12/30 kadıg 10/19

tüked- 18/48

kiğer- 18/48

yakdur- 23/16

ködür- 25/13

yindem 14A/19

yintem 16/12

8. Ünsüz uyumu :

Kelime kökleri ve gövdelerindeki ünsüzler, durumlarını korumakla beraber, bazılarında değişme temayülü vardır.

k/ğ, k/g Değişmesi

birgerü 20B/50 (1 yerde)	kutkar- 7/19
birkerü 7/195 (15 yerde)	yarlıka- 7/339
karangku 18/24	yangku 35/70

Eklerdeki ünsüz uyumu meselesi kesinlik arz etmemektedir. Bir kısım eklerde metinlerin değişik yerlerinde uyumsuzluk göze çarpmaktadır.

a. Görülen geçmiş zaman ekleri:

aşdım 18/18	birtemledi 9/8
açıldı 35/98 açıldı 35/3	birtemleti 15/85
bastı 35/71	erti 7/334
birtingiz 7/207	keldi 35/65
birdi 35/82	kelti 11/57
birikdi 35/94	yaratdingiz 7/67

b. Fiilden fiil yapan eklerde:

birikdür- 130/97	
şandur- 10/141	şantur- 16/104
yakdur- 23/16	

c. Gelecek zaman eklerinde:

bolğay 35/123	küzedgey 35a/1
kelgey 35/23	olurğay 35/41
kötrülgey 35/33	tapğay 35/77
körüşgey 35/126	

ç.Sıfat-fiil eki -ğan/-gen

bilgen 31/3 sorğan 12/8
kılğan 30/11 turgan 12/6

d. İkinci teklik şahıs emir eki -ğıl/-gil

Bu ek daima bu şekilde olup,ünsüz uyumuna tabi değildir.

ukğıl 12/9 utğıl 12/10

e. İsim çekim eklerinde durum :

Metinlerimizde "bulunma hali" eklerinde istikrar yoktur.Ünsüz uyumu tam manası ile teşekkül etmemiştir.Bununla beraber ünsüz uyumunun bulunduğu örnekler de görülmektedir.

ajunta / ajunda 11/159	kasıgta / kasıgda 11/45
bakşıta / bakşıda 11/8	ödte / ödde 12/57
bitimekte / bitimekte 13F/160	özte / özde 12/51
işte / işte 13F/155	savında / savında 11/95
kalpta / kalpta 20D/82	
katçıglarta / katçıglar 12/40	

"çıkma hali" eki bir kaç istisna haricinde daima -tın/-tin şeklindedir:

adtın 10/128	arasıntın 20/137	könglümtin 14/10
adatın 35/16	bağırtın 35/148	munçuktın 10/61
adkağtın 10/104	kopdın 15/3	mundın 12/39
ançmandın 7/192	koptın 7/130	oğuştın 10/256
barqtın 7/354	kalıktın 7/74	simintin 13/67
burkantın 11/117	kantın 35/178	söötın 15/50
emgektin 10/45	kılığtın 17/10	tagtın 35/5
evtin 7/354	kılınçtın 7/331	taluytın 11/139
iltin 35/113		taştın 12/15
içtin 12/58		tolptın 16/63

9. Ünsüz düşmesi :ğ ve g Meselesi:

a. Tek heceli sözlerin sonundaki -ğ ve -g'ler durumlarını oldukları gibi korumaktadırlar.

bağ "bağ" 10/249

tağ "dağ" 8/1

beg "bey" 29/10

teg "gibi" 7/107

ig "hastalık" 26/21

tuğ "tuğ" 9/74

ög "ana" 18/1

yig "yeğ, üstün" 3/4

ög "akıl" 12/3

b. Birden fazla heceli olan kelimelerin sonundaki -g ve g'ler zaman içerisinde düşme gösterdiği halde, metinlerimizde bunlar asli durumlarını muhafaza etmektedirler. İstisnalar mevcuttur.

açığ 10/45

kaçığ 7/125

kamuğ 5/25

altağ 7/318

kararığ 7/234

kiçig 28/11

arığ 9/101

kuruğ 7/394

katığ 26/4

bilig 31/1

kıdıg 15/85

karı 28/7

emgek 5/4

kuduğ 35/73

kapığ 12/4

erig 10/10

köprüg 7/122

sarığar- 11/38

inağ 15/26

tapığ 9/98

tarığ 24/11

kergek 34/14 (6 yerde)

tünereg 5/13

tamgak 5/24

kerek 33/4 (12 yerde)

yapırgak 20A/2

Not: ~~Dikkat~~ edilecek olursa örnekler içerisinde daha sonraki devirlerde ikinci hecenin başındaki -ğ- ve -g-'leri düşürmüş olanlar da bulunmaktadır.

ç.-lığ/-lig , -luğ/-lüg eklerinde durum:

İsimden isim yapan bu ekler metinlerimizde kendilerini muhafaza etmekle beraber, günümüz Türkçesi'nde -lı/-li, -lu/-lü şeklinde kullanılan eklerin, bu eklerden inkişaf ettiği fikri ağırlıktadır. Metinlerimizde her iki şeklin de kullanıldığını görüyoruz. Bu kul-

lanış tarzı, bu ekler hakkında tekrar düşünülmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Kanaatimizce o devir için bu ekler arasında çok az da olsa bir kullanış farklılığı mevcuttur. Hatta örneklerimizde görüleceği üzere bu ekler üst üste de kullanılmıştır.

atlığ 10/62	adıgsızlı 14A/15
başgukluğ 8/11	akıgılgılı 14A/15
kutluğ 7/364	altılı 18/52
ornağlığ 35/133	aydıngılı 15/13
tıdıgılığ 35/109	çınlayulı 14A/17
utlılığ 35/106	ikili 18/52
tayaklığ 10/108	ögli 13C/83
tınlığ 7/65	törtli 10/108
yılayulı 9/58	üçli 10/108

d. -gak/-gek ekinde durum:

Fiilden isim yapım eki olarak kullanılan bu ekin başındaki ğ- ve g'ler kendilerini muhafaza etmektedirler.

talgak 7/224	emgek 5/4
tamgak 5/24	yaşgak 35/36
uduşgak 10/150	

e. -gan/-gen ekinde durum:

Bir örnekte ek başındaki ğ'nın düştüğünü görüyoruz.

yarlık-a-n-an-çu-çı 10/169

f. -garu/-gerü ekinde durum

Bu ekin başındaki ğ- ve g-'nin kullanıldıklarını tespit ettik.

birgerü 20/50	yügerü 16/51
---------------	--------------

g. -gur/-gür ekinde durum:

Fiilden fiil yapan ve ettirgenlik ifadesi bulunan bu ekin bünyesinde mevcut olan ğ- ve g- kendini muhafaza etmektedir:

belgür- 16/58

oşgur- 13D/131

kādğur- 4/4

tolğur- 13C/119

olğur- 6/8

turgur- 7/328

ğ. -ğay/-gey ekinde durum:

Gelecek zaman çekim eki olan bu ek, bünyesindeki g- ve g-'yi korumaktadır.

açılğay 11/101

ozğay sen 35/120

alğay men 11/118

öntürgey 11/16

bolğay 35/6

törügey 35/77

kelgey 35/23

h. r düşmesi :

Akıcı ünsüz olan r ünsüzü Türk dilinin değişik devre ve saha-
larında düşme temayülü göstermiştir. Bu durum bugün ağızlarda kar-
şımıza çıktığı gibi, metinlerimizde de örnekleri mevcuttur.

kūdğar- / kurdğar- 9/21

kutğar- / kurtğar- 7/132

kadaş / kardaş / karındaş 1/5

kigür- / kirgür- 13C/100

10. Benzer ünsüzün düşmesi :

Bir kelime içerisinde, menşeleri farklı veya aynı olan iki ün-
süz yan yana geldiği zaman bazı hallerde, bu ünsüzlerden biri dü-
şer.

örletür- / örlettür- 10/253

11. Ünsüz ikizleşmesi :

Türkçe kelimelerde, iki ünlü arasındaki sadasız ünsüzün sada-
laşması genellikle bir temayül olsa gerek, hemen hemen her de-
vir ve sahada müşahade edilmektedir; fakat bazı durumlarda sada-

sız ünsüz, sadalılaşmaz; ama iki ünlü arasında sadasız bir sesi telaffuz etmek hem güç, hem de ahenk bakımından konuşmaya bir çeşit tutukluk . verdiği için, söz konusu ses ikizleşir ve böylece bir "ünsüz ikizleşmesi" olur. Türk dilinin çeşitli şivelelerinde buna ait pek çok örnek bulunmakla beraber, metinlerimizde bu ses hadisesine rastlanmamaktadır.

12. Yer Değiştirme (Metatez):

Türk dilinin her döneminde rastlanan bu hadiseye metinlerimizde de rastlıyoruz.

kutrul- / kurtul- 7/129

13. Kelime Başında "y" Meselesi:

Türkçe'de, özellikle dar ünlülerle başlayan kelimelerin tarihi seyir içerisinde ilk sesinden önce "y" türediğini görüyoruz. Metinlerden çıkardığımız örnekler daha sonraki devirlerde y'li olmuş veya y sesini düşürmüş olan örneklerdir.

ıĝaç 32/1	yintip 13A/26	yırak 35/58
ıĝla- 6/4	yıl 35/88	yıltuz 15/31
ırĝal- 35/111	yigit 33/7	
inĝe 15/90	yinĝü 20/5	
inĝekte 8/14	yingen 5/26	

14. Sadalılaşma :

Sadalılaşma hadisesi, genellikle iki ünlü arasında kalan her hangi bir sadasız ünsüzün sadalı olmasıdır. Ancak metinlerimizde bu şekilde olmadığı halde yine de sadalılaşma hadisesinin gerçekteştiğini görüyoruz:

arĝuk / artuk 10/261
bulıĝılayu / bulıtıılayu 9/4
eřıĝıl- / eşitil- 35/70

kağıg / katıg 35/135

koşdum / koştum 14B/31

küzed- / küzet- 35/137

sögüd / sögüt 16/93

pek / bek 9/32

15. Sadasızlaşma :

Asli sesleri sadalı olduğu halde, üzerine gelen yardımcı ünlü bağlantılı eklerle, bazı seslerin sadasızlaştığı gözlenmektedir.

s / z Değişmesi

köşün- / közün- 9/16

kitmes / kitmez "gitmez" 33/11

oşgur- / ozgur- 10/45

nişvanı / nızvanı 10/56

tegşinü / tegzinü 10/43

teşgürü / tezgürü 10/235

uduşgak / uduzgak 10/150

uşun / uzun 9/92

Aşağıdaki örneklerin hem sadalı hem de sadasız şekilleri kullanılmıştır.

kütgar- 20F/195

kurtgar- 1/10

birkerü 13C/84

birgerü 20/50

tepretük

tepredük 35/85

Not: Daha sonraki dönemlerde ve günümüz Türkçesinde sadasız alan -zun/-zün,-zunlar/-zünler emir ekleri sadalı şekilde kullanılmıştır.-maz/-mez ekleri sadalı şekilde kullanıldığı halde bir örnekte sadasız şekil mevcuttur,(bkz. metin 33/11)

köt- 20F/220

kod- 5/17

at 13/26

ad 10/29

kântur- 16/104

kândur- 10/141

retni 7/134

redni 3/1

körkit- 32/6

körkid- 9/88

itil-35/88

idil- 11/25

bütür- 16/80

büdür- 13C/63

tut- 11/21

tuğ- 12/22

tart- 6/13

tarđ- 9/61

yaktur- 22/38

yakdur- 23/16

tepremetin 8/21

tepremedin 9/14

katıg 26/4

kağıg 10/19

16. Süreklileşme :

Süreksiz olan bazı ünsüzlerin, çeşitli sebeplere bağlı olarak süreklileşmesidir. Metinlerimizde tespit edebildiğimiz şu örnekler mevcuttur.

oğul / okul 18/1 oğuş / okuş 10/131 üşün / üçün 9/10

Yukarıdaki "oğul" ve "oğuş" kelimeleri hakkında Prof.Dr.N.Hacıeminoğlu, şu şekilde bir tahlil yapmaktadır. (1)

ok "boy, büyük ve teşkilatlı Türk sülalesi"

oğuş / okuş "kan birliğine dayanan Türk ailesi"

oğul / okul "evlat" yani boy manasındaki ok'a doğum neticesinde katılan kişi. Hatta Prof.Dr.Hacıeminoğlu, "oğuz" ve "oğur" kelimelerini de "ok" ismine isnad etmektedir. (bkz.a.g.m.)

(1) Prof.Dr.Necmettin Hacıeminoğlu, TKA, Prof.Dr.Muharrem Ergin Armağanı, Yıl XXVIII/1-2 1990, "Türk Dilinin Mantık Sistemi ve Kelime Aileleri, Ankara 1992

ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

A. İSİM

1. İsim
2. Sıfat
3. Zarf

B. ZAMİR

C. EDAT

Ç. FİİL

A. İSİMLER

I. İSİM : İsimler canlı, cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir. (1)

Sıfat ve zarfları da içine alan isim bahsi burada ayrı ayrı ele alınmıştır.

İsim bahsini şu şekilde ele alarak incelemeye çalıştık.

1. İsimden isim yapan ekler
2. Fiilden isim yapan ekler
3. İkizlemeler
4. Birleşik sözler
5. İsimlerde çokluk
6. İyelik ekleri
7. İsim çekimi

1. İSİMDEN İSİM YAPAN EKLER :

Türk dilinin en mühim özelliklerinden biri, sondan eklemeli bir dil olmasıdır. Bu itibarla, Türk dilinde mevcut olan kelimelerin teşekkülünün bir yolu da türetme'dir.

İsimlerden isim türetme Türk dilinin en eski devrinden gü-

(1) Prof. Dr. Muharrem Ergin, Türk Dil Bilgisi, Boğaziçi yay., s:218, İst. 1981

nümüze kadar süre gelen bir hadisedir. Biz burada, karşılaştığımız isimden isim yapma eklerini ele alacağız. Görüleceği üzere ele aldığımız ekler-bir kaç istisna hariç- hemen hemen Türk dilinin bütün dönemlerinde sıkça kullanılan eklerdir.

-cı/-çi Eki:

Bu ek çok kullanılan bir isimden isim yapım ekidir. İsimlerin üzerine gelerek-ister Türkçe, ister yabancı menşeli olsun- yeni isimler teşkil eder; bu teşkil edilen kelime de mana itibarı ile genellikle meslek ismi olur.

- başçı / baş-çı "rehber, öncü" 10/207
- birügçi / birüg-çi "verici, veren" 16/87
- basudçılık / basud-çı-lık "yardımcılık" 9/33
- koynçı / koyn-çı "cariye" 34/12
- ödügçi / ödüg-çi "şefaatçi" 9/108
- tapıgçı / tapıg-çı "hizmetçi, memur" 35/121
- tayşıcı / tayşı-çı "tayşıcı" 20C/70
- tudçı / tud-çı "daima, durmadan" 9/106
- tutçı / tut-çı "daima" 10/277
- yarlıkançu / yarlıkançu-çı "merhametli" 7/201
- yolçı / yol-çı "yolcu" 9/27
- yirçi / yir-çi "rehber" 9/27

Metinlerimizde, -ğuçı/-ğüçi şeklinde mevcut olan ek, sıfat-fiil ekidir. Mana bakımından bazan -an/-en sıfat-fiil ekini karşılarken, bazan da bugün Türkiye Türkçesi'ndeki -ıcı/-ici fiilden isim yapan ek manasına kullanılmaktadır. Biz metinlerimizden bir örneği vermeyi uygun gördük.

sakınguçılar / sakın-ğu-çı-lar "düşmanlar" 35/97

-çuk/-çük Eki :

Küçültme eki olan bu ek, metinlerimizde iki örnekte vardır.

balaçuk / bala-çuk "çocukcağız,Balaçuk(ö.i.)" 21A/2

kütbeçük / kütbe-çük "Kütbeçük(ö.i.)" 21A/8

-daş/-deş Eki :

Az kullanılan bu ek,yakınlık,meslekdaşlık,aynılık ifade eden bir ektir.

kadaş / karındaş - kandaş "kardeş" 18/1

-ar/-er Eki:

Genellikle sayı isimlerinden üleştirme sayı sıfatı yapan bir ektir.

birer / bir-er "birer" 9/9

elliger / ellig-er"ellişer" 20F/180

miñger / miñg-er "biner" 20B/42

-çığ/-çig Eki :

Eski Türkçe(Orhun Abideleri) metinlerinde sıkça rastladığımız bu ek,özellikle -sığ/-sig şeklinde olup,fiil tabanlarına da gelmektedir.Fakat metinlerimizde böyle bir durum söz konusu değildir.(Ek hakkında geniş bilgi için bakınız ETG,s:48-58)¹

Mana bakımından "gibi,daha,daha çok" şeklinde isimleri sıfatlaştıran bir fonksiyona sahiptir.

adınçığ / adın-çığ"en seçkin,emsalsiz" 4/2,5/37

amrançığ / amran-çığ "en çok sevilen" 8/5

enginçig / engin-çig "çok geniş" 10/30

kasınçığ / kasın-çığ "yavuklu" 4/4

küsençig / küsen-çig "arzusuz gibi" 8/31

sogançığ / soğan-çığ "tatlıca,daha tatlı,tatlı gibi" 10/142

ulinçığ / ulın-çığ "evrilmekte olan,evrilir gibi" 5/104

(1) A.von Gabain,çev.M.Akalın,Eski Türkçenin Grameri,TTK bsme., Ankara 1988

Bir örnekte, sondaki -g'nin düşmesi neticesinde yuvarlak ünlü teşekkül etmiştir.

çın "doğru"

çinsu / çın-çığ çın-sığ "dos doğru, olduğu gibi" 10/286

-kıa/-kie, -kına/-kine, -kıya/-kiye

Eski Türkçe'de sıkça görülen bu ek, isimlerden isim yapan küçültme ekidir. Metinlerimizde de "-çık/-çik, çağız/-ceğiz" manasına kullanılmıştır. Örnekler şu şekildedir:

amtıkına / amtı-kına "şimdilik, hemen, şu an" 35/104

amtıkıa / amtı-kıa "şimdilik, şu an" 25/4

ançakıa / ança-kıa "oncağız, oncuk" 15/30

keykie / key-kie "bir defacık" 15/18

kiçigkie / kiçig-kie "küçük" 4/13

munçakıa / munça-kıa "buncağız, bu kadarıcık" 15/56

ögenkie / ögen-kie "küçük derecik" 20E/140

özkie / öz-kie "cancağız, cancık" 4/3

terkkiye / terk-kiye "çabucak" 5/314

uçuzkıa / uçuz-kıa "ucuzca" 16/58

ütkie / üt-kie "küçük" 12/45

-ç Eki :

İsimlerden isim yapan bu ek de küçültme ifade eden bir ektir.

anaç / ana-ç "annecik, anneceğiz" 15/15

bukaç / buka-ç(?) "çanak-çömlek" 5/21

kaçaç / kaça-ç "pislik" 13A/18

kañgıç / kañg-ıç "babacık" 15/53

kulaç / kula-ç "kulaç" 9/18(?)

küzeç / küze-ç(?) "kap-kacak" 35/135

ataç / ata-ç "babacık,babacağız" 10/263

töleç / töle-ç(?) "tazminat,ödenek" 18/8

Örneklerimizde (?) işareti ile göstermeye çalıştığımız kelimeler kanaatimizce ya yabancı menşelidir veya bu kelimeler üzerindeki -ç eki fiilden isim yapan ektir.

kadaş / ka-daş "kardeş" 18/1

-egü(-igü)

Genellikle sayı isimlerinden yeni isimler yapan bu ek metinlerimizde az kullanılmıştır.

ikegü / ik(i)-egü "her ikisi" 15/11

Bu kelime "ikigü" şeklinde iki yerde kullanılmıştır.

ikigü 12/7,12/19

-lı/-li Eki

Çok kullanılan, isimden isim yapan bir ektir. Bazı müelliflerce bu ek -lığ/-lig ekinin sonundaki -ğ ve -g seslerinin düşmesi neticesinde meydana gelmiştir. (bkz. Dr. M. N. Hacıeminoğlu, Kutb 'un Hüsnü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri, İ.Ü. yay. İst. 1968, s:33)

Metinlerimizde sıkça karşımıza çıkan bu ek, -lığ/-lig ekleri üzerine getirilerek de kullanılmıştır. Bu bakımdan ek -lığ/lig eklerinden inkişaf eden bir ek olarak telakki edilmek yerine, müstakil bir ek olarak kabul edilmeye uygundur. Bir değişik husus da, ekin sadece düz ünlülü şekillerinin kullanılmasıdır. Günümüz Türkçesi'nde -lu/lü şeklinde de görülen ekin o devir için bu şekillerinin kullanılışı yoktur; örneklerimiz bunu gösteriyor:

1. Yalın kelimelerden sonra kullanılışı:

altılı "altılı" 18/52

çınlayılı "aldatıcı" 14A/17

ikili "ikili" 18/52

künli "güneşli, güneşte" 35/67

ögli "akıllı" 130/83
 suvlu "sulu,suya ait" 35/74
 teñgrili "gökte,göğe ait" 35/67
 törtli "dörtlü" 10/108
 yilli "yelli,rüzgara ait" 35/74
 yirli "yerli,yerde olan" 35/67
 utlı"ödül,mükafat" 9/99
 üçli "üçlü" 10/108

2. İsmın ilgi hali eki üzerinde kullanılışı:

burkanınğlı "burkanlının" 15/11 (bu durum Türkçe'nin yapısı-na ters düşmektedir.)

3. -lıg/-lig ve -sız/-siz ekinden sonra kullanılışı:

akıgılgıllı "değişen" 14A/15
 adıgsızlı " değişmeyen" 14A/15

-lıg/-lig,-lug/-lüg Eki :

"-lı/-li" manasında kullanılan bu ek,metinlerimizde en çok kul-lanılan isimden isim yapım eklerindendir.Genelde sıfat yaptığı halde,bazan kelimeye bu manayı vermez.

ağıllıg "hazine" 7/154	ıdıgılg"bağlı" 9/34
allıg "hileli,hilekar"35/19	kılınçlıg"hareketli" 10/56
altunluğ "altınlı" 18/87	kutluğ "kutlu" 7/364
atlıg "adlı" 10/62	ootluğ"ateşli"10/216
ayraklıg "alametli" 10/192	ornağlıg"yerleşik" 35/133
başgukluğ"baskılı" 8,11	saçlıg"saçlı" 6,11
biliglig"bilgili" 10/232	seviglig"sevgili" 8/18
burkanlıg"burkanlı" 7/110	sögütlüg"söğütlü"8/27
çevişlig"aldatıcı" 35/19	tınlıg"canlı" 7/65
emgeklig"zahmetli" 7/111	türlüg"türlü" 7/85
erdemlig"faziletli" 35/49	yıdılg"kokulu" 1/17

Metinlerimizde -ğuluğ/-gülüg sıfat-fiil ekinin teşekkülü,ka-naatimizce,iki ekin birleşmesi ile olmuştur.Fiilden isim yapan -ğu/-gü eki ile önce isim yapılmış,sonra da isimden isim yapan -lūğ/-lūg eki ile genişletilmiştir.-ğu/-gü eki bu dönemde -acak/-ecek sıfat-fiil eki ve gelecek zaman çekim eki olarak da kullanılmıştır.

ayağuluğ "aziz,muhterem" 9/66

başlağuluğ"başlayacak" 9/84

bilgölüg"bilinecek" 10/72

tegingölüg "değecek" 18/53

tuyğuluğ "nüfuzlu"15/64

1. -lı/-li ekinden sonra kullanılışı:

-liğ/-lig ekinden sonra nasıl -lı/-li eki kullanılmışsa,-lı/-li ekinden sonra da -liğ/lig eki kullanılmıştır.

utlılığ "memnun" 35/106

2. -lar/-ler çokluk ekinden sonra kullanılışı:

Türk dilinin yapısına uymayan bu durum,metinlerimizde karşımıza çıkmaktadır.

nomlarlıg "törelere ait" 10/88

-lık/-lik; -luğ/-lük

Türk dilinde çok kullanılan bir yapım ekidir.Genellikle mücerret,bazan da müşahhas isimler teşkil eder.Ayrıca mastarlara eklendiğinde fiilin ifade ettiği hareketin mücerret ismini bildirir.

adlık "isimlik,isimli" 10/21

sözleşmeklik"sözleşmeli"10/124

bağillik "hasislik" 30/11

suvluğ"su bulunan yer" 8/4

biligsizlik "bilgisizlik" 18/43

tirinlik"toplanma yeri"8/6

kayalık "kayalık" 8/11

ürlük"sabit,uzunca"7/120

kuvraglık "toplantı yeri" 8/6

sögütlük "sögütlük" 8/7

-rak/-rek Eki :

Bu ek,daha sonraki devirlerde de sıkça kullanılmış olup,genelde kuvvetlendirici bir mana ifade etmektedir.

artukrak"daha çok,fazla" 20A/8

utgurak"tam,iyice,daha iyi" 7/216

-dı/-di,-tı/-ti Eki:

Orhun metinlerinde de karşımıza çıkan bu ek,sıfat olarak kullanılan kelimelerin üzerine gelip,onları kuvvetlendiren,onları cümle içerisinde zarf durumuna getiren bir ektir.

katıgdı "sertçe,sıkça" 11/21

edgüti "iyice" 13B/55

-sak/-sek Eki :

İsimlerin üzerine gelen bu ek,kanaatimizce birleşik bir ektir. Önce -sa/-se- isimden fiil yapan ekle fiilleştirilen kelime,daha sonra -k/-k isim yapım eki ile isimleştirilmiştir.

bağırsak / bağır-sa-k "merhametli" 4/12

-suk/-sük Eki:

Bu ek de -sak/-sek ekine benzer bir şekilde teşkil edilmiştir. tang "nadir,az bulunur"

tañgsuk / tañg-suk/ tañg-su-k"fevkalade" 13C/58

-sız/-siz,-suz/-süz Eki :

İsimden isim yapan bu ek,-lı/-li,-lig/lig ekinin olumsuzudur ve genellikle sıfat yapar.Bu ekin teşekkülü de -sak/-sek,-suk/-sük ekine benzemektedir.Çünkü Türkçe'de fiilden isim yapan bir -z eki mevcuttur.-sız/-siz,-suz/-süz ekleri yabancı menşeli kelimelerin üzerine de gelebilmektedir.Bunun yanında -lı/-li,-lig/lig eklerinden sonra da kullanıldığı metinlerimizde görülmektedir.

ağınçsız "sarsılmaz" 5/38

atırdılgısız "ayrılık gözetmeden"15/25

başlağısız "başlangıcı olmayan" 14A/9
 çarıdısız "carita'sız" 11/105
 ıgsız "dertsiz" 23/19
 ikisiz "ikisiz" 20C/58
 kanııçsız "doyulmaz" 7/166
 manısız "mani'siz" 11/156
 münsüz "kusursuz" 10/24
 oksuz "oksuz" 10/260
 ögsüz "akılsız" 7/62
 sansız "sayısız" 9/100
 sımtağısız "dikkatli" 7/375
 siziksiz "şüphesiz" 20/85
 ülgüsüz "sayısız" 27/3
 yazınçsız "günahsız" 7/347
 yitinçsız "erişilmez" 20/36
 1. -mak/-mek ekinden sonra kullanılışı:
 abıdılmaksız "örtülmeden" 10/90
 durıdmaksız "durmadan" 9/79
 ilişmeksiz "ilişmeden" 8/15
 kelmeksiz "gelmeden" 15/50
 korılmaksız "korunmadan" 13/72
 şaşmaksız "şaşmadan" 17/1
 tapmaksız "tapmadan" 15/53
 tayanmaksız "dayanmadan" 15/76
 toğmaksız "doğmadan" 10/173
 yaşmaksız "günahsız" 12/3
 yolatmaksız "yaklaşmadan" 10/202

2. Fiilden İsim Yapan Ekler :

-a/-e- Eki:

Bu ek aslında bir zarf-fiil ekidir,fakat metinlerimizde fiilden isim yapım eki olarak da kullanılmıştır.

yana / yan-a "yine,tekrar" 20E/175

ara / ar-a "ara" 9/38

arkura / arkur-a "çapraz" 11/111

erte / ert-e "erte geçen zaman" 13A/32

oza / oz-a "önce" 16/54

seçe / seç-e"seçkin" 20B/40

-ak/-ek Eki :

Bugün daha çok kullanılan bu ek,metinlerimizde az kullanılmıştır,

adağ / ad-ak "ayak" 5/197

-k/-k,-ık/ik,-ük/-ük Eki:

Çok kullanılan bir ektir.

adruk / adır-uk "ayrı,farklı,üstün,seçkin" 11/6

egsük / egsü-k "eksik" 10/280

ıduğ / ıd-uk "mübarek,gönderilmiş" 10/189

körk / kör-k"güzel,renk" 12/36

sizik / siz-ik "şüphe" 5/338

süzük / süz-ük "süzülmüş" 12/59

tayağ / taya-k "destek,dayak" 10/132

tegrik / tegir-ik "çevre" 20E/172

toruk / tor-uk "duru" 9/75

yaruk / yaru-k "ışık" 10/171

yaşuk / yaş-uk "günah" 13E/140

yügürük / yügür-ük"koşu,koşma" 35/87

-dı/-di,-tı/-ti Eki:

Aslında görülen geçmiş zaman çekiminde ve sıfat-fiil eki olarak kullanılan bu ek, fiilden isim yapan ek olarak da karşımıza çıkmaktadır.

birdemleti / birdemle-ti "hep, tamamen" 15/85

kidirti / kidir-ti "arka, batıda" 35/86

ögdi / ök-di "medhiye, övme" 15/81

ulatı / ula-tı "ihsan" 10/178

uşadı / uşa-dı "her vakit" 10/220

yağdı / yağır-dı "tekrar" 35/41

üstürti / üstür-ti "üstten, yukarıdan" 7/42

-ğ/-g Eki :

Fiilden isim yapan bu ek, daha sonraki dönemlerde özellikle Eski Anadolu Türkçesi metinlerinde düşme temayülü gösterirken, kendisinden önceki düz ünlüyü de yuvarlaklaştırmıştır. Mesela "arığ" kelimesinin "aru" şeklinde kullanılması gibi.

açığ / açı-ğ "acı" 10/45

altağ / alta-ğ "hile, yalan" 5/318

arığ / arı-ğ "temiz" 5/358

ayağ / aya-ğ "hürmet" 9/98

bağ / ba-ğ "bağ" 10/202

bilig / bil-ig "bilgi" 5/67

bitig / biti-g "kitap" 16/8

kaçığ / kaç-ı-ğ "hasse, uzuv" 10/194

kaşığ / kas-ı-ğ "ağız" 11/45

kıdığ / kıld-ı-ğ "kıyı" 12/29

kızığ / kız-ı-ğ "sıkıntı" 5/212

koşuğ / koş-u-ğ "nazım, şiir" 16/110

tarığ / tarı-ğ "mahsul, ekin" 24/11

tıdıgsız / tıd-ı-ğ-sız "engelsiz" 5/220
 tünerig / tüner-i-g "karanlık" 10/270
 umuğ / um-uğ "ümit" 9/9
 yaltrıg / yaltır-ı-ğ "parıltı" 10/203
 yoriğ / yorı-ğ "yol" 13A/3

-ğı/-gi,-ğu/-gü,-kı/-ki,-ku/-kü Eki:

Aslında sıfat-fiil eki olarak kullanılan bu ek,metinlerimizde fiilden isim yapan bir ek olarak da karşımıza çıkmaktadır.

abıngu / abın-ğu "gizli" 33/14
 bolğu / bol-ğu "olma,olan" 13C/80
 ertingü / ertin-gü "hesapsız" 12/48
 kıanturgu / kıantur-ğu "kandırmak" 9/87
 katğı / kat-ğı katı,sert" 35/12
 küdegü / küde-gü "güvey,damat" 21A/6
 oṅgardğu / oṅgard-ğu "kolay" 12/53
 ülgü / ül-gü "ölçü,hisse,pay" 9/90
 yumkı / yum-kı "toplanma" 16/5

-ğa/-ge,-ka/-ke Eki:

Türk dilinin her devresinde ve sahasında kullanılmış bir ektir.

arğa / ar-ka "diğer" 25/5
 bilge / bil-ge "bilge" 5/67
 kısga / kıs-ğa "kısa" 9/38
 tamğa / tam-ğa "damga" 7/368

-gaç/-geç,-kaç/-keç Eki :

yaşgaç / yas-ğaç "tahta" 35/9

-gın/-gin,-kın/-kin Eki :

Metinlerimizde bir örnekte

bilgin / bil-gin "bilgin" 10/231

-ğan/-gen Eki :

Fiillerden sıfat yapan bu ek ile,metinlerimizde bazı isimle-
rin teşkil edildiğini görüyoruz.

tilgen / til-gen"çark"

uğan / u-ğan "ilah,tanrı" 13A/3

-ı/-i , -u/-ü Eki :

Aslında bir zarf-fiil eki olan bu ek,metinlerde isim yapım e-
ki olarak da kullanılmıştır.

karı / kar-ı "karı,ihtiyar" 34/9 (Bu kelimede kanaatimizce -g
düşmesi mevcuttur.Çünkü karı-"ihtiyarlamak" demektir.)

kodı / kod-ı "aşağı,alt" 9/23

takı / tak-ı "daha,dahi,diğer(edat)" 33/24,5/188

ançulayu / ançula-yu "öylece" 24/3

kirtü / kirt-ü "inanç" 7/350

örü / ör-ü "üst,yukarı" 13D/129

tolu / tol-u "dolu" 9/77

törü / tör-ü "töre,doğru yol" 7/350

turkaru / turkar-u "daima,devamlı" 9/33

-m Eki :

Fiilden isim yapım eki olarak çok kullanılan bir ektir.Üzeri-
ne geldiği fiil kök veya gövdesinin ünlü durumuna göre önüne,ün-
süz ile biten kelimelerde -ı,-u,-ü seslerini yardımcı ses olarak
alır.

birim / bir-i-m "verim,borç" 20F/214

birtemlig / birte-m-lig "biricik" 10/77

bitilim / bitil-i-m "yazı" 11/2
 körüm / kör-ü-m "görüş" 13E/139
 ölüm / öl-ü-m "ölüm" 6/20
 tiğrüm / tiğir-ü-m "keskin" 15/63
 toğum / toğ-u-m 7/163
 turum / tur-u-m "durum" 9/38
 yarım / yar-ı-m "yarım" 9/77

-l Eki :

Fiilden isim yapan bu ek fiilin ihtiva ettiği mânâya paralel olarak,yeni bir isim meydana getirir.

bunķal / bunķa-l "bunak" 33/9
 usal / usa-l "gafil" 12/54
 oğul / oğ-u-l / ok-u-l "oğul,evlat" 21A/7

-n Eki :

Metinlerimizde çok kullanılan bir isim yapım ekidir.Duruma göre meydana getirdiği kelime sıfat görevinde bulunurken,bazı kelimeler de mekan ifade etmektedir.

adın / ad-ı-n "ayrı,başka" 7/409
 kilin / kil-i-n "gelin" 22/55
 tirin / tir-i-n "toplululuk" 9/70
 yakın / yak-ı-n "yakın" 34/14
 bütün / büt-ü-n "bütün,tam" 35/54
 odun / od-u-n "günah" 13E/136
 uşun / us-u-n "uzun" 10/144
 odun / od-u-n "odun,ağır" 7/327
 orun / or-u-n "yer,mekan" 7/26
 tüzün / tüz-ü-n "asil" 5/1
 tolun / tol-u-n "dolgun,dolun" 9/93

-y Eki :

Metinlerimizde şu örnekte mevcuttur:

toy / to-y "ziyafet,düğün"(to-"doymak" fiilinden türemiştir.)
15/34

-z Eki :

Türk dilinde fiilden isim yapımında çok kullanılan bir ektir.

ağız / ağı-z "ağız" 7/360

bekiz / beki-z "açık,sari" 20A/19

köküz / kökü-z "göğüs" 3/10

köz / kö-z "göz" 10/194

toş / toz / to-z "toz" 9/78

töş / töz / tö-z "kök,asıl" 10/115

töz / tö-z "kök,asıl" 13/191

tüz / tü-z "düz,doğru" 13C/74

uz / u-z "iyi,usta,mahir" 10/237

yaz / ya-z "yaz" 28/9

-sığ/-sig,-suğ/-süg Eki :

Orhun Abideleri'nde sıkça kullanılan,-k/-k'li şekilleri de bulunan bu ek,metinlerimizde sadece bir örnekte kullanılmıştır.

tütsüg / tüt-süg "koku" 16/10

-mı/-mi Eki :

Metinlerimizde bir örnekte mevcuttur.

tegirmi / tegir-mi "değirmi,etraf" 35/44

-mur/-mür Eki:

Bir örnekte kullanılmıştır.

yağmur / yağ-mur "yağmur" 28/6

-t Eki :

Metinlerimizde işlek olan bir ektir,

kart / kar-t / kar-(ı)-t "ihtiyar" 33/7

adırt / adır-t "açık,sarih,ayırıcı" 20B/28

kelüt / kel-ü-t "geliş,gelme" 11/61

-mak/-mek Eki:

Metinlerimizde çok kullanılan bir ek olan -mak/-mek eki,fiillerin isimlerini karşıladığı için,bunu isim-fiiller bahsinde ele aldık,(bkz.İsim-fiiller bahsi,s.:119)

-ma/-me Eki:

Fiillerin isim şekline getirilmesinde kullanılan ve -mak/-mek ekinin hafifletilmiş şekli sayılan bu ekle yapılmış kelimeler metinlerde mevcuttur.Biz bu eki isim-fiiller bahsinde ele almayı uygun gördük,(bkz.İsim-fiiller bahsi,s.:119)

-ş Eki :

Fiilleri isimleştiren bu ek,hareket ismi yapar;bu bakımdan bu eki de isim-fiiller içerisinde ele aldık.(bkz.İsim-fiiller bahsi,s.:121)

3. İSİM ÇEKİM EKLERİNDE EK KALIPLAŞMASI :

Ek kalıplaşması,aslında isim veya fiil çekim eki olan bir ekin bu fonksiyonunu kaybederek,her hangi bir sözün bünyesinde eriyip o sözle kaynaşması demektir.⁽¹⁾

Bu kalıplaşma olayı,hem isim çekim eklerinde,hem iyelik eklerinde,hem de isim-fiil,zarf-fiil ve fiil çekim eklerinde görülmektedir.

a. İsim çekim eklerinde ek kalıplaşması:

1. -dın/-din,-dun/-dün;-tın/-tin,-tun/-tün Ayrılma Hali
koptın "bütün,her taraf" 15/3 koptın "hiç bir" 15/67

(1) Geniş bilgi için bkz.Doç.Dr.Z.Korkmaz,Türkçe'de Eklerin Kullanılış Şekilleri ve Ek Kalıplaşması Olayları,A.Ü.DTCF.yay,TDK Bsmevi,Ankara 1962

küntün "cenup,güney" 35/5 taştın"dış görünüş"12/15
 küntün bulung "güney batı" 35a/4 tolptın"her" 15/63
 ontın"her" 15/56 törttin"dört taraf"18/6
 öngdün"daha önce" 18/47
 öngdün"şark,doğu"35/98
 öngdünki"önceki,öndeki"10/105

2. -ça/-çe Eşitlik Hali Eki :

ançakıa "en küçücük" 15/30
 arzıça "gibi" 11/32
 barça "bütün,hep,daima" 7/8
 bunçakıa "bu kadarıcık" 15/56
 neçe "nice,ne kadar" 15/26

3. -n Vasıta Hali Eki:

altın "aşağı,aşağıda" 20E/165
 birin birin "birer birer,teker teker" 10/75
 kamıgun "hepsi" 7/132
 kamagun"hepsi" 35/65
 kidin "arka,batıda"35/86
 netegin "nasıl" 33/12
 ödün"zaman,vakit" 15/72
 ödün ödün "zaman zaman" 13E/149
 öngin öngin "ayrı ayrı" 13A/35
 üstün "üst,üstte" 18/39

4. -le Vasıta Hali Eki:

körkle "güzel" 7/166
 körtle "güzel" 3/12

5. -ra/-re,-ru/-rü İstikamet Eki:

asra "aşağı" 7/6 yügerü"karşı" 9/104

6. -kı/-ki Aitlik Eki :

aşnuķı "önce,önceki" 11/1

söki "eski,evvelki" 8/10

tonķı "kara" 5/20

üstünki"en üstün" 7/367

7. -cı/-çi İsimden isim yapım ekinde kalıplaşma:

yarlıķanķuķı "merhametli" 7/201

Not: Bu kelimedeki birinci -ķu- eki kanaatimizce -cıĝ ekinde muharref bir şekil olabilir.

b. İyelik eklerinde ek kalıplaşması:

Metinlerimizde tespit ettiĝimiz örnekler genellikle bunun üçüncü teklik şahıs iyelik ekleri üzerinde olduğunu ortaya koymaktadır.

munısız "bunsuz" 12/47

öngi "başka,ayrı" 15/76

yigi "çok,çok sık" 8/27

4. İKİZLEMELER :

Birbirinin aynı,birbirine yakın veya birbirine zıt mânâlara sahip kelimeleri yan yana kullanmak suretiyle yeni bir mefhum ifade etmeye "ikizleme" diyoruz.İkizlemeler cümle içerisinde genellikle "pekiştirme sıfatı" veya "zarf olarak kullanılırlar.

Metinlerimizde geçen ikizlemeleri şu şekilde ele alabiliriz:

a. Aynı mânâda olan kelimelerin ikizlemesi:

ajun ajun "alem alem,dünya dünya" 18/22

bir bir "ayrı ayrı" 13A/11

birin birin "bir bir,teker teker" 10/75

ķat ķat"kat kat" 8/1

kün kūn "günden güne" 7/343

ödün ödün "zaman zaman" 13E/149

öngi öngi "başka başka" 13E/140

öngin öngin "ayrı ayrı" 13A/35

öz öz "kendi kendine" 27/4

b. Zıt mânâlı olan kelimelerin ikizlemesi:

akılgılgı akıgsızlı "değişen değişmeyen" 14A/15

bar kel "var gel, git gel" 10/204

bar yok "var yok" 10/147

kart kiçig "ihtiyar genç" 33/7

kodı özü "aşağı yukarı" 9/23

ögüm kaŋım "anam babam" 25/7

ölür togar "ölür doğar" 13D/131

örü kodı "üstte alıta, altta üstte" 13D/129

tengrili yirli "gökteki yerdeki" 35/67

tolu yarım "dolu ve yarım" 9/77

toğmak öçmek "doğmak ve kaybolmak" 9/35

utru tetrü "ileri geri" 10/217

yinik ağır "hafif ağır" 9/63

c. Yakın mânâlı olan kelimelerin ikizlemesi:

adasız tudasız "kazasız belasız" 22/25

adruk seçme "seçkin seçilmiş" 15/62

al altağ "hile yalan" 7/318

allığ çevişlig "hilekar aldatıcı " 35/19

amıl ağlak "sakin ve تنها" 8/2

ança munça "şöyle böyle" 14B/31

arasız oksuz "arasız ve desteksiz" 10/260

arığ süzük "temiz duru" 12/59

arış arığ "saf ve temiz" 13E/144

atıng künġ "adın sanın,şöhretin" 35/33
 ayap külep "saygı ile medhedip" 14A/4
 azsız suksuz "hırssız tamahsız" 15/6
 bir tek "bir tek" 10/76
 bulung yingak "her taraf" 20F/193
 burk şark "cart curt,şark şurk" 9/7
 çasut yongag "dedikodu ve iftira" 35/55
 çıgsız ülgüsüz "ölçülmez tartılmaz" 10/284
 çın köni "doğru dürüst,dos-doğru" 10/142
 ed tavar "mal-mülk" 10/112
 evtin barktın "evden barktan" 7/354
 ig ağrıġ "hastalık ve ağrı" 26/19
 il uluş "vilayet memleket" 35/2
 ilip tardıp "iştirip çekerek" 15/93
 irig katır "iri ve kaba" 10/66
 kadır yavlak "zorba ve kötü" 9/81
 kal tilve "akılsız şoursuz" 7,235
 karı yaşlıġ "ihtiyar yaşlı" 28/7
 kin songkı "bundan sonra" 13A/20
 kök kalık "gök yüzü" 15/6
 öküş telim "pek çok" 20E/141
 ökünü kakınu "nedamet ve pişmanlıkla" 18/48
 ötüg sav "rica minnet" 35/27
 öz kentü "kendi kendine" 35/32
 tirin kuvrag "topluluk cemaat" 9/72
 tüdüş keriş "kavga ve gürültü" 35/38
 tükel eksüksüz "tam eksiksiz" 10/267
 uç kıtıġ "uç kıyı kenar" 15/106
 ulsuz tüpsüz "sonsuz dipsiz" 9/96
 yana yime "yine tekrar" 22/45

yarp-kadıg "sağlam sert" 10/19
 yarup-yaşup "parlayıp ışıldayarak" 12/40
 yig üstün "en üstün" 9/60
 yolçı yirçi "rehber yol gösterici" 7/147

ç. Herhangi iki kelimenin ikizlemesi:

badıl öküş "pek çok" 14A/10
 kümüş altun "gümüş altın" 10/160
 temir tuç "demir tunç" 10/160
 toz toprak "toz toprak" 7/55
 yam ed "çer-çöp" 11/54
 yüze bada "bata çıka" 13D/125

d. Sayı adlarının ikizlemesi:

biş-on "elli" 29/5
 sekiz-on "seksen" 9/26
 üçli törtli "üçlü törtlü" 10/108
 yüz-on "bin" 22/14
 yüz yüzegütün "onbinlerce" 7/10

e. Kelime başına gelen aynı heceden bir parça ile meydana gelen ikizleme :

sep-sem "ıp-ıssız" 8/20
 top-tolup "dop dolu" 12/38

5. BİRLEŞİK SÖZLER :

Türk dilinde kelime teşkilinin bir yolu da "birleştirme"dir. Metinlerimizde bu yolla teşkil edilmiş kelimeler mevcuttur.

a. Asıllarını kaybetmeden birleşen kelimelerin teşkil ettiği birleşik sözler:

anı teg "öyle" 8/16

bir kün "bir gün" 31/4
 bir yintem "bir müddet" 20E/127
 bu iş "bu iş" 13D/121
 bu kut "bu saadet" 16/54
 irte kün "sabah,erken" 35/114
 kamuğ tümen "bütün her taraf" 5,25
 neteg "nasıl" 13B/45
 yağız yir "kara toprak" 35/3
 ol'ukma / ol+ok+ma "yine de" 5/9

b. Asıllarını kaybederek birleşen kelimelerin teşkil ettiği
 birleşik sözler:

andağ / anı teg "öyle" 33/19
 antağ / anı teg "öyle" 20E/147
 birük / bir+ök "eğer, bir de" 12/24
 et'üz / et+öz "vücut, beden" 10/24
 mundağ / munı teg "böyle" 12/35
 muntağ / munı teg "bu şekilde" 18/26
 üzüt / öz + et "vücut, beden" 6/19

6. İSİMLERDE ÇOKLUK :

Metinlerimizde iki istisnai örnek haricinde isimlerde çokluk
 -lar/-ler ekleri ile yapılmaktadır.

-an/-en eki ile :

oğlan / ogul-an "yiğitler" 29/9

-egüt eki ile:

yüzegütün / yüz+egüt-in "yüzlercesiyle" 7/10

Not: Çokluk ifade eden bu ek, birleşik bir ek olsa gerek. Önce
 isimden fiil yapan -e eki ile fiil yapılan kelime, daha sonra -güt
 eki ile isimleştirilmiştir.

-lar/-ler eki ile:

adınlar "başkaları" 7/146 belgüler"işaretler"13E/141
 adruklar "seçkinler" 10/29 kişiler"kişiler" 5/1
 ajunlar "dünyalar" 7/311 tengriler"tanrılar" 4/16
 burkanlar "burkanlar" 10/292 yekler "şeytanlar" 6/15
 paramıtlar "faziletler" 15/32
 yollar "yollar" 7/410
 tamgalar "damgalar" 7/368
 tınlıglar "canlılar" 7/188

7. İYELİK EKLERİ :

Türk dilinde üçü teklik şahıs,üçü de çokluk şahıs olmak üzere altı tane iyelik eki mevcuttur.Metinlerimizde durum şu şekildedir.

Birinci Teklik Şahıs : -m, -ım/-im, -um, üm

atam / ata-m 21A/5

inim / ini-m 21A/7

teñgrim / teñgri-m 15/60

anaçım / anaç-ım 15/47

kilnim / kilin-im 22/55

yaşuklarım / yaşuklar-ım 18/28

etüzüm / etüz-üm 16/29

küçüm / küç-üm 16/63

özüm / öz-üm 16/37

İkinci Teklik Şahıs : -ñg, -iñg, -inğ, -unğ, -ünğ

edgünğ / edgü-ñg 35/71 tamgañğ / tamga-ñg 35/7

ekenğ / eke-ñg 35/105

künğ / kü-ñg 35/100

sezañğ / seza-ñg 30/8

bağınğ / bağ-ınğ 35/7

yarlıkıñğ / yarlık-ınğ 35/7

eşinğ / eş-ınğ 30/5

kapunğ / kap-unğ 34/14

et'üzünğ / et'üz-ünğ 35/46

küsüşünğ / küsüş-ünğ 35a/6

Üçüncü Teklik Şahıs .-ı/-i,-sı/-si

adı / ad-ı 20C/66

kararmakı / kararmak-ı 20C/60

oğuşı / oğuş-ı 20F/227

uçı / uç-ı 21/2

özi / öz-i 20E/143

utrusı / utru-sı 16/60

Birinci Çokluk Şahıs :-mız/-miz,-muz/-müz,-ımız/-imiz,-umuz/
-ümüz

kañglarmız / kañglar-mız 21/6

begimiz / beg-imiz 15/90

umuğumuz / umuğ-umuz 16/26

İkinci Çokluk Şahıs .-ñgız/-ñgiz,-unğuz/-ünğüz

yarlıkıñgız / yarlık-ınğız 7/406

Üçüncü Çokluk Şahıs :-ları/-leri

yarukları / yaruk-ları 20B/50

et'üzleri / et'üz-leri 20A/9

8. İSİM HAL ÇEKİMİ :

a. İlgi Hali Eki:-ınğ/-inğ,-unğ/-ünğ;-nıñğ/-niñğ,-nuñğ/-nüñğ

bizinğ / biz-inğ 3/1

alpning / alp-niňg 9/89
 teňgrining / teňgri-niňg 5/2
 alķunung / alķu-nung 7/8
 ķopnüng / ķop-nüng 10/227

b. Yükleme Hali Eki:-g/-g,-ig/-ig,-ug/-üg;-ni/-ni,-n

teňgrig / teňgri-g 7/110
 nırvanig / nırvan-ig 7/420
 nomlarig / nomlar-ig 7/365
 tagig / tag-ig 7/119
 yatig / yat-ig 7/205
 yolug / yol-ug 7/118
 özüg / öz-üg 7/205
 yarlıķıñgızni / yarlıķıñgız-nı 7/406
 olarnı / olar-nı 7/202
 bizni / biz-ni 7/107
 Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra kullanılışı:
 ķutın / ķut-ı-n 7/316
 yağısın / yağ-ı-sı-n 10/20

c. Yaklaşma(Yönelme) Hali Eki:-ga/-ge,-ka/-ke

aňga 33/22 meňgike / meňgi-ke 9/62
 saňga 35/102 tegimligke / tegimlig-ke 10/135
 atlıgķa / atlıg-ka 10/127
 ayağķa / ayağ-ķa 10/135
 Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra kullanılışı:
 ağılıķıñga / ağılıķ-ı-n-ga 9/101 uluşıñga / uluş-ı-n-ga 7/118
 ķanıñga / ķan-ı-n-ga 10/223 yiriñge / yir-i-n-ge 7/152
 siziñge / siz-i-n-ge 7/157

ç. Bulunma Hali Eki: -da,-de,-ta/-te

kayguda / kaygu-da 28/8

belde / bā-de 29/5

tagda / tag-da 35/98

ödlerde/ödler-de 9/79

ağlakta / ağlak-ta 8/20

ödte/ öd-te 14B/29

tagta / tag-ta 8/1

ögüzte/ ögüz-te 7/185

yolta / yol-ta 18/1

Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra kullanılışı:

savında / sav-ı-n-da 11/96

yirinte / yir-i-n-te 7/128

Üçüncü Çokluk şahıs iyelik ekinden sonra kullanılışı:

yirlerinde/ yirleri-n-de 9/85

d. Çıkma(Ayrılma,Uzaklaşma) Hali Eki: -dın,-din,-tın/-tin;-dun/

-dün,-tun/-tün

andın 30/6

kopdın / 15/3

öngdün / öng-dün 18/47

tagdın/ tag-dın 35/98

barktın / bark-tın 7/354

kalıktın/ kalık-tın 7/74

taluytın / taluy-tın 7/115

tüntün / tün-tin 10/27

evtin / ev-tin 7/354

küntün / kün-tün 35/5

Eski Türkçe döneminde karşımıza çıkan,Orhun Abideleri'nde de kullanılan bir şekil metinlerimizde mevcuttur.Bulunma hali metinlerimizde bazı mısralarda "ayrılma hali" manasında ve fonksiyonunda kullanılmıştır:

muntada/ munta-da 20D/104(aynı zamanda ek yığılması var)

ilkite/ ilk-i-te 7/95 igitmekde/ igitmek-de 35/141

e. Eşitlik Hali Eki: -ça/-çe

arziça / arzi-ça 11/32

yasımuğça / yasımuğ-ça 12/42

Üçüncü teklik şahıs iyelik ekinden sonra kullanılışı:

yatvısınga / yatvısı-n-ça 13A/5

f. Vasıta Hali Eki: -la/-le, -n, -ın/-in, -un/-ün

körkle / körk-le 13C/106 körtle / kört-le 20B/36

edgün / edgü-n 10/31 berkin / berk-in 10/281

ödün / öd-ün 13C/62 töbün / töpü-n 18/38

yayın / yay-ın 12/26

g. İstikamet(Yönelme) Hali Eki: -ra, -re, -garu/-gerü, -karu/-kerü
-aru/-erü

birgerü / bir-gerü 20B/50

birkerü / bir-kerü 20B/44

öngre / öng-re 13A/34

yuserü / yus-erü 13D/125

h. İsimlerde Soru Hali Eki : mu/mü

yaşların mu 28/6 arıyu mu 28/4

köp mü 28/14

II. SIFATLAR

Türk dilinde,sıfat,isim gurubuna dahil edilen kelimelerdir. Yalnız başlarına isimden başka bir şey olmayan sıfatlar,cümle içerisinde kendilerinden sonra gelen isimleri belirttikleri ve niteledikleri zaman "sıfat" adını alırlar.Metinlerimizde geçen sıfatları şu şekilde guruplandırabiliriz.

- 1.İşaret Sıfatları
- 2.Niteleme Sıfatları
- 3.Renk Adları
- 4.Sayı Adları
- 5.Soru Sıfatları
- 6.Belirsizlik Sıfatları
- 7.Pekiştirme Sıfatları

1. İŞARET SIFATLARI

bu

bu sansarta kaltımız 7/112,bu ünlerniñ içinte 20E/156

ol

ol yaruklarta köp kutın 20A/13

atırtlıg ol burkan kutın 16/100

töşi ol kamug tümen yılan tiyür 5/25

yineri ol yingen yılan tiyür 5/26

ol buyanıñız tüşinte 7/215

ol körküñgüzni körmışte 7/326

ol uluşta men barıp toğa birle oq 16/53

öñgdünki

öñgdünki kılınçlarımın kşantı kılınıp 18/47

öñgreki

öñgreki iligler 35/68

2. NİTELEME SIFATLARI

adınçığ	: adınçığ ıduķ k̄anğımız 7/37
adruk	: adruk kirtgünç turgurup 22/13
altun	: altun itig tözi bir 35/128
anğsız	: anğsız öküş uluşılarda tolu köşünür 9/16
arığ	: arığ bodı yorığta küsüşı tursar 16/75
atlığ	: ayağlığ atlığ k̄anğım mani burkanım 7/4
ayıbsız	: ayıbsız tişike er 33/17
ayığ	: ayığ kılınçlığ şımnı iligintin ozgurtunguz 7/148
ayığlı	: ayığlı savıññnıñ adırtı yok 35/60
bilge	: tüzün bilge kişiler tirilelim 5/1
boğdam	: boğdam atıñ tegşilip tatığlığ bolduñğ 35/84
edgü	: soğançığ edgü çın köni nomluğ 10/142
egri	: egri yorığ kemişgil 35/79
erdemlig	: erdemlig kara laçın 32/9
eski	: eski atıñ tegşilip yañğı boltuñğ 35/84
ıduķ	: ıduķ nomnuñğ ösen sısan tözi tidmiş 15/14
inçge	: inçge tering bilge biliglig begimizniñğ 15/90
k̄arañķu	: k̄arañķu sansar içinte men barıp toğmaduk 18/24
k̄arı	: k̄arı yaşığ ol anam 28/7
kiçig	: kiçig atıñğ bedütüñğ 35/6
kkirsiz	: kkirsiz asıg köngül äze bir keykie 15/18
king tering	: king tering uz soğançığ yig asıglığı 15/21
kirikken	: kirikken tonlar kirin 33/9
körtle tüzün	: tengrim burkanım 3/12
kurtğa	: tetrü saçlığ kurtğa yek kelir tiyür 5/19
kurug	: kurug bilge bilig yükünür men 15/5
küçlüğ	: küçlüğ priştiler küç birzün 4/19

olurġu	: olurġu erdini linhua 20F/201
örki	: örki kişilerke içanġıl 35/49
örtüġlüg	: örtüġlüg kılınçı tarıkar 20D/83
söki	: söki kanlar küçi yime tusulmaġay 35/75
takşut	: takşut nom tükedi satu satu 16/112
tanmış	: tanmış üzütler taşıkar tiyür 5/16
taġ	: taġ teġri kelti 1/1
tetrü	: tetrü sakınç tarkargıl 35/79
tıdıġsız	: tıdıġsız çın bilge biligig içirdi 13A/37
tolılıġ	: tolılıġ bulıt teg tonkı kaşlıġ tiyür 5/20
tumanlıġ	: tumanlıġ yekler ayar tiyür 5/12
turġın	: turġın süzük ol suvniġ 20B/21
tünerig	: tünerig tamuka tüşmeki bar 5/10
türk	: türk burkanlarta kin intinġiz 7/141
tüzün	: körtle tüzün teġrim 3/11
ulsuz tüpsüz	: ulsuz tüpsüz taluyılar keġelim 13C/116
uluġ	: tört uluġ emgekde kurtulalım 5/4
uşun	: uşun ödün nomluġ tilgen teġşindürmeki 9/92
yaġız	: yaġız yir yüzi yaşardı körkledi 35/3
yaraşı	: yaraşı oyun bölükler 20E/176
yaruk	: kuv kolar biz yaruk teġrilerke 2/8
yavız	: yavız iştin abamu evrilür 16/78
yat	: yat kişiler köġli saġa yakın 35/127
yig	: üstünki yig orunta toġġalı 7/366

3. RENK ADLARI

aķ	: aķ bir saġlıġ karı anam 28/3
aķlar	: aķlar bulıt örlep kükirep 28/1
boz	: burnınta boz bulıt önür tiyür 5/23
kara	: tamġakınta kara tütün taşıkar tiyür 5/24

karalar : karalar bulut örlep kükirep 28/5

kök : kök ayaznıñ kün ayı teg alıñsız yorıy 130/66

4. SAYI ADLARI

a. Asıl Sayı Adları :

bir : yadta özte bir teg yapa yadılmış 10/168

iki : iki ajunnı buldaçı 30/10

üç : üç yavlaq yolka korkınçın 7/366

tört : dört toğum 7/83

biş : biş ajunuğ irkletip ozğurtuñguz 7/106

altı : altı kaçığ öze azmışlarka 7/125

yiti : yiti erdinilig bir sıruq 20B/33

sekiz : sekiz türlüg emgek 7/85

tokuz : ozakı tokuz türlüg işlerig işleyü 13A/43

on : on uluğ küç tört korkınçsız engreyük başlap 9/51

Not: Bu kelimelerin üzerine isimden isim yapım ekleri gelebilmektedir.

altılı-ikili : altılı ikili teginçsizlerte istim turgulug 18/52

altı yigirmi"on altı" : altı yigirmi kolulamakıg 20A/106

otuz beş"otuz beş" : otuz beş burkanlarka yükünmiş üçün 10/292

ming"bin" : yana ming koltı kün tengriler 20B/49

yüz on"bin" : ayayu yüz on küün yaqturup 22/14

tümen tümen"binlerce" : tümen tümen yaşazun 25/2

biş tümen"elli bin" : biş tümen kalp sansarta 20F/213

yüz ming"yüz bin" : yüz ming sansız kalp 9/100

b. Sıra Sayı Adları :

ikinti"ikinci" : bir ikinti üçünç yolu kşantı bolzun 18/46

üçünç : üçünç kolulamak içinte 20B/29

altınç : yime kuy şıpkanlıg ud yıl altınç 26/1
 yiting : yiting kinki ödteki 20D/88
 sekizing : sekizing abıta burkannıñ 20F/222
 tokuzunç : küsgü yılın tokuzunç aynıñ on yañgıta 12/60
 onunç : onunç buyan evirmekig evirü birelim 13A/44
 iki yigirminç: yañgı yılınñ iki yigirminç ayınğa 35/63

c. Üleşirme Sayı Adları:

birer : birer kogta kog sanınça nom oğuş ol ok 13A/9
 törter : sekizer tümen törter ming 20B/46 (Bu cümledeki
 üleşirme sayı adlarının manası :sekizer tümen "seksen biner" ve
 törter ming"dört biner" dir.)

yigirmişer : yigirmişer yoçan kiñ alkıg 20E/134
 eliger"ellişer" : eliger yoçan uluğın 20F/180
 altmışar : altmışar koltı linhuaniñ 20E/136
 bişer yüz :bişer yüz koltı erdinilig 20E/166

5. SORU SIFATLARI

ķayu"nasıl,ne gibi" : ķayu buyan ol muntın kazğanıldı erser

13G/173

ķayu neçe"daha nice": ķayu neçe ımug ınag burkanlarning 15/26

ne : ne ada bolğay 35/123

ne hoş bu ayıbsızlık 33/13

negü"nasıl,ne gibi" : köngültin taş negü nom bar 12/20

6. BELİRSİZLİK SIFATLARI

adın"diğer,başka" : adın tümke köngüller 7/409

adın"başka" : adın kişi tişi öze 35/147

ança"o kadar" : ança sanlıg uluş sayu 14A/6

alku"her" : alku ödte kolulap saķınsar 20B/26

alku"bütün" : alku biş ajunlarnıñ umuğı 7/1

bir"bir, herhangi"	: bir uluşta yırtınçününg yaruk yulası 9/41
kamağ"bütün"	: kamağ türlüğ yaşuklarımın 18/28
kamuğ"bütün"	: kamuğ tümen yılan tiyür 5/25
köp"her"	: köp işing tapıngça kırı yok 35/101
köp"bir çok"	: köp iğaç öre turur 32/1
ol ok "aynı"	: ol ok yaŋlıg ontın sınağar tınlıglar oguŝı 13C/77
tolp"bütün"	: tolp tınlıgnaŋ asıgın bûdürür 13C/63
tükün"bütün"	: түкүн нızванılарқа ағуқуп 17/17

7. PEKİŖTİRME SIFATLARI

aŋ"en"	: utmıŝlarnıŋ aŋ uluğ oğlı bolmış 16/25
artukrak"daha çok"	: artukrak terk ödün 23/13
öküş telim"pek çok"	: öküş telim tınlıglar boltı erti 7/44
özeliksiz"en üstün"	: özeliksiz burkanlarnıŋ edgülerinte 18/19
pek katıg"pek çok"	: pek katıg süzük kirtgünç köngüllüg 26/4
sep sem"ıp ıssız"	: sep sem ağlakta 8/20
yig üsdünki"en üstün"	: yig üsdünki ol köngüllüg ildinür 14A/20
yig soğançıg"daha tatlı"	: yig soğançıg yuullarta 20E/133

III. ZARFLAR

Zarflar da sıfatlar gibi, isim soyludur. Bir ismin zarf olabilmesi için, cümle içerisinde ya bir sıfatı, ya bir zarfı veya bir fiili nitelemesi gerekir.

Bir başka ifade ile, zarflar, ismin cümle içerisindeki görevden dolayı almış olduğu adıdır.

Metinlerimizde geçen zarfları şu şekilde tasnif edebiliriz:

1. Tarz Zarfları
2. Miktar Zarfları
3. Yer Zarfları
4. Zaman Zarfları
5. Soru Zarfları

1. TARZ (HAL) ZARFLARI

Türk dilinde hal ve tavır ifade eden isimler, cümle içerisinde tarz zarfı olarak kullanılabilir.

Biz metinlerde en çok kullanılanların başlıcalarını vermeye çalıştık. Aşağıdaki örneklerde görüleceği üzere yalın kelimeler hal zarfı olarak kullanıldığı gibi çeşitli eklerle genişletilmiş, hatta ismin hal eklerini üzerine almış kelimeler de hal zarfı olarak kullanılmıştır. Özellikle "-n" vasıta hali ekli kelimeler metinlerde sıkça zarf olarak kullanılmıştır.

adırtlıg"iyice" :adırtlıg körkitü yarlıkap 19/9

adruk öze"seçkinlikle":alkuta yig adruk kögülür siz 15/33

ança munça"şöyle böyle" :ança munça yığp koşdum 14B/31

ançulayu"öylece" : ançulayu ok kuñg kıunnañ tigitlerniñ
yime 24/3

arıyu"temizlenerek" :arıyu kitip tarıkıp 20F/216

ayı terkkiye"pek çabuk":ayı terkkiye tuyunup 7/314

- bekürü"sıkıca" : tudug öze bekürü bağlalıp 13E/150
 birdem"tam,tamam" : birdem kirtgünüp tudgıl 12/22
 birin birin"teker teker":birin birin aşmışlarka 10/75
 birkerü"beraber" : küseyürler erti birkerü 7/195
 bulıdçılayu"bulut gibi":bulıdçılayu yığılmış 9/4
 edgü"iyi" : aşlık tarıg edgü bütüp inç bolzunlar
 24/11
 edgün"iyilikle" : edgün barmış 13C/59
 kentün"kendiliğinden":kentün ornantı 35/2
 köni"doğru" : köni ögeli bögüş urgıl 12/17
 küçeyü"zorla" : küçeyü bedizegeli bitidim 12/65
 munçulayu"böylece" : munçulayu türe büke kılmişlarımın18/27
 mundağ"öyle,bunun gibi":mundag yangın kimler sizni kolulayur
 15/54
 tavrağ"derhal" : ämtıkia ok tavrağ bakup amrılıp 25/4
 tegrikleyü"çevreleyerek" tegrikleyü yığılıp 20E/172
 terkin"çabucak" : nomlar terkin bululur 16/84
 tonğtaru"baş aşağı halde" : töpüsin tongtaru tıkar tiyür 6/14
 turum ara"derhal" : turum ara erde kışga bir kışan ödte 9/38
 tutçı"durmadan" : tutçı yisdim erter 9/34
 uz"iyice" : sudurta uz tizip nomlamış 13A/2
 yana"tekrar tekrar" : evrilip yana katnayu 20E/122
 yüze bağa"bata çıka" : yüze bağa bu sansarta yuserü 13D/125
 yüz türlüğın"yüz türlü" : artuğ söğüt butıkı yüz türlüğın ır-
 galır 35/111

2. MİKTAR ZARFLARI

- ança"biraz" : ança bitilim bitigde 11/2
 barça"tamamıyla" : olarnı barça sığırup 7/202
 neçe ança"ne kadar" : bolsar neçe ança sanlıg uluş sayu 14A/6

neçe"ne kadar" : nırvan bulğu oğrağlıg neçe erser 13G/183
 tükel"tamamen" / ağzanıp ming küün tükel yakturup 26/8

3. YER ZARFLARI

altın"alt,altta" : artuç söğüt altınınta 8/3
 bulung yingak"her taraf" :bulung yingak sayu kelmiş 9/3
 içkerü"içeri" : k.....içkerü 7/170
 kodı"aşağı" : üstürti kodı inmeser 7/42
 koptın singar"her taraf" koptın singar il uluşlarıg keztingiz
 7/130

öngi"iç" :biligsiz biligdin öngi ödürtüngüz 7/66
 öngdün kidin"doğu batı":öngdün kidin yir öz tapıngça 35/5
 öngdün-küntün"güney-doğu":öngdün küntün bulungda 35/98
 öze"üst" : töş öze olurup tültürür tiyür 5/15
 töpin"üst,huzur" : yinçürü töpin yükünür biz 7/413
 töpün"baş aşağı" : natara kılıp töpün tüşürür 11/83
 dört yingak"dört taraf":dört yingak tüzülti 35/85
 tüpkerü"aslına doğru" :tüpkerü tuymışka yükünür men 10/271
 üstürti"yukarı" :üstürti kodı inmeser 7/42
 yakın"yakın" :edgü nırvanka yakın ilttingiz 7/116
 yügerü"karşı,huzur,kat":kamag il uluşlar tapıgı yügerü kelti
 35/2

4. ZAMAN ZARFLARI

amtı"şimdi" : alıng amtı umug ınag 7/7
 ang tüp"en son" : bulturayın nırvanıg ang tüpinte 26/27
 aşnu"önce,evvel" : yinik ağır aşnu kılmış tıldagı iyin 9/63
 basa"sonra" : a.....basa bir tušta 19/3
 bir kün"bir gün" : bir kün devlet tuş bolur 31/4
 burun"önce" : burun ertmiş 13C/101

- eñg'ilki"ilk önce" : eñg'ilki kim kayu tınlıglar 20D/108
 istim "daima" : teginçsizlerte istim turguluğ 18/52
 istim tutçı"her vakit" : istim tutçı yasmaksız baçar 12/3
 kin"sonra" : kin keligme ödlerteki ,... 13G/181
 oza"önce" : oza ku kut kolunçka tükellig bolup 16/54
 ödün ödün"zaman zaman" : ödün ödün evlig barklig kınlıkta bek-
 lelip 13E/149
 turkaru ödün"daima" : turkaru ödün köngül bilig ...9/33
 tümen tümen"binlerce yıl" : adasız tudasızın tümen tümen yaşa-
 zun 25/2
 uşadı"her vakit" : uşadı turkaru öyü ödikleyü 10/220
 uzatı"her zaman" : uzatı üzüksüz munı teg 7/213
 yayın"yazın,yazda" : yana yayın kışkı buznu suv tip tiyür-
 ler 12/28
 yintem"her vakit" : yintem tutçı yintsikü 7/90

5. SORU ZARFLARI

- kaçanğa tegi"ne zamana kadar" : kaçanğa tegi kaygusuz yırğa-
 zun 11/163
 kaçan"ne zaman" : kaçan iduk kañgımız kalıktın kodı in-
 tingiz 7/74
 kayu ma"ne zaman da" : kılınç tüpin kayu ma orunta 18/57
 ne"ne" : takı ne aymış kerek 33/25
 ne kılsa kerek 33/16
 netegin"nasıl" : netegin tanmış kerek 33/4

B. ZAMİRLER

Zamirler isim soylu kelimeler olup,cümle içerisinde isim gibi kullanılan,ismin yerini tutan,ismin işletme eklerini üzerlerine alan kelimelerdir.

İsmin hal eklerini üzerlerine alan bazı zamirlerin,henüz izah edilemeyen kök değişikliğine uğradığı Türk dilinin tarihi seyri içerisinde sık görülen bir hadisedir.Metinlerimizde de bunlara ait örnekler mevcuttur.Zamirleri şu şekilde tasnif ediyoruz.

1. Şahıs Zamirleri
2. İşaret Zamirleri
3. Soru Zamirleri
- 4.Belirsiz Zamirler
5. Dönüşlülük Zamirleri
6. Aitlik Zamiri

1. ŞAHIS ZAMİRLERİ

a. Yalın Hal

Birinci teklik şahıs zamiri:ben/men

1.Cümle Faili olarak

karangku sansar içinte men barıp toğmaduk 18/24

2.Fiil çekiminde şahıs eki olarak

brahmanı atlıgka yükünür men 10,127

algay men sansartın sini 11/118

kirü yime umaz men 4/14

kurug bilge bilig saŋga yükünür mön 15/5^(x)

3. Bildirici olarak

men sılıg tigin (men) 26/18

(x) Bu ekteki geniş-yuvarlak ünlü Türk dilinin yapısına aykırıdır.Kanaatimizce ya daktilo hatası vardır,veya istisnai bir durumdur.

men kamala anantaşiri (men) kininte 25/12

men buyan kaya kal (men) kentü özüm 22/12

men balaçuk(men)nuŋ 21A/3

İkinci teklik şahıs zamiri : sen

1. Fiil çekiminde şahıs eki olarak

vyakiyan kılı vişis alsar sen 11/11

maŋga kelmez sen kaŋga 11/76

etüzüŋin küzetser sen 35/33

Üçüncü teklik şahıs zamiri : ol

1. Cümle faili olarak

abıta burkan ol erür 20D/103

2. Fiil çekiminde şahıs eki olarak

tuymak tuymamak arısar ol 12/32

3. Bildirici olarak

maŋga mu edgü ol saŋga 11/78

çark ok yüzinge sudgu ol 11/106

Birinci çokluk şahıs zamiri : biz

1. Cümle faili olarak

biz sizni teg..... kaltımız 7/109

biz körüp arıg sukavadı uluşta toğalım 13B/52

2. Fiil çekiminde şahıs eki olarak

küçlüg bilgeke yalvarar biz 2/1

ötünür biz kün ay teŋgrike 2/2

kut kolur biz teŋgrime 2/5

yükünür biz sizinŋe 7/9

üşkinte toğsar biz 13B/53

İkinci çokluk şahıs zamiri : siz

1. Cümle faili olarak

siz yarlıkamış yarlıkıg 7/339

siz edgü nomlarıg nomlayu 7/82

tört toğum...g... kutkartinğız 7/84

2. Fiil çekiminde şahıs eki olarak

kağanunğ yalañguz siz erür siz 15/27

3. Bildirici olarak

kağanlıg siz anası siz yarlıkar siz 15/29

tapañgulug tayaķı siz 15/69

Üçüncü çokluk şahıs zamiri : olar

1. Cümle faili olarak

olar köni nomluğ asıgın tapmaktın 130/79

b. İlgi Hali

Birinci teklik şahıs zamiri:men

eñgeyü meniñ bu kut kolunçum alķınmatın 16/68

İkinci teklik şahıs zamiri:sen

seniñ (metinlerde kullanılışı yok)

Üçüncü teklik şahıs zamiri:ol

aniñ bir meşesi bar 32/16

Birinci çokluk şahıs zamiri:biz

apam biziñ bu yaşımız alķıñgu öd bolsar 13B/49

İkinci çokluk şahıs zamiri : siz

kañgım siziñ küçünğüzte alķınurlar 15/41

Üçüncü çokluk şahıs zamiri:

olarıñ içinte ülgüsüz 20A/15

c. Yükleme Hali

Birinci teklik şahıs zamiri :min/men

algıl mini maytri 17/16

İkinci teklik şahıs zamiri:sin/sen

ig toğa egirdi sini emgetgeli 35/14

Üçüncü teklik şahıs zamiri : ol

anı birük kimler tuğsar 13F/170

Birinci çokluk şahıs zamiri :biz

siz bizni kurtğarıñg 1/8

İkinci çokluk şahıs zamiri :siz

körser sizni yig yörügge körmeksizin 15/9

Üçüncü çokluk şahıs zamiri : olar

olarnı barça sıgurup 7/310

Yükleme halli zamirlerin edatlarla kullanılışı:

sansarta iring mini teg 17/5

anı teg ök alkınmazun 13B/48

anı üçün 12/56

biz sizni teg kaltımız 7/109

umuğsuz bizni teg tınlıglarka 7/33

ç. Verme(Yaklaşma) Hali

Birinci teklik şahıs zamiri :men(manga)

karişur mañga sözi 11/48

İkinci teklik şahıs zamiri :sen(sanga)

bir ağızka edgü söz bar sözleyin sañga 12/21

yarişu küç birzün sañga 11/56

Üçüncü teklik şahıs zamiri: ol(anga)

ançulayu ok meniñg yime aña ukşayur 16/32

Birinci çokluk şahıs zamiri:biz

bizke yirçi bilge baqşı edgü ögliler birle 13C/83

İkinci çokluk şahıs zamiri:siz

yükünür biz sizinge 7/9(x)

(x) Metinlerimizde çok kullanılan bu şekil Türk dilinin yapısına aykırıdır.Kanaatimizce buradaki -i- 3.teklik şahıs iye-lik ekidir.Halbuki zamirler üzerlerine(şahıs zamirleri) i-yelik eki almazlar.İkinci ve kuvvetli bir ihtimal de yükleme hali üzerine verme ve bulunma halinin getirilmiş olmasıdır. sinide/ si-ni-de(bkz.bulunma hali bahsi)

Üçüncü çokluk şahıs zamiri : olar

alku ödte olarka iyin öğretingü üçün 16/43

d. Bulunma Hali

men : kullanılışı yok

sen/sin :

bıratya tigli manı sinte tip birgil anğa 12/23

tümen sav tügeni sinide boldı 35/88 (bkz.Verme hali (x))

ol:

yasımuqça bodı intin anta yok erip 12/42

arığ süzük yig menğilig uluş anta ol 12/59

biz: kullanılışı yok

siz :

anaçıma sizte yime boldukmasar 15/47

olar:

ülgü teñg urup ayıglap tanıp olarta 18/21

e. Çıkma Hali

men/min:

kaçar ol mintin özi 11/44

sen/sin: kullanılışı yok

ol :

öküş tınlıg yırtınçüler antın belgürer 12/37

andın edgü keldeçi 30/6

çokluk şahıs zamirleri biz,siz olar'ın bu şekilde kullanılışı yok.

f. Eşitlik Hali

teklik bir ve ikinci şahıslar ile çokluk birinci,ikinci ve üçüncü şahıs zamirlerinin bu şekilde kullanılışı yok.

ol: kök değişikliğe uğramaktadır.

ançā bitilim bitigde 11/2

anı teg ök alķınmazun ançaka(x) teginçi 13B/48

ançata(x) tatıgay yiligte 11/8

g. Vasıta Hali

Sadece üçüncü teklik şahıs zamirinde kullanılmıştır.

anın amtı tüzünlerim anı inçe biliñgler 13F/165

h. Bulunmazlık Hali

Sadece men zamirinde kullanılmıştır.

nıtya töz ürlük nıradma mensiz 10/100

2. İŞARET ZAMİRLERİ

bu/mu :

a. Yalın Hal

bu bu edgülerig tolu ağılık bñdzünler 13G/188

b. İlgi Hali

amtı munuñ yüründekin kılğalı tavrıanıp 13F/153

adı bolur munuñ dyan tip 20C/66

c. Yükleme Hali

tüş birip munı teg byanı 17/3

amtıķı munı teg saķınçığ 20B/25

muntag(munı teg) yañglıg kamağ türlüğ yaşıķlarımin 18/28

yig nom bu ol munı tutup iş simek ķotğıl

üç oğuşta munısız neñg bir nom orun yok erür 12/46^(xx)

munılayu ķörgeli neñg umasar ma 15/55^(xx)

(x) Bu örneklerde iki isim hal eki üst üste getirilmiştir. Bu olmaması gereken bir durumdur. Çünkü iki hal eki üst üste gelmez. Fakat eşitlik eki -ça burada yapım eki fonksiyonu almış görünmektedir.

(xx) Burada yükleme hali üzerine yapım eki getirilmiştir. Bu yanlış olmakla beraber istisnai bir durumdur.

ç. Verme(Yaklaşma) Hali

birük tapsar ol erdinig ne satıĝ munga 12/24
usal bolup sıdmasar sen

d. Bulunma Hali

yanđuru bağıp bu munta 20C/72
amtı muntada^(x) basakı 20D/104

e. Çıkma(Ayrılma) Hali

üç ödki alku tüzünler mumdın törüyür 12/39

f. Eşitlik Hali

anča munça yığıp koşdum bıratya-şiri 14B/31
munçaķıa ömek öze kutrulurlar 15/56 ^(xx)
munçulayu teg yılayu savlar öze 15/78^(xx)

ol:

ol andaĝ tüzün birle 33/19

Sıfat olarak kullanılışı:

anı teg orunlarta 8/16

bular

a. Yükleme Hali

bularnı mat bölser bolur sansarta turĝan 12/6

b. Verme Hali

bularķa iyin ögirmekig bodulu işlelim 12/24

3. SORU ZAMİRLERİ

kim/kimler

a. Yalın Hali

aşırtların adrukların kim yime neĝ 15/12

kim bolĝay saĝa enĝirmedeĝi 35/6

(x) Burada ek yığılması vardır,

(xx) Eşitlik hal eki üzerine yapım eki gelmesi metinlerimizde sıkça karşınıza çıkan bir durumdur. munçulayu, kelimesindeki -ça- eki benzeşme yolu ile -çu-'ya dönüşmüştür.

kimler

birük kimler aň başlayu bodıçıt öritip 13F/157
 anı birük kimler tudsar arıdur kılınçığ 13F/170
kimler sizni yaňtağıça kolulasar 15/19
kimler bu dyan yaňgınta 19B/19
 azuça kimler küsaser 20F/207

b. İlgi Hali

kimning tamırı yogun bolsar kanagı yingil 34/3

c. Verme Hali

indin kıldıg uçuz bolur kimke yime 15/17

kayu

a. Yalın Hal

kayu ol kinki yirtinçününg yulaları 21/5

4. BELİRSİZLİK ZAMİRLERİ

adın/adınlar "başka/başkaları"

a. Yalın Hal

adınlar asıgın kılğuluğ işte 10/259

b. İlgi Hali

adınlarning asıgı üşün küü kelig öze 9/10

c. Yönelme(Verme,Yaklaşma) Hali

öske adınka asıgılg iş büdürüp büdkerip 13D/130

ödügçisiz adınlarka umuğ bolayın 9/108

alku/alkular "hepsi,bütünü/herkes"

a. Yükleme Hali

alkunı bilteçi belgürzün 22/28

alkularnı birke sıgurur 9/45

b. Yönelme Hali

birni alkuka kigürmeki antag ok erür 9/46

atınlar/atınlar"başkaları.diğerleri"

a. Yönelme Hali

atınlarka kergek bolğay saķınç öze 14B/30

barça "hepsi,her biri"

a. Yalın Hal

kızığ oruntakılar barça öntiler 7/212

olarnı barça sıgurup 7/202

biri"her biri,biri"

a.Bulunma Hali

birinte miñger yaruklar 20B/42

bireri "her biri"

a.Bulunma Hali

birerinte birle toyluğ burkanlar saķınıp 13A/10

kamağ "bütün,her şey"

a. İlgi Hali

kamağnıñ kaniñga yara 11/20

b. Bulunma Hali

kamağta yig orun bara 11/24

kamağu "hepsi,bütünü"

a. İlgi Hali

kamağunıñ yalañguz ögisiz erür siz 15/27

b. Vasıta Hali

kaçan erser olururın kamağun körelim 13C/71

kamıgu "hepsi"

a. Yükleme Hali

kamıgunı kutkartıñgız 7/132

kamıg "her biri"

a. Yalın Hal : erngeki ol kamıg 5/27

kişi "kişi, kimse, insan, bir kimse"

kişi oğlu eviñge kelmez 35/145

kişi ara edgülig yolunğ alp 35/108

yırak barmış kişi kelmeki sarp 35/58

kişi yañğılsar iş bütmez 35/26

yavuz kişi yakın kelse abıñgu kergek 34/14

kişinğ busuşluğ kadğuluğ turur 35/146

kişiler "kimseler, insanlar"

tüzün bilge kişiler tirilelim 5/1

erdemlig kişilerig ayağıl 35/49

yat kişiler köñgli sañga yakın 35/127

adın kişilertin tıdığ bar saklangıl 35/144

köp "her şey, hepsi"

köp arığ münegüsüz yig öküş 15/2

köp "herkes"

köpke asıglıg kuuusuma ğiri atlıg 10/298

öñgiler "başkaları"

özüm oşup oşğurayın öñgilerig 14B/28

öñgilerke tayanmaksız bolmağındın 15/76

sayu "her bir"

kum sanınça yırtınçüler sayu yadılur 9/24

tözü "her biri, hepsi"

tözünü tatutğıl maytri 17/20

tözünü birtem 7/388

tükünü "bütünü"

tükünü kırk sekiz edgü nomlarlıg 10/264

ulatılar "bütünü, hepsi"

sordapan arħantta ulatılarnıñ 10/136

yalaŋguk "insan, insan oğlu"

tek ol yekler kumbandı yalaŋguk tilinçe 13C/94

yalaŋguklar arslanına yumkıkı kalısız 13A/6

5. DÖNÜŞLÜLÜK ZAMİRLERİ

kentü "kendi, kendisi"

kentü kılmış kılınçı közünür tiyür 6/2

burkan kentü köŋgöl erür köŋgöl ök burkan 12/5

öz kentüŋgin bek tutgıl 35/27

amtı men buyan kaya kal kentü özüm 22/12

öz "kendi, kendisi"

öz tözlerin okıtıp 7/63

burk şark kılıp on edgüsin men atsaŋg özüm 9/7

özni ögüp yadını irip ölmigü azlanu 13E/137

öske adınka asıgılığ iş büdürüp büğerip 13D/130

atıŋg atayu kut kıv özün kelti 35/83

yadta özte bir teg yapa yadılmış 10/168

öz öz "kendi kendi, her biri"

öz öz küsemış taplarınça toğmaqları bolzun 27/4

6. AİDİYET(AİTLİK) ZAMİRİ

Metinlerimizde -kı/-ki şeklinde kullanılmıştır. Genellikle zaman zarfları ve bulunma hali almış isimlerin üzerine getirildiği halde, metinlerde vasıta hali (-n) ile ayrılma hali ve istikamet eki -garu/-gerü'den sonra da kullanılmıştır.

a. Yalın Hal'den Sonra :

amtıkı muni teg sakıncıg 20B/25

ozakı bu tokuz türlüg işlerig işleyü 13A/43

yazkı bulut yaşlap kükürep 28/9

yitiñç kinki ödteki 20D/88

kin songkısın kıılmağuka kilileşelim 13A/20

b. Bulunma Hali'nden Sonra:

kızığ oruntakılar barça öntiler 7/212

taluy ögüzteki balıklar 7/185

köngülteki edgüleri 7/342

közünürteki,kenip 7/377

c. Ayrılma(Çıkma,Uzaklaşma) Hali'nden Sonra :

eñg baştınkı toğum öze linhuata toğalım 13C/57

öngdünki ol buz tegşilip 20B/30

ç. Vasıta Hali'nden Sonra:

üstünki altınkı teñgrilerniñ 7/422

üstünki yig orunta toğğalı 7/367

d. İstikamet Hali'nden Sonra :

amtı muna yügerüki bu ok et'üzte 18/55

törttin sıngarkı bursañglarkā maduruğ urmış 18,6

C. EDATLAR

Tek başlarına kesin ve belirli bir mana taşımayıp,cümle içinde bir ismin,başka bir söz ile münasebetini tayin eden ve manaları ancak o zaman kesinleşip beliren sözlere "edat" denir.

Edatlar daima münasebetini tayin ettikleri isimlerden sonra gelirler.Her edat kendine göre bir ismin muayyen bir çekim şeklini kabul eder.Edatlar bu bakımdan dört guruba ayrılırlar:

- 1.Yalın hal ile münasebetlenen,2.Verme hali ile münasebetlenen,
- 3.Çıkma hali ile münasebetlenen,4.İsme muzaf olan edatlar.

Cümle içinde kullanılış şekillerine göre de edatlar,çeşitli guruplara ayrılır.

1.Bağlama Edatları,2.Çekim Edatları,3.Berkitme(Kuvvetlendirme) Edatları,4.Karşılaştırma Edatları,5.Denkleştirme Edatları,6.Soru Edatları,7.Ünlem Edatları,8.Seslenme Edatları,9.Cevap Edatları,10.Temenni Edatları ve Yetinme Edatları,11.Gösterme Edatları,12.Tekrarlama(Tekerrür) Edatları (1)

Yukarıda kısaca tarifi ve tasnifini vermeye çalıştığımız edatları metinlerimizden tespit ettiğimiz kadarı ile şu şekilde incelemeye ve örneklemeye çalıştık:

1. ÇEKİM EDATLARI

adın:"başka,-den başka"

adın ana-bar tenğrining kalıkınta 16/73

apam:"şimdi,ama"

apam birük kayu kişi bu ku,.... 16/97

ara:"arasında"

turum ara erde kısga bir kşan öde 9/38

arduk:"-den başka,ayrıca"

arduk menğilig yirtinçüte barıp turayın 16/52

basa:"-den sonra,-den öte"

anta basa kut kolunmak küçinte kılılmış 13A/15

berü:"-den beri,-den itibaren"

ilkite berü atkanıp 7/95

başlağısız usun sansartın berü 10/144

birle:"ile,beraber"

birle yana adın alku uluşlar sayu 9/43

birük:"fakat,eğer"

apam birük kayu kişi bu ku. 16/97

(1) Dr.M.Necmettin Hacıeminoğlu,Kutb'un Husrev ü Şirin'i ve Dil Hususiyetleri,Edb.Fak.Matb.,İst.1968,s/110

degi:"-e kadar"

kaçanka degi kaygusuz yırgazun 11/163

başlagsızdın amtıkı bu ödke degi 14A/9

ınaru:"ileri,-dan ileri,-den sonra"

ıyın ögirmeklig işig ınaru kemişip 13E/147

istim:"daima"

öglüg kişi istim tutçı yaşmaksız baçar 12/3

ıyın:"-den dolayı,dolayısıyla"

bularkā ıyın ögirmeklig bodulu işlelim 13A/24

yil ıyın eşidilür küzki ıgaç yangkusu 35/93

kidin:"-den sonra,-den öte"

kidin tağdın bulungda 35/98

kin:"-den sonra,-den başka"

kin songkısın kılmaguka kilileşelim 13A/20

kin yıpar yıdligım 4/15

kip:"gibi,benzer"

anı üçün baqşılartın yang kip boşug ol 12/56

kirü:"-den sonra"

kirü yime umaz men 4/14

bu kün kirü barır 35/116

kodı:"-den aşağı,-a doğru"

üstürti kodı inmeser 7/42

kodı özü tegzindürü tolptın sığar 9/23

narı:"ileri,-den ileri,-den sonra"

narı ödmeki şerig 11/138

oğrayı:"bilhassa,özellikle"

oğrayı ol burkanning nomlug toyınta 16/57

oza:"önce"

oza bu kut kolunçka tükellig bolup 16/54

öngdün:"-den önce"

öngdün kidin yir öz tapınga 35/5

öngi:"-den başka,-den ayrı"

üşülmek körümtin öngi kidmiş 10/106

öngre:"-den önce"

öngre amtı kin üç ödki tözkerinçsizlerning 13A/34

ötkürü:"-den dolayı,-den beri"

ötkürü bilgeli umamak öze 10/49

ötrü:"-den sonra,-den dolayı"

ötrü kim kayu tınlıqlar 20D/80

öze:"ile"

adlar öze öngi öngi yirdinçülerte 9/68

özü:"yukarı,-den yukarı"

kodı özü tegsindürü tolptın sığar 9/23

sayu:"her,gibi"

olurtuk sayu orun yurt ögünğçe 35/86

sığar:"-den yana,cihetine,tarafına"

alku ödte taştın sığar tilemiş bolup 12/15

tapa:"-a doğru"

ig tapa körser bağirtın tepremiş ig ol 35/158

teg:"gibi"

kal tilve teg ertiler 7/235

tegi:"-e kadar,-a dek"

amtıka tegi yirtinçü 7/139

tegre:"etrafında"

etüzüng tegre ada bar 35/46

turkaru:"daima"

üzüksüz turkaru katıqlanmakta 10/54

tutçı:"daima"

yintem tutçı yintsikü 7/90

udu: "arkasından, sebebiyle, sonra"

tınlıg udu barmaqların ötkünü yorılım 13A/40

uladı: "-den başka, -den sonra"

et'üzi münsüz bolmakta uladı 10/24

uşatı: "daima"

uşatı anıñ tıdıqların utru kiderip 13F/162

utru: "karşı, -a doğru"

şadu yanı teg utru tuşlar 10/9

uzatı: "-dan beri"

uzatı bu buyanlarımın evirür men 16/28

üçün: "için"

eşi üçün aziz can 30/3

yana: "-den başka"

koptın sıñgar yana atın yol yokıntın 15/67

yañlıg: "gibi, benzer"

mundağ yañlıg usık ekşer padağ öze 15/79

yıñgak: "yön, taraf, tarafından"

buluñg yıñgak sayu kelmiş bodısatavlar 9/3

2. BAĞLAMA EDATLARI

Bazı çekim edatlarının bağlama edatı olarak da metinlerimizde kullanıldığını görüyoruz.

adağ: "nihayet"

adağ sonğınta terk ödün 22/35

amtı: "şimdi"

alıñg amtı umuğ ınag 7/7

amtı neteg: "şimdi nitekim"

amtı neteg bu kök kalık nızvanı kılınçlar 13B/45

añulayu: "böylece"

añulayu ol tolپ tüzün bodısatav teg 16/83

ançulayu ok:"bir de,ayrıca"

ançulayu ok surya-garbi vaşır yalınlig 9/67

arka:"diğer"

arka kamağ kut vakşık 22/18

asu:"yoksa,yahut,şayet"

asu yime ol kangımız bagtaşını 9/13

aşnuça:"öncelikle"

aşnuça linhualig orunug 20F/209

azuça:"eğer"

azuça kimler küseser 20F/207

birük:"fakat"

birük kimler aň başlayu bodıçıt öritip 13F/157

evirü:"ile,ve,bir de"

ögüm kangım katunlarım evirü uluglarım 27/1

inçip:"fakat"

inçip edgü kılınçlıg işlerke inanmagaınça 35/59

iyin:"ile"

alku ödte olarka iyin ögretingü üçün 16/43

kaçan:"fakat,ne zaman"

kaçan ıduk kaňgımız 7/73

kalıtı:"ne zaman ki,eğer nasıl ki"

kalıtı sudanı on urı teg kalısız birkerü 13G/175

kalıtı neteg:"öyle ki"

kalıtı neteg kün tengrining çoğı öze 15/38

kayu:"daha"

kayu neçe umuğ inağ burkanlarnıñ 15/26

kie:"ancak"

ilip tardıp kie bitimiş boldum asıg tutuñg 15/93

kim:"ki"

körmeser kim olar yime buşulurlar 15/61

ma/me:"da/de,bile"

kağan erser kayuka ma barmaksız siz 15/51

sakınsar erti kim me yok 17/6

munçulayu:"böylece"

munçulayu teg yılayu savlar öze 15/78

munılayu:"böylece"

munılayu körgeli neñg umasar ma 15/55

ol'ukma:"yine de"

tüpinte ol'ukma ölmeki bar 5/9

sayu:"da/de"

kağag orun sayu körser kolulayu 15/52

taķı:"da/de,ve,ile,bir de,daha için"

taķı amarı tınlıqlar 7/188

taķı yime bu buyan küçinte anam seviçük 21A/4

taķı ne aymış kerek 33/25

iltişmiş kişiler köngüli taķı teriñg 35/127

ne busuş ol taķı ilke kañka inanç bolguķa 35/132

tegre:"etraf"

adın kişi tişi öze et'üzüñg tegre körser 35/147

ulatı:"ve başka"

öñgte ulatı ögmeklig şımnı 9/248

up:"da/de"

çadı-sımarı bolğalı up kin öküş ajunta 13C/90

udu iyin:"böylece,ancak"

özlüglerniñg aşayınğa udu iyin evrilip 13G/195

yana:"da,de,gene,böylece"

koptın singar yana atın yol yokıntın 15/67

basa yana az övkeler biligsiztin 14A/11

yime:"da/de,yine"

ançulayu ok mening yime anğa ukşazun 16/32

körmeser kin olar yime buşulurlar 15/61

yana yime:" bir de"

yana yime men sılığ tigin 26/18

3. KUVVETLENDİRME EDATLARI

adruk:"daha"

adruk ermez mü biligte 11/6

arduk:"en"

arduk berk katıg küsüş turgurmuş 10/261

arıtı:"hiç"

arıtı tıdıgsız tengridem közin 10/84

ayı:"pek"

ayı ulug arduk körkle et'üz belgürür 9/12

bek:"çok"

darta-vaçıra bek katıg vasır 9/212

berk:"çok"

arduk berk katıg küsüş turgurmuş 9/261

çak:"tam,tıpkı"

çak soka nomlug mengi birdeği 10/157

çak soğa:"tam da"

çak soka biz bodı yolça yorıyur tuşınta 130/89

erki:"acaba"

kayu ajunta kılılır erki 11/159

erki:"muhakkak"

kalmadı erki ayığ kılınç maŋa kılmaduk 18/26

erser:"ise,da/de"

tuyunluğı bar erser tuyunmuş bolmaz 12/33

idi:"tam"

idi tikisizte 8/12

kop:"çok"

yükünür men kop köngülin alu yarlıkıñ 9/103

köp:"çok,pek"

köp yigi telim söğütlüg erip 8/27

ma:"da/de"

yam ed bolsar ma tañga 11/54

ol'ukma:"da/de"

tüpinte ol'ukma ölmeki bar 5/9

ok:"da/de"

şanta amrilsar sav ok turur 11/125

ök:"da/de"

ögin ök bililgey özin 11/14

öküş:"pek"

öküş telim vajırlıg 20E/141

öseliksiz:"en üstün"

öseliksiz çın kirtü nom tözin 10/48

pek:"pek,sağlam"

sansar uçı tüpükginge pek menggü turur 9/32

soka:"tam"

una bu soka bizni osuglug 10/288

terk:"derhal"

edgölüg işlerim terk bütüp 23/20

anga ukşatı yig nomlar terkin bulular 16/84

yana:"bir de"

yana sansız sakışsız 20E/175

ikileyü yana kutadturdaçı 10/69

yig:"en"

yig üstünki paramıtta ulatı nomlar 9/60

yime: "da/de"

baru yime umaz men 4/11

4. SORU EDATLARI

kayda: "nerede"

atam kayda ter mü erki 29/2

kayu: "hangi"

kayu ol kinki yirtinçününg yulaları 21/5

kayu neçe: "daha nice"

kayu neçe ımug ınag burkanlarning 15/26

mu/mü: "mu/mü"

alkınmaz mu erti tınlıglar 7/140

tegir mü tegmez mü tip tetrü bğüş 11/133

teltük mü bolur kişi 11/128

ne: "ne"

ne tigü ol anı teg erig 11/140

neçe: "ne kadar"

bolsar neçe ança sanlıg uluş sayu 14A/6

neçük: "nasıl, niçin"

atı tolptı tüzünnüng neçük erti erser 16/31

negü: "nasıl"

köngültin taş negü nom bar çınkaru bğın 12/20

neteg: "nasıl"

amtı neteg bu kök kalık nızvanı kılınçlar 13B/45

5. ÇAĞIRMA - HİTAP EDATLARI

ya: "ey"

bilig biling ya begim 31/1

a:"ey"

inangulug anaçima sizke tayap 15/15

yaşar erki sen kaŋga 11/52

6. CEVAP EDATLARI

satı satu:"iyi iyi"

takşut nom tükedi satu satu 16/112

7. ÜNLEM EDATLARI

namu:"hürmetler"

namu bud. namu dıram namu sang 16/113

8. GÖSTERME EDATLARI

çak:"tam"

çak ülgü sanı sekiz tümen tört ming 9/153

muna:"işte"

amtı muna bu yükünçüg arıg kut kolunçug 13F/169

muna bu mat mungadıncıg edgüng erür 15/57

una:"işte"

una bu oğ adruklar birer bireri 9/95

una bu soğa bizni oşuglug 9/288

una astıng keŋgrengaysen çimedme maŋga 12/55

una anı iyin kezigçe okıdu sözlelim 13A/4

una anıng tıltağınta tetrü evrilip 13E/135

tüşkelir men una tamukı 17/18

9. TEKRARLAMA (TEKERÜR) EDATLARI

kirü:"tekrar"

kirü yime umaz men 4/14

bu kün kirü barır 35/116

yana:"yine,tekrar"

birle yana adın alku uluşlar sayu 9/43

yana toğmaksız kılı öçürdeçi 9,173

ikileyü yana kutadturdaçı 10/69

yime:"yine,tekrar"

tolpı tüzün yoriğin yime tolgurup tuşgurup 130/119

yime kuy şıpkanlıg ud yıl altınç 26/1

D. Fiiller

Türk dilinde bir iş,bir oluş,bir hareket bildiren ve cümlelerin esasını teşkil eden en mühim unsur fiildir.Türkçe'de cümleler yüklemine göre isim cümlesi ve fiil cümlesi olarak ikiye ayrılır.

Türk dilinin esasını teşkil eden fiili incelerken biz şu şekilde ele aldık:

1.İsimden fiil yapan ekler	6.Zarf-fiiller
2.Fiilden fiil yapan ekler	7.İsim-fiiller
3.Fiil kip ve zaman çekimi	8.Menfi fiil çekimi
4.Bildirme	9.Birleşik fiiller
5.Soru şekli	10.Yardımcı fiiller

1. İsimden Fiil Yapan Ekler:

-a/-e- Eki:

ağzan- / ağız-a-n- "okumak" 26/8

ata- / at-a- "adını anmak" 7/197

yalına- / yalın-a- "alev alev yanmak" 7/348

yarlıka- / yarlık-a- "buyurmak,emir vermek" 4/16

küçe- / küç-e- "zorlamak" 12/65

küse- / küs-e- "istemek" 27/4

tile- / til-e- "dilemek,istemek" 12/15

tüke- / tük-e- "sonuna gelmek" 10/258

-al-/-el- Eki:

ulal- / ul-al- / ul-a-l- "ulaşmak,erişmek" 15/91

üstel- / üst-el- / üst-e-l- "çoğalmak,artmak" 7/424

Burada -al-/-el- eki kanaatimizce birleşik bir ektir.Önce -a/-e- ile fiilleştirilen kelime,daha sonra -l- eki ile genişletilmiştir.

-k/-k- Eki :

- ağuk- / ağ-u-k- "zehirllemek" 7/57
 bastık- / basıt-ı-k- "bastırmak" 11/100
 birik- / bir-i-k- "birikmek, toplanmak" 35/125
 içik- / iç-i-k- "içeri girmek" 10/107
 taşık- / taş-ı-k- "dışarı çıkmak" 5/16
 tüpük- / tüp-ü-k- "sona ermek" 9/32
 yoluk- / yol-u-k- "yola çıkmak" 130/85

-ker-/-kar-;-gar-/-ger- Eki:

- birkerü / bir-ker-ü "toplanmak" 130/84
 kurtgar- / kurt-gar- "kurtarmak" 1/10
 tengker- / teng-ker- "kıyaslamak" 10/164
 töşker- / töş-ker- "aslına erişilmek" 10/269

-ad-/-ed- Eki:

- kutağtur- / kut-ad-tur- / kut-a-d-tur- "kutsallaştırmak" 10/69
 küzed- / küz-ed- / küz-e-d- "korumak" 1/8
 muňgad- / muňg-ad- / muňg-a-d- "bunaltmak, şaşırtmak" 15/57
 ornad- / orun-ad- / orun-a-d- "yerleşmek" 15/44
 yiged- / yig-ed- / yig-e-d- "üstünleşmek" 10/254
 yokad- / yok-ad- / yok-a-d- "yok olmak" 7/58

-da-/-de-;-ta-/-te- Eki:

- alta- / al-ta- "aldanmak" 10/244
 isde- / is-de- "istemek" 10/139
 tılta- / tıl-ta- "engel olmak" 7/218
 ünte- / ün-te- "seslenmek" 35/77

-la-/-le- Eki:

başla- / baş-la- "başla çıkmak, başlamak" 8/29

nomla- / nom-la- "töre haline getirmek" 7/82

ikile- / iki-le- "ikilemek" 10/69

örlet- / ör-le-t- "eziyet çekertmek" 7/72

teŋgle- / teŋg-le- "denkleme" 11/131

-lan-/-len- Eki:

katıġlan- / katıġ-lan- / katıġ-la-n- "gayret etmek" 7/350

körklen- / körk-len- / körk-le-n- "güzelce açılmak" 10/275

saranlan- / saran-lan- / saran-la-n- "hasislenmek" 11/37

-ar-/-er- Eki:

oŋgar- / oŋg-ar- / oŋg-a-r- "saġlamlaştırmak" 15/64

yaşar- / yaş-ar- / yaş-a-r- "yaş hale gelmek, yeşermek" 10/37

köker- / kök-er- / kök-e-r- "göğertmek" 8/25

tünar- / tün-ar- / tün-a-r- "kararmak" 7/144

-sa-/-se- Eki:

kavışığsa- / kavışığ-sa- "kavuşmak istemek" 4/6

öpügse- / öpüg-se- "öpmek istemek" 4/9

-sın-/-sin- Eki:

atakımsın- / atakım-sın- "şöhrete layık olmak" 34/5

begimsin- / begim-sin- "beyliğe layık olmak" 34/5

süksın- / suk-sın- "aç gözlülük etmek" 10/224

-r- Eki :

kadğur- / kadğu-r- "kaygılanmak" 4/4

-sired- Eki :

inçsired- / inç-sired- "rahatsız etmek" 13E/145

-ı/-i;-u/-ü- Eki:

arı- / ar-ı- "temizlenmek" 7/313

bayu- / bay-u- "zenginleşmek" 35/70

köpir- / köp-i-r- "köpürmek" 8/26

okıt- / ok-ı-t- "okutmak" 7/309

tarın- / tar-ı-n- "darılmak" 35/141

udı- / ud-ı- "uyumak" 7/395

yorı- / yor-ı- "yürümek" 7/197

yörü- / yör-ü- "yürümek" 10/29

2. Fiilden Fiil Yapan Ekler

a. Ettirgenlik ekleri:

-ar-/-er- Eki:

Bu ek, fiile ettirme, yaptırma manası verir, bazı geçişsiz fiilleri geçişli yapar.

ıder- / id-er- "takip etmek" 13F/161

kiğer- / kiç-er- "gidermek" 13F/162

-tır-/-tir-

-dur-/-dür-;-tur-/-tür- Eki:

ağgıttır- / ağgıt-tır- "baş eğdirmek" 7/161

bulğantur- / bulğan-tur- "bulandırmak" 18/15

buldur- / bul-dur- "buldurmak" 10/115

bultur- / bul-tur- "buldurmak" 25/14

intür- / in-tür- "indirmek" 35/151

ķantur- / ķan-tur- "kandırmak" 9/87

ķutrultur- / ķutrul-tur- "kurtarmak" 10/117

öntür- / ön-tür- "geçirtmek" 7/318

şesiltür- / şesil-tür- "düşünülmek" 11/123

tutultur- / tutul-tur- "tutturmak" 7/160
 yaktur- / yak-tur- "yaktırmak" 26/8
 yantur- / yan-tur- "geri çevirmek" 7/331
 yokadtur- / yokad-tur- "yokettirmek" 7/58

-gur-/-gür- Eki:

ozgur- / oz-gur- "kurtarmak" 7/106
 turgur- / tur-gur- "durdurmak" 22/13

-d-/-t;-d- Eki:

ad- / a-d- "ayırmak" 7/146
 id- / ı-d- "göndermek" 7/37
 kölid- / köl-i-d- "gölgelendirmek" 10/34
 okıd- / okı-d- "okutmak" 13A/4
 küzet- / küz-e-t- "korumak" 7/360
 işlet- / işle-t- "işletmek" 7/164
 okıt- / okı-t- "okutmak" 7/309
 törüt- / törü-t- "türetmek" 7/153

-ur-/-ür- Eki:

bütür- / büt-ür- "bitirmek" 7/368
 kaçur- / kaç-ur- "kaçırmak" 10/235
 keçür- / keç-ür- "geçirmek" 7/115
 olur- / ol-ur- "oturmak" 4/21
 sıgur- / sığ-ur- "ihata etmek" 7/202

-t- Eki :

ilt- / il-t- "bağlatmak" 7/116
 olğurt- / olğur-t- "oldurmak" 6/8
 yarıd- / yaru-t- "parlatmak" 7/344

-kıt-/-kit-;-kut-/-küt- Eki:

körkit- / kör-kit- "göstermek" 19A/9

-kar-/-ker- Eki:

bütker- / büt-ker- "bitirmek" 16/22

-z- Eki:

tegzin- / teg-i-z-i-n-"dönmek" 35a/7

-k-/-k- Eki:

soruk- / sor-u-k- "sordurmak" 10/231

b. Belirsizlik Eki: -l-

bilil- / bil-i-l- "bilinmek" 8/30

buşul- / buş-u-l- "bozulmak" 9/2

il- / i-l- "bağlanmak" 7/117

kılıl- / kıl-ı-l- "kılınmak" 13A/15

korıl- / korı-l- "korunmak" 13C/72

tiril- / tir-i-l- "toplanmak" 5/1

yaıl- / yaı-l- "yayılmak" 10/265

c. Dönüşlülük Eki: -n-

bulğan- / bulğa-n- "bulanmak" 7/405

bükün- / bük-ü-n- "bırakmak" 7/365

ilin- / il-i-n- "bağlanmak" 8/15

kölün- / köl-ü-n- "bağlanmak" 35/31

közün- / köz-ü-n-"görünmek" 8/30

tapın- / tap-ı-n- "tapınmak" 5/3

tegin- / teg-i-n- "erişmek,yetişmek" 7/437

tuyun- / tuy-u-n- "nüfuz etmek" 9/91

yığın- / yığ-ı-n- "toplanmak" 8/29

yükün- / yük-ü-n- "inanmak" 11/31

-r- Eki :

Ettirgenlik eki olan -r- eki, aşağıdaki örneklerde dönüşlülük ve oluş ifade etmektedir.

bar- / ba-r- "varmak" 7/152

karar- / kara-r- "kararmak" 7/183

köpir- / köp-i-r- "köpürmek" 8/28

ç. İsteşlik-Müşareket Eki: -ş-

ağkaş- / ağka-ş- "birbirine bağlanmak" 8/1

iriş- / ir-i-ş- "erişmek" 7/159

sokuş- / sok-u-ş- "sokuşmak" 10/140

tıdılış- / tıdıl-ı-ş- "engellenmek" 9/48

d. Olumsuzluk Eki: -ma-/-me-

Türkçe'de fiillerde olumsuzluk -ma-/-me- eki ile yapılmaktadır.

söki kanlar küçi yime tusul-ma-gay

sonğ futsı bilgeniñ alı yime edik-me-gey 35/75

yükünmek kim kıl-ma-sar 11/31

tınlıñ alkın-ma-sar 13B/46

nenğ u-ma-sar 15/55

üstürti kodı in-me-ser 7/42

tep-me-ser yigeddiñ 35/139

et'üzinle toğ-ma-yın 26/22

yaratınmakın egsü-me 35/43

kes-me-ñglar egri talnı 32/7

3. FiİL KİP ve ZAMAN ÇEKİMİ

Türk dilinde bir hareketin, bir oluşun hangi zamana ve şahsa bağlı olarak oluştuğu fiilin üzerine getirilen eklerle yapılır. Fiillerin üzerine getirilen ekler:

1. Fiil kip ve zaman ekleri 2. Şahıs çekim ekleri iki ana başlık altında toplanmaktadır. Şahıs ekleri de menşe itibarı ile ikiye ayrılır:

1. Zamir menşeli şahıs çekim ekleri 2. İyelik menşeli şahıs çekim ekleri.

Metinlerimizde mevcut fiil çekimini incelerken a. Basit çekimler b. Birleşik çekimler olmak üzere iki şekilli bir tablo karşımıza çıktı. Buna göre:

A. BASİT ÇEKİMLER :

Basit çekimler kendi arasında 1. Haber kipleri 2. Dilek kipleri olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.

1. Haber Kipleri :

Haber kipleri meydana gelen bir olayın hangi zamanda ve hangi şahısa bağlı olarak vuku bulduğunu ortaya koyan kiplerdir. Bunlar: a. Geniş Zaman b. Görülen Geçmiş Zaman c. Anlatılan Geçmiş Zaman ç. Gelecek Zaman'dır.

a. GENİŞ ZAMAN :

Geniş zaman, bir fiilin ifade ettiği oluş, hareket veya durumun belirli bir zaman kesitinde olmayıp, halde veya gelecekte yapılabileceğini ifade eder. Metinlerimizde geniş zaman ekleri şunlardır:

-r, -ar/-er, -ır/-ir, -ur/-ür, -yur/-yür

-r Eki :

ağam kayda ter mü erki 29/4 siz yarlıka-r siz 15/29

-ar/-er Eki:

ķara tütün taşıķ-ar ti-yür 5/24
 tünerig tamuķa tart-ar tiyür 6/13
 bir ķalısız tuy-ar ödkürür 9/40
 adırtlıĝ utĝurak toĝ-arlar 20B/28
 buyanımın evir-er men 9/105
 ert-er keķ-er idiglig nomlar 9/34
 yırtanĝününĝ umuĝınınĝ üninde ön-er 9/57

-ır/-ir Eki:

savķa irkel-ir sen/alkamakķa tüşkel-ir sen 35/113
 yekler kel-ir tiyür 6/16

-ur/-ür Eki:

tapıĝ öze tapın-ur men 14A/8
 yükün-ür men kop köñĝülin 9/103
 bu buyanlarımın evir-ür men 16/28
 ķarış-ur menĝa sözi 11/48
 kerĝeksiz ķıl-ur körkin 11/64
 öd öze ür kiĝ seril-ür 9/30

ötün-ür biz 2/2

ķut ķol-ur biz 2/5

yig adruk öze köĝül-ür siz 15/33

yig menĝite tıdur-ur siz 15/44

ömek öze ķutrul-urlar 15/56

-yur/-yür Eki:

Genellikle ünlü ile biten fiillere gelmektedir.

ķavışıǵsa-yur men 4/6

öz amrakımın öpügse-yür men 4/9

ot sub ķutı ıǵlayur 6/4

sansarta uķşayur özi 11/34

birgese-yür ti-yür 6/17

ķara tütün taşıķar ti-yür 5/24

küse-yürler erti birkerü 7/195

B. GÖRÜLEN GEÇMİŞ ZAMAN :

-dı/-di,-tı/-ti; -du/-dü,-tu/-tü

-dı/-di,-tı/-ti Eki:

ķārgü üçün biti-dim 12/65

oṅgarḡuka köp yangsa-dım 12/53

s uşikniṅ savın unıḡ-tım 11/89

anı üçün sizinṅe ever-tim 17/15

öǵüz ertgeli oṅra-diṅ işiṅ-bütmez 35/28

tepreser alķın-tiṅ/tepremese yigeḡ-diṅ 35/139

beg bolḡalı kılın-tiṅ 35/28

ed tavar tileser tap-tiṅ 35/8

asra atıṅ yigeḡ-tiṅ 35/6

1 uşikniṅ lalanı kaç-dı 11/135

köṅülün küzet-di 7/340

kün teṅgri ķaytsısı açıl-tı yaru-dı 35/3

kenlenip yimiril-ti soķul-tı tal 35a/2

kün teṅgri teg yarut-tı 7/344

ozḡalı köṅül turḡur-tı 7/328

taṅ teṅgri özi kel-ti 1/2

ulingiğ sansarka kal-tımız 7/104

tözin ayıglap ir-timiz 13E/144

bilge biligte yarat-dıngız 7/67

öglerin köngüllerin yığ-tıngız 7/64

kalıktın kodı in-tıngız 7/74

orduta toğ-tılar 7/412 turkaru monkul er-tiler 7/56

-du/-dü,-tu/-tü Eki:

ança munça yığıp koş-dum 14B/31

urı oğul küseser bul-tuñg 35/8

kiçig atıñg bedüt-tuñg 35/6

barğu evriş üs-tümüz 13E/152

irkletip ozğur-tuñguz 7/106

biligsiz biligdin öñgi ödür-tuñguz 7/66

c. ANLATILAN GEÇMİŞ ZAMAN :

-mış/-miş Eki:

ögin uluğ tuyun-mış men 9/107

aça adıra nomla-mış 19A/10

kolunmak küçinte kılıl-mış 13A/15

katıg küsüş turgur-mış 10/261

barçağa asıgılgı manğgal bol-mış 10/205

üşülmek körümtin öñgi kid-mış 9/106

ünlüg adkağtın ön-mış ert-mış 10/104

kas içinte törü-mış 7/236

ç. GELECEK ZAMAN :

-gay/-gey ; -dağı/-deği Eki

al-gay men sansartın sini 11/118

kamağ adatın oz-ğay sen 35/120
 altun itig ilgingde tut-ğay sen 35/120
 kenğren-gey sen çimedme maŋga 12/56
 kim bol-ğay saŋga eŋgirmedeçi: 35/6
 üntedeçi til ağız tap-gay 35/77
 etüz erti-gey ig ağıgta 35/141
 atıŋ küŋ kötrül-gey 35/33
 edgü kel-gey 35/23

-daçı/-deçi

iki ajunnı bul-daçı 30/10

uğan sezaŋ bir-deçi 30/8

kanın kurban kıl-daçı 30/4

kadirin bil-deçi 30/2

-ğulug/-gülüg Eki:(bkz.İsim-fiiller bahsi,s. : 117)

2. Dilek Kipleri :

Dilek kipleri,bir dileği,bir isteği ve şartı ifade eden,fiil-leri bu kalıplar içerisinde ifade eden çekimlerdir.Metinlerimizdeki dilek kipleri şunlardır:a.Emir Kipi b.Şart Kipi c.Gereklilik Kipi

a. EMİR KİPİ :

Birinci Teklik Şahıs Ekleri :-ayın/-eyin,-yın/-yin

şaşmadın arı-yın tip sakıngıl 20G/231

bekürü tokı-yın tiser 35/122

tuyunmakta ornağ-ayın 14B/24

çarıtıg koş-ayın tip tapı bolsar 11/103

uluşınğa kirü bil-eyin 21/4

taluyug yoguru keç-eyin 16/20

m uşikke seg(i)r-eyin tidim 11/73

İkinci Teklik Şahıs Ekleri: -gıl/-gil, -ø (eksiz)

tül teg ertükin uk-gıl 12/9

köngülüg burkan tip tuy-gıl 12/11

iş simek kot-gıl 12/12

ed tavar yuŋla-gıl 35/72

egri yorığ kemiş-gil 35/79

nom bar çınkaru bakın-! 12/20

edgü sakın- ! eşingke 30/5

et'üzüŋin küzet- ! 35/114

yığ!ing tur- ! bil- ! şük tur- ! 35/149

Üçüncü Teklik Şahıs Ekleri :-zın/zin,-zun/zün,-sun

yaruk teŋgriler yarlıka-zın 4/16 (bu örnekte -zın şeklinde)

krmsuhn birü yarlıka-zun 7/435

ava kavşayu küşet-zün 22/26 yağmur yağsa kapuŋ bol-sun 34/14

küçlüg priştiler küç bir-zün 4/19

Birinci Çokluk Şahıs Ekleri:-alım/-elim,-lım/-lim

adasızın tur-alım 2/9

ödügçi bul-alım 13A/28

tüzün bilge kişiler tiril-elim 5/1

taŋ teŋgrig ög-elim 1/6

t uşikni talula-lım 11/65

ötkünü yorı-lım 13A/44

kezigçe okıdu söyle-lim 13A/4

İkinci Çokluk Şahıs Ekleri :-ŋg,-ŋgız/-ŋgiz,-ŋguz/-ŋgüz

-ŋglar/-ŋglar

bilig bil+ing ya begim 31/1

üzütünüzni boşu-ñg 7/7
 siz bizni kurtgar-ıñg 1/10
 siz bizni küed-ıñg 1/8
 tamu yolu tut-uñguz 7/29
 tur-uñglar kamağ begler kadaşlar 1/5

Üçüncü Çokluk Şahıs Ekleri:

yintem nırbanta toğ-zunlar 7/416
 savında ıd-zunlar belek 11/96
 bolup toğ-zunlar 21A/17
 kapıgka kir-zünler 13G/176
 tolu ağılık büd-zünler 13G/188

b. ŞART KİPİ :

-sar-/-ser,-sa /-se

Birinci Teklik Şahıs : Kullanılışı yok

İkinci Teklik Şahıs :

usal bolup sımada-sar sen 12/54
 etüzüñgin küzet-ser sen 35/33
 ig tapa kör-ser sen 35/58
 bekürü tokıyın ti-ser sen 35/122
 yaman sakın-sañg eşingke 30/7

Üçüncü Teklik Şahıs:

tarazuk ağ-sar 6/9
 adkağsız bol-sar 11/7
 mañğgusın yañgıl-sar madı ayılur 11/79
 suv tamırı murı-sar 35/43
 bir adakın sı-sar 35/137

yarağsız eşidil-ser 11/51
 bilmetin kevşen-ser 11/61
 tapışguluğ er-ser tözin 11/66
 yağınur yağ-sa 34/14
 erik-se iligi kalem 32/15

Birinci Çokluk Şahıs: Kullanılışı yok

İkinci Çokluk Şahıs :

key-sengiz körklüg tacın 32/11

Üçüncü Çokluk Şahıs :

sansarka korğ-sarlar 20D/109

tapları bol-sarlar 20D/111

vinayikiler örleğ-serler 11/15

c. GEREKLİLİK KİPİ :

-ğu/-gü eki ile "ol"zamirinin -gu ol,-gü ol,-gul,-gül şeklinde kalıplaşması ile kullanılmıştır. Metinlerimizde sadece üçüncü teklik şahıs çekimi vardır. Ekin ifade ettiği mana bugünkü -malıdır/-melidir ekinin karşılığıdır.

edgüti kolulap kör-gü ol 20E/123

bir yintem muntag sakın-ğu ol 20E/127

sakın-ğu ol 20E/174

kılınç kıl-ğu ol 35/51

saşmadın arıyın tip sakın-gul 20G/231

B. BİRLEŞİK ÇEKİMLER(BİRLEŞİK KİPLER)

Birleşik çekimler metinlerimizde "er-" yardımcı fiili ile yapılmaktadır. Örneklerimizde de görüleceği gibi "er-" fiili kendini muhafaza ederek, ek halini almamıştır.

1. Hikâye Birleşik Çekimi :

Metinlerimizden tespit edebildiğimiz örneklerimiz şöyledir.

a. Geniş Zamanın Hikâyesi:

örlet-ür er-ti 7/72 kör-ürler er-ti 7/168
tarıkur er-ti 7/192 küse-yürler er-ti 7/195
alkınmaz mu er-ti 7/140
amra-r er-ti 7/140

b. Görülen Geçmiş Zamanın Hikâyesi :

bol-tı er-ti 7/44

c. Şart Kipinin Hikâyesi :

sakın-sar er-ti 17/6

2. Şart Birleşik Çekimi :

a. Geniş Zamanın Şartı :

suvi er-ür er-ser 15/39
yarp tog-ar er-ser 20C/74

b. Görülen Geçmiş Zamanın Şartı:

kıl-tım er-ser 18/4
kaşganıl-dı er-ser 13G/173
neçük er-ti er-ser 16/31

c. Anlatılan Geçmiş Zamanın Şartı:

tap-mış er-ser 11/95

4. BİLDİRME

Türk dilinde, bildirme, isim soylu veya isimleştirilmiş, isim gibi kullanılan kelimelerin "ek-fiil" ile veya yardımcı fiillerle ifadesidir. Bunun yanında değişik ekve zamirlerle de yapılır.

Metinlerimizde "bildirme"nin tespit edebildiğimiz şekil ve kullanılışına örnekler şu şekildedir.

1. Olumlu(Müsbet) Bildirmeler :

a. Ek-fiilsiz yapılan bildirme:

men buyan kaya kal kentü özüm 22/12

men buyan kaya kal 22/37

men kamala anantaşiri 25/12

mensılığ tigin 26/5

nom bar 12/20

tagda öz yok say yazıda bel yok 34/8

ıraqta sav eşidüti edgü/yaguktaki iş bütüdi edgü 35/96

tıdığ bar/yagı bar 35/144

b. "ol" zamiri ile yapılan bildirmeler:

Bu şekilde yapılan bildirmelerde kuvvetlendirme ve ihtimal manası mevcut olup bugün isimlerin üzerine getirilen -dır/-dir, -dur/-dür eklerinin manasını ifade etmektedir, (Ali iyi-dir, gibi)

yig nom bu ol 12/12

uluş anta ol 12/59

nom oğuşı tözlüg ol 20F/227

oğluñ kişiñg ülüglüg ol 35/105

ekenğ yengenğ sevinçlig ol 35/105

ornağlıg idiş ol/belgölüg idiş ol 35/133

bağırtın tepremiş ig ol 35/148

c. "siz" zamiri ile yapılan bildirmeler:

siz anası siz 15/29

kelmeksiz siz 15/51

barmaksız siz 15/51

tayakı siz 15/69

ç. "turur" ile yapılan bildirmeler:

tenğri kolu telim turur 7/129

yaşgak turur / idiz turur 35/36

busuş kadğu belğüsi enğire turur 35/58

kadğuluğ turur 35/146

d. "er-" fiili ile yapılan bildirmeler:1. Görülen geçmiş zaman :

alp erti 7/40

sav bar erti 11/97

monkul ertiler 7/56

könğülsüz ertiler 7/62

2. Geniş zaman :

körkitmiş erür 9/26

antag ok erür 9/46

tüpsüz erür 9/96

könğül erür 12/5

nom orun yok erür 12/47

edgünğ erür 15/57

anta erür 16/3

yig erür 16/76

abıta ol erür 20D/103 ırabtın erür 32/3

ögi siz erür siz 15/27

ülgüsüz erürler 20E/170

3. Şart kipi :

tapışğuluğ erser 11/65

linçük erser 11/137

bar erser 12/33

neçe eraser 13G/183

orun eraser 20F/203

süde eraser 35/52

balıkta eraser 35/53

Not : "er-" fiilinin şart çekimi,metinlerimizde bazı durumlarda "edat" olarak da kullanılmıştır.

2. Olumsuz(Menfi) Bildirmeler:

ögrünçlüg ermez / bûdün ermez 35/54

bu ıduklar ermez 21A/13

5. SORU ŞEKLİ

Fiillerde soru şekli mu/mü soru edatı ile yapılmaktadır.

teltük mü bolur kişi 11/128

alkuka mu kar yağurur 28/2

açıyu mu yaşların akıdur 28/4

kayğuda mu yaşın akıdur 28/8

atam kayda ter mü erki 29/2

berter mü köngülin erki 29/8

iltin kantın açığ bolur mu 35/119

adruk ermez mü biligte 11/6

tegir mü tegmez mü 11/133

sıdıgsız ermez mü 11/39

köz yaşların mu ol akıdur 28/16

köp mü yağmur ol yağıdur 28/14

6. ZARF-FİİLLER

Genel mânâda zarf-fiiller, cümle içerisinde zarf vazifesi yaparlar. Bunun yanında bazı zarf-fiil ekleri de fiili bir başka fiile bağlayarak "birleşik fiil" oluşturur. Metinlerimizde geçen zarf-fiil ekleri şu şekildedir:

-a/-e Eki:

arasız okşuz ağtını ine 10/42

yüze bada bu sansarta yuserü talıkıp 13D/125

biş yollarta yük yüte yalkıkıp 13D/126

uk-a bilü umamaktın öğatıp kaltımız 13E/133

Şu örneklerde ise isim olarak kullanılmıştır.

tut-a "eldeki"

tut-a yigü aşın üsüp emgekte çonup 9/76

yid-e "yedik"

yid-e udusu kölungüler yolınça ildür 9/64

-ı/-i, -u/-ü, -yu, -yü Eki:

1. Edat olarak kullanılışı:

uşatı/ usat-ı "daima"

uşatı anıñ tıdıgların uturu kiderip 13F/162

turkaru/ turkar-u "devamlı, daima"

turkaru köngül bilig basudçılığın 9/33

aşnu / aşın-u "önce"

yinik ağır aşnu kılmış tıldağı iyin 9/63

kirü / kir-ü "tekrar"

kirü yime umaz men 4/14

2. Zarf olarak kullanılışı:

ançulayu/ ançala-yu "öylece"

ançulayu kaltı sumır tağlar kanı teg 9/11

çınkaru / çınkar-u "dikkatlice,doğruca"

nom bar çınkaru bakın ! 12/20

baru / bar-u "vardığında,vardıkta"

baru yime umaz men 4/11

3. Zarf-fiil olarak kullanılışı:

tavarı turgur-u kalır tiyür 5/18

siz edgü nomlarığ nomla-yu 7/82

yaruk biligleri yaltrı-yu yarlıkancuçı köngülleri ökli-yü 7/
345-346

kuduluş-u ağılış-u yaruklar öner 9/20

tuy-u yumkı bir kalısız tuyar ödkirür 9/40

ongay ilkey kuvag ar-a ongar-u evirür 9/56

altı yollarta tegşin-ü turur 10/43

s uşikni sakın-u körser 11/33

sarıgar-u turur közi 11/38

onunç buyan evirmekig evir-ü birelim 13A/44

aya-yu okıp açzun tip 22/10

esirkençsizsin üle-yü yarlıkatingiz 7/223

4. İsim olarak kullanılışı:

tolu / tol-u "dolü"

anğsız öküş uluşılarda tolu köşünür 9/16

-p,-ıp/-ip,-up/-üp Eki :

rağa az başlap ayığ nomlarığ 10/88

biligig içirdi tanuklap 13A/37

ogra-p edgü umuğ bolğu okıdu nomlayı 130/113

öz tözlerin okıt-ıp 7/63

ögin köngülin azıt-ıp 7/7

et'üz ertimligin sakın-ıp 7/353

az nızvanıka ağukup 7/58

sizni körüp tınlıglar 7/337

Şu örnekte yuvarlaklaşma var: amtıka ok tavrağ bağ-up 25/4

1.İsim olarak kullanılışı:

tolp / tol-p "bütün"

tolp sansarığ sizinge angıttırtıngız 7/161

-ıpan/-ipen,-upan/-üpen,-panın/-üpenin Eki:

yağış-ıpan adırılmalım 4/18

tanmış üzütüg tut-upan 6/7

ölüm kut kol-upan bolmaz tiyür 6/20

tanmış üzütlerig tut-upanın 6/12

köni buyruk közüngüçe közün-üpen 6/6

tetrü sağığ kurtğa yek kel-ipenin 6,11

-ğınça/-ginçe Eki:

alku tınlıg alkınmasar abamu bol-ğınça 13/46

anağat kelmedük öd tüke-ginçe 10/258

kara yirke kir-ginçe küç bireli tip 11/165

sansar uçı tüpük-ginçe pek menngü turur 9/32

Şu örnekte -inçe şeklindedir: alkınmazum ançaka teg-inçe 13B/48

inçip edgü kılınçlıg işlerke inanma-ğınça 35/59

-ğalı/-gel ; -alı/-eli

uluğ kölüngü nomta yorı-ğalı taplıg 10/3

boşgun-ğalı küsüşlügler bu sağınç 13D/124

yilvi teg ök tınlıglarka okıd-ğalı 15/71

kün bad-ğalı bartukta 20D/113

küçeyü bedize-geli umumişın körgü için 12/65

tiliklerin küşüşlerin kanturu bir-geli 13A/39

saydı sini bert-geli 35/14

Şu örnekte -eli şeklinde:kara yirke kirginge küç bir-eli tip
11/165

-madın/-medin;-mağın/-meğin;-matın/-metin;-mağın/-metin Eki:

orukunğuz uçın bulmadın 7/103

özüg yatıg adırtmadın 7/205

saşmadın arıyın tip sakingul 20G/231

tıdınu umatın 7/228

sekiz türlüğ yiiller öze tepremetin 8/21

Aşağıdaki örnekler,yapı itibarı ile zarf-fiil eki olmamaları-
na rağmen,zarf-fiil olarak kullanılmıştır.

-dük sayu/-tuk saym "dıkça/-dikçe"

tepredük sayu iş kötgünğ tapgıngça 35/85

olurtuk sayu orun yurt ögünğçe 35/85

-dükte/-tukta ""-dığı zaman,-dığında"

yarudğuluğ işi ertükdükte 20D/119

kün badğalı bar-tukta 20D/113

7. İSİM-FİİLLER

İsim-fiiller,fiillerin isimleri olan türemiş kelimelerdir.
Fiillimsiler,isim-fiiller,sıfat-fiiller,zarf-fiiller olarak ele
alınmaktadır.Biz buradaki incelemede,sıfat-fiilleri de isim-
fiiller adı altında gösterdik,bunun sebebi,sıfat-fiillerin bu
metinlerde bazı durumlarda isim- olarak kullanılmasıdır,

1. Geniş zaman isim-fiilleri:a. -ğan/-gen Eki :

Sıfat olarak kullanılışı:

bu bir sözni seşirek boldı bakşıta sor-ğan 12/8

belde tur-ğan bış on oğlan 29/5

katta tur-ğan kaç ol oğlan 29/9

İsim olarak kullanılışı:

u-ğan-lar-niň on kut kolunç yorığı bu nomuğ 13A/3

yaşı kiçig al-ğan-lar-ım 28/11

b. -ağan/-egen Eki:

Sıfat olarak: anuş-ağan orduta toğgu üçün 7/359

c. -r,-ar/-er,-ır,-ir,-ur,-ür Eki:

Sıfat olarak: sermelip ak-ar suvluğ erip 18/19

İsim olarak:

amrılıp tolu tur-ur-in 20E/131

anasın babam oğlanı sev-er-çe 7/200

közün-ür-te-ki7/377

uşatı yaruklar ön-er-in 20A/4

2. Gelecek zaman isim-fiilleri:a. -ğu/-gü Eki:

Sıfat olarak kullanılışı:

kutrulgu yol yingaklarığ tileyü 7/129

tenğri yiringe bar-ğu köni yol 7/152

tud-ğu bodı yorıkların atruk kut kolınçın 13C/118

önüş yolça bar-ğu evriş üstümüz keztimiz 13E/152

bar-ğu yoluğ bilmedin 7/333

İsim olarak kullanılışı:

yintsikmeksiz yig meŋgike yidkürgü üçün 9/62
 üç ödki burkanlarka ög-gü küle-gü 16/45
 suv tamırı kurısar yaş yaviş-gu kurıyur 35/43
 yağmur yağsa kapuŋ bolsun yabın-gu kerek 34/14
 bile-gü-süz yiti vajır tiyür 3/5

b. -gülug/-gülüg Eki:

Sıfat olarak kullanılışı:

aya-gülüg umuğumuz birer tuşlarda 9/9
 niyama yamani bil-gülüg nomluğ 10/96
 bar-gülüg ortun yol yaŋgılmaşlarnıŋ 10/149
 körkid-gülüg kiŋg kirü kelig kölüngü 130/105
 kadgu bar buşun-gülüg 35/15
 emgek bar sakın-gülüg 35/15

İsim olarak kullanılışı:

suvsuşın kandurup ögirt-gülüg-i 10/141

Gelecek zaman çekimi olarak kullanılışı:

asurı başlap tört yollarta barıp toğ-gülüg 18/51
 altılı ikili teginçsizlerte istim tur-gülüg 18/52
 anta tegingülüg kılınçım erser erksiz ser-gülüg 18/53
 arızun alkınzun kşantı kılıp bolzun ert-gülüg 18/54

c. -daçı/-deçi,-taçı/-teçi Eki:

Sıfat olarak kullanılışı:

yavalduru u-daçı yaŋggarınçsız işlig 10/17
 adan-taçı sekinizing biligniŋ 20D/101
 amuğa-tarşını kuruğsuz kör-deçi 10/86
 rakşan oğuşluğ ada kıl-daçı/rahu öze abıdılmaksız 10/89-90

tanuklagulug töş buldur-taşı 10/115
aş-daşı öklid-teşi ögi anası 15/24

İsim olarak kullanılışı:

ögir-deşi-ke yükünür men 10/55

-mak/-mek masdar eki manasında:

açıg emgektin oşgur-daşı 10/45

öz asıgınta evril-deşi 10/51

ç. -gma/-gme Eki :

kör-ü-gme kün tengri 1/7

onğ tegsi-inçlig yaltrıdur tuğruğ ti-gme 9/53

kin kel-i-gme ödlerteki yirtinçü 13F/181

d. -ğlı/-gli Eki :

ay-ı-ğlı savıññıñ adırtı yok 35/60

bağ kusuğ ti-gli kkir yolatmaksız 10/202

biratya ti-gli manı sinte tip birgil anğa 12/23

yig yörü-gli yılayulı tört üç kirtiler 9/58

3. Geçmiş zaman isim-fiilleri :

a. -dı/-di, -tı/-ti, -duk/-dük Eki:

1. Sıfat olarak kullanılışı:

birtemle-di nomuğ bulgu sakıñç turgursar 13E/158

munçağa ögdi şlok ödünür men 15/81

tel-dük biligsizñıñ işi 11/134

2. Edat olarak kullanılışı:

yangır-dı il olurgay sen 35/41

3. İsim olarak kullanılışı:

tel-tük mü bolur kişi 11/128

4. Zarf olarak kullanılışı:

yanğıl-duқта çın burқан köngül 12/27

yarudğıluğ işi ertük-dükte 20D/119

b. ←mış/-miş Eki:

1. Sıfat olarak kullanılışı:

toş bulğan-mış ig emle-deçi otaçı bolup 9/78

töşüte yatıl-mış yaruk yaltrıglıg 10/265

adı kötrül-mış burkannıg 22/4

2. İsim olarak kullanılışı:

tolpta çavıq-mışka yükünür men 10/63

köni tuyun-mışka yükünür men 10/199

c. ←yuk/-yük Eki :

1. Sıfat olarak kullanılışı:

bulğan-yuk köngüllüg tınlıglar 7/405

edgü tit-yük nomluğ retnig 7/222

tegirmile-yükmişte ök 7/191

2. İsim olarak kullanılışı:

tegirmile-yük-i yağıng telim boltı 35/44

4. ←ma/-me ve -mak/-mek ile yapılan isim-fiiller:

a. Sıfat olarak kullanılışı:

adruk seç-me soğançıg yig tözlügüntin 15/62

adaylarım kaç-ma kulun 29/1

b. İsim olarak kullanılışı:

kötrül-me ağır erdini tözlüg 10/273

öç-me amrıl-ma yintem tözin tudsar 12/44

törü-me-niing oşgusınga soğa al altağ 13G/198

-mak/-mek ile yapılanlar:

Türk dilinde, fiillerin isimleri olarak nitelendirilen mastar halindeki kelimeler, cümle içerisinde isim olarak kullanılırlar.

bayumak / bayu-mak "zenginleşmek" 35/70

bütmek / büt-mek "inanmak" 35/61

titmek / tit-mek "karşı koymak" 35/62

utmak / ut-mak "kazanmak, galip gelmek" 35/2

yarumak / yaru-mak "parlamak" 35/17

toğmak öçmek törülüg ol ürlüksüz 9/35

tuyundum timek yogıka ol ulug tıdıg 12/31

tuymak tuymamak arısar ol bolur sıdıg 12/32

-mak/-mek isim-fiil eki ile yapılan türetmeler, olumsuz fiil kök veya gövdelerine getirilip olumsuz mana yüklendikleri gibi, üzerlerine -sız/-siz ekini alarak cümle içerisinde sıfat ve zarf görevinde bulunabilmektedirler. Metinlerimizde bu sıkça görülmektedir.

busulmaksız nom oğuşka kirmek bölükde 9/2

İsim-fiillerde olumsuzluk:

yaval-maz tepre-mez yaŋgı asıg vasir 10/18

kim bolğay saŋga eŋgir-medeçi 35/6

kıl-mağı kılıklarnı 33/1

öŋgdünki uçta tutul-maduk 10/105

üslünçü tüpte içik-medük 10/109

ertmiş kel-medük közünür arıg uluşlar 12/50

yaŋgıl-maduk-ta köŋgülni ök burkan tiyürler 12/28

önüşü ön-meyük uşık ekşer 11/13

begimsin-meyük beg bolsar 34/5

atakımsın-mayuk atıg bolsar 34/5

5. -ş eki ile yapılan isim-fiiller:

Fiillerin hareket ve oluş isimlerini yapan bu ek, aslında fiilden isim yapan bir ektir. Bu itibarla tek başına isim olarak kullanılan, bu ekle türetilen kelime, bir başka ismi nitelediği zaman ise, sıfat görevinde bulunur.

İsim olarak :

oğuş / oğ-u-ş / ok-u-ş "bölüm, fasıl, sülale"

busulmaksız nom oğuşka kırmek bölükde 9/2

sıkış / sık-ı-ş "sıkıntı"

tar sıkış emgektin kutruldağı 10/117

suvsuş / suv-su-ş / suv-sa-ş "susma"

suvsuşın kandurup öğirtgölüg 10/141

keriş / ker-i-ş "gürültü"

tüdüş kerişte tezgil 35/38

busuş / bus-u-ş "keder"

iltin kantın busuş bar 35/46

iş / i-ş "iş"

kiçig iş ködügler yime бүдүн ermez 35/54

Sıfat olarak :

arış / arı-ş "pak"

arış arığ çın nom tözin ayığlap irtimiz 13E/144

önüş / ön-ü-ş "çıkış çıkan"

önüş yolça bargu evriş üstümüz keztimiz 13E/152

8. OLUMSUZ (MENFİ) FİİL ÇEKİMİ

Türk dilinde, fiillerin olumsuz manaları, fiil kök veya gövdelerine getirilen -ma-/-me- eki ile teşkil edilir. (1)

Biz burada, metinlerimizden çıkardığımız örnekleri inceleyeceğiz.

A. Basit Olumsuz Fiil Çekimi:

1. Geniş Zaman Çekimi :

Metinlerde olumsuz şekli -maz/-mez, -mes ve -mayur ekleri ile teşkil edilmiştir.

Birinci teklik şahıs:

sakınıp tap-maz men tölek 11/90

ma-su tuğ-maz men santa 11/154

İkinci teklik şahıs: kullanılışı yok

Üçüncü teklik şahıs :

ölüm kut kılupan bol-maz tiyür 6/20

adruk er-mez mü 11/6

sakınçsızın keç-mez 11/87

kişi yağılsar iş büt-mez 35/26

kuğu kuş uçtı kölinge kon-maz/kişi oğlu eviñge kel-mez 35/

145

söz kiri kit-mes yusa 33/11

bir yintem ider tuy-mayur 12/41

Birinci çokluk şahıs:kullanılışı yok

İkinci çokluk şahıs :kullanılışı yok

Üçüncü çokluk şahıs : k.z kör-mezler 7/178

(1) bkz."Fiilden fiil yapan ekler" maddesi, d.Olumsuzluk eki -ma-/-me-, s: 99

2. Gelecek Zaman Çekimi:

Üçüncü teklik şahıs: ert-megey bu muni tegler 16/67

3. Şart Kipi

İkinci teklik şahıs : tütüş keriş kıl-masar sen özüngke 35/120

Üçüncü teklik şahıs:

arığ nomuğ nomlap kod-masar 7/138

vandamı yükünmek kim kıl-masar 11/31

yaraşıp haķınga yarsı-masar 11/53

nalatlıg ud-masar uvnı 11/84

küzeçig küzedip sı-masar 35/137

tepre-meser yigedding 35/139

4. Emir Kipi

İkinci teklik şahıs:

aşnukına öngi bu savka köngle-me ! 35/103

edgü kılınç yaratınmakın egsü-me ! 35/143

Üçüncü teklik şahıs: alkın-mazun ançaka teginçe 13B/48

Birinci çokluk şahıs: yakışpan adrıl-malım 4/18

İkinci çokluk şahıs : kes-menğler egri talnı 32/7

B. Olumsuz(Menfi) Zarf-fiiller:

-mağınça :

inçip edgü kılınçlıg işlerke inan-mağınça 35/59

C. Olumsuz İsim-fiiller:

-mamak/-memek : kirlig ayıg kılınç kıl-mamak 7/351

-maz/-mez : ukmaz tuymaz munuklarıg 15/42

tüner-mez saçıl-maz dyan ol 20C/54

-mağü/-megü : kıl-mağü kılıklarnı 33/1

-madaçı/-medeçi/-mataçı/-meteçi :

kim bolğay saḡa enğir-medeçi 35/6

-maduk/-medük/-matuk/-metük :

anağat kel-medük öd tükeginge 10/258

-mayuk/-meyük : önüşü ön-meyük usik ekşer 11/13

Şu örnekte olduğu gibi,-ğu/-gü isim-fiil eki üzerine -sız/-süz, -suz/-süz isimden isim yapım eki getirilerek olumsuz sıfat-fiil yapılmaktadır.

bile-güsüz "bilenmemiş"

bilegüsüz yiti vajır tiyür 3/5

9. BİRLEŞİK FİİLLER

Birleşik fiil kavramı,adın da anlaşılacağı üzere en az iki kelimenin birleşmesi ile oluşur.Meydana gelen kelime ya "isim+yardımcı fiil" veya "fiil + fiil" olmak üzere iki şekildedir .

Birleşik fiil kavramını,Prof.Dr.A.Bican Ercilasun,şu şekilde tarif ve tespit eder:

"Birleşik fiil,bir kelime gurubudur; kelime guruplarında esas, mânâca bir bütünlük teşkil etmek ve cümle içerisinde tek kelime muamelesi görmektir.Birleşik fiilde de bu böyledir..."(1)

Biz metinlerimizi incelediğimizde,1.İsim+fiil olan 2.Fiil+fiil olan birleşik fiillerle karşılaşmaktayız.Buna göre örneklerimiz şu şekildedir.

a. İsim+Fiil Olan Birleşik Fiiller:

er "ermek",imek" fiili ile yapılanlar:

Genellikle bildirmelerin teşkilinde kullanılır.

tüpsüz erür 9/96

birkerü erelim 13C/84

tapışguluğ erser 11/66

bilgü erür 13D/123

(1) Doç. Dr. Ahmet Bican Ercilasun, Kutadgu Bilig Grameri-Fiil-G.Ü. yay. Ank.1984, s:48

bol- "olmak" fiili ile yapılanlar:

Bu Bugün Türkiye Türkçesi'nde, "olamak" fiili ile nasıl birleşik fiil yapılıyorsa, metinlerimizde de "bolmak" fiili ile de birleşik fiil yapılmaktadır.

tükellig bol- 9/52	keken bol- 11/63
umuğ bol- 9/108	usal bol- 12/54
mañğal bol- 10/2	asığ bol- 14B/32
kıdığ uçuz bol- 15/17	inç bol- 24/11
buz bol- 20B/24	karı bol-/bunçal bol- 34/9

kıl- "etmek, eylemek, yapmak" fiili ile yapılanlar:

bər-kel kıl- 10/241	emgeklig kıl- 18/2
tıdığ kıl- 18/14	

tut- "tutmak" fiili ile yapılanlar:

bek tut- 13C/86
umug tud-/ umuğ tut- 14B/22

b. Fiil+Fiil Olan Birleşik Fiiller:

1. İktidarî(muktedirlik) Fiil:

Metinlerimizde hem "u-" (muktedir olmak) fiili ile, hem de "bil-" (-e + bilmek) fiili ile teşkil edilmektedir.

kir-ü + bil-eyin 21/4	tıdın-u + u-matın 7/228
bışrun-u + bil-elim 13C/100	
uk-a + bil-ü + u-mamaktın 13E/133	

Şu örneklerde ise, "u-" yardımcı fiilinden önce araya "edat" girmiştir:

bər-u + yime + u-maz men 4/11
kir-ü + yime + u-maz men 4/14

Şu örnekte -galı eki ile teşkil edilmiştir:

ınag bol-galı + u-maktın 10/228

2. Tezlik İfade Eden Birleşik Fiiller:

Metinlerimizde "bir-"(vermek) fiili ile teşkil edilmiştir.

körkid-ü + bir- 10/12 evir-ü + bir- 12/44,13G/196
 kıantur-u + bir- 13A/39 sözle-yü + bir- 19B/18
 ay-a + körkit-ü + bir- 20D/107

3. Devamlılık İfade Eden Birleşik Fiiller :

Metinlerde "tur-"(durmak) fiili ile yapılmaktadır.

köşün-ü + tur- 10/193 sarıgar-u + tur- 11/381
 sağıla-yu + tur- 11/119

4. Diğer Birleşik Fiiller :

aşlaştur-u+kelür- 11/3 aya-yu + sakın- 19B/16
 bekür-ü + bağlal- 13E/150 inan-u + tegin- 16/1
 kıl-u + tar- 11/22 korı-yu + kider- 13C/71
 körkit-ü+yarlıka- 19A/9 oňgar-u + evir- 9/56
 sakın-u + kör- 11/91 tegrikle-yü+yıgıl- 20E/172
 yap-a+ yağıl- 10/168 yügür-ü + kaç- 13D/126
 yüz-e + bağ-a 13D/125 yüşer-ü + talık- 13D/125

M E T İ N L E R

I

MANİ MUHİTİNDE YAZILAN ESERLER

1. METİN

- 1 taṅg teṅgri kelti
 taṅg teṅgri özi kelti
 taṅg teṅgri kelti
 taṅg teṅgri özi kelti
- 5 turuṅglar kaṃaḡ begler kaḡaṣlar
 taṅg teṅgrig ögelim
 körügme kün teṅgri
 siz bizni küzediṅ
 körünügme ay teṅgri
- 10 siz bizni kurtḡariṅ
 taṅg teṅgri
 yıdliḡ yıparliḡ
 yarukluḡ yaşukluḡ
 taṅg teṅgri 5
- 15 taṅg teṅgri 5
 taṅg teṅgri
 yıdliḡ yıparliḡ
 yarukluḡ yaşukluḡ
 taṅg teṅgri
- 20 taṅg teṅgri

2. METİN

1 ten̄gri yaruk küçlüg bilgeke yalvarar biz
ötünür biz kün ay ten̄grike
yaşın tengri nom kutı
mar mani firiştilarka
5 kut qolur biz ten̄grime
etüzümüzni küzeding
üzütümüzni boşuñg
kıv koñur biz yaruk ten̄grilerke
adasızın turalım
10 ögrünçligin erelim

3. METİN

- 1 biziñg teñgrimiz edgüsi redni tiyür
 biziñg teñgrimiz edgüsi redni tiyür
 rednide yig meniñg edgü teñgrim alpım bekrekim
 rednide yig meniñg teñgrim alpım bekrekim
- 5 bilegüsüz yiti vajır tiyür
 bilegüsüz yiti vajır tiyür
 vajırda ötvi biligligim tüzünüm yarukım
 vajırda ötvi biligligim bilgem yañgam
 kün teñgri yarukın teg köküzlügüm bilgem
- 10 kün teñgri yarukın teg köküzlügüm bilgem
 körtle tüzün teñgrim külügüm küzüñçüm
 körtle tüzün teñgrim burқанım bulunçsuzum

4. METİN

1 a.....

adınçığ amrak.....

amrak öz-kiem.....

kasınçığımın öyü kadgurar men

5 kadgurdukça kaşı körtlem

kavışığsayur men.

öz amrakımın öyür men

öyü evirür men ödü.../çün

öz amrakımın öpügseyür men.

10 barayın tiser bağ amrakım

baru yime umaz men

bağırsakım.

kireyin tiser kiçigkiem

kirü yime umaz men

15 kin yıpar yıdlığm.

yaruk teñgriler yarlıkazm

yavaşım birle

yakışıpın adrılmalım.

küçlüg priştiler küç birzün

20 közi karam birle

külüşügin oluralım.

5. METİN

- 1 tüzün bilge kişiler tirilelim.
 teŋgriniŋ bitigin biz işidelim.
 tört ilig teŋgrilerke tapınalım.
 tört uluğ emgekde kurtulalım.
- 5 tört ilig teŋgrilerde tanıǵmalar
 teŋgri nomın todaǵmalar.
 tünerig yeklerke tapunuǵmalar.
 tümenlig irinçü kılıǵmalar.
 tüpinte ol'ukma ölmeki bar.
- 10 tünerig tamuğa tüşmeki bar.
 tümenlig yekler kelir tiyür.
 tumanlig yekler ayar tiyür.
 tünerig tünçüle basar tiyür.
 tunumluğ tegir tiyür.
- 15 töş öze olurup tültürür tiyür.
 tanmış üzütler taşıkar tiyür.
 tardıç teg et'üzin kodur tiyür.
 tavarı turguru qalır tiyür.
 tetrü saqlıǵ kurtgá yek kelir tiyür.
- 20 tolılıǵ bulıt teg tonqı qaşlıǵ (tiyür).
 kanlıǵ buqaç teg qaraqı tiyür.
 kaşuǵ teg qara boy emki tiyür.
 burnınta boz bulıt önür tiyür.
 tamǵaınta qara tütün taşıkar tiyür.

25 töşi ol kamuğ tümen yılan(tiyür).
yineri ol yingen yılan (tiyür).
erngeki ol kamuğ(tiyür).
.....

(eksik)

6 . METİN

-
- 1aytur tiyür.
 .. kentü kılmış kılınçı közünür tiyür.
 yir sub kutı irinür tiyür.
 ot sub kutı ıgılayur tiyür.
 5 1 ıgıaç kutı mlıyur tiyür.
 köni buyruk közüngüçe közünüpen
 tanmış üzütüg tutupan.
 tarazuk içinte olğurtur tiyür.
 tarazuk ağsar kılınçı aytığ bolur
- 10 irinçü kılmış kılınçı ıstıg bolur
 tetrü saçlıg kurtğa yek kelipenin
 tanmış üzütlerig tutupanın.
 tünerig tamuka tartar tiyür
 töpüsin toñgtaru tıkar tiyür.
- 15 tamudağı yekler tutar tiyür.
 muntrumuntuz yekler kelir tiyür.
 min.. k.. bergen urupan birgeseyür tiyür.
 öküş.....
 üzüt anta körür tiyür.
- 20 ölüm kut qolupan bolmaz (tiyür)
 (sahifenin sonu)

7. METİN

1 alku biş ajunlarnıñ umuǵı.
 aryayısa töz nom... ǵı ...
 ayançañg köngülin yüküñgü.
 ayaǵlıǵ atlıǵ kañgım mani burқанım.

5 anuntumuz sizinǵe
 asra köngülin yüküñgeli
 alıñ amtı umuǵ ınaǵ.
 alķununǵ barça yükünçin.

yükünür biz sizinǵe.
 10 yüz yüzegütün berü kirtgünçin.
 yükünmiş sayu arızun.
 yügerü

.....

 15

a. biz sizinǵe

a.

ajunuǵ kutķarǵalı.

20 a.

alku ayıǵ kılınçlarımız.

a.

a. . . kılınç tüşin okıttıñız

a.

25 u.

u.inçgölüg orunķa

u. nomlatıngız

umuğ.

tamu yolu tutuñguz

30 t.

t.

t.

t.

umugsuz bizni teg tınlıglarka.

umuğı.ke.

35 utlı sevinç öt . . . k. . .

oğrın yıkın.

adıncığ ıduķ kañgımız.

agıncsız köñül. . . .

alku tınlığ oğlanınıñ.

40 alp erti sansartın . . .

ü. . ıduķ kañgımız.

üstürti kodi inmeser.

üç.

öküş telim tınlıglar boltı erti.

45 y. . güllüg k. . . .z oruķuñguznı.

yalñguklar ara. . . .

y. . . .ajuntakı tınlıglarığ.

yarsmalaş.

u.çı tınlıglar ilkide.

50 oruķuñguz uçı . . .

u. . . .nk. . k. . kutrultı.

umuğsuz irinz monkul kal ağıluğ yılkıta.

tutçı üzüksüz munı teg.

toğumuğ ajunuğ unıtmaklığ.

55 toz toprakka batılıp.

turkanu monkul ertiler.

az nızvanıka ağukup.
artayu yokadtururta.

amvardışnılg ot öze.
60 anğa yürünteg kıltıngız.

övke nızvanı öze kuturup.
ögsüz köngülsüz ertiler.
öz tözlerin okıtıp.
öglerin köngüllerin yıgtıngız.

65 biş ajuntakı tınlıglarığ
biligsiz biligdin öngi ödürtüngüz.
bilge biligte yaratdıngız.
firnibrenke sanlıg kıltıngız.

üzte bozta ulatı.

70 öküş telim nızvanılar.
ögin köngülin azıtıp.
örletür erti tınlıglarığ.

kaçan ıduk kañgımız.
kalıktın kodi intıngız.

75 kamıg tınlıg oğuşı nınb.....
k.

.

.

.

80

t

t. . . siz edgü nomlarığ nomlayu .

tört toğum

t.g kutkartinğız.

85 sekiz türlüğ emgek

se.

sedreksiz yigi kılınçların.

sepen

- y. öze
- 90 yintem tutçı yintsikü.
yirtinçüdeki
y ukmadın.

ilişlig tartışlig
i.
- 95 ilkite berü atқанıp.
i. tınlıglar.

biligsiz bilig
b.
b.
100 b
u.
u. tınlıglar.
orukunğuz uçın bulmadın.
ulinçig sansarta kaltımız.
- 105 bilge biliglig şatu tiktingiz.
biş ajunuğ irkletip ozğurtunğuz.
bizni teg irinç tınlıglar
bilinmedin. keltimiz.
bu. biz sizni teg.
- 110 burқанlig kün teñgrig körgeli.
buқағутақılar emgeklig.
bu sansarta kaltımız.

ertimlig menğike ilinmişke.
eşsiz köni nomuğ nomlatınğız.
- 115 emgeklig taluytın keçürtünğüz
edgü nırvanқа yakın ilttingiz.

boṭulmaqlıg ilgü түpke sırılmışlarka.
burқанlar uluşınға bargu yoluğ körkittinğiz.
buyanlig sumır tağığ turgurtunğuz.
- 120 bu. unğ ürlük bulturtunğuz,

küvençlig suv küznekinğe soқlunmışlarka.
köni nomluğ köprügüг körkittinğiz.

könğülinteki yig nomuğ okıttıñgız
k. . . ıduķ ançmanķa tutuztuñguz

- 125 altı kaçığ öze azmışlarkā.
ağmak inmek ajunlarığ körkittıñgız.
aviş tamu emgekin biltürtünğüz.
alķatmış biş kat teñgri yirinte toğurtuñguz.

- ķutrulğu yol yıñgaklarığ tileyü.
130 koptın sıñgar il ıluşlarığ keztiñgız.
ķutķargu tınlıǵlarığ taptukta.
ķodmadın ķamıgunı ķutķartıñgız.

- oğatıp kelmiş bizni teg tınlıǵķa.
evanglium nom retnig nomlap ķodtuñguz.
135 ozǵu ķutrulğu yol yıñgakıǵ.
ol nomta eşidip uķar biz.

- apam birük munı teg .
arıǵ nomuğ nomlap ķodmasar.
amtıķa tegi yırtınçü.
140 alķınmaz mu erti tınlıǵlar.

türk burķanlarta kin intıñgız.
tözkerinçsiz burķan ķutın bultuñguz.
türk tümen tınlıǵlarığ ķutķartıñgız.
tünerig tamutın tözüni ozğurtuñguz.

- 145 al altağ uzanmaklarığ taşķarıp
adınlarkā asıǵlıǵ işig işlettıñgız.
azmışlarkā yolçı yırçı boltuñguz.
ayıǵ kılinçlıǵ şımnı iligintin ozğurtuñguz.

- t. . .ş könğüllüǵlerig ķutķartıñgız.
150 tegilmiş közler . . . ük. . tiñgız.
tegimligçe işlerig işlettıñgız.
teñgri yirinğe bargu köni yol körkittıñgız.
yırtınçke umuğ inağ törüttünğüz.
yiti aǵıllıǵ nomlarığ nomlatıñgız.
155 yintem ayıǵta yaratıntaçılarıǵ tıdtıñgız.

yig üstünki orlar turgurtunğuz.

ayağlarığ barça sizinge emtertingiz.

a. . . maqıg . . . anlanmaqıg k. . .

a. . . maqıg irişmekig serkürtünğüz.

160 amvardışnıg ç.

tolp sansarıg sizinge aňgıttırtınğız.

todunçsuz yaqlarıg tutulturtunğuz

toğumın ajunın

turuğ edgü kılınçlıg ıslarıg işlettingiz.

165 köz karak

körü kanıncsız körkle körkünğüzni

kö. . . s.

körürler erti sizinge titrü.

kör.

170 k. içkerü

küzet.

k.

a. igligler.

ada.

175 a.

a. k.alar.

könğüli avyakirt

k. z körmezler.

küçsüz toruk kişiler.

180 k. pınpunğlar

katıgı bedümiş pad.

ka. teglükleri.

kararmış könğüllüg monkul. . .

ka. kıvrıkkak saranlar

185 taluy ögüzteki balıklar.

t. ünğürinteki yek onğjunlar.

t. mz.k.in teg.

tağı amarı tınlıglar.

- tengrim sizinġe.
- 190 t. . . .erser olar yegü kōnguztın
tegirmileyük. . . . mişte ök.
terkin tarıķur erti ançmandın.
- kö.sizinġ kōrkünġüzni.
kōrmış sayu m.
- 195 küseyürler erti birkerü.
küntemek tı sizni kōrgü üçün.
- adaķın yorıp sizni atayu.
agızınta sizni öge alkayu.
ançulayu amrar erti sizni tözüġü.
- 200 anasın babasın oġlamı severçe.
- uluġ yarlıķançuçı kōnġülünġ öze.
olarnı barça sıġurup.
uluġ asıġ tusu kıltınġız.
u.tası kılıp.
- 205 özüg yatıġ adırtmadın.
özirkentinġız yumķını.
öz ötünġüz birtinġız.
ülġüsüz sansız tınlıġlarka.
- ķın.g kōnġülünġüz öze.
- 210 kıltınġız edġü tözüke.
ķılmış edġünġüzünġ tüşinte.
ķızıġ oruntakılar barça öntiler.
- uzatı üzüksüz munı teg.
uluġ asıġ tusu kıltınġız.
- 215 ol buyanınġız tüşinte
utġurak burķan ķutın bultunġuz.
t.-lar birle ķarşı sız.
tıltanın ķılu keltinġız.
t.nġız tüşinte.
- 220 tıdıġsız burķan ķutın bultunġuz.

eşsiz ıduķ tilingiz öze.
 edgü tityük nomluķ retnig.
 esirkençsizin üleyü yarlıkatingiz.
 emgeklig tolgaklıķ tınlıķlarka.

225 tınguluķ orunta örügin.
 t. turkaru menġiligin.
 tı. . . . emgekin körüp.
 tıdın uumatın. . . . üngüzni.

sudmış yarçatittıngiz.
 230 s.ayıġ kılınçlıķlarıġ.
 suyurkayu irinçkeyü yarlıkatingiz.
 s.körkinçe.

kamıġ tınlıġ oġuşı.
 kararıġ nızvanıları öze.
 235 kal tilve teg ertiler.
 kas içinte törümiş.
 (eksik)
 ya.
 ya.
 ya.küzetip.
 yanınçsız ajunka tegdiler.

305 ilkite berü kirik.
 i.uvşak kılınçlıġ.
 ikirçgü köngüllüġ yalnıķlarka.
 i.adırtın okıttıngiz.

uluġ yarlıkıançuçı köngül özü.
 310 olarnı barça sıġurup.
 ulınçıġ ajunlarıntın kutkarıp.
 ozġurtunġuz sansartın.
 arımış köngüllüġ kutluġlar.
 ayı terkkiye tuyunup.

315 ayıġların bastılar.
 arġant kutın bultılar.

atkaġlıġ vıřaylıġ menġiler.
 al altaġ uz annaklarıġ öntürüp.
 anġa yr.

320 asıǵ tusu kıltingız.

küsençig menğiler.
köni tözinunıtmışlarka.
körk tegsürüp öñgi.
kö. olarka.

325 olar barça kamıǵun.
ol körkünğüzni kormışte.
odun sansar emgekintin.
ozǵalı köñgöl turǵurtı.

yalanğuklarnıñ oǵlanıñga.

330 yaraşı körk körkitip.
yanturtunğuz ayıǵ kılınçtın.
yapşurmış ilinmiş atkagtın.

barǵu yoluǵ bilmedin.
ba. erti yalñguknuñg.

335 bar ililig kök kalık yüzinte.
bakşılıǵ burkan tenğri toǵtunğuz.

sizni körüp tınlıǵlar.
sizik köñgüllerin tarıqartı.
siz yarlıkamsız yarlıkığ.

340 sımtaǵsız köñgölün küzetdi.

küzetmişçe. ıça.ıp.
köñgölteki edğüleri.
kün köninge önti.
kün tenğri teg yaruttı.

345 yaruk biligleri yaltrıyu.
yarlıkançuçı köñgülleri ökliyu.
yazınçsızın ermek çakşapıtıǵ küzetü.
yalınayu turur tamutın oztılar.

kirtğünç köñgülleri. . .

350 kirtü törülerte katıǵlanu.
kirlig ayıǵ kılınçıǵ kılmamak.

kirtü çaķşapıtıĝ küzetdi.

etüz ertimligin sakınıp.

evtin barktın öntiler.

355 edgü nomlarta bısrunu.

etüz arıĝın ermek çaķşapıtıĝ bütürti.

adalıĝ orımlartın ozĝuluĝ.

arıĝ nomlarta katıĝlanu.

anuşagan orduta toĝĝu üçün.

360 aĝız arıĝın ermek çaķşapıtıĝ küzetti.

kut koluntılar tözüĝü.

kutluĝ.yolinça yorıĝalı.

korkınçıĝ sansartın ozĝu öze.

kutluĝ çağayın ermek çaķşapıtıĝ bütürti.

365 ürlüksüz nomlarıĝ бүкүнүп.

üç yavlaķ yolķa korkınçın.

üstünki yig orunta toĝĝalı.

üç tamĝalarıĝ bütürti.

teñgrim sizni körmışte ök.

370 telim öküş tınlıĝlar.

t.k,k..t.ozĝalı.

t.

---(eksik)---

---.

---.k.inte

375eki yiti yükünçüĝ t.

sımtaĝsız köñgöl. . uk. . . .ar.

közünürteki.kenip.

kininte üç yavlaķ yolta. . . .

k.ölümünde

380

k.tavrantı.

küseserler tınlıĝlar

közüg yumup açĝınça

közüntünĝüz.

- 385 t. larına yaraşı
 tözkerinçsiz.
 t. lıg tınlıglarıg.
 tözüni birtem
 akt . . .
- 390

 nızvanılarka
 iyin yi
 iki kuruğ tözin bilmedin
- 395 ig uv öze udıyu.
 birimlig ayıg
 - (eksik)

 rti
- 400 e köngülleri
 alkış başık sözlegüg.
 ayıg kılınçıg öküngüg.
 amvardışn kılıp yıgıngug.
 ayu yarlıkadıngız olarka.
- 405 bulganyuk köngüllüg tınlıglar.
 bu yarlıkadıngızna eşitip.
 buyanlig taluy ögüzüg akitip.
 burkanlar uluşınta toğtılar.
- adın tümke köngüller.
- 410 arıg yollarta yorıp.
 amvardışn kıltılar.
 anuşağan orduta toğtılar.
- yinçürü töpin yükünür biz.
 yig üstünki tengrimiz sizinge.
- 415 yirtinçüdeki tınlıglar.
 yintem nırbanta toğzunlar.
- ayançağ köngülin yükünür biz.

alķu yirtinçüdeki tınlıġlar.
 alp adalarıntın ozzunlar.
 420 amrılmış nırvanıġ tapzunlar.

öge yükünmiş buyanım z tüşinte.
 üstünki altınķı tenġrilerning.
 öñgi öñgi ķut vakşiklerning.
 üstelzün tenġridem küçleri.

425 öz
 ö
 ölerinte küzetzün.
 ö

ķut ķolur biz sizinge.
 430 ķ
 ķtözü tegzün.
 ķ

yinçürü yükünü teginür biz.
 y
 435 ykrmsubn birü yarlıkazun.
 ylar birle.

tözü
 tözkerinçsiz yig
 t
 440 t

(eksik)

II
BURKAN MUHİTİNDE YAZILAN ESERLER

8. METİN

- 1 adkaşu turur kat kat tağta
amıl ağlak aranyadanta.
artuç söğüt altınanta
açar suvlukta.
- 5 amrançığın uçdaçı kuşkıalar
tirinlik kuvraglıkta.
adkağsızın meñgi teginğülüg ol
anı teg orunlarta.
- 10 irteki söki aranyadanta.
idiz tikim kayalık başgukluğ erip
idi tikisizte.
imirt çoğurt söğüt arasanta
inçgekie suv kıdığında.
- 15 ilinmeksizin dyan olurgulug ol
anı teg orunlarta
- señgir bulunğ terinğ tağta
seviglig aranyadanta.
sermelip açar suvlug erip
- 20 sep sem ağlakta.
sekiz türlüğ yiiller öze tepremetin
serilip anta.
sere yalnğuzın nom meñgisin teginğülüg ol
anı teg orunlarta.
- 25 kökerip turur körklüg tağta
könğül yaraşı ağlak orunta.
köp yigi telim söğütlüg erip
köpirip turur kölmen suvlukta.
köz başlap kaçığların yığınip
- 30 közünmiş bililmişçe orunlarta.
küsençigsizin meñgi teginğülüg ol
anı teg orunlarta.

9. METİN

- 1 buda avatansaka atlıg sudur içinde.
 buşulmaksız nom oğuşka kirmek bölükde.
 bulunğ yınğak sayu kelmiş bodısataavlar.
 bulıdçılayu yığılmış toy kuvrağ ara.
- 5 burkan oğlı tolptı tüzün uğan arşınıñ.
 bulunçsuz yig edgülerin ögmiş şlokda.
 burkşark kılıp on edgüsin men atsañg özüm.
 buyan küsüş öze koşmış takşut başladı.
-
- ayagıluğ umuğumuz birer tuşlarda.
- 10 adınlarınğ asıgı üşün küü. kelig öze.
 ançulayu kaltı sumur tağlar kanı teg.
 ayı uluğ arduğ körkle et'üz belgürdür.
 aşu yime ol kañımız bağtaşınıu.
 amrılıp inç tepremedin olurmış ödte.
- 15 arıdı neñg simeksizin alkutın sınğar.
 anğsız öküş uluşlarda tolu köşünür.
- kut buyanlar iliginiñg kutluğ bodınta.
 kulaçça erip tep tegirmi pravişı erür.
 kurşadılı yüz miñg koldı sanınça yoçan.
- 20 kuduluşu ağıllışu yaruklar öner.
 kuğğargıluğ vaynikiler yarağı iyin.
 kuruğsuz yig asıglarığ büdürgü üçün.
 kodı özü tegşindürü tolptın sınğar.
 kum sanınça yirtinçüler sayu yadılur.
- 25 sarvaartasıdı tigin ad öngdünlüg.
 sekiz on yaş yaşamışın körkitmiş-erür.
 sartavağı yolçı yirçi aşuça yime.
 sanı yüz miñg koldı nayut yıl ay yaşayur.
 sakınıp neñg tükeğinçsiz sözlüg yidınçsiz.
- 30 sansız öküş kalp öd öze ür kiç serilür.
 saşımsız yarp kut küsüşlüg küçi barıntın.
 sansar uçı tüpükginçepek menğgü turur.

turkaru ödün köngül bilig basuğçılığın.
 tuğçı yisdim erter keçer idiglig nomlar.
 35 toğmaq öçmek törülig ol ürlüksüz titir.
 tuđyaklaŋguluğ yapşingulug öz tözi yok tip.
 tuyunmışlar iliginiŋ bilge biligi.
 turum ara erde kışğa bir kşan ödte
 tolپ üç ödki alku nommuŋ tözin belgüsin.
 40 tuyu yumkı bir kalısız tuyar ödkürür.

bir uluşta yirtinçününğ yaruk yulası.
 bilgülügçe kamağ nomta tuyunmış ödte.
 birle yana adın alku uluşlar sayu.
 bir teg yaŋgılığ burkan bolmış körki köşünür.
 45 birkerü ol alqularnı birke sıgurur.
 birni alkuğa kigürmeki antağ oğ erür.
 bilü ugusuz intraçal toorka uqşadı.
 birtemledi tıdılışmaz küü kelig kılur.

odunmışlarning iligi uz kuğrulmış.
 50 oşup öşeliksiz yolta ornanıp turup.
 on ulug küç tört qorkınçsız enğreyük başlap.
 uqşatınçsız yig nomlarka tükellig bolup.
 onğ tegziinçlig yaltrıdur tuğruğ tigme.
 utğurak çın arış arığ üç nom tilgenin.
 55 ol tıdığsız tolun bilge biligi öze.
 onğay ilkey kuvag onğaru evirür.

yirtinçününğ umuğınıŋ üninde öner.
 yig yörügli yılayulı tört üç kirtüler.
 yilvi yaŋgılığ ulalışur pıratıdyasanbutpad.
 60 yig üstünki param tta ulatı nomlar
 yirçileyü bu sansartın tarđap taşkarıp.
 yintsikmeksiz yig mengike yıdkürgü üçün.
 yinik ağır aşnu kılmış tılđağı iyin.
 yiğe uduşu kölungüler yolınça ildür.
 65 arya vayruçana eksübi amıda-ayusı.
 ayağuluğ badıraşırı su-çantırabudı.
 ançulayu oğ sury-a-garbt vaşır yalınliğ.
 adlar öze onğı onğı yirçinçülerte.
 alp samantabadıra vaçıra tuvaça.

- 70 ava-lukiða-işvara nırvana kidu.
 ardın ganda-ḥastı başlap bodısatavlıg.
 arıg tirin kuvrag öze ağırladıılır.
 ton karasa şat parışkar yivikler alıp.
 toyın körklüg tuğ başlıgñıñ törüsin tutup.
 75 toruḡ yavrı bramannıñ körkin körkiḡip.
 tuta yigü aşın üşüp emgekte çonup.
 tolu yarım ay sayu belgüni bilip.
 toş bulğanmış ig emledeçi otaçı bolup.
 turıdmaksız köngül öze alqu ödlerde.
 80 topça kamaḡ al aldaḡta uz yaraḡınur.

- ḡadır yavlaḡ tınlıglarıḡ yavaldurḡu üçün.
 ḡaḡıl baḡsal eriglig il ḡan beg iışı bolup.
 ḡadḡuluḡñuñ emgekligning yaraḡı iyin.
 ḡara budun başlaḡuluḡ törü yorıḡıp.
 85 ḡat ḡat teñgri yirlerinde yalañḡuḡ ara.
 ḡayuta yime ḡaḡan erser başlap erksinip.
 ḡanturḡu üçün tınlıglarnıñ ḡop küsüşlerin.
 ḡamaḡ türlüḡ erişlerig tükel körkiḡür.

- umuḡumuz uḡan alpñıñ et'üz belgüsi
 90 uşaḡı ıdur yarukları öz yaş ülgüsi.
 uçuz bilmek ötkürmeki uz tuyunmaḡı.
 uşun öḡün nomlug tilgen tegşindürmeki.
 uluḡ tolun üni isigi toyı kuvraḡı.
 uz yaraşı öḡleyüri ḡop erişleri
 95 una bu oḡ adrukları birer bireri.
 ulsuz tüpsüz erür üçün anḡa ınınurtmen.
 yümçigsizin titrü baḡa körüp ḡaḡusuz.
 yükünç ayaḡ tapıḡ uduḡ yaḡı bulḡusuz.
 yüde ildinü töpüde urup utlı ḡılḡusuz.
 100 yüz mıñḡ sansız ḡalp öḡ öze öḡüp erḡḡusüz.
 yürünḡ arıḡ edḡü nomlar aḡılıḡıñḡa
 yürekimte içtin barmış kirtḡünçüm öze.
 yükünürmen ḡop köñḡülin alu yarlıḡaḡ.
 yügerüte sizni körgü küsüşüm ḡanzun.

105 öge yükünmiş buyanımın evirer men.
örgüt tuğçı köni kirtü nom nomladaçı.
ögin ulug tuyunmış men bolmakım öze.
ödügçisiz adınlarkça umuğ bolayın.

10. METİN

1 namu buday-a, namu darmay-a, nama sanggay-a

suvasdı sıdam ad maŋgal bolzun başladı
uluğ kölungü nomta yorıgali taplıg

yogaçarı larka alku ödlerte

5 öyü ödikleyü tudğalı tegimlig otuz biş
burkanlarka yükünç yükünmek atlıg
sıdap nom bitig bir tegzinç.

şamat vipaşyan ikidin sığar.

şadu yanı teg utru tuşlar.

10 sasın öd erig edgü nomlarlıg.

şanlıg belgölüg tapduları körşi.

şandapur yolın körkiğü birmeklig.

şakdılig küçi ertingü uluğ.

şakımını atlıg uğanlar arşısı.

15 şanda bakşıka yükünürmen.

yad öze artançsız yanınçsız tözlüg.

yavalduru udaçı yaŋğarınçsız işlig.

yavalmaz tepremez yaŋı arıg vaşır.

yavırmaz artamaz yarp kağığ tonğ sır.

20 yavlağ şınnuluğ yağısın udup.

yaŋça iyindeçi tip yadılmış atlıg.

yalaŋguknuŋ tenğriniŋ yalaŋguz bakşısı.

yalınlıg çoğluğka yükünürmen.

et'üzi münsüz bolmakta ulağı.

25 enğreyük nomluğ yarukın ıdıp.

egsümiş buyanlig tinliğlarıg.

emgeklig tüntin ertürdeçi.

erksinmek başlap altı türlüğ.

edgü adrukıar ad yörüglüg.

30 énginçig ıduğ erdini yalınlig

edgün barmışka yükünürmen.

könğül tözilig aķaş yүүzinte.
 körmek bilmeklig bulıt öridip.
 küsüşlüg kün çogın köliğü tuğup.
 35 küsençig nomluğ yağmur yağıdıp.
 köp vaynikiler kuşalamulın.
 köpirđü yaşarđu ökliğü uğaı.
 kür luular erkligi ilig ķan atlıg.
 kükürt ünlügke yükünürmen.

40 anantımağı başlağsız uzun.
 ağlançığ sansar içindeki.
 arasız oķsız ağtını ine.
 altı yollarta tegşinü turur.
 aranz umuğsız tınlıglarıg.
 45 açıg emgektin oşğurdaı.
 artukrak ķınıg ķatıglanmaklıg.
 alpağut erke yükünürmen.

öşeliksiz çın kirtü nom tözin.
 ötkürü bilgeli umamak öze.
 50 ürlüksüz sansarka ķorkınç öridip.
 öz asıgınta evrildeçi.
 ülüş tenğince tuyunmışlarıg.
 ürlüklüg meñgike tegürgeli.
 üzüksüz turķaru ķatıglanmakta.
 55 ögirdeçike yükünürmen.

toğum ulayur nişvanı ķılınçlıg.
 topulup önünçsüz berk yigi arıgıg.
 tuyunmak tözlüg yalını öze.
 topça ķalısız tuyu örtedeçi.
 60 tutçı yaruklug çuvalapırabası
 tokılıg körkle munçuktın erđmiş.
 tolu tegirmi erdini oot atlıg.
 tolpta çavıķmışķa yükünürmen.

ilkisiz uşun sansartın berü.
 65 irkilü kelmiş tsuy irinçülüg.
 irig ķatır yavlaķ içkekler öze.
 ısırđılmaktın ķutsırađılmış.

iring emgekke basıdılmaşlarıg.
 ikileyü yana kutadturdaçı.
 70 ıduķ erdini ülüglüg kutluğ.
 idi igeke yükünürmen.

bilgölüg nomluğ antırnı tigme.
 biligsiz biliglig karanĝku tünte.
 birtin uç tuğmak körümke arsızıp.
 75 birin birin aşmışlarka.
 bir tek köni yol körkiğü birip.
 birtemlig tuşka tegürdeçi.
 bilge biliglig aytakı yarukluğ.
 bilgin yirçike yükünürmen.

80 altı paramı t tört içkermeklig.
 al altağlarta ilkevsüklenü.
 atyandık bolup yaŋılmaşlarıg.
 arıamarg yolça uduztaçı.
 arıtı tıdıgsız tengridem közin.

85 alķu ödte körüp umuğ boldaçı.
 amuga-ťarşını kuruğsuz kördeçi.
 arıĝın kelmişke yükünürmen.

raĝa az başlap ayıĝ nomlarlıĝ.
 rakşaz oĝuşluğ ada kıldaçı.

90 raķu öze abıdılmaķsız.
 raça ilig kan erkinĝe tegmiş.
 rasayan tatıĝlıĝ nomluğ suv akıdıp.
 rama öĝrünçüg öklitdeçi
 ratna-čanťıra erdini ay tenĝri
 95 raşmı yarukluğķa yükünürmen.

nıyama yamani bilgölüg nomluğ.
 nırvana alķu tıdıĝlarnıĝ.
 nııda birakına birtem kiğmeki.
 nıyay-a yörüg yolınça barıp.

100 nıty-a töz ürlük nırağma mensiz.
 nıruda öçmiş tegsilmeķsız.
 nırvanlıĝ orunta edĝüti ornaşmış.
 nırmala kirsizke yükünürmen.

- ünlüg adkağtın önmiş ertmiş.
 105 öngdünki uçta tutulmaduk.
 üşülmek körümtin öngi kidmiş.
 üşlünçü tüpte içikmedük.
 üçli törtli belgüke tayaqlıg.
 öd atlıg santa tüşrülmedük.
 110 örüg amrılmış vımla kirsiz.
 öz tözi arıgka yükünürmen.

 tañsuk ed tavarlar öze.
 tapınça menğiler tegintürdeçi.
 taplağka yaraşı nom nomlamakta.
 115 tanuklağuluğ töş buldurtaçı.
 taķı artukrak korkınçsız kılıp.
 tar sıkış emgektin kutrulturdaçı.
 tada tivaki birmekte titimlig.
 tartınçlıg kañgımka yükünürmen.

 120 prakartı tip adkandaçı.
 paradan kılgu tip nomladaçı.
 pratıdyasanbud-pad nomuğ aşıp.
 praçapağı-ka inanmışlarnıñ.
 praşva kılı sözleşmeklig.
 125 prağıbanların küçsiretdeçi.
 brahmaçarı arıg yoriğlig.
 brahmanı atlıgka yükünürmen.

 adtın belgütin adırılmış tözlüg.
 adruk tañsuk artuk inçe işlig.
 130 anasırav-a tıtu tigme.
 aķıgsız oğuş nomluğ et'üzlüg.
 alku nom tayaķı ada kañg tığmış.
 arıg brahmnı çın az-rua birmiş.
 adı kötrülmiş brahmağadı atlıg.
 135 ayağka tegimligke yükünürmen.
 sorđapan arhantta ulatılarnıñ
 sunasıru tatğangu küsengülügi.
 sudanı başdıñglıg edgü erenlernıñ.
 sora isdeyü tilegülügi

140 sokuşmış tuşuşmış avantlıqlarınġ.
 suvsuşın kandurup ögirtgölügi.
 sogançığ edgü çın köni nomluġ.
 suv teŋgrisinge yükünürmen.

başlağısız uşun sansartın berü.

145 bala-parđagçan bolmak oġurında.
 baramarta yig yörüg töziŋge karşı.
 bar yok timeklig iki uçug tudup.
 başın ıdturunmış yadyadatı teg.
 barguluġ ortun yol yaŋılmaşlarnıġ.
 150 başçı uduşgaķı badıra şiri atlıġ.
 baķşım sizinġe yükünürmen.

çağur aşıdı saranşirike.
 çaķ ülgü sanı sekiz tümen tört miŋ.
 çarıtlar öze basıdılmaklıġ.

155 çalıġ sişikke çalsıķmaşlarka.
 çamsız ögirgü suvig bürđiglig.
 çaķ soķa nomluġ meŋgi birdeçi.
 çandana şiri çından ülüġlüġ.
 çavıķmış küülügke yükünürmen.

160 temir tuç kümüş altun tilgenlig.
 teġşindürteçi kanlar başdıŋlıġ.
 teŋgri yalŋguk erkliglerinte.
 telim oġurın ertmiş aşunmış.
 teŋkergölüġsüz çoġluġ yalınlıġ.

165 tepretgölüġsüz küçlüġ küsünlüg.
 teŋgsiz ülgüsüz edgü adrukluġ.
 teŋgrim sizinġe yükünürmen.

yadta özte bir teg yapa yadılmış.
 yarlıķanançuçı köŋgöl öridip.

170 yaradıŋguluġ edgü nomlarta.
 yaŋg kip birmeklig yarukın ıdıp.
 yaŋılmak tözlüg karaŋgkuların.
 yana toġmaksız kılı öçürdeçi.
 yaruk yaltrıġ kıtluġ ülüġlüġ.
 175 yarutdaçıkça yükünürmen.

- busandurtaçı. nızvanılarınġ
bulġandurmaklıġ küçlerin kevip.
buşıta ulatı yoriġlar öze.
buyanın bilge biligin yıvıp.
- 180 buşulmaz ardamaz nırvan menġisin.
bulġuluġ küsüşı uz büdmiş kanmış.
busuşsuz kutluġ aşuka şiri
burkan kutınġa yükünürmen.
- nandımukdı öñgi öñgi taplaġlıġ.
- 185 namurup ad öñgte tuđulmışlarınġ.
nayut asanki koldı sanınça.
naraka sevigsiz emgeklerinte.
nata umuġ inag bolġalı udaçı.
nara sınha iduk yalñuk arslanı.
- 190 narayana şiri küçlüġ küsünlüġ.
nayaka yirçike yükünürmen.
- körü kanınçsız lakşan ayraklıġ.
köşünü turur et'üz idigi.
köz kaçığılarıġ kutadurdaçı.
- 195 köñgöl erkligiġ öġirtdürdeçi.
küsençig linhua kutluġ ülüġlüġ.
küsemiş küsüşüġ top kandurtaçı.
köpke asıġlıġ kusum-a şiri atlıġ.
köni tuyunmışka yükünürmen.
- 200 barama-arđa çın yig yörüġlüġ.
barı-vışutı tözi arıġ süzük.
baġ kusuk tigli kkir yolatmaksız.
badm-a çiyuda linhua yaltrıġlıġ.
bar kel kılmaklıġ bügülemeki.
- 205 barçağa asıġlıġ ad mañġol bolmış.
bavaġr tüplüġ loġatađununġ.
başçı idisinge yükünürmen.
- daranı samadı nomların tolu.
darm-a piğaka aġıllık tutdaçı.
- 210 daşabal on küçlüġ tuyunmışlarlıġ.
danı şırışdı baylar ornaġı.

- darta-vaçır-a bek ka tıg vaşır.
 datu oğuşnuñg adı mañggalı.
 danaşiri atlıg ed tavar kutluğ.
 215 dakşınaki dintarkayükünürmen.
 uşun sansarlıg ootluğ ev içinde.
 utru tetrü bar kel kıladaçı.
 uğusuz sergüsüz unçsuz ködrünçsüz.
 ulınçıg emgekke soqışmışlarıg.
 220 uşadı turkaru öyü ödikleyü.
 unıtmadaçı umuğı inağı.
 uluğ tuyunmış sımartı şiri atlıg.
 uğanlar kaniñga yükünürmen.
 suksınmak tözlüg azta ulağı.
 225 suv kelgininge tokıdılmışlarıg.
 sudur başdıñglıg edgü nomlarlıg.
 sunmış iligi öze tartıp taşkarıp.
 soqa umuğ inag bolğalı umaktın.
 soğançıg edgü öd küü ilđinür.
 230 suu-parı kirtida-nama-tiya şiri atlıg.
 sorukmış bilginke yükünürmen.
 ilki tözi arıg bilge biliglig.
 idiz uçruğlug tuğ örü tikip.
 igid saķınçlıg yad yağılarıg.
 235 ırak teşgürü kaçurmak öze.
 içtin sınğarkı köni yoriğlig.
 ilin uluşın uz küşetdeçi.
 indira-kidu-tuvaçaraça.
 ıduğ iligke yükünürmen.
 240 manuçap rıdı küüü kelig öze. -
 mañglayu keze bar kel kıladaçı.
 manuş-a yalñguk başdıñglıglarınıñ.
 maytrı köñgüllüg çın edgü öglisi,
 mayaçal yilvi toor al altağ öze.
 245 maţyamarg yolça uz başladaçı.
 maña-puruş mluğ er suu-vikiranda şiri.
 mañgalım sizinge yükünürmen.

- öngte ulatı ögmeklig şımnu.
 ördüg bağ başlap nişvanılığ şımnu.
 250 örletmek işlig tenğrilig şımnu.
 ölümlüg şımnu üşlünçü tüplüg.
 ülgüsüz öküş yad yağıların.
 örlettürmedin utmış yavaldarmış.
 özi süngüşte yigedmiş atlıg.
 255 öşeliksiz erke yükünürmen.

- ağılsız oğuşın atrılıp önmiş.
 adruk adruk et'üzleri öze.
 anagat kelmedük öd tükeginçe.
 adınlar asıgın kılğulug işte.
 260 arasız oksuz bar kel kılğalı.
 arduk berk katıg küşüş turğurmuş.
 ağıncsız kınığlıg vikirandağamini.
 ataçım sizinge yükünürmen

- tüküni kırk sekiz edgü nomlarlıg.
 265 töşüte yaatılmış yaruk yaltrıgılg.
 tükeşigçe uz tümeki idigi.
 tükel egsüksüz kutlug ülüglüg.
 tük tümen türlüg tanğsuk edlerin.
 töşkergülügsüz çoğlug yalınlig.
 270 tünerig sansarnıg yaruk yulası.
 tüpkerü tuymışka yükünürmen.
 küsemış küşüşüg top kanturdaçı.
 kötrülme ağır erdini tözlüg.
 küden nişvanılıg kkir yuklunmaqsız.
 275 körklenü açılmış lınhua oğuşlug.
 köngül tülüki küü kelig öze.
 köpnüñ asıgınta tutçı evrildeçi.
 köni tuyunmak bilge biliglig.
 kütiğmiş çolugka yükünürmen.

- 280 çiçe egsüksüz küşüş kanturur.
 çıntamanı teg berkin bulğulug.
 çimsiz silvisiz münsüz kadağsız.
 çınlayu udumbar alp tapışğulug.
 çığsız ülgüsüz edgü nomlarlıg.

285 çıbıkı budıķı yapa yaτılmaş.
 çınsu nom tözinte uz ornaşıǵlıǵ.
 çın sala söǵütke yükünürmen.

una bu soķa bizni osuǵluǵ.
 oǵadıp kalmış tınlıǵlarıǵ oǵrap.
 290 upalı sudurta ötündürülmış.
 uǵan arşı öze uz nomladılmış.
 otuz beş burķanlarka yükünmiş üçün.
 utǵurak teginǵü kılınçım önüp.
 umuǵsuzlarka umuǵ boldaçı.
 295 uluǵ tuyunmiş bolmakım bolzun.
 (edǵü) (edǵü)

11. METİN

- 1 a başlağlığ aşnukı sav savlarığ.
 ança bitilim bitigde.
 adakın başın aşlaşturu kelürgil.
 ançulayu bulğanma tidigte.
- 5 am teg savlarning açukın bilser.
 adruk ermez mü biligte.
 amrılıp olurup adkağsız bolsar.
 ançata tatıgay yiligte.
- vinay-ta ulatı vıçıdıramallarning.
- 10 vaşır teg katıg tözin.
 vyakiyan kılı vitis alsarsen.
 vinçuranıñ sözün.
 önüşü önmeyük usık ekşer(.)
 ögin ök bililgey özin.
- 15 vigni-vinayiki-ler örledserler.
 öntürgey vayrapanlar közin.
- k usıkleyü ku-a alu arıl.
 kamağ titsilerniñ ara.
 kañımız burkanka ku-a birle tapın.
- 20 kamağniñ kanıñga yara.
 katgu nişvanılarınğnı katıgdı tutup.
 kavık teg kılı tara.
 kanımlıg bolup kayğusuz yağıl.
 kamağta yig orun bara.
- 25 vaydurı erdinin idilmiş karşıta.
 vaşşikler kutlar turzun.
- vasavı teñgriniñ kirişlig y-a-sın.
 varskandı toñga kurzun.
 vayram yiil teg tavrağ kelip.
- 30 vasundarı alkış urzun.
 vandamı yükünmek kim kılmasar.
 varkşı arzıça sorzun.

s uşikni sakını körser.

sansarkā uqşayur özi.

35 saty-a elük tınlıg yırtınçününg.

sakıg teg ermez mü tözi.

saranlanmak kkirig sakındaçınıng.

sarıgaru turur közi.

sandanak erdini teg sadıgsız ermez mü.

40 sañggadı karas-anıng bözi.

h uşikni kavrayu bürıdgıl.

harday-ı kayuta ol tözi.

kak-ka yarağlıg katın tileser.

kaçar ol mintin özi.

45 kasıgta tutmışni qarında yadgurmış.

karañgu biligsizning közi.

kasda muñgı bolmakıntın.

karışur mañga sözi.

y uşikning yarağı kelti.

50 yaltrıdgıluğ amtı mañga.

yayıdu ayıgılıgka yarağsız eşıdılser.

yaşar erki sen kañga.

yaraşıp haqıñga yarsımasar.

yam ed bolsar-m-a tañga.

55 yalañguk tıdm-e yapa tınlıg.

yarışu küç birzün sañga.

ke uşikning kelti kezigi(.)

kergekleğgeli bilgining örkin.

keşigsiz çatıg keykin qoşsar.

60 kedürgil ke-le-ler bürkin.

kelüdin bilmetin kevsenser.

keçürür bilgining türkin.

kedgüsi bolmatın keken bolsar(.)

kergeksiz kılur körkin.

65 t uşikni talulalım.

tapışgıluğ erser tözin.

tavar-mu birip sadgın algu oöl(.)

talay-takı bilgelerning sözin.

tapışmadılar bu biligler.

70 takılıp biligsiz özin
taraldağı turgu biliglig
dantırvid adgu ol közin.

m uşikke segreyin tidim(.)
maṅgım karıldı maṅga.

75 marga maya teg makalak urursen.
maṅga kelmezsen kaṅga.
manılıg savlarnıṅ masdaki kelmeser
maṅga mu edgü ol saṅga.
maṅgu-sın yaṅğılsar mağı ağtıur.

80 maḥaraç-takı yaṅga.

n uşikke nalant kelzün.
nasuta mu kosar muni.
natar-a kılıp töpün tüşürür.
nalatlıg udımasar uv-nı.

85 nasvahu kelir biliglerni(.)
namlayu atıp tuu-nı.
nantı luu takı sakınçsızın keçmez.
narya biliglig suv-nı

s uşikniṅ savın unıdım(.)

90 sakınıp tapmaz-men tölek.
sarılm-a yürekim sakını köreyin.
saṅga yarağlıg yölek.
saṅgadiz baqsınıniṅ savıṅga öçeşmek.
saṅga tengşü ilek.

95 sarvadyan biligni tapmış erser.
savında ıdzunlar belek.

ba uşikke sav bar erti(.)
baqsım kutınıṅ sözi.
baqsım emgek kelmekintin.

100 bastıkımız köṅgölke özi.

(.)
(.)

başı tapışsar basası açılğay.
bağsal kaṅgımızniṅ suu-sı.

çarıtıg koşayın tip tapı bolsar.
 çan-ta içerig kodğu ol.

- 105 çarıdsız savlıglar çapıp kelser.
 çark ok yүүzinge sudğu ol.
 çaramabaviki belayın tiser.
 çama ton öze yodğu ol.
 çamsız bodısataw tip çavıkur adı.
 110 çambudivip-te bodğu ol.

r uşık arkur-a yatıp(.)
 avrakit kılta mini.
 ara tıdmak-ning ayıg tüşi.
 anuk ol sanğa kini.

- 115 aryasañg tüzün bursañg kurağlar.
 atırdılg umugum tini.
 ratnaşiki burkantın alkış alıp.
 alğay men sansartın sinı.

s uşık teg sağılayu turur(.)

- 120 şatap şıparning üni.
 şatvargi toyın teg satkisiz bolmağı.
 şazınlıg suvnuñg müni.
 şat ayadanlarıg seşiltürmedin.
 şastr sağıngu ol tüni.
 125 şanta amrılsar sav ok turur(.)
 şaran övkelig küni.

t uşık teg tele bilser.
 teltük-mü bolur kiş.
 teñgri kol-ı telim turur.

- 130 telem-e birgü ol buşı.
 tegşintürü sağınıp teñgleyü körgil.
 tegmez-mü anıñg tüş-i.
 tegir-mü tegmez-mü tip tetrü bğüş.
 telđük biligsiz-ning iş-i.
 135 1 uşıkning lalanı kaçdı.
 lanudur etig terig.
 lanğkeşvarı teg lençük erser.
 naru ödmeki serig.
 layançanğ taluytın naru keçser.

- 140 ne tigü ol anı teg erig.
 laŋkapur balıknı neteg kıltı.
 lakışmanı toŋalıg çerig.
- ş tokıyu şeker teg tapıngu ol.
 saŋgi çakravart kanka.
- 145 şarırıg ayayu şakımunıka yükünü.
 şaşimsız sapılgu ol şanka.
 sakılıglar arz-ı-sı şardulı arslan(.)
 şabilig alzun yanka.
 şat paramıtıg şaşimsız tuşgurup.
- 150 saçgu ol nişvanıg tanka.
- m-a uşikni manılıg tirlər.
 manı tapmatım anta.
 maran-mışana-nı maŋgal tirlər.
 ma-su tuğmaz men santa
- 155 maḡamat pıḡambar ar-a kirmiş.
 manısız oḡrı yanta.
 manu levkünni mantılmış tirlər.
 manısdanta mu ol naman kanda
- kayu ajunta kılılur erki.
- 160 kaŋımız suu-sınga kili.
 kamaḡ iliniŋ mengilig bolmakı(.)
 karaçu budunnuŋ bili.
 kaḡan-kaḡegi kayḡusuz yırḡazum.
 kamaḡ uluşı ili.
- 165 kara yirke kirginçe küç bireli tip.
 kaŋımız suu-sınga tili.

12. METİN

- 1 öñg başlap adkangularka biligler kaçar.
 öküş kara ayıg yolluğ uruğug saçar.
 öglüg kişi istim tutçı yaşmaksız baçar.
 öşeliksiz yig nırvannıñ kapıgın açar.
- 5 burқан kentü köñgöl erür köñgöl ök burқан.
 bularnı mat bölser bolur sansarta turğan.
 bodulmasar ikigüke bulur ol nırvan.
 bu bir sözni setırek boldı baqşıta sorğan.
- yirtinçününğ yilvi tül teg ertükin uğıl.
 10 yintsikmetin şımnularka nışvanıg utğıl.
 yintem arıg öz köñgölüg burқан tip tuyğıl.
 yig nom bu ol munı tutup iş simek kotğıl.
- akaştakı ay tenğrini atқанmış bolup.
 ayatakı erdinini içgınıp salma
 15 alku ödte taştın sınğar tilemiş bolup.
 anuk buzı suv timetin arsızkıp kalma.
- köni ögeli bögüş urgıl oduğın sakın.
 közi yaruk ıduklarka bargıl yakın.
 köñgöl vişay ikigününğ tözin sakın.
 20 köñgültin taş negü nom bar çınkaru bakın.
- bir ağızkıa edgü söz bar sözleyin sañga.
 birdem kirtgünüp tuğıl yemü sizinme mañga.
 bıratya tigli manı sinte tip birgil anğa
 birük tapsar ol erdinig ne satıg muñga.
- 25 yaykı suvı kışkı ödte buz tiyürler.
 yana yayın kışkı buzı suv tip tiyürler.
 yañıldukta çın burқан köñgöl tiyürler.
 yañılmadukta köñgölni ök burқан tiyürler.

tuyunmadukta ol kıdıg bolur bu kıdıg.
 30 tuyunmışka bu kıtıg ok bolur ol kıtıg.
 tuyundum timek yogıka ol ulug tıdıg.
 tuymak tuymamak arısar ol bolur sıdıg.

tuyunglugı bar erser tuyunmış bolmaz.
 tuyungulugı yok erser tuyunmak bolmaz.

.

35 tuysar mundağ sansartakı bağ öze bolmaz.
 öngi körki ukşadıgı anıñg yok erip.
 öküş tınlıg yırtınçüler antın belgürer.
 ödvi yitvi öçme yaruk top tolup erip.
 üç ödki alku tüzünler mundın törüyür.

40 yarup yaşup katçıglarta boldağı erip.
 yabā yırtınçug bir yintem ider tuymayur.
 yasımukça bodı intin anta yok erip.
 yam-a-raça körügin buşdağı erür.

öçme amrılma yintem bir tözin tuğsar.
 45 ütkiete kök kalıkıg kınğ boos sıgurur.
 öziniñg ed ed sayu sıgmışın körser.
 üç oğuşta munısız neñ bir nom orun yok erür.

ertingü sansız asanki paramıtlarıg.
 engrek sokımı yirinte ertürmiş bolur.
 50 ertmiş kelmedük közünür arıg uluşlar
 engeyü özte atırdılg közünür.

uşık ekşer sav söz intin yok erip munda.
 onğardıguka köp yañşadım tüzünüm sañga.
 usal bolup sımdasarsen muna bu tuşta.
 55 una astıñg kenğrengesen çimedme mañga.

anı üçün baqşılartın yañg kip boşug kol.
 alku ödte bışıgta yig yigte bışıg bol.
 altı kapıgça iğtin körgil köşüñgey yig yol.
 arıg süzük yig meñgilig uluş anta ol.

60 küsgü yılın tokuzunç aynıñ on yañgıta.
körkle tañgsuq taydu kidini kav lınhua-ta
köp yañğsamaklıg boduğın kök kalığıg.
küçeyü bedizegeli umunmışın körgü üçün bitidim.
64 çısuya/tutunğ

13. METİN

A

- 1 utmişlarning vısay-ı buda avatansaka.
 uluğ kölungü sudurta uz tizip nomlamış.
 uğanlarning on kut qolunç yorığı bu nomuğ.
 una anı iyin kezigçe okıdu sözlelim.
-
- 5 yatvısıñça tikvisinçe on sığar üç ödkı.
 yalañguklar arslanıñga yunqıka qalı sız.
 yaba qat qat erklıg toorı alqınçsız körüglüg.
 yaratingu yañğı öze yükünmek kılalım.
- birer qoğta qoğ sanınça nom oğuş ol oq.
- 10 birerinte birle toyluğ burqanlar saqınıp.
 birbir ünte uz taqşutluğ taluytar öntürüp.
 birer burqan edgülerin ür ödün ögelim.
- alqınmaksız yig üstünki tapıqlar iltinü.
 anı tuta utmişlarka ayayu tapınıp.
- 15 anta basa kut qolunmak küçinte kılılmış.
 anudar-a öseliksız tapıqlıg tutalım.
- kirtgünmedin tıldağ töşke kiç ödün yığılmış.
 kkir kakaç teg üç ağıtın kınğ alqıg törümiş.
 kintsü münlüg yaşuqlarıg kınğürü açınıp.
- 20 kin sonğqısıñ kılmağuka kilileşelim.
- budğıl alqu burqanlarning büdkerlig tuymışnıñ
 boşgutluğnıñ boşgutsuznıñ bodısa tav tıdmişnıñ
 bolmaqtaki bartagçannıñ buyanlıg işlerinçe.
 bularka iyin ögirmekig bodulu işlelim.
- 25 yirtinçününğ yulaları yañğırtı tamdulmış.
 yintip kamağ şımnularıg utmış at almasığ.
 yig üstünki nomluğ tilgen evirtgü küsüşin.
 yintem süzük köñgöl öze ödüğçi bulalım.

engreyü öz işlegü işin ertürü tükedip.
 30 eñg kininte nırvan bulgu oğrağıg turgurmuş.
 edgün barmış ıdıklarıg emgekligler üçün.
 erte öküş kalp öd öze sergürü tuğalım.

öz baqşımız ögin tuymış öşeliksiz erniñg.
 öñgre amtı kin üç ödkı tözkerinçsizlerniñg.
 35 öñgin öñgin paramıtlıg yollarça yorıyu.
 ögreğingü ervişlerig ödkünüp alalım.

tıdıgsız çın bilge biligig içirdi tanuqlap.
 tıdmañın ol özlüglerig taşırdı irinçkep.
 tiliklerin küşüşlerin qanturu birgeli.
 40 tınlıg udu barmaqların ötkünü yorılım.

ol samantabadırınıñ yorımış yig yoriğ.
 utgurağı mançuşiri öridmiş kut küşüş.
 ozağı bu tokuz türlüğ işlerig işleyü.
 onunç buyan evirmekig evirü birelim.

B

45 amtı neteg bu kök kalık nızvanı kılınçlar.
 alqu tınlıg alkınmasar abamu bolgınça.
 ançulayu ok biziñg yime kut kolunçlarımız.
 anı teg ök alkınmazun ança-qa teginçe.

apam biziñg bu yaşıımız alkingu öd bolsar.
 50 alqu türlüğ tıdıgımız alkınzun utgurağ.
 amıta-aba burқан yüüzin yügerü biz körüp.
 arıg suqavağı uluşta toğalım terk tavrağ.

utgurağ ol burқanıñg üskinte toğsar biz.
 umuğumuz samantabadırınıñg yoriğı tolgu üçün.
 55 on türlüğ bu kut küşüşüg edgüti tuğalım.
 ooksuz tutçı tınlıglarıñg asıgın kılgu üçün.

C

eñg baştınkı toğum öze linhua-ta toğalım.
 erte tañsuk ol burқanıñg mantalın körelim.
 edgün barmış ülgülençsiz yarukluğ üskinte.
 60 eşüksüz çın vyakrit alqışığ alalım.

tuyunmışlar iliginiñ alqışın biz alıp.
 turkaru ödün yüz miñg koldı rıdı taşkarıp.
 tolپ tinliğıniñ asıgın bñdürür küç öze.
 turum ara ontın sınıgar toliyu keşelim.

65 köl suviniñ linhuası teg yuklunçsuz ariyu.
 kök ayazniñg kün ayı teg alinçsız yoriyu.
 köp kılınçtın nışvanıtın şımnunung simintin.
 köçer barır yirtinçünung yolındın oşalım.

korum öküş asıglarıg kolursen birgeli.
 70 koptın sınıgar uluş sayu koçmatın tegşinip.
 korkınçların emgeklerin koriyu kiderip.
 korılmaçsız çın menğike komıdu ilişelim.

çayu neçe ondın sınıgar uluşlar bar erser.
 kalısız tüz uz idilip utmışlar ul sayu.
 75 kavşatılmış kuvrag ara bodımant orunta.
 kaçan erser olururın kamağın körelim.

ol ok yañlıg ontın sınıgar tinliğlar oğuşı.
 utğurağı busuşı yok menğı ök teginü.
 olar köni nomluğ asıgın tapmaçtın.
 80 uqşadıñçsız edgü dıntar bolğusın küselim.

birtemledi bir teg uqşas et'üz til köngülin.
 bışrunğu tolپ tüzün yoriğın birdeçi.
 bizke yirçi bilge baqşı edgü ögliler birle.
 birikişip bir orunta birkerü erelim.

85 utmışlartın ~~eg~~atmayu uşadı yolukup.
 uz nomlamış edgü nomın ulayu bek tutup.
 ulug tuyunmış yoriğig yaltrıdğu üçün.
 uşun ırak kalp öze ol yolça baralım.

çok soğa biz bodı yolça yoriyur tuşınta.
 90 çadı-sımarı bolğalı up kin öküş ajunta.
 çandik çalpak evig tiğip önüşüg tileyü.
 çamsız arıg kirsiz mñnsüz çakşaput küdelim.

tengrilerniñ tilinçe luular tilinçe.

tek ol yekler kumbandı yalaŋguk tiliŋe.

- 95 telim öküş tınlıglarınıŋ tili sanıŋa
tegitürgü tutdurgu üçün köni nom nomlalım.

birikdürüp kin keligme ödteki kalplarıĝ.

bir kışanķa anı bın birkerü kigürüp.

birle yana üç ödteki ülgüsüz kalplarıĝ.

- 100 biz kigürüp kşan uçķa bışrunu bilelim.

burun ertmiş öŋgdün uçtın kin ödketegi.

buluŋ yıŋgık sayu ol ok bir yaŋlıĝ.

burķ şark kılıp uĝuluĝsuz uluş idigin.

bun orunu birer koĝta büdürü idelim.

- 105 körkiĝülüg kiŋg küü kelig kölüngü yig yoriĝ.

körüg maytri körkle buyan uz bilge biliglig.

körşi yoriĝ samadılıĝ küç küsünler öze.

köni tuyunmaķlıĝ küçüg köŋgülķe yıĝalım.

kılılmişķa kılınķ küçin kıra alkıp arıtıp.

- 110 kımiraşur nişvanı küçin kıdıyu tükeĝip.

kırmalayur şımnı küçin kışĝaru korkıĝip.

kınıĝ öze tolıp tüzün küçin büdkerelim.

oĝrap edĝü umuĝ bolĝu okıĝu nomlaĝu.

oyı kirĝü uz arıĝu umunĝu küsegü.

- 115 uşun ödün tapıĝ kılĝu uşatı ür kişegü.

uç kıdıĝ yok ulsuz, tüpsüz taluylar keçelim.

tuyu yapa üç ödteki ol kamaĝ utmişlar.

tudĝu bodı yoriĝların atruk kut kolunĝın.

tolıp tüzün yoriĝın yime tolĝurup tuşĝurup.

- 120 tuyunmişlar iliginiŋ tuymaķın tuyalım.

D

bu iş üçün bodısatav yolıŋa kirĝü erür.

bodısatav bolayın tip bodıçıt alĝu erür.

bodıçıtınıŋ alĝu yaŋın boşĝurup bilĝü erür.

boşĝunĝalı küsüşlügler bu saķınķ kılĝu erür.

- 125 yüze baķa bu sansarta yüşerü talıkıp.

yügürü kaçā biş yollarta yük yuṭe yalkıkıp.
yurek bağır üşülgü emgek teginür tınlıǵnıñ
yügerü kin umuǵıñga yüküñgü törü erip.

örü kodı atırdı saķınç öçürüp kiderip.

- 130 öške adınķa asıǵlıǵ iş bñdürüp bñdkerip.
ölür toǵar bu sansartın öntürür oşǵurur.
öǵtn kañgtın öñgisigig öggülüg öd erip.

E

uķa bilü umamaktın oǵatıp kaltımız.
uz ödlemiş öd erigin um tıp saltımız.

- 135 una anıñ tıltaǵınta tetrü evrilip.
oḁun nışvanıķa arsıkıp utlısız boltumuz.

özni öǵüp yadnı irip ölmigü azlanu.
övke öze örletilip ööçeyü keglenü.
örgüt tutçı terz körümüg öridmek başlaǵlıǵ.

- 140 öñgi öñgi tsuy irinçu yaşuķlar yaştımız.

ayı öküş aḁ belǵüler öze atıru sözlemiş.
anı buzup aḁķag sayu ertürü kişlemiş.
abıpıray yolın aşıp añķaru umaṭın.
arış arıǵ cın nom tözin ayıǵlap irtimiz.

- 145 inşiredǵü emgedǵüte ivip terk tavrānu.
intki yaraǵ kılıñu üçün inilü yalvaru.
iyin ögirmeklig işig inaru kemişip.
istim tutçı edǵü yıldıız isilgü kılımız.

ödün ödün evlig barķlıǵ kılınlıķta beklelip.

- 150 öküş ilig tuḁuǵ öze bekürü baǵlalıp.
öşi saķınç saķınmadın üşelip aḁķanıp.
önüş yolķa bargu evriş üstümüz keḁtimiz.

F

amtı munuñg yüründekin kılǵalı tavrānıp.
altun yaruk yaltrıǵlıǵ sudurķa tayanıp.

- 155 ayıǵ kılınç öçǵü işte aşıķu evrilip.
anta basa utlı yangı işlemiş kergek ol.

birük kimler anğ başlayu bodıçıt öritip.
 birtemledi nomuğ bulğu sakınç turgursar.
 bir uçluğın köni nomuğ kop ödte küşedip.
 160 bitimekte ulatı iş birkerü büdürser.

una bu tört tapığ işin umışça iderip.
 uşatı anıñ tıdıkların uturu kiğerip.
 uğan arjı yarlıkıñğa udu iyin evrilser.
 utlı yañğı kılınış bolur uluğ er adanıp.

165 anın amtı tüzünlerim anı inçe bilinğler.
 alpin bulmış bu et'üznüñ asıgın alinğlar.
 ayturulmış öd erigig atırdılığ onğarıp.
 alkınmaqsız ağılıkıñ algu iş kılınğlar.

amtı muna bu yükünçü arığ kut kolunçü.
 170 anı birük kimler tuğsar arıdur kılınçı.
 aryasañ öze yaratılmış taqşutın sözleyü.
 alinğlar ay tüzünlerim anudmış bulunçü

G

ķayu buyan ol muntın kaşganıldı erser.
 ķamağ tınlıg oğuşı üçün evirmek kılurmen.
 175 ķaltı sudanı on urı teg ķalısız birkerü.
 ķat ķat alkınçsız körüglüğ ķapıgķa kirzünler.

yapa ķamağ üç ödteki yalañguķ arslanın
 yalañguz bir kşan ödte yapıdu tüz körüp.
 yana yilvi barıgılığ ķutrulmak küç öze.
 180 yaratıñgu işlerinte yarp yaratınzunlar

kin keligme ödlerteki yirtinçü yulası.
 kinğ terinğ yig nomluğ tilgen evirür iduqlar.
 kirtü amrılmış nırvan bulğu oğrağlıg neçe erser.
 kinetmetin oğatmañın kin yaqın barzunlar.

185 bolmak sayu bu sansarta toğumuğ tutmışlar.
 boş taş yığıp buyan bilge biligig alkınçsız.
 budğıl arığ kooş yoriğlı samadı ķutrulmak.
 bu bu edgülerig tolu ağılık büdünler.

öz baqşıkça üç erdini kütinğa inanıp.

190 ögdi sözlep tapıg tutup öz boşuğ kolunu.

öngilerniñg buyanıñga töz iyin ögirü.

örgüt nomlap ür turzun tip ödügçi bolzunlar.

öngreki ol burkanlarniñg öridmiş yorımış.

ögreğingü iki türlüğ işlerin işleyü.

195 özlüglerniñg aşayıñga udu iyin evrilip.

örmiş toğmış buyanların evirü birzünler.

tört uluğ tüş büdgüsinge oğrayu tılđağı.

törümeniñg oşgusiñga soқа al altağı.

töz түp tayşınğ kirtü nomuğ töpüte iltinü.

200 törüsinçe tilte sözlep köngülte tudzunlar.

14. METİN

A

1 alku kamağ üç ödki burkanlarka.
 ariş ariğ nırvan tözlüg iduk nomka.
 ayaguluğ ary-a saŋga kuvrağlarka.
 ayap külep alku ödte inanurmen.

5 burkanlarnıŋ uluşıniŋ pramanusı.
 bolsar neçe ança sanlıg ulus sayu.
 bodlar öze alku ödte burkanlarka.
 bulıdlayu tapıg öze tapınurmen.

başlağısıztın amtıķı bu ödkeğegi.
 10 badıl öküş et'üz til köngülümtin.
 basa yana az övkeler biligsıztın.
 bar bolmışça kılınçımın ökünürnen.

alku kamağ burkanlarnıŋ tüzünlerniŋ.
 atın yime bardağçannıŋ yumkıgu-nuŋ.
 15 aķıglıgı adıgıszlı alku türlüğ.
 adruk edgü işleriŋge ögirürmen.

yılayulı çınlayulı iki türlüğ.
 yırtınçüke umuğ bolur uz oğurluğ.
 yindem ariğ bodıçıt tip uluğ küülüğ.
 20 yig üsdünki ol köngülüğ ildinürmen.

B

tuyunmakıtanuklağı ödkeğegi.
 toğta yigi üç erdinig umuğ tuğup.
 tuğcı isdim bodılıg yig yoriğ öze.
 tolp yirdinçüğ tuyunmakta ornağayın.

25 öridip yig öşeliksiz bodıçıtıg.
 ödünürmen küdenleyü tınlıglarıg.
 örgüt yorıp yig yoriğta erinmeksiz.
 özüm oşup oşğurayın öŋgilerig.

alku ödtē sözler üçün kentü özüm.
30 atınlarkā kergek bolğay saķınç öze.
anča munča yığıp koşdum bıraty-a şiri.
asığ bolup tınlıglarkā burķan bolzunlar.

15. METİN

1 yükünürmen bilge bilig paramıt kutınga.

koı arıg münegüsüz yig öküş tip.
kopdın sıngar burkanlarka öğidilmiş.
kolulayu ülgüleyü bulguluğsuz.

5 kuruğ bilge bilig saıga yükünürmön.

kök kalık teg yuklunmaksız azsız suksuz.
körgülüğ neıg usık ekşer tapguluğsuz.
körser sizni yig yörügçe körmeksizin.
körür olur kirtü arıg burkanlarıg.

10 adruklarka tükellig bir tüzünümünıg.
ayağuluğ burkanınıglı ikegününıg.
atırtların adrukların kim yime neıg
ay tenıgrili aydııglı atırmazlar.

ıduğ nomnuıg ösen sısan tözi tidmiş.

15 inanguluğ anaçım-a sizke tayap.
inser terııg tenıglençsiz yig tözüıngüzke
indin kıdıg uçuz bolur kimke yime.

kkirsiz arıg köıgöl öze bir keykie.
kimler sizni yanıtakıça kolulasar.

20 kirtü çın yig uluğ sıdıg tanuklayur.
kııg terııg uz soğançıg yig asıglıgı.

alku kamağ özeliksiz burkanlarınıg.
atınlarka asıg kılur tüzünlernıg.
aşdaçı ökliıdteçi ögi anası.

25 atırdılgısız yarlıkarsız amrançıg-a.

kayu neçe ımuğ inağ burkanlarınıg.
kamağununıg yalaıguz ögi siz erür-siz.
kamağta yig arıg süzük bolmak öze.
kamağlıg siz anası siz yarlıkarsiz.

30 ançaķıa münegülüg münsüz erip.
ay yultuzın adurmış teg erdükintin.
arka kamağ paramıtlar arasınta.
alkuta yig adruk öze kögülür siz.

öngi öngi vaynikiliğ toy kuvrağta.
35 üsdeng yalanğuz erser yime tang adınçığ.
öngler körkler atlar öze seçilür tip.
özeliksiz burkanlarnıñ yarlıķı erür.

kaltı neteg kün tenğriniñ çoğı öze.
kar kırağ salkım suvı erür erser.
40 kamağ kadğ nızvanılar terz süzekler.
kañgım siziñ küçüñgüzte alķınurlar.

ukmaz tuymaz munuqlarığ korkıdır siz.
usal sımdağ tınlıǵlarığ ķındurur siz.
ornadmaķtın yig mengite tındurur siz.
45 uluğ bilge erenlerig ögirdür siz.

adķanmaķı ilinmeki kimniñ birük.
anaçım-a sizte yime bolduķmasar.
atınlarta kaçan erser az övkesi.
az tenğince törügey mü umuğum-a

50 kayutın neñg söö-tin berü kelmeksiz siz.
kaçan erser kayu-ķa-m-a barmaķsız siz.
kamağ orun sayu körser ķolulayu.
kañgıçım-a bilgelerke tapmaķsız siz.

mundag yañın kimler sizni ķolulayu

55 munılayu körgeli neñg umasar-m-a.
munçaķıa ömek öze ķutrulurlar.
muna bu mat muñgadıncığ edgüñg erür.

körser sizni ol tınlıǵlar bağlalurlar.
körmemektin olar yime bağlalurlar.
60 körü birle tenğrim sizni buşulurlar.
körmeser kim olar yime buşulurlar.

adruk seçme soğançığ yig tözlügün̄gtin.
atlıg küülüg tıdrüm terin̄g bolmakın̄gdın.
alp tuyguluğ on̄garguluğ erdülin̄gdin.

65 alku körmek körmemektin seçilür siz.

kutrulmaknı̄ng yalañguz yolu siz bolmaqtın.
koptın singar yana atın yol yokıntın.
kutka tegmiş burkan başın tüzünlerke.
kop ödlerte tapınguluğ tayağı siz.

70 yılayu teg savka sözke tayaqlıgın.
yilvi teg ök tınlıglarkā okıd̄ğalı.
yirtin̄çünün̄g umuğları birer öde.
yindem ermez nomlamakı nomlamazı.

ön̄gün̄g körkün̄g tepremekin̄g bolmamaktın.

75 öküş azma sav söz yolu üşülmekdin.
ön̄gilerke tayanmaksız bolmakındın.
ögdi yükün̄ç yarad̄ğalı kim tıd̄ingey.

munçulayu teg yılayu savlar öze.
mundağ yañlıg usık ekşer padak öze.

80 mun̄gadın̄çıg öggülüg siz anaçım-a
munçakıa ögdi şlok ödünür men.

bilge bilig paramıtıg ögmekimtin.
birle toğmış buyan öze bu tınlıglar.
bilge bilig paramıtıg keçig öze.

85 birdeşleti ol kızıd̄ğta terk tınzunlar.

arduk terin̄g bilge bilig paramıtka.
ayağuluğ nağarçunı bakşı öze.
ary-a-bas-ça yaradılmış nırvıkalpa.
atlıg ögdiğ biraty-a şiri takşut koşdum.

90 in̄çge terin̄g bilge biliglig begimiznı̄ng.
iniş ödekilerke ulalzun tip saķınçın koşmış.
ıduğ kir̄dü kuruğug okıd̄taçı bu şlokı.
ilip tardıp ki-e bitimiş boldum asıg tutuñg.

16. METİN

-
 1ınanu teginür men.
m.nu içinte koğlar sanınça.
 . . . kuvraglıg burkanlar anta erür tip.
 . . . m-ledi kalısız nom oğuşinta(.)
 5 birkerü(?) yumkı bu yaŋlıg taplayur men.
 tür. . .t. .-luğ uluğ taluytar.
 tüz-. .lüg. . .tgülüg ünler eksi. .-ler.
 tö. .bitigin ağızımdın tükel ön.
 tü.öğdi . . .sözleyür men.
 10 yig. . .-ke b. ek yıd tütsüg yol. . .
 yigülüg aş y. . .ğu suvtın kılıp.
 yintem.b. . . .sumur tağ . . .
 yirti . . .-de ba. . . yivikler er. . .
 tüz. toğumlar. . .

 (3 sahife=21 mısra eksik)

 15ük nomluğ. . . nomlay.
 . . .g bil.bilig/
 . . .yor. . .ğ taluyta.
 . . .tu arı. . .küşüslüg taluyug t. . .
 . . .urmadan burkanlıg taluyka teginü.
 20 . . .ki kalplıg taluyug yoguru keçeyin.
 alku üç ödkı utmışlar-nıñ yorıgları(.)
 arış arıg kut kolunçug tolun bütkerip.
 ayağuluğ tolpa tüzün yolu öze.
 adruk uluğ tuyunmakıg tuyunayın.

25 utmışlarınñ ang uluğ oğlı bolmış.
 umuğumuz tolplı tüzün edgü erke.
 una anğa alku işlerim uqşaszun tip.
 uzatı bu buyanlarımın evirür men.

arığ süzük et'üzüm tilim köngülüm.
 30 adruk yig yorıqlarım törüğü uluşum.
 atı tolplı tüzünnüñ neçük erti erser.
 ançulayu ok mening yime anğa uqşazun.

tolplı tüzün iduknuñ yorıgın arıtıp.
 tutçı mançuşiri teg kut küsüş öritip.
 35 turup kinki kalplarta irinügsüzin.
 turkaru ol işlerig tolguru işleyin(.)
 ülgülençsiz yorıqlarta özüm yorıyu.
 ülgülep neñ bulguluğsuz edgü nom tapıp.
 önüş yorıg edgü adruk içinte turup.
 40 öküş alku bögülüg küçüg ötküreyin(.)

alp biliglig iduk kutluğ mançuşiri teg.
 ayaguluğ tolplı tüzün bodısatav teg.
 alku ödte olarka iyin ögretingü üçün.
 amtı muna buyanlarımın evirür men.

45 üç ödki burkanlarka öggü külegü.
 üzdüñki teg yig atruk öritip.
 özeliksiz erenler yolın bulğalı.
 üzüksüz ol buyanlarımın evirür men.

ağtuk bolup isig öşüm üzülgü tušta.
 50 alku kılınçlıg tıdıqlarım yumkı tarıkıp.
 amıta-ayusı burkan mañga yügerü közünüp.
 arduk meñgilig yirtinçüte barıp turayın.

ol uluşta men barıp toğa birle ök.
 oza bu kut kolunçka tükellig bolup.
 55 utğurak bir egsüksüz onğay tolgurup.
 ontın singar tınlıglarka asıg kılayın(.)

oğrayu ol burkannıñ nomluğ toyınta.
 uçuzkıa linhua içinte toğup belgürüp.
 umuğumuz ülgülençsiz yoriğlıgıñıñ.

60 utrusınta burkan kütıñga alkıış alayın(.)

tuyunmıñnıñ ol alkıışın alu birle ök.
 turum ara yuz koltı et'üz belgürtüp.
 tolptın sıñgar küü keligliğ küçümin yatıp.
 t(. . . .) tınlıg asıgın bütüreyin(.)

65 ertmetin bu kök kalık tınlıg oğuşı.
 esringü kılınçlar kiliş nızvanı.
 ertmegey bu munı tegler ertgü öd-keğegi.
 enğeyü meniñ bu kut kolunçum alkınmatın.

ulsuz tüpsüz ontın sıñgar yirtincülerte.
 70 urup tolu erdiniler teñgridem aş ton.
 uluş koğı sanınça kalp ödler öze.
 uşun ödün burkanlarka. . . tapıg kılgu(.)

adın ana-bar teñgriniñ kalıkınta.
 ar bu kut kolunç yolukmısta.
 75 arıg bodı yoriğta küsü tırsar.
 anıñ buyanı yig erür buşı. lar.(.)

yavlağ yolnuñg emgekintin. lur.
 yavız iştin abamu. evrilür.
 yakın bakıp ülgülençsiz yarukluğka.
 80 yarp utğurak bu yoriğıg tavrak bütürür(.)

ay-ı uz bolur tirig özüg iltinmişi.
 asıgıg bolur kişi ajunı bululmışı.
 ançulayu ol tolptı tüzün bodısatav teg.
 anğa uqşatu yig nomlar terkin bululur(.)

85 biligsiz başlap nızvanılar oğurınta.
 biş anantras ayıg kılınç
 birügçi bu kut kolunç
 bir kşanta ol kılınç . . . alkınur(.)

asıl tözi atı yolu körki
 90 atınta yig bögüke
 ayıg şımnı ters nomluğ k
 anı üçün üç

bodı sögüd altınanta
 boş köngülin yağısızın burқан bolup.
 95 budğıl arıg nomluğ tilgen evirmek öze.
 bud kötürme tınlıglarkā asıgı te. . .

apam birük kayu kişi bu ku
 alıp tukup sözleyü
 anıñ tüşin
 100 atırtlıg ol burқан kutın

k... bu nom erdining tutdaçı
 k...-kīa edgülüg tüşin töküp sözleser.
 kalısız alku yig nomları kşanta tolup.
 kamağ tınlıg kūsüşlerin kanturu uyur(.)
 105 una amtı bu kut, kolunçuğ sözlemişniñ.
 uç kıtıg yok yig buyanın evirür men.
 uşun ödün sansarta çomış batmışlar.
 uçuz onğay sukavatı uluşta toğzunlar(.)

ıduk samandabadırı bodısatavniñ yorır kut
 110 kolunmaķıñga tayanıp kolutı atsañg
 kalım keyşi koşuğka ingürmiş şlok.
 taqşut nom tükedi satu satu
 namu bud. namudıram. namusang.

1 tört şloqluğ nom öze
tutçı öger men üzüksüz
tüş birip munı teg buyanı
tuşayın siziñge maytri.

5 sansarta iring mini teg
sakınsar erti kim me yok
saşmaksız burkan bolmışta
sakiñıl mini maytri.

üç ağu öze bulğanmış
10 üç oguşluğ kılıktın
önüş nomnuñg küçinte
öntürgil mini maytri.

altı kaçıglıg yağılarım
alıp iltkelir tamuğa
15 anı üçün siziñge evertim
algıl mini maytri.

tükün nızvanılarka ağukup
tüşkelir men una tamuğa
tört kirtü nomluğ agatıg
20 tözüni tatutgıl maytri.

18. METİN

- 1 altı yolta ög kaŋ kadaş ogul kız bolmış.
 alku tınlıg et'üzlerin emgeklig kılmiş.
 amrak isig özin üzüp ölümke sokmış.
 ayıg kılınç kılıtım erser asanvar titmiş.
- 5 tüü türlüg vrhar saŋgram atup-ka koşmış.
 törttin sınıgarkı bursanıglarkça maduruğ urmış.
 tüzünlerning ed tavarınlap buşı birmiş.
 töleç kunup ogurlap boltum saŋgikça yukmış.
- adı kötrülmiş burkanniŋ (.)ı-ça
 10 arış arıg(.) kirtü (.-ça).
 (a)-larnıŋ aymıştağı-ça.
 (a ,) ol köni yoriğtağı-ça.
 burkan(.)arhant üç türlüg kutuğ bultağı.
 bu(.)-ler-ke tıdıg kıltağı.
- 15 bu. . .d(. .köngüllerin bulğanturdağı.
 (bu dağı).
 (2x5=10 mısra eksik.)
 (aöze).
 asıgsız butadı öd kün keçürmekim öze.
 ayıg kılınçlıg ağır yük yüdmekim öze.
 aşdım öklitdim kılınçımın muntağlar öze.
- özeliksiz burkanlarnıŋ edgülerinte.
 20 ülgülençsiz yig üstünki artuğlarınta.
 ülgü teŋg urup ayıglap tanıp olarta.
 öküş ayıg kılınç kılıtım ajun ajunta.
- kavırıp töküp sözleser bolmış bolmaduk.
 karaŋku sansar içinte men barıp togmaduk.
 25 kamağ öteg birimlerig özüm yıgmaduk.
 kalmadı erki ayıg kılınç maŋga kılmaduk.

munçulayu türe büke kılmışlarımın.
 muntağ yaŋlıg kamağ turlüg yaşuklarımın.
 muna amtı aç a yada ayıglarımın.
 30 muŋg key kılu kşantı kılmur men kılınçlarımın

ontın singarkı üç ödki burkan bakşılar.
 on küçlüg büğü biliglig ugan arzılar.
 uķşatguluğsuz edgölüg umuğ inağlar.
 uķa bilü mini körü yarlıkazunlar.

35 una amtı isig özümtin berü inanu.
 umuğ inağ yolçı yirçi bakşı tudunu.
 ol yirtinçü yulalarınğa arıg süzülü
 ugan arzılar üksüklerinte töbün yükünü.

üstünki ol kılınçlarımın ökünür men.
 40 öküş telim yaşuklamımın bilinür men
 özüm amtı açınur men yadınur men(.)
 örtmez kişlemez yaşuramaz badırmaz men.
 biligsizlik kılınçlarım öczün alķınzun.
 birtemledi arıg silig kitzün tarıkzun.
 45 birle yana türçimeksiz itzün yokadzun.
 bir ikinti üçünç yolu kşantı bolzun.

öŋgdünki kılınçlarımın kşantı kılınıp.
 ökünü kaçınıu arıyu siliyü kiğerip tükedip.
 öŋgi kılmaduk ayıglartın özüm tıdınıp.
 50 özeleyü kılmaz men töleç

asurı başlap tört yollarta barıp toğguluğ.
 altılı ikili teginçsizlerte istim turguluğ.
 anta tegingülüg kılınçım erser erksiz sergülüg.
 arızun alķınzun kşantı kılup bolzun ertgülüg.

55 amtı muna yugerüki bu ok et'üz-te.
 azu yime kin keligme ödte koluta.
 açığ tarka kılınç tüşin kayu-m-a orunta.
 aşagalı tegimlig bolmayın ajun ajunta.

ertmiş kelmedük köşünür ödki edgü erenler.
 60 emgekligin burkan kütinğa evrildeçiler.

(eksik)

19. METİN

A

-
- 1 aburkanıġ (. .)
 aġdurġunġların.
- a. . . basa bir tušta . .
 açagarġ atlıġ balıkta. .
- 5 açataşaduru iligniġ . .
 anası vaytılı-ı katunta.
- abita tenġri burkanıġ . .
 artukrak menġilig uluşuġ . .
 adırtılıġ körkitü yarlıkap. .
- 10 aç aadır-a nomlamış.

B

-
- tay pay lin şı tip atlıġ. .
 tayşınıġ nomnuġ içinte . .
 talulap yığıp men kki kki . .
 takşut-ka intürü tegindim.
- 15 abita tenġri burkanıġ . . .
 ayayu sakınmak ömekig . .
 amrılıp olurġu dyanıġ . .
 ayu sözleyü birelin.
- kimler bu dyan yangınta . .
- 20 kirip bışrunġalı küseser. .

- (eksik)

20. METİN

A

- 1t-ler idizin.
 ulunun yapırgak hu-a-ların.
 . . .-ta bolmış tüşlertin.
 uşatı yaruklar önerin.
- 5 ulug yinçülüg toorlarta.
 ordu qarşılar bolmışın.
 urı teŋgriler olarta.
 oyun ediz-ü turmışın.
- et'üzleriŋge yaraşı.
- 10 erdinilig idig tümekin.
 eŋgeyü yoz yoçan yaruður.
 esringü yaruklar önmişin.
- ol yaruklarta köp kalın.
 uluğ tuuğ kuşatrı bra-lar.
- 15 olarnıŋ içinte ülgüsüz.
 ontın sıŋgarkı burkanlar.
- uluşı balıkı illeri.
 upakar asıglıg işleri.
 utgurak bekiz belgülüg.
- 20 uşatı köşünür saķıngu ol.

B

- turgın süzük ol suvnuŋ
 turum ara tegşilip
 topulur yaruk ödvilig.
 toŋgup buz bolmışın saķıngu ol.
- 25 amtıkı munı teg saķınçıg.
 alku ödte qolulap saķınsar.
 abita burkan uluşınta.
 adırtlıg utgurak toğarlar.

- üçünç kolulamak içinte.
 30 öngdüñki ol buz tegşilip.
 ödvi vayturılıg yağız yir.
 özin ök bütmişin sakınıp.
 yiti erdinilig bir sıruğ.
 yirig kötürü tururın.
 35 yintem sekiz kırları.
 yitiñsız körkle bolmışın.
 sekiz yüüzinte yüzer öñgi.
 seviglig erdini munçuklar.
 seşireksiz tıyalıg bağıdılg.
 40 seçe tañglançıg idigler.
 birer erdini munçuktın.
 birinte miñger yaruklar.
 birtem uz körü kanıñsız.
 birkerü yaltrıyu önerler.
 45 seğılip birer yaruklar.
 sekizer tümen törter miñg.
 seviglig öñglügin yaltrıyu.
 serilip turmışın sağıngu ol.
 yana miñg koltı kün teñgriler.
 50 yarukların birgerü idmiş teg.

 (eksik)

C

- t.içinte
 tözi üşmedin bışrunğı ol.
 t.soğançıg.
 tünermez saçılmaz dyan ol.
 55 ik köngülnüñg.
 igesiz kurugın öñgarsar.
 imeksiz barmaqsız.
 ikisiz bolup amrılısar.

iger amrılıp.
 60 ideng kararmakı bolmasar.
 inçip taştın yaltrip.
 idi saçılmakı yok eraser.

adkağlar köngül birle birikser.
 amrılıp kararmadın yaltırsar.
 65 amıru saçılmadın turulsar.
 adı bolur munuñ dyan tip.

altınç köngül bilig ök.
 ary-a avalukda'ışvarı adanur.
 adır-a tuyuğlı biligig.
 70 anı tayşıçı tip küleyür.

ya.
 yanduru bağıp bu munta.
 ya.
 yarp toğar eraser ol anta.
 75 a.
 ayayu kut kolunu teginip.
 a.
 a.evirer men

.
üksinte.
 (eksik)

D

80 ötrü kim kayu tınlığlar
 üzüksüz muntağ sakınsar.
 ülgüsüz koltı kalptakı.
 örtüglüg kılınçı tarıkar.
 amtıkı kişiler öltükde.
 85 adırtlıg utğurak siziksiz.
 abıta burkan üksinte.
 altunluğ linhua-ta toğarlar.

yiting kinki ödteki.
 yirtinçüteki tınlıqlar.
 90 yig üstünki burğanı(.)
 yintem körgeli küseser.

yiti erdinin idiglig.
 yir yüzinte seviglig.
 yime linhua-lıg orunuğ.
 95 yinçürü kolulayu sakıngu ol.

yana linhualıg orunnuğ
 yapırğaklarının idigin.
 yava erdinilig smırın.
 yaltrıyu öner yarukın.

100 alay-a vityan bilig tip.
 adantaçı sekizing bilignıg.
 adırtlıg utğurak öz tözi.
 abıta burkan ol erür.

amtı muntada basakı.
 105 abıta burkan uluşın.
 altı yigirmi kolulamakıg.
 ay-a körkitü birelim.

eng'ilki kim kayu tınlıqlar.
 emgeklig sansarka korksarlar.
 110 ertingü menğilig uluşta.
 ergülüg tapları bolsarlar.

küntekirilig boltukta.
 kün badğalı bartukta.
 kūsüş öritip ol ödte.
 115 köngülte inçe tip sakıngu ol.

yaltrıyur erdinin idiglig.
 yaruk kün tengri tilgeni.
 yaba çambudivip uluşta.
 yarudğuluğ işi ertükükte.

E

120 erdinilig sögüt hu-a-ların.
 esringü yapırgak tüşlerin.
 evrilip yana katnayu.
 edgüti kolulap körgü ol.

125 bişinç kolulamakıg öritip.
 birtem kirtgüçin süzülüp.
 bilge biligig turgurup.
 bir yintem muntağ sakıngu ol.

alku irdinilerin idiglig
 amrançig köl yuullar içinte.

130 aştañgik obıt suvları.
 amrılıp tolu tururın.

yiti erdinilig yirlerte.
 yig soğançig yuullarta.
 yigirmişer yoçan kiñg alkıg.

135 yintem linhua çeçekler.

altmışar koltı linhua-ning.
 arasıntın suvlar kudulup.
 amrançig ögenkielertin.
 ağılıp öner süzülüp.

140 ögenkieler tüpinte.
 öküş telim vajırlıg.
 öñgi öñgi öñglüg kumları.
 özin ök uzkıa tültekler.

ağdınur iner suvlarnıñ.

145 amrançig ünlüg kuşlarnıñ.
 anıñ tikisinte nom üni.
 antag eşidilür inçe tip.

utgurak ürlüksüz emgek tip.
 azağı kuruğ mensiz tip.

150 on paramıtlar başlağlıg.
 uluğ bodısatavlar yorıgı tip.

- inçge tering soğançığ.
 eşidgeli erte yarağlıg.
 ıduk nomlamış nom üni.
 155 inçip eşidilür tañlançığ.

 bu ünlerning içinte.
 burқан yar.
 bursaň kuvrağıg ömekig.
 bularnı

 160 kolulamaқта yaratınıñlar.
 kolulamakıg kodmañlar.
 kutrulmaq küsüşlüg tüzünlere.

 altınç kamağ erdinilig.
 adırtlıg somlıg çısuklūg.
 165 altın yağız yir yirinte.
 artuqram körgeli seviglig.

 bişer yüz koltı erdinilig.
 birteg kalık ısı. . .-ları
 birinte/1-lar.
 170 birteg ülgüsüz erürler.

 tengriat.
 tegrikleyü yığılıp.
 tengridem oyun. . . .
 tepretmişlerin saķıñu ol.

 175 yana sansız saķışsız.
 yaraşı oyun bölükler.
 yaltrıyu kök kalıkta.
 yapşını asılu ermişin.

F

- e yüz
 180 eliger yoçan uluğın.
 e.bakdıllıg.
 esringü yaruklar önmişin.

 k.kilinggemeni.
 kinsük erdini brahmamanı.

185 k . . çın yinçü toorları
kin alkıg idiglig sakıngu ol.

tokılıg körkle kurigarlar.
tuug idiglig tırgükler.
turgu bintevir kerikler.

190 tutçı yaruklug idigler.

bu erdinilig idigler.
bulıt teg tözüde yaşılu.
buluŋ yıngakta tap iyin.
burkanlar işin işleyü.

195 alku tınlıglarıg kutkarıp.
asıglıg meŋgilig kılmaşın.
adırtlıg bekiz belgülüg.
alamban kılıp sakıngu ol.

una bu yetinç kez-
200
olurgu erdini linhu-a . . .
.

bu orun erser öŋgek
b toyınning

205 bodı köŋüliniŋ küçinte.
b run ol.

azuça kimler küseser.
abıta burkan. . .körgeli.
aşnuça linhualıg orunuğ.

210 adırtlıg. . .sakıngu ol.

birük bu sakınçıg kim kayu
bışrunu . . . tükedser.
biş tümen kalp sansarta.
birim öteg . . .birgülüg.

215 ağır ayıg kılınçı.
arıyu kitip tarıkıp.
abıta burkan üksinte.
adırtlıg toğgali bolurlar.

kolulamakta yaratınıñlar.
 220 kolulamakıg kotmañlar.
 kutrulmak küşlüg tüzünler-e

sekizinç abıta burkanıñ.
 serilip turdaçı menğgölüg.
 seçe tañlançıg et'üzin
 225 seve u sakıñgu ol.

alku kamağ burkanlar.
 arıg nom oğuşı tözlüg ol.

 (eksik)

G

sa.
 sakınu yitiñsiz yoriğın.
 230 sa.
 saşmadın arıyın tip sakıñgul.

kolulamakta yaratınıñlar.
 kolulamakıg kotmañlar.
 kutrulmak küşlüg tüzünler-e.

235 1
 inanu yinçürü yükünüp.

 (eksik)

21. METİN

1 uz idiglig üç ödteki kayu barınça
 uluŝlarıĝ koĝ uçınta köşündürüp
 uulsuz tüpsüz yınĝak sayu bu ok yaŝlıĝ.
 utmıŝlarnıŝ uluŝınĝa kirü bileyin.

5 kayu ol kinki yirtinçününĝ yulaları.
 kaŝlarımız nomluĝ tilgen evirürke

 (eksik)

21.A METİN

- 1 bu nom erdiniĝ bititmiş buyan edgü kılinç küç-
 inte tüşinte men balaçuknıñ közünür-
 te kop amaĝ küsüşüm kanzun büt ü (.)
 taķı yime bu buyan küçinte anam seviçük
- 5 teñgrimniñ atam kedin inalniñ tatar
 teñgrimniñ küdegüm altmış tutuñnuñ
 inim eligniñ kelinim timiñniñ oĝlum
 küzüniñ kızım kütbeçüknüñ bular yime
 küsüşleri kanıp bütüp burķan bolzunlar(.)
- 10 taķı yime . . . aĝun
 kaķın atam çalır, tutuķ begke kaķın anam
 tibiş teñgrimke içim itte inalķa.
 inim t. . . inalķa bu bulduķlar ermez.
 bu bitig
- 15 küçinte üstün teñgri yirinte
 burķanlar uluşınta togum aĝun tutmaķ-
 ları bolup toĝzunlar.

22. METİN

-
- 1 alku
 arzılar iligi kaṅgımız.
 alp şakımuni
 adı kötrülmüş burkanning.
- 5 altun ağız-.1.
 aça adıma nomlamış.
 alku küsüşlerig kanturdaçı.
 amıta-ayusı suduruğ.
 adınlarka asıg bolzun tip.
- 10 ayayu okıp açzun tip.
 alku küsüşlerim kanzun tip.
 amı men buyan kay-a kal kentü özüm.
 adruk kirtgünç turğurup.
 ayayu yüz on küün yaqturup.
- 15 adınlarka yumkı ülemiş.
 ağır buyanlarımız küçinte.
 ayazka yağızka tayaklıg.
 ark-a kamağ kut vakşık.
 arıg nom aşılg tenḡrilerniṅ.
- 20 aşılzun nomluğ küçleri.
 aşılmış üstelmiş küçlügin.
 adıncıg ıduḡ kağan kan suusın.
 ançulayu ok katunlar kutların.
 raça bağıra tayzılar-nı yime.
- 25 adasız tudasız tümen yıl.
 av-a kavşayu küşetzün.
 adruk küsüşleri top kanıp.
 alkunı bilteçi belgürzün.
 amı bu buyan küçinte.
- 30 arslan bilge tenḡri ilig küñçük ıduḡ kut.
 ançulayu ok ekem tölek kız tenḡrim.
 adın kalmış katunlar tiginler yime.
 adasız uşun yaşamakta ulatı.
 alku türlüg küsüşlerikanıp bütüp.

- 35 adak sonġınta terk ödün
 abıta burķan uluşınta toġmaķları bolzun.
 amtı men buyan ķay-a ķal.
 ayayu bu nomuġ yakturmış.
 adruk buyanım küçinte.
- 40 alķu küsüşlerim top ķanıp.
 emgeksiz ıgsız inġ bolup.
 edgölüg işlerim terk bütüp.
 anġ kininte kiçmeťin(ara)
 abıta burķan ķutın bulayın.
- 45 yana yime buyan küçinte.
p orun lam-a baķşı.
 yenggem kutluġ tigin kız tenġrim.
 kız tenġrim orun tigin tenġrim.
 singillerim
- 50-ım sarıġ açarı.
 ın tigin kelin tenġrim.

 kızlarım tanyasıri beg,irinġin beg.

- 55 kilinim turmış tigin başılap.
 yana yimeuġı beg.
 ekem tilik tigin kız tenġrim.
 yigennırmala şiri beg.
 ım-a şiri beg. yigen.
 (eksik)

23. METİN

.

- 1 adınçığ ıduk kağan kan suu-sın.
ançulayu ok kuñg tay kıu.katın kutın.

raça badır-a tayz-ıları (yim-e)

adasız tudasız tümen yıl.

av-a kavsayu küşedzün.

- 5 adruk küsüşleri top kanıp.

alkunı bilteçi belgürzün

arslan bilge tengri ilig

atam kireşiz ıduk kut.

anam tokluğ kutluğ ağa birle.

- 10 ançulayu kurçıgan ağa yime.

abıta burkan uluşınta.

antırnasız togup belgürüp.

artukrak terk ödün

adırtlıg burkan kutın bulzunlar.

- 15 amtı men küñük ıduk kut

ayayu bu nomuğ yaqdurup.

adruk buyanım küçinte

alku küsüşlerim top kanıp

emgeksiz igsiz inç bolup.

- 20 edgülüg işlerim terk(bütüp)

.

(eksik)

24. METİN

- 1 kağan kanımıznıñ
 artuq süzük kirtgünçlüg künğ tay kıu kutınıñ.
 ançulayu oq künğ kıu-nunğ tigitlerniñ yime
 alku ödlerte kutları buyanları aşılıp üsdelip.
 5 adasızın uşun yaşamaқта ulatı.
 alku türlüg küsüşleri kanıp bütüp.
 alkunı bilteçi burқан kutın bulmaqları bolzun.
 arқа kamağ ilniñ budunnuñ yime
 aç/қız ig kikente ulatı adaları amrılıp
 10 alku ödte yiil yağmur ödinçe bolup.
 aşıq тарıғ edgü bütüp inç bolzunlar.

 sadu sadu

25. METİN

.

- 1 ançulayu ok kagan kan katun kunḡ tayz-ı altun uruḡları.
adasız tudasızın tümen tümen yaşazun.

aç kız başlap üç türlüḡ yavız adalar.
amtıḡa ok tavrak bakup amrılıp.

- 5 ark-a kamaḡ biş ajun tınlıḡlar oḡuşı.
alasız bir teg menḡilig bolzunlar.

ögüm kaḡım başlap alḡu tınlıḡlar.
üşüksüz nomlḡ aşıḡ aşayu.
ürlüksüzin bilip alḡu nomlarnıḡ.

- 10 üşlünçüte burḡan ḡutın bulzunlar.

bu buyan edḡü ḡılınḡnıḡ tüşinte
burḡan ḡutın bulup men kamala anantaşiri kininte
buḡ ködürmeḡe tınlıḡlar oḡlanlarıḡa
bulturayın nırvanıḡ aḡ üşlünçüsinte

26. METİN

- 1 yime kuy şıpkanlıg ud yıl altınç
 ay bir yaŋı ağır uluğ busat baçağ
 kün öze. men üç erdinilerke
 pek katıg süzük kirtgünç köngüllüg
 5 upasanç sılıg tigin
- alku türlüğ adalarta umuğ boltaçı
 arış arıg bu yitiken sudur edinig
 ağzanıp miŋg küün tükel yaqturup
 adınlarka ülemiş buyan küçinte
- 10 adınçıg ıduğ kağan kan suu-sı
 ağır buyanlıg kuŋg tay kıu kutı
 ançulayu ok kuŋg kıu kutı kuşala sit ibala başlap
 altun uruğları birle
- alku ödte buyanları aşılip üstelip
 15 adasız uzun yaşamakta ulatı
 alku türlüğ küsüşleri kanıp bütüp
 alkunı bilteçi burkan kutın bulmaqları bolzun
- yana yime men sılıg tigin. . .
 ig ağıg öze bastıkmak tıltağı . . .
- 20 bu yitiken sudurnuŋ yigin adruk
 eşitip igtin ağıgtın ozayın
 ajunlar sayu kız et'üzinte toğmayın
 tip kut küsüş öritü tegindim
- bu buyan edgü kılinç küçinte
- 25 burkan kutın bulup biz esen.sılıg tigin birle kininte
 but kötürmeçe tınlıg oğlanıŋa
 bulturayın nırvanıg anğ tüpinde.

27. METİN

- 1 ögüm kaḡım katunlarım evirü uluḡlarım
- 2 özeliksiz nom boṡḡunmış öz baḡsılarım
- 3 ülgüsüz yaṡlıḡ yirtincüte üstün tujitta
- 4 öz öz küsemiş taplarınça toḡmaḡları bolzun.

III

İSLAM MUHİTİNDE YAZILAN ESERLER

28. METİN

1 aklar bulut örlep kükirep
alkuğa mu qar yağurur
ak bir saqlıg qarı anam
acıyu mu yaşların akıdur

5 qaralar bulut örlep kükirep
kar mu yağmur ol yağurur
qarı yaşlıg ol anam
kayguda mu yaşın akıdur

yazkı bulut yaşlap kükürep
10 yağmurlar mu ol yağıdur
yaşı kiçig alğanlarım
yaşların mu akıdur

küzki bulut kükürep örlep
köp mü yağmur ol yağıdur
15 köngül taşım iki kiçig
köz yaşların mu ol akıdur

29. METİN

1 adaylarım kaçma kulun
 atam kayda ter mü erki
 amrak toğmış ini kelin
 ağam kayda ter mü erki

5 belde turgan biş-on oğlan
 begim kayda ter mü erki
 bezeklikte kızlar kırkın
 berter mü köngülin (erki)

katta turgan kaç ol oğlan
 10 kayda begim ter mü erki
 kağuşguluğ künni küsep
 kayguerki

30. METİN

- 1
kadirin bildeği
 eşi için aziz can
 kanın kurban kılacağı
- 5 edgü saşın eşiñke
 andın edgü keldeği
 yaman saşinsañ eşiñke
 uğan sezañ birdeği
- cuanmartlıñkı hu kılğan
- 10 iki ajunñ buldağı
 bağıllıñkı hu kılğan
zin öldeği

31. METİN

1 bilig bilin̄g ya begim
bilig san̄ga eş bolur
bilig bilgen ol erke
bir kün devlet tuş bolur.

5 biliglig er bilin̄ge
taş kūrşansa kaç bolur
biligsizniñ yanına
altun kıysa taş bolur.

32. METİN

1 köp ıgaç öre turur
aşırakı mivesi bar
kamuğ iş ırab-tın erür
kulnuñg ne sakınçı bar.

5 iş kılgu eygü işni
körkitür köni yolını,
kesmenğler egri talnı
töbesinde mivesi bar.

erdemlig kara laçın
10 erdemsiz kalmaz açın,
keysenğiz körklüg tacın
töbesindebar.

bulfayız urdu kadem
okırlar
15 erikse iligi kalem
anıñg bir meşesi bar.

33. METİN

1 kılmağı kılıklarnı
 aşnuça sanmış kerek
 sanmadın kılmaşt kin
 netegin tanmış kerek.

5 birbadman
 sürisin bakmış kerek
 kart kiçig yigit. . . .
 kerek

kirikken tonlar kirin
 10 suv öze yumış kerek
 söz kiri kitmes yusa
 netegin kılmaşt kerek.

ne hoş bu ayıbsızlık
 ayıbsız bolmış kerek
 15 ayıbsız bolmaşt kin
 ne kılma. . . .kerek.

ayıbsız tişike er
 boyunın sumış kerek
 ol andağ tüzün birle
 20 tiriglik kılmaşt kerek.

akıkat bolsa tüzün
 anga can birmış kerek
 menği çın ol menği ok
 tağı ne aymış kerek.

IV

NAZIM İLE İLGİLİ PARÇALAR

34. METİN

- a yime türk savında bar
- 1 erdemlig kişi erdini birle tüz ol
erdemsiz kişi etük içindeki ulyak birle tüz ol
- 2 buyanlığ kişi burkanlar birle tüz ol
buyansız kişi buğ bakır birle tüz ol
- 3 kimniğ tamırı yogun bolsar kanağı yinđil
- 4 er kutı belinđ suv kutı terinđ
- 5 begimsinmeyük beg bolsar beltir sayu berge salur
atakımsınmayuk atığ bulsar ert sayu mayakayur
- 6 it karı bolsar yatıp ürür
- 7 koçu tağında kaplan yok kudug suvında balık yok
- 8 tağda öz yok say yazıda bel yok
- 9 teve karı bolsar bunđal bolur
- 10 ud karı bolsar murañın bolur
- 11 kıs karı bolsar kıçın körgü
- 12 koyñcılar karı bolsar irçin bolur
- 13 er karı bolsar kerçin bolur
- 14 yağmur yağsa kapuñ bolsun yabıñu kergek
yavuz kişi yakın kelse abıñu kergek

35. a METİN

- 1 eğgey tenğri küzedgey ////.....
- 2 kemlenip yimrilti sokultı tal.
- 3 (. .)ken kökde kanatı sınıp ada-ka ti. .
- 4 luğ boltı.kidin küntün bulunğdın
- 5 yorısar busuş bar. yarukka arka
- 6 turur. küsemiş küşüşüñ(?) bütgü
- 7 kılmiş işiñ adalığ. tegzinmiş
- 8 (t)iser kimiñ yok.öñg yir yo
- 9 (. .)ek ardı. az

35. METİN

- 1bultunġ.
- 2 kamaġ il uluşlar tapıġı yügerü kelti üskünġde
tenġridem kut buyan utmak yigedmek kentün ornantı ödünġde.
- 3 kün tenġri kaytsısı açılta yarudı
yaġız yir yüzi yaşardı körkledi
- 4 yürünġ bulıt önüp yaġmur yaġdı
toz toprak özin söndi.
- 5 öngdün kidin yir öz tapınġça
küntün taġtın balık uluş kentü könglünġçe
- 6 asra atınġ yigedtinġ
kiçig atınġ bedütünġ
kim bolġay saġa enġirmedeçi
- 7 baġınġ çuġunġ yoluntı
t(amġanġ) yarlıkınġ yorıdı.
- 8 urı oġul küseer bultunġ
ed tavar tileser taptınġ
- 9 ig aġrıġ kitdi
könek yasġaç başkardı
- 10 könglünġin ögrünçlüġ kılġıl
yirke tenġrike sevinç tutġıl
- 11 ===== birük bu tuşuşmak atlıġ ırķ kelser
savın inçe ayur
- 12 kadır katġı katıġ sav yügerü kelti üskünġde
yil öze yil tikilep yiltirdi evinġde
- 13 ig aġrıġ oġrınta körser sen
.
(eksik)

-
- 14saydı sini bertgeli
ig toğa egirdi sini emgetgeli
- 15 özünġin ƙar içinte ig kirdi
emgek bar saƙınguluġ
könġül içinte oot kirdi
ƙadġu bar buşunġuluġ
- 16 bu adatın ozġuluġ
yoluġ oruġunġ küzünmez
inġküġ menġinġ boltuġmaz
- 17 kün tenġri kirdi yir içinte yarumaƙı tıdıltı
kök ƙalıƙta uƣar ƙuş uƣu umadın turdı.
- 18 beg er sıkılur iş bulmadın
- 19 erklig ƙanınġ yarlıƙı arƙulayu turur evinġde
allıġ ƣevişlig kişiler aldayı turur üskünġde
- 20 kün ay yarukın tıda ƙatıġlanur
edġü kişiler yolın kese ƙatıġlanur
- 21 biş yek talaşur
üç üzüt ökleşür
- 22 ƙamaġ iş ƙodġıl
buyan edġü ƙılınç ƙıl
- 23 ada ertgey
edġü kelgey
- 24 ≡≡≡≡ birük sü sülemek atlıġ ırƙ kelser,
savnı inġe ayur
- 25 sü süleser yir telinür
kişi sözleser sav alƙınur
- 26 yol azsar ev tapmaz
kişi yanġılsar iş bütmez

- 27 öz kentün̄gin bek tut̄gıl
ötüg savka yorıma
- 28 ögüz ert̄geli oğradı̄ng iş̄ing bütmez
beg bol̄gali kıl̄ıntı̄ng yarlık̄ı̄ng yorımaz
- 29 kıl̄mı̄ş iş̄ing yağ̄ılığ
sözlem̄iş sav̄ı̄ng tūd̄üşl̄üg
- 30 yek iç̄kek egirür
yağ̄ı yavlağ̄ aldayur
- 31 kün ten̄gri kȫlünti ç̄eriḡı̄ng öze
ay ten̄gri battı kut̄ūng öze
- 32 öz kent̄ūngke inanḡıl
kentü kȫngül̄ǖngin bek tut̄gıl
- 33 et̄üz̄ǖngin küzetser sen
kelen keyik müyüzi teg
at̄ı̄ng kǖng kötr̄ül̄gey
- 34 ≡≡≡≡ birük bu tağ̄ at̄lığ ır̄k kelser
sav̄ın inçe tir
- 35 tağ̄ yir̄inte tağ̄ ȫndi sēngir boltı
toprak̄ öze toprak̄ ȫndi idiz boltı
- 36 yarmanayın tiser-sen yasğ̄ak turur
aşayın tiser-sen idiz turur
.....
(eksik)
- 37
iş̄te tūsta sēç̄il̄tı̄ng

- 38 tũdũş kerişte tezgil
turıka turuşka barma
- 39 iginğ ağıriginğ öçdi
edinğ tavarınğ yuvuldı
- 40 sańga utruntaçı kişiler ançulayu bolur
qaltı kum öze kudu tartıp işi ködũgi bũtmeyũk teg
- 41 yirke teńgrike sevinç tut
edgũ kılınçlığ iş öküş kıl
yańğırdı il olurgay sen
- 42 ≡≡≡≡ birũk bu qoramak atlığ ırk kelser
savın inçe tir
- 43 suv tamırı qurısar yaş yavışgu qurıyur
kişi küçi qorasar,yat kişi-ke basıtur
- 44 tegirmi tam içinde esrũk boltıń
tegirmileyũki yağıń telim boltı
- 45 asıgıń ayagıń egsũdi
edinğ tavarınğ qoktı
- 46 iltin qantın busuş bar
etũzũń tegre ada bar
- 47 asıglıg bolgũluğ yolũń közũnmez
inçgũlũg bolgũluğ belgũń belgũrmez
- 48 tağ içinte iki yek bar
ögũńin kõńgũlũńin bulğayur
il içinde tevlig kũrlũg buyruk bar
işĩńin küçũńin artatur.
- 49 örki kişilerke içanğıl
erdemlig kişilerig ayagıl

50 adañg ertgey
edgü kelgey

51 bu ırk kimke kelser
süde erser sançitur
balıkta erser korayur
buyan edgü kılınç kılgu ol

52 ≡≡≡≡ birük bu arka birmek atlıg ırk kelser
savın inçe ayur

53 ot küyürdi altunug
adırtlağulug belgü bar
iki köñül karıştı
tüdüşgölüg emgek bar

54 ulug iş ködüg yime ögrünçlüg ermez
kiçig iş ködügler yime büdün ermez

55 til talaşur
çasut yongag tikileşir

56 ed tavar saçılur
yala yañgaru ökliyür

57 oğramış iş bütmez edikmez
kılmış kılınç sığmaz yakmaz

58 ig tapa körser sen ed öñgedmeki alp
yırağ barmış kişi kelmeki sarp
buşuş kadgu belgüsi enğire turur

59 inçip edgü kılınçlıg işlerke inanmağınça
bu inçsiztin
.
(eksik)

60
ayığlı savıññıñ adırtı yok

- 61 köngülüng kögüzüng ökünmeki öküş
köngülüng kögüzüng bütmeke az
- 62 il kan açığın titmeking alp
edlig sanlig bolup yorımaking sarıp
- 63 tegser sen yangı yılning iki yigirming ayınga
ançata timin iş
- 64 ䷀ birük bu sevinmek atlig ırk kelser
savın inçe tir
- 65 sevinç ögrünç saňa keldi
saňa törülüg törü tegdi
sini kamağun tapladı beg kılğalı
- 66 yağız yirde tiki önti
tunçu-dakı k. . . kutruldı.
- 67 tenğrili yirli tepreşti
künli aylı körüşti
- 68 öngreki iligler
.
(eksik)
- 69
.kut kelti
- 70 on kat kas oyun yangkusu eşidilür yorısar
kamağ bayumak utru kelir tarkasar
- 71 kamgak barır teg eding kitti
kas tıngı teg edgüng bastı
- 72 ig tapa körser sen törü yavız
öküş ed tavar yunglağıl
öküş telim ögrünç köngül tutğıl
busuş köngül kodğıl

- 73 𐰽𐰺𐰾𐰼 birük bu terinġ kuduġ atlıġ ırk kelser
savın inçe tir
- 74 yilli suvlı tepreyü kuduġ için bekledi
akıp kelir soġık suv aġtarılıp yanturu yorıtı
- 75 söki kanlar küçi yime tusulmaġay
sonġ futsı bilgeninġ alı yime edikmegey
- 76 et'üz
.
(eksik)
-
- 77törügey
üntedeçi til aġız tapġay
- 78 begke işike inanġıl
emin yürüntekin anutġıl
- 79 egri yoriġ kemişgil
tetrü saķınç tarkargıl
- 80 buyanıġ sevgıl
edgü kılinç kılġıl
- 81 𐰽𐰺𐰾𐰼 birük utru kelmek atlıġ ırk kelser
savın inçe tir
- 82 utrunġda asıġ tusu yiterü keldi
etüzünġde ayag ğilteg ornanu birdi
- 83 köngülünġdeki kusüşünġ barça kantı
atınġ atayu kut kıv özin kelti
- 84 eski atınġ tegşilip yanġı boltuġ
boġdam atınġ tegşilip tatıġlıġ boldunġ
- 85 tepredük sayu iş kötünġ tapġınġca
olurtuk sayu orun yurt öğünġce

uluğ erk kelti
tört yıngak tüzülti köngülünge

86 kidirti tepremiş küçlög yağı kitdi
öngdürti tepremiş ot yalın öçti

87 olarup körünçlegil inçe yügürük atlarıg
tapıngça alıp işletgil yinik edgü lalarıg

88 tümen sav tügüni sinide boldı
yıl ay itilü elgingde kirdi

89 üstünki altıñkı tapladı
örükı kodıkı sevindi

90 beg tamğası elgingde
ornağlıg orun alıngda

91 yir-ke teñgri-ke sevinç tut
burkanlar-qa tapıg kıl

92 birük inç kelmek atlıg ırk kelser
savın inçe tir

93 yıl iyin eşidilür küzki iğaç yañğusı
tümen ban yirde yañğurar süzük suv tikisi

94 iki köngül birikdi ögrünçi öküş
ini içi tüzüldi tavarı telim

95 tepretük sayu kut kelir
kılıntuk sayu iş büter

96 ıraқта sav eşidüti edgü
yağuktaki iş bütüdi edgü

97 adañg tudañg kitdi
ayıg sakıñguçılar tezdi

- 98 öngdün küntün bulunğda
ögrünçlüg yil yiltirdi
kidin tağdın bulunğda
tenğri kapıgı açıldı
- 99 közüñ içinde küg yok
köñgülünğ içinde kadğu yok
- 100 atıñ küñ yadıldı yıd yıpar teg
ağzanmış saviñ edikdi altun kümüş teg
- 101 kop işiñ tapıñğa korı yok.
.....
(eksik)
-
- 102sañga
ton öze ton kedildi sañga
- 103 özünge öñ işin başlağıl
aşnukına öñgi bu savka köñgleme
- 104 amtıkına turqaru işiñgin törünğ tutğıl
küneyinki köñglünğin inçkülüg kılğıl
- 105 oğluñ kişiñ ülüglüg ol
ekenğ yengenğ sevinçlig ol
- 106 konşı kız utlılığ
kop işiñ yaraglığ
- 107 ≡≡≡≡ birük kiçig igidmek atlığ ırk kelser
savın inçe tir
- 108 kiçig igidmek kelti aq kışıñ az
kişi ara edgülüg yolunğ alp

- 109 künikeki işing tıdıǵlıǵ
 kişig oǵlan

 (eksik)

- 110 ya ǵurup oǵ atǵalır
 yalıǵ kılıǵ tutup oǵ üzkelir
- 111 tıt sǵūt butıǵı mıǵ tǵrlıǵın titriyür
 artuǵ sǵūt butıǵı yüz tǵrlıǵın ırǵalır
- 112 berklig yek içkekler il tutǵalır
 busuǵ ǵadǵu ig aǵrıǵlar ornaǵ tutǵalır
- 113 begtin işitin körser-sen savǵa kirkelir-sen
 iltin ǵantın körser-sen alǵamakǵa tǵşkelir-sen
- 114 irte kün tavraǵ buyan ǵıl
 aşnuǵan ırǵürü etüzünǵın küzet
- 115 ııııı birük kün /yaruǵı atlıǵ ırǵ kelser
 savın inçe tir)
- 116 (, bu kün) kirü barır
 suv adası saǵa öǵgdürti utru kelir
- 117 küsemiş küsüşünǵ ǵanmaz künǵlünǵ saǵınǵlıǵ
 oǵramıǵ işing bütmez etüzünǵ emgeklig
- 118 tütüş keriş ǵodǵıl
 yılıǵ yumuşak bolǵıl
- 119 iki köǵül köǵül tutup ǵovı bolsar
 iltin ǵantın aǵıǵ bolur mu
- 120 tütüş keriş ǵılmasar-sen özünǵke
 ǵamaǵ adatın özǵay-sen
- 121 tevlig kürlüǵ tapıǵǵı taǵdın turup. . .tiler
 tengri ǵannıǵ ǵavudı küntün turup yıǵ tiler

122 beg er yimin yeyin(tip) sakınsar-sen tişingde tıdıǵlıǵ
yirde kazǵuǵ bekürü tokıyın tiser-sen yantıru adalıǵ

123 evingde kılǵıl aşnuǵı tüzünler törüsin
ne ada bolǵay sini birle ulıǵ kılındaǵı

124 ≡≡≡≡ birük kişi birikmek atlıǵ kelser
savın inçe tir

125 kişi birikip yarudı
ay tengri artuǵrak yaltırdı
yarumış yarukı kamaǵlıǵ kişi-ke közünti

126 mıńǵ ban-ça ırak barmış kişiler birle körüşgey-sen
iki köngül birikip altun itig ilgingde tutgay-sen

127 yat kişiler köngli sańǵa yakın
iltişmiş kişiler köngüli taǵı tering

128 iki kişi köngüli bir
altun itig tözi bir

129 küsemiş küsüşing qantı
sakınmış sakınching bütıdi

130 iglig öngeddi
aǵrıǵlıǵ qatıntı

131 il kan köngüli
.
(eksik)

.

132 qaǵıǵ tatıǵınıń erdinisi boltuńǵ
ne busuǵ ol taǵı ilke kanǵa inanǵ bolǵuǵa

133 altun küzeç erser ornaǵlıǵ idiş ol
tört uluǵ çü-ler-te belgü-lüg idiş ol
tatıǵ-lar bütgü-ke tayǵı titir

134 yig edler tegşilip bışıĝ boltı
yıdı yıparı bura turur katıĝ boltı

135 tip otın katunsar küzeç taşar
işin kötügen yaŋılsar tûdüş bolur

136 turuş-ta tûdüş-te saklanĝu ol
ad yol tilemek-te içanĝu ol

137 küzeçig küzedip sımasar aş birdeçi idiş ol
apam bir adaķın sısar içinteki tatıĝ tökülĝü-ke. . . .
(eksik)

.

138 il-tin kantın töli yok
iĝiŋge aĝrıĝıŋga emi yok

139 tepreser alķıntıŋ
tepremeser yigedding

140 ≡≡≡≡ birük bu iĝitmek atlıĝ ırķ kelser
savın inçe tir

141 iĝitmekde içansar etüz ertigey ig aĝrıĝta
yek içkek tarınsar öŋgreken aç.....

142 kılmiş işiŋglaĝay sen
etüzüŋg

.

(eksik)

.

143ke inç kılĝıl tepreme
edĝü kılınç yaratınmakın eĝsüme

144 adın kişilertin tıdıĝ bar saklanĝıl
yat kişilertin yaĝı bar içanĝıl

145 kuĝu kuş uçtı köliŋge konmaz
kişi oĝlı(...) eviŋge kelmez

- 146 kişing busuşlug kadgıluğ turur
yaşurukı işi öze kapıgıng üngürserur
- 147 adın kişi tişi öze etüzüñ tegre körser
inç turmak yavışur
- 148 ig tapa körser bağirtın tepremiş ig ol
itüg tilek bulguluğı sarp
- 149 köñgölüñ yığ inç tur
etüzüñ bil şük tur
- 150 ≡≡≡≡ birük bu uluğ münükme atlıg ırk kelser
savın inçe tir
- 151 yil yiltirip intürdi lim sıntı
.....
(eksik)

Í N D E K S

A

- a... : a..(eksik kelime)
 a. 4/1,7/18,7/18,7/20,7/22,7/23,7/24,7/158,
 7/173,7/175,7/176,18/11,18/12,18/15,19A/1,
 19A/3,20C/75,20C/77,20C/78
- a : ey,hey,ya,manasında ünlem edatı
 a. 15/25,15/47,15/49,15/53,15/80
- ar.. : ar..(eksik kelime)
 a. 7/376,11/1
- abamu : daima,ebediyen
 a. 13B/46,16/78
- abıdılmaksız : örtülmeden,kapanmadan,avutulmadan
 a. 10/90
- abın- : gizlenmek
 a.-gu 34/14
- abıpiray : abhipraya
 a. 13E/143
- abita : Abita
 a. 20B/27,20D/86,20D/103,20D/105,20F/208,
 20F/217,20F/222,22/36,22/44,23/11
- abita : Abita
 a. 19A/7,19B/15
- aç : aç,açlık
 a. 24/9,25/3,35/141,32/10
- aç- : açmak
 a.-ar 12/4

- a.-zun 22/10
a.-a 18/29,19A/10,22/6
a.-ğınça 7/383
- açagarh : Acagarh
a. 19A/4
- açataşaduru : Ajatasatru
a. 19A/5
- açıl- : acımak,ızdırap çekmek
a.-yu mu 18/4
- açığ : acı,ızdırap
a. 10/45,18/57
a.ın 35/62
- açığ : ihsan,lütuf,ikram
a. bol- 35/119
- açıl- : açılmak
a.-mış 10/275
a.-dı 35/98
a.-tı 35/3
a.-ğay 11/101
- açın- : açmak,açılmak
a.-ur men 18/41
a.-ıp 13A/19
- açuk : seçkin,seçilmiş,açık
a. in 11/5
- ağ : ad,isim,şeref,şan,şöhrät
a. 9/25,10/2,10/29,10/185,10/205,10/213,10/229,13E/141,35/136
a.tın 10/128
a.ı 10/134,11/109,18/9,22/4

- ad : isim, ad
 a. ı bol- 20C/66
 a. lar öze 9/68
- ad- : atmak
 a.-ğu 11/72
- ada : tehlike, felaket, musibet, bela
 a. 7/174, 35/23
 a. kıl- 10/89
- ada : ata, baba
 a. 10/132
- ada : tehlike felaket
 a. 35/46
 a. bol- 35/123, 35/123
 a. ka 35a/3
 a. tın 35/16, 35/120
 a. ng 35/50, 35/97
 a. sı 35/116
 a.ları 24/9
 a. larıntın 7/419
 a.lar 25/3
 a. larta 26/6
- adağ : ayak
 a. 22/35
 a. ın 7/197, 11/3, 35/137
- adalığ : tehlikeli
 a. 7/357, 35a/7, 35/122
- adan- : ad verilmek, çağrılmak, ad almak
 a. -ur 20C/68
 a. ıp 13F/164
 a. -taşı 20D/101

- adasız : belasız, tehlikesiz
 a. 22/25, 22/33, 23/3, 25/2, 26/15
 a. in 2/9, 24/5
- aday : yavru
 a. larım 29/1
- adıgsızlı : değişmeyen
 a. 14A/15
- adin : diğer, başka
 a. 7/409, 9/42, 16/73, 22/32, 35/144, 35/147
 a. ka 13D/130
 a. lar 10/259
 a. larning 9/10
 a. larka 7/146, 9/108, 22/9, 22/15, 26/9
- adinçig : emsalsiz, benzersiz, seçkin, seçilmiş
 a. 4/2, 7/37, 15/35, 22/22, 23/1, 26/10
- adır- : ayırmak, seçmek
 a. -a 19A/10, 20C/69, 22/6
- adırt : fark, ayrıcalık
 a. 1 35/60
 a. in 7/308
- adırt- : ayırmak, teirik etmek
 a. -madın 7/205
- adırtla- : ayırt etmek
 a. -guluğ 35/53
- adırtlig : ayrılık, farklı, iyice
 a. 19A/9, 20B/28, 20D/85, 20D/102, 20E/164, 20F/197,
 20F/210, 20F/218, 23/14
- adkağ : bağ
 a. 13E/142

- a. tın 10/104
a. lar 200/63
- adkağısız : bağısız,kelepçesiz,bentsiz
a. bol- 11/7
a. ın 8/7
- adkan- : bağlanmak,kelepçelenmek
a. -ı 15/46
a. -ıp 13E/151
a. -dağı 10/120
- adkanı : hasse,duyu organı
a, larka 12/1
- adkaş- : bağlaşmak,birbirine bağlanmak
a. -u tur- 8/1
- adırıl- : ayrılmak
a.-mış 10/128
- adrıl- : ayrılmak
a. emalım 4/18
- adruk : seçkin,seçilmiş
a. 10/129,10/257,10/257,14A/16,15/62,16/24,
16/30,16/39,22/13,22/27,22/39,23/5,23/17,
26/20
a. er- 11/16
a. öze 15/33
a. ları 9/95
a. ların 15/12
a. lar 10/29
a. larka 15/10
- adruk adruk : başka başka,ayrı ayrı
a.a. 10/257

- adrukluğ : seçkin, seçilmiş, ayrıcalıklı
a. 10/166
- adur- : ayrılmak, ayırmak
a. -mış teg 15/31
- ag- : yükselmek, yukarı çıkmak
a. sar 6/9
- aga : ağa, ağabey
a. m 29/4
- agağ : agada
a. 1ğ 17/19
- agdur- : yükseltmek
a. -gu 19A/2
- agıl- : kaynamak
a. -ip 20E/139
- agılığ : mal, zenginlik, hazine
a. 7/154
- agılık : hazine
a. 10/209, 13G/188
a. 1ğ 13F/168
a. 1nğa 9/101
- agılış- : yükselmek, birlikte yukarıya çıkmak
a. -u 9/20
- agınçsaz : sarsılmaz, sağlam, seciyeli, tereddütsüz
a. 7/38, 10/262
- ağır : ağır, kıymetli
a. 9/63, 10/273, 18/17, 20F/215, 22/16, 26/2, 26/11
- agırladıl- : hürmet edilmek
a. -ur 9/72
- agız : ağız
a. 7/360, 22/5, 35/77, 16/8
a. 1nta 7/198

- ağızkıa : ağızcağız, ağızcık
a. 12/21
- ağlak : تنها, sessiz, boş
a. 8/26
a. ta 8/20
- ağlançığ : ağlançığ
a. 10/41
- ağmak : yükselmek, çıkmak, yukarı çıkmak
a. 7/126
- ağrığ : ağrı, sızı, hastalık
a. 35/9, 35/13
a. öze 26/19
a. ta 35/141
a. tın 26/21
a. inğ 35/39
a. inğa 35/138
a. lar 35/112
- ağrıglığ : ağrılı, muzdarip olan
a. 35/130
- ağtarıl- : akmak, dönmek
a. -ıp 35/74
- ağtıl- : yatırılmak
a. -ur 11/79
- ağdın- : yükselmek
a. -ur 20E/144
- ağtın- : yükselmek
a. -u 10/42
- ağtuk : kendinden geçme
a. bol- 16/49
- ağu : zehir
a. öze 17/9

- a.tın 13A/18
- aguluğ : zehirli
- a. 7/52
- aguk- : zehirlemek, zehirlenmek
- a. -up 7/57, 17/17
- agzan- : ağızdan çıkmak, okumak
- a. -mış 35/100
- a. -ıp 26/8
- ajun : âlem, dünya
- a. 18/22, 18/58, 21A/10, 21A/16, 25/5, 26/22
- a. uğ 7/19, 7/54, 7/106
- a. nı 30/10
- a. ka 7/304
- a. ta 11/159, 13C/90, 18/22, 18/58
- a. takı 7/47, 7/65
- a. ı 16/82
- a. ın 7/163
- a. larıntın 7/311
- a. larning 7/1
- a. larıg 7/126
- ak : ak, beyaz
- a. 28/3, 35/108
- a. lar 28/1
- ak- : akmak
- a. -ar 8/4
- a. -ıp 35/74
- a. -ar 8/19
- akaş : sema, gök
- a. 10/32
- a. takı 12/13

- akı : cömert,mükrim
a. lar 7/111
- akıd- : akıtmak
a. -ur 28/4,28/8,28/12,28/16
a. -ıp 10/92
- akıglıglı : değişen
a. 14A/15
- akıgsız : değişmez,akmayan,akıntısız
a. 10/131,10/256
- akikat : hakikat
a. bol- 33/21
- akıt- : akıtmak
a. -ıp 7/407
- akt..... : akt..(eksik kelime)
a. 7/389
- al : hile,aldatma,yalan
a. 7/145,7/318,10/244
- al : yol,usul,çare,vasıta
a. 9/80,10/81,13G/198
a. 1 35/75
- al- : almak,kabul etmek
a. -gay men 11/118
a. -ayın 16/60
a. -gıl 17/16
a. -zun 11/148
a. -alım 13A/36,13C/60
a. -ing 7/7
a. -inglar 13F/166,13F/172

- a. -sar sen 11/11
a. -u 9/103,11/17,16/61
a. -ıp 9/73,11/117,13C/61,16/98,17/14,35/87
a. -ğanlarım 28/11
a. -mışığ 13A/26
a. -ğu 11/67,13D/123,13F/168
a. -ğu er- 13D/122
- alamban : alambana
a, kıl- 20F/198
- alasız : istisnasız
a. 25/6
- alaya vityan : Alaya-Vijnana
a.v. 20D/100
- alda- : aldatmak
a. -yur 35/30
a. -yı tur- 35/19
- aldag : usul,hile,çare
a. ta 9/80
- aldat- : aldatmak
a. -ı tur- 35/19
- alıncsız : ilişiksiz
a. 13C/66
- alıng : alt
a. da 35/90
- alk- : gidermek
a. -ıp 13C/109
- alka- : alkışlamak
a. -yu 7/198
- alkamak : alkışlamak
a. ka 35/113

- alkat- : övdürmek, methettirmek
a. -mış 7/128
- alkıg : uzak, geniş, büyük
a. 13A/18, 20E/134, 20F/186
- alkın- : bitmek, sona ermek, tükenmek, ortadan kalkmak
a. -ur 16/88, 35/25
a. -urlar 15/41
a. -tınğ 35/139
a. -zun 13B/50, 18/43, 18/54
a. -matın 16/68
a. -gu 13B/49
a. -maz mu 7/140
a. -mazun 13B/48
a. -masar 13B/46
- alkınçsız : eksilmeksiz, bitmez, tükenmez
a. 13A/7, 13G/176, 13G/186
- alkınmaksız : bitmeden tükenmeden
a. 13A/13, 13F/168
- alkış : hamd, övme, kutlama, hayır dua
a. 7/401, 11/30, 11/117, 16/60
a. 1ğ 13C/60
a. 1n 13C/61, 16/61
- alku : bütün, tüm, hep
a. 7/1, 7/21, 7/39, 7/418, 9/39, 9/42, 9/79, 10/4, 10/85, 10/97, 10/132, 12/15, 12/39, 12/57, 13A/21, 13B/46, 13B/50, 14A/1, 14A/4, 14A/7, 14A/13, 14A/15, 14B/29, 15/22, 15/65, 16/21, 16/27, 16/40, 16/43, 16/50, 16/103, 18/2, 20B/26, 20E/128, 20F/195, 20F/226, 22/1, 22/7, 22/11, 22/34, 22/40, 23/18, 24/4, 24/6, 24/10, 25/7, 25/9, 26/6, 26/14,

26/16,

a. nuñg 7/8

a. nı 22/38,23/6,24/7,26/17

a. ka 9/46,28/2

a. ta 15/33

a. tın 9/15

a. larnı 9/45

allıg : hileli,hilekâr

a. 35/19

alp : güç,kuvvet,kahraman,şiddetli,zor

a. 7/419,9/69,10/283,15/64,16/41,22/3,35/58

35/62,35/108

a. er- 7/40

a. niñg 9/89

a. ım 3/3,3/4

a. ın 13F/166

alpagut : kahraman,yiğit

a. 10/47

altag : aldatma,hile,yalan

a. 7/145,7/318

a. öze 10/244

a. ı 13G/198

a. larta 10/81

altı : altı(6),sayı adı

a. 7/125,10/28,10/43,10/80,12/58,17/13,18/1,

20D/106

altılı : altılı

a. 18/52

altın : altta,aşağıda

a. 20E/165

- a. kı 7/422,35/89
a. ınta 8/3,16/93
- altınç : altıncı
a. 20C/67,20E/163,26/1
- altı yigirmi : on altı(16) sayı adı
a. y. 20D/106
- altmışar : altmışar(üleştirme sıfatı)
a. 20E/136
- altmış tutuñg : Altmış Tutung (ö.i.)
a.t. nuñg 21A/6
- altun : altın madeni
a. 10/160,13F/154,22/5,25/1,26/13,31/8,35/100,
35/126,35/128,35/133
a. ug 35/53
- altunluğ : altın,altınlı,altına ait
a. 20D/87
- amağ : türlü,çeşit
a. 21A/3
- amarı : başkaları,kimileri,bazı,bütün
a. 7/188
- amıl : sakın
a. 8/2
- amır- : sakın hale gelmek
a. -u 20C/65
- amıta-aba : Amitabha
a. 13B/51
- amıta-ayusı : Amitayus
a. 16/51
- amıta-ayusı sudur : Amitayus sutra
a.a.s. 1ğ 22/8

- amra- : sevmek
a. -r er- 7/199
- amrak : sevgili
a. 4/2,4/3,18/3,29/3
a. ım 4/10
a. ımın 4/7,4/9
- amrançığ : güzel,sevgili,sevimli
a. 15/25,20E/129,20E/138,20E/145
a. ın 8/5
- amrıl- : sakinleşmek,yatıştırılmak,sükuna ermek
a. -sar 11/125,20C/58
a. -ıp 9/14,11/7,19B/17,20C/59,20C/64,20E/131,
24/9,25/4
a. -mış 7/420,10/110,13G/183
- amrılma : sükunet bulma,sakinleşme
a. 12/44
- amtı : şimdi,şu an
a. 7/7,11/50,13A/34,13B/45,13F/153,13F/165,
13F/169,16/44,16/105,18/29,18/35,18/41,18/
55,20D/104,22/12,22/29,22/37,35/15
a. ka 7/139
a. kı 14A/9,20B/25,20D/84
- amtıkıa : şimdilik
a. 25/4
- amtıkına : şimdilik,şu an,şimdilik
a. 35/104
- amuga-tarşını : Amojhadarsin
a.t. 10/86
- amvardışn : toplanma
a. kıl- 7/403,7/411

- a. 1ğ 7/160
- ana : anne, ana
 a. m 21A/4, 21A/11, 23/9, 28/3, 28/7
 a. sı siz 15/29
 a. sı 15/24, 19A/6
 a. sın 7/200
- ana-bar : anabhra
 a. 16/73
- anaç : anacık, annecik
 a. im a 15/15, 15/47, 15/80
- anağat : anagata
 a. 10/258
- anantıdı : ezelf
 a. 10/40
- anantras : anantarya
 a. 16/86
- anasırvatatu : anasrava dhatu
 a. 10/130
- ançman/ançaman : topluluk, halk, cemaat
 a. ka 7/124
 a. dın 7/192
- ançılayı : böylece
 a. 9/67
- ançulayı : nasıl, ne şekilde, böylece, öylece
 a. 7/199, 7/199, 9/11, 11/4, 13B/47, 16/32, 16/83,
 22/23, 22/31, 23/2, 23/10, 24/3, 25/1, 26/12
 a. bol- 35/40
- andag : öyle, onun gibi
 a. 33/19

- anġ : en, üstün, tam
a. 13F/157, 16/25, 22/43, 25/14, 26/27
- anġır- : sağlamak, onarmak
a. -sar 20C/56
- anġıttır- : baş eğdirmek
a. -tingız 7/161
- anġkar- : anlamak
a. -u u- 13E/143
- anlanmak : akıl etmek, idrak etmek
a. 1ġ 7/158
- anġsız : "en son gibi", sayısız
a. 9/16
- antag : öyle, öylece, onun gibi
a. 9/46, 20E/147
- antırnı : antırnı, aralıklı
a. 10/72
- antırnısız : aralıksız, ara vermeden
a. 23/12
- anud- : hazırlanmak
a. -mış 13F/172
- anudara : anuttara
a. 13A/16
- anuk : hazır
a. 11/114, 12/16
- anun- : hazırlanmak, alçak gönülle tapınmak
a. -tumuz 7/5
- anuŝaĝan : ölümsüzlük, ebedilik
a. 7/359, 7/412
- anut- : hazırlanmak, hazırlamak
a. -ĝıl 35/78

- apam : eğer,şayet,ama,fakat
a. 7/137,13B/49,16/97,35/137
- ar.. : ar..(eksik kelime)
a. 16/74
- ar- : aldatmak
a. -dı 35a/9
- ara : ara,arasında
a. 7/46,9/4,9/56,9/85,11/18,11/113,11/155,13C/64,13C/75,20B/22,22/43,35/108
a. sinta 8/13,15/32
a. sintın 20E/137
- aranyadan : aranyadan
a. ta 8/10,8/18
- aranz : zavallı,aciz
a. 10/44
- arasız : arasız,aralıksız
a. 10/42,10/260
- arayadan : arayadan
a. ta 8/2
- arda- : fenalaşmak
a. -maz 10/180
- arđuk : çok fazla,bir hayli
a. 15/86,16/52
- ardın ganda-hastı : Ardın Gandhahasti
a.g.h. 9/71
- arhant : arhant
a. 7/316,18/13
- arhant : arhant
a. ta 10/136

- ar1- : temizlenmek
 a. -yın 20G/231
 a. -zun 7/11,18/54
 a. -sar 12/32
 a. -yu 13C/65,18/48,20F/216
 a. -mış 7/313
- ar1đ- : temizlemek,temizletmek
 a. -ur 13F/170
 a. -đu 13C/114
- ar1đ1 : her taraf
 a. . 9/15
- ar1t- : temizletmek,temizlemek
 a. -ıp 13C/109,16/33
- ar1ğ : temiz,ar1,saf
 a. 7/138,7/358,7/410,9/54,9/72,9/101,10/18,
 10/126,10/133,10/201,10/232,12/11,12/50,
 12/59,13B/52,13C/92,13E/144,13F/169,13G/
 187,14A/2,14A/19,15/2,15/9,15/18,15/28,16/
 22,16/29,16/75,16/95,18/10,18/37,18/44,20F/
 227,22/19,26/7
 a. 1ğ 10/57
 a. ka 10/111
 a. ın er- 7/356,7/360
 a. ın 10/87
- ar1l- : temizlenmek
 a. - ! 11/17
- ar1ř : ar1,temiz,pak,saf,duru
 a. 9/54,13E/144,14A/2,16/22,18/10,26/7
- ar1tı : tam,tekmil,tamamı,tamamiyle
 a. 10/84

- arķa : diğer,başka
a. 15/32,22/18,24/8,25/5,35a/5,35/53
- arķula- : ęaprazlamak
a. -yu tur- 35/19
- arķur- : ęapraz olmak
a. -a 11/111
- arj : zahid,abid
a. 1 13F/163
- arşı : zahid,dünyadan el etek ęeken
a. niņę 9/5
a. sı 10/14
- arsık- : aldanmak,aldatılmak
a. -ıp 10/74,12/16,13E/136
- arslan : arslan
a. 11/147
a. 1 10/189
a. ın 13G/177
a. iņęa 13A/6
- arslan bilge teņgri ilig : Arslan Bilge Tengri İlig
a.b.t.i. 23/7
- arslan bilge teņgri ilig
- künęük iduk-ķut : Arslan Bilge Tengri İlig Künęük I-
duk Kut
a.b.t.i.k.ı.k. 22/30
- art : dağ,tepe
a. 34/5
- arta- : bözulmak,mahvolmak,mahvetmek
a.-yu 7/58
a. -maz 10/19

- artançsız : bozulmayan
a. 10/16
- artat- : bozmak
a. -ur 35/48
- artuğ : ardıç ağacı
a. 8/3,35/111
- artuk/arduğ : fevkalade,çak,fazla,son derece,mükemmel
a. 9/12,10/129,10/261,24/2
- artuk : meziyet,marifet
a. larında
- artukrak : daha çok,fazlaca
a. 10/116,11/46,19A/7,20E/166,23/13,35/125
- arya avalukda'işvarı : Arya Avalokitesvara
a.a.i. 20C/68
- aryabas : aryabhasa
a. ça 15/88
- aryamarg : aryamarga
a. 10/83
- aryasaṅg : Aryasanga
a. 11/115
a. öze 13F/171
- arya saṅga : aryasanga
a.s. 14A/3
- arya vayruçana
- eksübi amıda-ayusı : Arya vairocana aksobhya Amitayus
- aryayışa : aryayışa
a. 7/2
- arzı : öğretici,muallim,arkadaş,evliya,zahid
a. ça 11/32

- a. s1 11/147
a. lar 18/32,18/38,22/2
- aş- : azmak,ayrılmak,yoldan çıkmak,şaşırmak
a. -ıp 10/122
a. -mıslarka 10/75
- asanki : Asnakhya,süre,zaman,mesafe
a. 10/186,12/48
- asanvar : Asamvara
a. 18/4
- asıġ : fayda,istifade
a. 7/203,7/214,7/320,35/82
a. bol- 14B/32,22/9
a. kıl- 15/23,16/56
a. inġ 35/45
a. ı 9/10,16/96
a. in 10/259,13B/56,13C/63,13C/79,13F/166,16/64
a. inta 10/51,10/277
a. larıġ 9/22,13C/69
- asıġlıġ : faydalı
a. 7/146,10/198,10/205,13D/130,20A/18,20F/196
a. bol- 16/82,35/47
a. ı 15/21
- asıġsız : faydasız
a. 18/16
- asıġ tutuġ : Asıġ Tutuġ (ö.i.)
a. t. 15/93
- asıl : asıl,kök
a. 16/89
- asıl- : asılmak
a. -u 20E/178

- aşırak : pek az, azca
a. 1 32/2
- asra : alçak, mütecaviz, aşağı
a. 7/6, 35/6
- astîng : astîng
a. 12/55
- aşu : yahut, veya
a. 9/13
a. ça 9/27
- asurı : Asura
a. 18/51
- aş : nimet, yiyecek
a. 16/11, 16/70, 35/137
a. 1ğ 25/8
a. 1n 9/76
- aş- : aşmak, arttırmak
a. -dım 18/18
a. -ayın 35/36
a. -ıp 13E/143
a. -daçıl 15/24
- aşa- : istifade etmek, yemek yemek, faydalanmak
a. -yu 25/8
a. -galı 18/58
- aşay : asaya
a. 1nga 13G/195
- aşıl- : artmak, aşılmak
a. -zun 22/20
a. -ıp 24/4, 26/14
a. -mış 22/21

- aşlaştur- : iyice ve sağlamca bağlamak
a. -u 11/3
- aşlıg : geçinme,yiyecek sahibi olma
a. 22/19
- aşlık : mahsul,ürün
a. 24/11
- aşnu : önce,ilk
a. kıl- 9/63
a. ça 20F/209,33/2
a. kı 11/1,35/123
- aşnuğan : daha önce
a. 35/114
- aşnukına : en önce,az önce,önceki
a. 35/103
- aştangik obıt : aştangik obıt
a. o. 20E/130
- aşuk- : acele etmek
a. -u evril- 13F/155
- aşuka şiri : Asaka Sri
a.ş. 10/182
- aşun- : artmak,çoğalmak,aşınmak
a. -mış 10/163
- at : ad,isim
a. 13A/26,20E,171
a. 1ng 35/6,35/6,35/33,35/83,35/84,35/84,35/100
a. 1 16/31,16/89
a. lar 15/36
a. larıg 35/87
- at- : atmak
a. -ıp 11/86

- ata : baba
a. m 21A/5,21A/11,23/8,29/2
- ata- : adını anmak,çağırarak
a. -yu 7/197,35/83
- ataç : babacık,babacağız
a. ım 10/263
- atakımsın- : şöhrete layık olmak
a.-mayuk 34/5
- atıg : şöhret
a. 34/5
- atın : başka,diğer
a. 14A/14,15/67
a. ta 16/90
a. larğa 14B/30,15/23
a. larğa 15/48
- atır- : ayırmak
a. -u 13E/141
a. -mazlar 15/13
- atırd : ayrılık,fark
a. 13D/129
- atırdıg : seçkinlik,seçkin,açıkça,açık olarak
a. 11/116,12/51,13F/167,16/100
- atırdıgıız : ayrılık gözetmeden,ayırmadan
a. 15/25
- atırt : fark,ayrılık
a. ların 15/12
- atkağ : bağ,kelepçe,bent,kement
a. tın 7/332
- atkağlıg : bağlı,kelepçeli
a. 7/317

- atkal- : atmak üzere olmak, atmaya hazır olmak
a. -ır 35/110
- atkan- : kelepçelenmek, bağlanmak
a. -ıp 7/95
a. -mış bol- 12/13
- atlıg : adlı, ünlü, şanlı, tanınmış kimse
a. 7/4, 9/1, 10/6, 10/14, 10/21, 10/38, 10/62, 10/109,
10/134, 10/150, 10/198, 10/214, 10/222, 10/230,
10/254, 15/63, 15/89, 19A/4, 19B/11, 35/11, 35/24,
35/34, 35/42, 35/53, 35/64, 35/73, 35/81, 35/92,
35/107, 35/115, 35/124, 35/140, 35/150
a. ka 10/127
- atril- : ayrılmak
a. -ıp 10/256
- atruk : seçkin
a. 13C/118, 16/46
- atsang : Atsang
a. 9/7, 16/110
- atyandık : atyantika
a. bol- 10/82
- avantlig : sebepli, sebebe bağlı
a. larning 10/140
- ava-lukida-işvara
- nirvanakidu : Avalokitesvera Nirvanaketu
a.n. 9/70
- avatansaka : Avatamsaka
a. 9/1, 13A/1
- aviş : en aşağıdaki cehennemın adı (avici)
a. 7/127

- avrakit : avyakrta
a. kıl- 11/112
- avyakirt : izah edilemeyen, meçhuliyet, avyakrta
a. 7/177
- av- : muhafaza etmek
a. -a 22/26, 23/4
- ay : ay
a. 1/9, 2/2, 9/77, 10/94, 12/13, 13F/172, 15/13, 15/31
26/2, 35/20, 35/31, 35/88, 35/125
a. nıng 12/60
a. takı 10/78
a. ı 9/12, 130/66
a. ınğa 35/63
- ay : ay(yılın on iki ayından her biri)
a. 9/28
- ay- : söylemek
a. -ur 35/11, 35/24, 35/53
a. -a 20D/107
a. -u 7/404, 19B/18
a. -mış 33/24
a. -mıştakıça 18/11
a. -ıglı 35/60
- aya : avuç, avuç içi
a. takı 12/14
- aya- : iş görmek, saymak, hürmet etmek
a. -r 5/12
a. -ğıl 35/49
a. -yu 11/145, 13A/14, 19B/16, 20C/76, 22/10, 22/
14, 22/38, 23/15

a. -p 14A/4

a. -ğulug 9/9,9/66,14A/3,15/11,15/87,16/23,16/

42

ayağ : hürmet,saygı

a. 9/98,35/82

a. ka 10/135

a. ıng 35/45

a. larıg 7/157

ayağlıg : sanlı,hürmetli,itibarlı

a. 7/4

ayançağ : hürmete layık,sanlı,saygı değer,hürmetli

a. 7/3,7/417

ayaz : gök,yukarı

a. nıng 130/66

a. ka 22/17

aydınglı : aydınlıklı

a. 15/13

ayı : çok,pek çok

a. 7/314,13E/141,16/81

ayıbsız : ayıpsız,ayıbı olmayan

a. bol- 33/14,33/15,33/17

ayıbsızlık : ayıbı olmamak

a. 33/13

ayıg : fena,fenalık,kötü

a. 7/21,7/148,7/331,7/351,7/396,7/402,10/88,
11/113,12/2,13F/155,16/86,16/86,16/91,18/4,
18/17,18/22,18/26,20F/215,35/97

a. ta 7/155

a. ların 7/315

- a. lartın 18/49
- a. larımın 18/29
- ayıgla- : kötülemek, fenalık etmek
a. -p 13E/144, 18/21
- ayıgılg : fenalık, kötülük yapan
a. ka 11/51
- aylı : gökyüzündeki ay, aylı, aya ait
a. 35/67
- ayraklıg : alametli, ayrıcalıklı
a. 10/192
- ayt- : sormak, söylemek
a. -ur 6/1
- ay teŋgri : ay tanrı, ay tanrısı
a.t. 35/31
- aytıg : sorgu-sual
a. bol- 6/9
- ayturul- : sorulmak
a. -mış 13F/167
- az : hırs, heves, arzu
a. 7/57, 10/88, 14A/11, 15/48, 15/49
a. ta 10/224
- az : az, çok olmayan
a. 15/75, 35/61, 35/108, 35a/9
- az- : sapıtmak, yolu şaşırmak, yolu kaybetmek
a. -sar 35/26
a. -mıŝlarka 7/125, 7/147
- azıt- : yoldan çıkmak, sapıtmak, yoldan çıkarmak
a. -ıp 7/71

- azlan- : azımsamak, az görmek
a. -u 13E/137
- azrua : Azrua
a. 10/133
- azsız : hırssız, hırsı olmayan
a. 15/6
- aziz : aziz, sevgili
a. 30/3
- azu : yahut, eğer, şayet
a. 18/56
a. ça 20F/207

B

- b... : b..(eksik kelime)
b. 7/98,7/99,7/100,16/10,16/12,20F/204,20F/206
- ba... : ba..(eksik kelime)
b. 7/334
- ba : "ba" hecesi
b. 11/97,16/13
- baba : baba
b. 7/200
- baç : güzel
b. 4/10
- baç- : dikkat etmek
b. -ar 12/3
- baçağ : oruç,oruç tutma
b. 26/2
- bağ- : batmak,çıkma
b. -a 13D/125
b. -ıp 20C/72
b. -galı 20D/113
- badıl : pek,daha(edt.)
b. 14A/10
- badıraşırı : Bhadrasi
b. 9/66
- badıra-şiri : Bhadra Sri
b.ş. 10/150

- badma çiyuda : padma ciyuda
b.ç. 10/203
- badman : batman
b. 33/5
- bağur- : kapatmak,batırmak
b. -maz men 18/42
- bağ : bağ
b. 10/202,10/249,12/35
b. 1nğ 35/7
- bağır : bağır,göğüs,ciğer
b. 13D/127
b. tın 35/148
- bağlal- : bağlanmak
b. -urlar 15/58,15/59
b. -1p 13E/150
- bağırsak : merhametli
b. 1m 4/12
- bağsal : sopa,değnek
b. 9/82,11/102
- bağtaşın- : bağdaş kurmak,bağdaş kurarak oturmak
b. -u 9/13
- bağıllık : hasislik,nekeslik
b. n1 30/11
- bak- : bakmak,görmek
b. -a kör- 9/97
b. -1p 16/79
b. -up 25/4
b. -mış 33/6

- bakdılığ : bakdi'li, bakdi'den (?)
b. 20B/39, 20F/181
- bakın- : bakınmak, görmek
b. ! 12/20
- bakır : bakır
b. 34/2
- bakşı : bahşı, hoca, öğretici, muallim
b. 13C/83, 18/36, 22/46
b. öze 15/87
b. nınıñ 11/93
b. ka 10/15, 13G/189
b. ta 12/8
b. m 10/151, 11/98, 11/99
b. sı 10/22
b. mız 13A/33
b. lar 18/31
b. lartın 12/56
b. larım 27/2
- bakşıllıg : öğreticilik, muallimlik
b. 7/336
- balaçuk : Balaçuk(ö.i.)
b. nuñg 21A/2
- bala-pardagçan : balaprthagjana
b. bol- 10/145
- balık : balık
b. 34/7
b. lar 7/185
- balık : şehir
b. 35/5

- b. nı 11/41
- b. ta 19A/4,35/51
- b. ı 20A/17
- ban : on bin(10.000),sayı adı(Çn.)
- b. 35/93
- b. ça 35/126
- bar : var,mevcut
- b. 5/9,5/10,7/335,10/147,12/20,12/21,32/2,32/4,32/8,32/12,32/16,34/9,35a/5,35/15,35/46,35/46,35/48,35/48,35/53,35/53,35/144,35/144
- b. er- 11/97,12/33,13C/73
- b. bol- 14A/12
- b. in 13C/98
- b. intın 9/31
- b. inça 21/1
- bar- : varmak,erişmek,ulaşmak
- b. -ır 13C/68,35/116
- b. -ır teg 35/71
- b. -ayın 4/10
- b. - ! 10/204,10/217,10/241,10/260
- b. -ğıl 12/18
- b. -alım 13C/88
- b. -zunlar 13G/184
- b. -a 11/24
- b. -u 4/11
- b. -ıp 10/99,16/52,18/24,18/51
- b. -tukta 20D/113
- b. -mış 9/102,13A/31,13C/59,35/58,35/126

- b. -mışka 10/31
 b. -ğu 7/118,7/152,7/333,13E/152
 b. -ğuluğ 10/149
 b. -ma- ! 35/38
- baramaarda : Paramartha
 b. 10/200
- baramarta : paramartha
 b. 10/146
- barça : bütün, hepsi
 b. 7/8,7/157,7/202,7/212,7/310,7/325,35/83
 b. ka 10/205
- bardagçan : prthagjana
 b. nîng 14A/14
- barıgılığ : serab
 b. 13G/179
- barıvıŝutı : Parivisuddhi
 b. 10/201
- bark : ev-bark
 b. tın 7/354
- barklığ : bark sahibi
 b. 13E/149
- barmak : varmak, ulaşmak
 b. ların 13A/40
- barmaksız : varmadan, ulaşmadan
 b. 15/51,20C/57
- bartagçan : prthagjana
 b. nîng 13A/23
- bas- : basmak, üzerine çökmek, üstünü kapatmak
 b. -ar 5/13

- b. -tı 35/71
b. -tılar 7/315
- basa : sonra
b. 13A/15,13F/156,14A/11,19A/3,20D/104
b. sı 11/101
- başgüklük : baskı altında olma
b. er- 8/11
- basıdıl- : ezilmek,altında kalmak
b. -mışlarık 10/68
- basıdılmaklık : bastırılmaklı,bastırılmış olan
b. 10/154
- basıt- : basılmak,tahakküm altına girmek,baskıya uğramak
b. -ur 35/43
- bastık- : tahakküm altına almak
b. -mış 11/100
- bastıkmak : baskı altına almak
b. 26/19
- basudçılık : yardımcılık
b. in 9/33
- baş : baş,önce
b. tınkı 13C/57
b. ı 11/101
b. in 10/148,11/3,15/68
- başçı : rehber,yol gösterici
b. 10/150,10/207
- başdınlık : basd nglık
b. 10/138,10/161,10/226,10/242
- başık : türkü,şarkı,sema
b. 7/401

- başkar- : değişmek, başkalaşmak
b. -dı 35/9
- başla- : başlamak, başa çıkmak, başa geçmek
b. -dı 9/8, 10/2
b. -ğıl 35/103
b. -yu 13F/157
b. -p 8/29, 9/51, 9/71, 9/86, 10/28, 10/88, 10/249,
12/1, 16/85, 18/51, 22/55, 25/3, 25/7, 26/12
b. -dağı 10/245
b. -guluğ 9/84
- başlağlığ : başlayan, başlangıcı olan, başta olma
b. 11/1, 13E/139, 20E/150
- başlağsız : başlangıcı olamayn, ezelî
b. 10/40, 10/144
b. tın 14A/9
- başlığ : başlı
b. b.ninę 9/74
- bat- : batmak
b. -tı 35/31
b. -mışlar 16/107
- batıl- : batmak, katılmak, karışmak
b. 41p 7/55
- bavagr : Bhavagra
b. 10/206
- bay : zengin
b. lar 10/211
- bayumak : zenginleşmek
b. ın 35/70

- bedize- : süslemek
b. -geli 12/63
- bedü- : büyümek
b. -tünğ 35/6
b. -miş 7/181
- beg : bey
b. 9/82,22/53,22/53,22/56,22/58,22/59,35/18,
35/90,35/112
b. bol- 34/5,35/28
b. kıl- 35/65
b. ke 21A/11,35/78
b. tin 35/113
b. im 29/6,29/10,31/1
b. imizning 15/90
b. ler 1/5
- begimsin- : bey olmak,bey olmak istemek
b. -meyük 34/5
- bek : sağlam,çok kuvvetli
b. 10/212,13C/86,35/27,35/32
- bekiz : açık,sarih,belli
b. 20A/19,20F/197
- bekle- : beklemek
b. -di 35/74
- beklel- : bekletilmek
b. -ip 13E/149
- bekrek : kudretli,güçlüce
b. im 3/3,3/4
- bekür- : sıkıca,sağlamca yapmak
b. -ü 13E/150,35/122

bel	: bel,tümsek b. 34/8
belde	: belde,mekân b. 29/5
belek	: hediye,armağan b. 11/96
belgü	: işaret,belirti b. 35/53 b. ni 9/77 b. ke 10/108 b. tin 10/128 b. nğ 35/47 b. si 9/89,35/58 b. sin 9/39 b. ler 13E/1411
belgölüg	: belli,işaretli b. 10/11,20A/19,20F/197,35/133
belgür-	: belirlemek b. -ür 16/58 b. -er 12/37 b. -zün 22/28,23/6 b. -üp 23/12 b. -mez 35/47
belgürt-	: belirtmek,ortaya çıkmak b. -ür 9/12 b. -üp 16/62
beltir	: yol kavşağı,yol ağzı b. 34/5

- berge : sopa,kamış,kırbaç
b. 34/5
b. n 6/17
- berk : iyi,sağlam
b. 10/57,10/261
b. in 10/28
- berklig : kuvvetli
b. 35/112
- bert- : paralamak,yaralamak
b. -er mü 29/8
b. -geli 35/14
- berü : "-den beri,beri"
b. 7/10,7/95,7/305,10/64,10/144,15/50,18/35
- beş : beş(5),sayı adı
b. 10/292
- bezeklik : süslük,harem
b. te 29/7
- bıratya : pratyaya
b. 12/33
- bıratya şiri : Pratyaya Sri
b.ş. 14B/31,15/89
- bışığ : olgun,yetişmiş
b. bol- 12/57,35/134
b. ta 12/57
- bışrun- : olgunlaşmak,öğrenmek,pişmek
b. -u 7/355,20F/212
b. -u bil- 13C/100
b. -ğalı 19B/20
b. -ğu 13C/82,20C/52

- bil : bel,dayanak
b. i 11/162
- bil- : bilmek
b. -eyin 21/4
b. - ! 16/16,35/149
b. -ing 3./1,31/5
b. -ingler 13F/165
b. -ser 11/5,11/127
b. -ü 9/47
b. -ü u- 13E/133,18/34
b. -ip 9/77,25/9
b. -geli 10/49
b. -medin 7/333,7/394
b. -metin 11/61
b. -gen 31/3
b. -teçi 22/28,23/6,24/7,26/17
b. -deçi 30/2
b. -gü er- 13D/123
b. -gülüg 10/72,10/96
b. -gülügçe 9/42
- bilegüsüz : bileyisiz,keskin olmayan
b. 3/5,3/6
- bilge : bilge,âlim,hikmetli
b. 5/1,7/67,7/105,9/37,9/55,10/78,10/179,10/232,10/278,13A/37,13C/83,13C/106,13G/186,15/1,15/5,15/45,15/82,15/84,15/86,15/90,20E/126
b. ke 2/1
b. m 3/8,3/9,3/10

- b. larning 11/68
b. lerke 15/53
- bilgen : bilgin
b. ing 35/75
- bilgi : bilgi
b. ning 11/58
- bilgin : bilgi, bilgin, bilge
b. 10/79
b. ke 10/231
- bilig : bilgi, fazilet
b. 7/97, 9/33, 15/1, 15/5, 15/82, 15/84, 15/86, 16/16, 20C/67, 20D/100, 31/1, 31/2, 31/3
b. ning 11/62, 20D/101
b. ig 13A/137, 13G/186, 20C/69, 20E/126
b. ni 11/95
b. te 7/67, 11/6
b. din 7/66
b. i 9/37
b. i öze 9/55
b. in 10/179
b. leri 7/345
b. ler 11/69, 12/1
b. lerni 11/85
- biliglig : bilgili, hikmetli
b. 7/105, 10/73, 10/78, 10/232, 10/278, 11/71, 11/88, 13C/106, 15/90, 16/41, 18/32, 31/5
b. im 3/7, 3/8
- biligsiz : bilgisiz, hikmetsiz
b. 7/66, 7/97, 10/73, 11/70, 16/85

- b.ning 11/46,11/134,31/7
- b. tin 14A/11
- biligsizlik : bilgisizlik
- b. 18/43
- bilil- : bilinmek,belli olmak
- b. -gey 11/14
- b. -mişçe 8/30
- bilin- : bilinmek,itiraf etmek
- b. -ür men 18/40
- b. -medin 8/108
- bilmek : bilmek
- b. 9/91
- bilmeklig : bilişli,bilinen
- b. 10/33
- biltür- : bildirmek,haber vermek
- b. -tüngüz 7/127
- bintevür : bintevir
- b. 20F/189
- bir : bir(1),sayı adı
- b. 9/38,9/40,9/41,10/7,10/76,12/8,12/21,12/41,
12/44,12/47,13C/84,13C/98,13C/102,13F/159,
13G/178,15/10,15/18,16/55,16/88,18/46,19A/
3,20B/33,20E/127,26/2,28/3,31/4,32/16,33/5,
35/128,35/128,35/137
- b. teg 9/44,10/168,13C/81,20E/168,20E/170,25/6
- b. ni 9/46
- b. ke 9/45
- b. tin 10/74
- b. in 10/75
- b. inte 20B/42,20E/169

- bir- : vermek
 b. -miş 10/133,18/7,33/22
 b. -di 35/82
 b. -tingiz 7/207
 b. -gil 12/23
 b. -zün 4/19,11/56
 b. -eli(m) 11/165
 b. -elim 13A/44,19B/18,20D/107
 b. -zünler 13G/196
 b. -ü 7/435
 b. -ip 10/76,11/67,17/3
 b. -geli 13A/39,13C/69
 b. -deği 10/157,13C/82,30/8,35/137
 b. -gü 11/130
 b. -gülüg 20F/214
- birakina : bırakina
 b. 10/98
- bir bir : ayrı ayrı,tek tek
 b.b. 13A/11
- birdem : büt bütün,tam
 b. 12/22
- birer : her biri,her
 b. 9/9,13A/9,13A/10,13A/12,13C/104,15/72,20B/41,20B/45
- birer birer : birer birer,teker teker
 b.b, 9/95
- birgese- : kamçılama istemek
 b. -yür 6/17
- birik- : toplanmak
 b. -di 35/94

- b. -ser 20C/63
- b. -ip 35/125,35/126
- birikdür- : bir araya getirmek,toplamak
- b. -üp 13C/97
- birikiş- : birleşmek,toplanmak
- b. -ip 13C/84
- birikmek : toplanmak
- b. 35/124
- birim : borç
- b. 20F/214
- b. 1erig 18/25
- birimlig : borçlu,verimli
- b. 7/396
- birin birin : teker teker,bir bir
- b.b. 10/75
- birger- : hep birlikte olmak,toplanmak
- b. -ü 20B/50
- birker- : birlikte olmak
- b. -ü 7/195,9/45,13C/84,13C/98,13F/160,13G/175,
16/5,20B/44
- birle : ile,birlikte
- b. 4/17,4/20,7/217,7/436,9/42,11/19,13A/10,
13C/83,13C/99,15/60,15/83,16/53,16/61,18/
45,20C/63,23/9,26/13,26/25,33/19,34/1,34/1,
34/2,34/2,35/123,35/126
- birmek : vermek
- b. 35/53
- b. te 10/118

- birmeklig : verecekli, vermekli
 b. 10/12, 10/171
- birtem : b s b t n, toptan, tam, daima
 b. 7/388, 10/98, 20B/43, 20E/125
- birtemle- :  eklini değiştirmek, tamamlamak
 b. -di 9/48, 13C/81, 13F/158, 18/44
 b. -ti 15/85
- birtemlig : biricik
 b. 10/77
- bir ğ i : verici, veren
 b. 16/87
- bir k : eğer, fakat
 b. 7/137, 12/24, 13F/157, 13F/170, 15/46, 16/97,
 20F/211, 35/11, 35/24, 35/34, 35/42, 35/53, 35/64,
 35/73, 35/81, 35/92, 35/107, 35/115, 35/124, 35/
 140, 35/150
- biş : beş(5), sayı ismi
 b. 7/1, 7/65, 7/106, 7/128, 13D/126, 16/86, 20F/213,
 25/5, 29/5, 35/21
- bişer : beşer
 b. 20E/167
- bişin  : beşinci
 b. 20E/124
- biş on : elli(50), sayı ismi
 b.o. 29/5
- biş t men : elli bin(50.000)
 b.t. 20F/213
- biti- : yazmak
 b. -dim 12/63

- b. -lim 11/2
b. -miş bol-15/93
- bitimek : yazmak
b. te 13F/160
- bitig : kitap
b. 10/7,21A/14
b. de 11/2
b. in 5/2,16/8
- bitit- : yazdırmak
b. -miş 21A/1
- biz : biz (şhs.zmr.)
b. 2/1,2/2,2/5,2/8,5/2,7/17,7/109,13B/51,13C/89,13C/100,26/25
b. iñg 3/1,3/2,13B/47,13B/49
b. ni 1/8,1/10,10/288
b. ni teg 7/34,7/107,7/133
b. ke 13C/83
- bod : boy,endam
b. inta 9/17
b. lar 14A/7
- bod- : göçmek
b.-gu 11/110
- bodı : bodhi
b. 12/42,13C/89,13C/118,16/75,16/93,20F/205
- bodıqt : bodhicitta
b. 13D/122,13F/157,14A/19
b. niñg 13D/123
b. 1g 14B/25

- bodılığ : bodhi'ye ait, bodhi'li
b. 14B/23
- bodımant : bodhimanda
b. 13C/75
- bodısatav : bodhisattva
b. 11/109, 13A/22, 13D/121
b. teg 16/42, 16/83
b. bol- 13D/122
b. niñg 16/109
b. lar 9/3, 20E/151
- bodısatavlıg : bodhisattva'ya ait
b. 9/71
- bodug : boya
b. in 12/62
- bodul- : asılmak, bağlanmak
b. -masar 12/6
- bodulu : devamlı
b. 13A/24
- boğdam : küflenmiş, eskimiş
b. 35/84
- bol- : olmak
b. -ur 6/9, 6/10, 11/128, 12/6, 12/29, 12/30, 12/32,
12/49, 13F/164, 14A/18, 15/17, 20C/66, 31/
2, 31/4, 31/6, 31/8, 34/9, 34/10, 34/12, 34/13,
35/40, 35/135
b. -urlar 20F/218
b. -mış 9/44, 10/205, 16/25, 18/1, 20A/3, 33/14
b. -dum 15/93
b. -tum 18/8

- b.-tîng 35/44
- b.-tûng 35/84,35/132
- b. -dûng 35/84
- b. -dî 12/8,35/88
- b. -tî 35A/4,35/35,35/44,35/134,35/134
- b. -tî er- 7/44
- b. -tumuz 13E/136
- b. -tûnguz 7/147
- b. -ğay 14B/30,35/6,35/123
- b. -ayın 9/108,11/107,13D/122
- b. - ! 12/57
- b. -ğîl 35/118
- b. -zun 10/2,18/46,18/54,22/9,22/36,24/7,26/
17,27/4
- b. -zunlar 13G/192,14B/32,21A/9,24/11,25/6
- b. -sa 33/21,24/14
- b. -sar 11/7,11/54,11/63,11/103,13B/49,14A/6,
34/3,34/5,34/6,34/9,34/10,34/11,34/12,
34/13,35/119
- b. -sarlar 20D/111
- b. -up 9/52,9/78,9/82,10/82,11/23,12/13,12/
15,12/54,14B/32,20C/58,21A/17,22/41,
23/19,24/10,35/62
- b. -ğalı 10/188,10/228,13C/90
- b. -ğınça 13B/46
- b. -mağın 11/63
- b. -tuğta 20D/112
- b. -mıg bol- 18/23

- b. -mıŝta 17/7,33/15
- b. -mışça 14A/112
- b. -mışın 20A/6,20B/24,20B/36
- b. -daçı 10/85,10/294
- b. -daçı er- 12/40
- b. -taçı 26/6
- b. -ğu 13C/113
- b. -ğuluğ 35/47,35/47
- b. -ğuğa 35/132
- b. -ğusın 13C/80
- b. -maz 6/20,12/33,12/33
- b. -mayın 18/58
- b. -maduk 18/23
- b. -masar 20C/60,15/47

bolmak

: olmak

- b. 10/145,13G/185
- b. öze 15/28
- b. ta 10/24
- b. takı 13A/23
- b. tın 15/66
- b. ım 9/107,10/295
- b. ıngtın 15/63
- b. ı 11/121,11/161
- b. ındın 15/76
- b. ıntın 11/47

bolmamak

: olmamak

- b. tın 15/74

boltuk-

: bulunmak

- b. -maz 35/16

- boş : rahat,rahatça
b. 12/45
- boş : boş
b. 13G/186,16/94
- boşgun- : öğrenmek
b. -ğalı 13D/124
b. -mış 27/2
- boşgur- : öğretmek,öğrenmek
b. -up 13D/123
- boşgutluğ : öğrenen,öğrenmiş
b. nung 13A/22
- boşgutsuz : öğrenmeyen,öğrenmemiş
b. nuñg 13A/22
- boşu- : boş bırakmak,serbest bırakmak
b. -ñg!2/7
- boşuğ : kurtuluş,selamet,felah
b. 12/56
b. uğ 13G/190
- boşulmaklığ : buluşmak,asılmak,takılmaklı,buñuşan
b. 7/117
- boy : renk
b. 5/27
- boyun : boyun
b. in 33/18
- boz : boz,renk adı
b. 5/23
- boz : kin,nefret
b. ta 7/69

- böl- : bölmek
b. -ser 12/6
- bölük : bölüm, bölük
b. de 9/2
b. ler 20E/176
- böz : bez
b. i 11/140
- brahmama : Brahma
b. nı 20F/184
- brahmaçarı : Brahmacari
b. 10/126
- brahmi : Brahmi
b. 10/133
- brahmatadı : Brahmadatta
b. 10/134
- brahmani : Brahmana
b. 10/127
- braman : brehmen
b. nıñg 9/75
- bu : bu (işaret sözü)
b. 7/109, 7/112, 7/120, 7/406, 9/61, 9/95, 10/288,
11/69, 12/8, 12/12, 12/29, 12/30, 12/54, 13A/3,
13A/43, 13B/45, , 13B/49, 13B/55, 13D/121, 13D/
124, 13D/125, 13D/131, 13F/161, 13F/166, 13F/169,
13G/185, 13G/188, 13G/188, 14A/9, 15/57, 15/83,
15/92, 16/5, 16/28, 16/54, 16/65, 16/67, 16/68,
16/74, 16/80, 16/87, 16/97, 16/101, 16/105, 18/14,
18/15, 18/16, 18/55, 19B/19, 20C/72, 20E/156,
20F/191, 20F/199, 20F/203, 20F/211, 21A/1, 21A/3,

21A/4, 21A/13, 21A/13, 21A/14, 22/29, 22/38, 23/
 16, 23/16, 25/11, 26/7, 26/20, 26/24, 33/13, 35/11,
 35/16, 35/34, 35/42, 35/51, 35/53, 35/59, 35/64,
 35/73, 35/103, 35/116, 35/140, 35/150

bular : bunlar(çokluk işaret zamiri)

b. 21A/8

b. nı 12/6, 20E/159

b. ka 13A/24

bud : ayak, bacak

b. 16/96.25/13

buda : Buddha

b. 9/1, 13A/1

buday : burkan

b. 10/1

budgıl : Pudgalı

b. 13A/21, 13G/187, 16/95

budık : budak

b. 1 10/285

budun : halk, millet, ulus

b. nuñg 11/162, 24/8

buk : boş

b. 34/2

bukaç : çömlek

b. teg 5/21

bukağı : zincir

b. takılar 7/111

bul- : bulmak

b. -ur 12/6

b. -mış 13F/166

- b. -tunğ 35/1,35/8
- b. -tunğuz 7/142,7/216,7/220
- b. -tılar 7/316
- b. -ayın 22/44
- b. -alım 13A/28
- b. -zunlar 23/14,25/10
- b. -sar 34/5
- b. -up 25/12,26/25
- b. -ğalı 16/47
- b. -madın 7/103,35/18
- b. -taçı 18/13
- b. -daçı 10/10
- b. -ğu 13A/30,13F/158,13G/183
- b. -ğusuz 9/98
- b. -ğuluğ 10/181,10/281
- b. -ğuluğsuz 15/4,16/38
- b. -ğuluğı 35/148

- bulıt : bulut
- b. 5/23,10/33,28/1,28/13,35/4
 - b. teg 5/20,20F/192
- bultur- : buldurmak,kavuşturmak
- b. -tunğuz 7/120
 - b. -ayın 25/14,26/27
 - b. -taçı 10/115
- bulfayz : Ebulfeyz
- b. 32/13
- bulğa- : bulandırmak,bulamak
- b. -yur 35/48

- bulgan- : bulanmak, pislenmek
 b. -mış 9/78, 17/9
 b. -yuk 7/405
 b. -ma ! 11/4
- bulgandırmağlık : bulandırılmış
 b. 10/177
- bulgantur- : bulandırmak
 b. -dağı 18/15
- bulıdçıla- : bulut gibi olmak
 b. -yu 9/4, 14A/8
- bulmak : bulmak
 b. ları 24/7
 b. ları bol- 26/17
- bulunç : kısmet, nasip
 b. ug 13F/172
- bulunçsuz : bulunmaz, eşi benzeri olmayan
 b. 9/6
 b. um 3/12
- bulunğ : taraf, yön, yan
 b. 8/17, 9/3, 13C/102, 20F/193
 b. dın 35a/4
 b. da 35/98, 35/98
- bulul- : bulunmak
 b. -ur 16/84
 b. -mıŝı 16/82
- bulut : bulut
 b. 28/5, 28/9
- bun : temel, esas
 b. 13C/104

- bunkal : bunkal(oyuncak)
 b. bol- 34/9
- bur- : koku yayılmak, kokmak
 b. -a tur- 35/134
- burkan : burkan
 b. 7/142, 7/216, 7/220, 7/336, 9/5, 10/183, 12/5, 12/5, 12/28, 13A/12, 13B/51, 15/68, 16/51, 16/60, 16/100, 18/13, 18/31, 18/60, 20B/27, 20D/86, 20D/103, 20D/105, 20E/157, 20F/208, 20F/217, 22/36, 22/44, 23/11, 23/14, 24/7, 25/10, 25/12, 26/17, 26/25,
 b. bol- 9/44, 14B/32, 16/94, 17/7, 21A/9
 b. ning 13B/53, 13C/58, 16/57, 18/9, 20F/222, 22/4
 b. ningli 15/11
 b. ig 19A/1, 19A/7, 19B/15, 20D/90
 b. ni 12/27
 b. ka 11/19
 b. tin 11/117
 b. im 3/12, 7/4
 b. lar 7/118, 7/408, 13A/10, 16/3, 20A/16, 20F/194, 20F/226, 21A/16
 b. lar birle 34/2
 b. larning 13A/21, 13G/193, 14A/5, 14A/13, 15/22, 15/26, 15/37, 18/19
 b. larig 15/9
 b. larka 10/6, 10/292, 14A/1, 14A/7, 15/3, 16/45, 16/72, 35/91
 b. larta 7/141
- burkanlig : burkanli
 b. 7/110, 16/19

- burk şark : cart-curt, taklidî bir kelime
b. . kıl- 9/7, 130/103
- bursağ : topluluk, cemaat
b. 11/115, 20E/158
b. larka 18/6
- burun : önce
b. 130/101
b. inta 5/23
- buş- : bozmak
b. -dağı er- 12/43
- busandur- : ümitsizliğe düşürmek, taciz etmek
b. -tağı 10/176
- busat : bir çeşit oruç, oruç adı
b. 26/2
- buşul- : bozulmak
b. -urlar 15/60, 15/61
b. -maz 10/180
- buşulmaksız : değişmeden, bozulmadan
b. 9/2
- busuş : keder, üzüntü, endişe
b. 35a/5, 35/46, 35/58, 35/72, 35/112, 35/132
b. 1 130/78
- busuşluğ : kederli
b. 35/146
- busuşsuz : kedersiz
b. 10/182
- buşı : sadaka, nafaka, ihsan
b. 11/130, 18/7
b. ta 10/178
b. lar 16/76

- buşun- : sıkmak, sıkıntıya düşmek
b. -ğuluğ 35/15
- but : but, ayak, bacak
b. 26/26
- buta- : budamak, vurmak, dövmek, kesmek
b. -dı 18/16
- butık : dal, budak
b. ı 35/111, 35/111
- buyan : iyilik, saadet
b. 9/8, 13A/44, 13C/106, 13G/173, 13G/186, 21A/1,
21A/4, 22/29, 22/45, 25/11, 26/9, 26/24, 35/2,
35/22, 35/51
b. öze 15/83
b. kıl- 35/114
b. ıg 35/80
b. ım 22/39, 23/17
b. ımın 9/105
b. ı 16/76, 17/3
b. ın 10/179, 16/106
b. inğa 13G/191
b. ımız 7/421
b. ingız 7/215
b. ları 24/4, 26/14
b. ların 13G/196
b. lar 9/17
b. larımın 16/28, 16/44, 16/48
b. larımız 22/16
- buyan kaya kal : Buyan Kaya Kal (ö.i.)
b.k.k. 22/12, 22/37

- buyanlîğ : sevap, iyi amel, kut, saadetli
 b. 7/119, 7/407, 10/26, 13A/23, 26/11, 34/2
- buyansız : iyiliksiz, saadetsiz, iyilik yapmayan
 b. 34/2
- buyruk : buyruk, emir, ferman
 b. 6/6, 35/48
- buz : buz
 b. 12/25, 20B/30
 b. bol- 20B/24
 b. m1 12/16, 12/26
- buz- : bozmak
 b. -up 13E/142
- büd- : bitmek, meydana gelmek, vücuda getirmek
 b. -miş 10/181
 b. -zünler 13G/188
 b. -güsinge 13G/197
- büdker- : tamamlamak, bitirmek
 b. -elim 13C/112
 b. -ip 13D/130
- büdkerlig : tamamen, iyice
 b. 13A/21
- büdün : düzgün, bütün, tam
 b. er- 35/54
- büdür- : bitirmek, yerine getirmek
 b. -ür 13C/63
 b. -ser 13F/160
 b. -ü 13C/104
 b. -üp 13D/130

- büdürgü : ~~h~~ain etme, elde etme
b. için 9/22
- bügü : büyü
b. 18/32
b. ke 16/90
- bügülemek : büyülemek
b. i 10/204
- bügölüg : büyülü
b. 16/40
- bügüş : hikmet, fazilet
b. 11/133, 12/17
- bük : kıvrım, kıvrım kıvrım
b. 8/9
- bük- : bükmek
b. -e kıl- 18/27
- bükür- : bırakmak, terk etmek
b. -üp 7/365
- bürdiglig : hisseden, duygulanan
b. 10/156
- bürid- : hissetmek, duygulanmak
b. -gil 11/41
- bürk : börk
b. in 11/60
- büt- : bitmek, muvaffak olmak
b. -er 35/95
b. -di 35/129
b. -zün 21A/3
b. -üp 21A/9, 22/34, 22/42, 23/20, 24/6, 24/11, 26/16
b. -mişin 20B/32

- b. -gü 35a/6
b. -güke 35/133
b. -mez 35/26,35/28,35/57,35/117
b. -meyük teg 35/40
- bütker- : yerine getirmek,bitirmek
b. -ip 16/22
- bütmek : inanmak,iman etmek
b. i 35/61
- bütüd(t) : son,netice,bitiş
b. i 35/96
- bütür- : bitirmek,tamamlamak,temin etmek
b. -ür 16/80
b. -ti 7/356,7/364,7/368
b. -eyin 16/64

C

can : can
c. 30/3,33/22

cuanmartlık : cömertlik
c. 30/9

Ç

ç... : ç...(eksik kelime)
ç. 7/160

ça... : ça...(eksik kelime)
ç. 18/9,18/10

çak : tam
ç. 10/153,10/157

çakravart : cakravarti
ç. 11/144

çakşapıt : emir,talimat,akide
ç. 1g 7/347,7/352,7/356,7/360,7/364

çakşaput : siksipada
ç. 130/92

çalığ : anama,arayış
ç. 10/155

çalır tutuk beg : Çalır Tutuk Beg (ö.i)

ç.t.b. 21A/11

çalpak : kirli

ç. 130/91

çalsık- : vurulmuş olmak, uğramış olmak

ç.-mıslarka 10/155

çama : cama

ç. 11/108

çambudivip : jambudvipa

ç. te 11/110

çamsız : sessiz, gürültüsüz

ç. 10/156, 11/109, 130/92

çandana şiri : Candana-Sri

ç.ş. 10/158

çandik : çandik

ç. 130/91

çanta : çanta

ç. 11/104

çantığ : çantığ

ç. 11/59

çadı-sımarı : Jatismara

ç.s. 130/90

çadur aşıdı : Caturasiti

ç.ş. 10/151

çap- : koşmak

ç. -ip 11/105

çaramabaviki : jaramabhavika

ç. bol- 11/107

çarıdsız	: carita'sız
	ç. 11/105
çarıt	: Carita
	ç. 1ğ 11/103
	ç. lar 10/154
çark	: çark
	ç. 11/106
çasut	: iftira
	ç. 35/55
çavık-	: meşhur olmak
	ç. -ur 11/109
	ç. -mış 10/159
	ç. -mışka 10/63
çeçek	: çiçek
	ç. ler 20E/135
çerig	: asker
	ç. 11/142,35/31
çevişlig	: yollu,vasıtalı,hileli,tedbirli
	ç. 35/19
ç1...	: ç1...(eksik kelime)
	ç. 7/49
çıbık	: çubuk,dal
	ç. 1 10/285
çığay	: fakir,yoksul
	ç. ın 7/364
çıgsız	: ölçülmez
	ç. 10/284
çın	: gerçek,doğru
	ç. 9/54,10/48,10/133,10/142,10/200,10/243, 10/287,12/27,13A/37,13C/60,13C/72,13E/144,

- çından : 15/20,20F/185,33/23
 : candana(sanskrt) sandal ağacı
 ç. 10/158
- çınkar- : araştırmak,dikkat etmek
 ç. -u 12/20
- çınla- : doğrulamak,hakikileştirmek
 ç. -yu 10/283
 ç. -yulı 14A/17
- çinsu : olduğu gibi,dos doğru
 ç. 10/286
- çıntaman : cintamani
 ç. teg 10/281
- çın tigin kelin teŋgri : Çın Tigin Kelin Tengri
 ç.t.k.t. 22/51
- çısıya tutuŋ : Çısıya Tutung (ö.i.)
 ç.t. 12/64
- çısukluğ : çısuk'lu
 ç. 20E/164
- çi... : çi...(eksik kelime)
 ç. 7/2
- çiçe : çiçe
 ç. 10/280
- çilteg : hürmet,saygı
 ç. 35/82
- çimedme : buruşmak,buruşma
 ç. 12/55
- çimsiz : buruşuksuz
 ç. 10/282
- çiü : halka
 ç. 35/133

- çoğ : alev
 ç. 15/38
 ç. in 10/34
- çoğluğ : ateşli,alevli,ziyalı,korlu,nurlu,görkemli
 ç. 10/164,10/269
 ç. ka 10/23,10/279
- çogurt : çogurt,bir ağaç türü
 ç. 8/13
- çok : çok,tam
 ç. 13C/89
- çom- : dalmak,batmak
 ç. -mış 16/107
- çon- : dalmak,girmek
 ç. -up 9/76
- çuğ : bohça
 ç. unğ 35/7
- çuvalaşırabas : jvala-prabhasa
 ç.10/60
- çün... : çün(eksik kelime)
 ç. 4/8

D

dağı...	: dağı...(eksik kelime)
	d. 18/16
dakşinaki	: Daksinaki
	d. 10/215
danaşiri	: Danasri
	d. 10/214
danı şırışdı	: dana srestha
	d.ş. 10/211
dantirvid	: dantirvid
	d. 11/72
darani samadı	: Dharani Samadhi
	d.s. 10/208
darma piḍaka	: Dharma Pitaka
	d.p. 10/209
darmay	: töre,kanun,akide
	d. a 10/1
darṭa-vaçıra	: drdha vajra
	d.v. 10/212
daşabal	: dasabala
	d. 10/210
datu	: ḍhatu
	d. 10/213
de...	: de...(eksik kelime)
	d. 16/13

degi : -e kadar,kadar,değin
d. 11/163,14A/9,14B/21,16/67

devlet : devlet,kut,saadet
d. 31/4

dıntar : dindar,zahid,sofi
d. 13C/80
d. ka 10/215

dyan : dhyana
d. 8/15,19B/19,20C/54,20C/66
d. 1ğ 19B/17

E

- e... : e...(eksik kelime)
e. 7/400,20F/179,20F/181
- eđ : vücut
e. 35/58
- ed : mal
e. 35/39,35/45
e. ing 35/71
e. ler 35/134
e. lerin 10/268
- ed- : etmek,yapmak
e. -gey 35a/1
- ed ed : madde,şey
e.e. 12/46
- edik- : itibar görmek
e. -di 35/100
e. -mez 35/57
e. -megey 35/75
- ediz- : meşgul olmak
e. -ü tur- 20A/8
- edlig : mallı,mal sahipliği
e. 35/62
- edgü : iyi
e. 3/3,7/82,7/116,7/164,7/210,7/222,7/355,9/
101,10/10,10/29,10/138,10/142,10/166,10/170,

10/226,10/229,10/243,10/264,10/284,10/296,
 10/296,11/78,12/21,13C/80,13C/83,13C/86,13C/
 113,13E/148,14A/16,16/26,16/38,16/39,18/59,
 21A/1,24/11,26/24,30/5,30/6,35/20,35/22,35/
 23,35/41,35/50,35/51,35/59,35/71,35/80,35/
 87,35/96,35/96,35/143

e. n 10/31,13A/31,13C/59

e. ng er- 15/57

e. si 3/1,3/2

e. sin 9/7

e. ngüznüng 7/211

e. leri 7/342

e. lerin 9/61,13A/12

e. lerinte 18/19

e. lerig 13G/188

edgölüg

: iyilik

e. 16/102,18/33,22/42,23/20,35/105

edgüti

: iyice,daha iyice,daha iyi

e. 10/102,13B/55,20E/123

ed tavar

: madde,mülk,servet

e.t. 10/112,10/214,35/8,35/56,35/72

e.t. inlap 18/17

egir-

: sarmak,etrafını çevirmek

e. -ür 35/30

e. -di 35/14

egri

: eğri,yamuk,düz olmayan

e. 32/7,35/79

egsü-

: azalmak,eksilmek

e. -di 35/45

e. -miş 10/26

e. -me ! 35/143

egsüksüz

: eksiksiz, tam

e. 10/267, 10/280, 16/55

ek...

: ek, ... (eksik kelime)

e. 16/10, 35a/9

eke

: abla

e. m 22/31, 22/57

e. nġ 35/105

eki...

: eki... (eksik kelime)

e. 7/375

eksi

: eksi

e. 16/7

ekşer

: harf, hece

e. 11/13, 12/52, 15/7, 15/79

elig

: Elig(ö.i.)

e. niġ 21A/7

e. iġde 35/88, 35/90

eliger

: ellişer

e. 20F/180

elük

: elük

e. 11/35

emged-

: zahmet çektirmek

e. -güte 13E/145

emgek

: zahmet, eziyet

e. 7/85, 11/99, 13D/127, 20E/148, 35/15, 35/53

e. ke 10/68, 10/219

e. de 5/4

e. te 9/76

e. tin 10/45, 10/119

e. i 35/138

- e. in 7/127,7/227
e. intin 7/327,16/177
e. lerin 13C/71
e. lerinte 10/187
- emgeklig : emekli,zahmetli
e. kıl- 18/2
e. 7/111,7/115,7/224,10/27,20D/109,35/117
e. ning 9/83
e. in 18/60
e. ler 13A/31
- emgeksiz : zahmetsiz
e. 22/41,23/19
- emget- : eziyet vermek,eziyet etmek
e. -geli 35/14
- emin : çare
e. 35/78
- emki : memeli,meme
e. 5/22
- emle- : tedavi etmek
e. -deği 9/78
- emter- : bir noktaya teksif etmek,toplamak,kendine çekmek
e. -tingiz 7/157
- eng : en,üstün (edt.)
e. 13A/30,13C/1
- engeyü : böylece
e. 12/51,13A/29,16/68,20A/11
- eng'ilki : ilk önce,en önce
e. 20D/108

- eñginçig : yüce,yüksek,ulu
 e. 10/30
- eñgir- : çevrilmek
 e. -e tur- 35/58
 e. -medeçi 35/6
- engrek : parmak
 e. 12/49
- eñgreyük : engreyük
 e. 9/51,10/25
- er : er,adam,insan
 e. 10/246,13F/164,16/13,31/5,33/17,34/4,34/13,
 35/18,35/122
 e. ning 13A/33
 e. ig 11/140
 e. ke 10/42,10/255,16/26,31/3
- er- : imek,olmak,var olmak,(ek-fiil)
 e. -ür 9/18,9/46,9/96,12/5,12/43,12/47,13D/121,
 13D/122,13D/123,13D/124,15/37,15/57,16/
 3,20D/103,32/3
 e. -ür siz 15/27
 e. -ürler 20E/170
 e. -ti 7/40,7/44,7/72,7/140,7/168,7/192,7/195,
 7/199,7/334,11/97,16/31,17/6
 e. -tiler 7/56,7/62,7/235
 e. -elim 2/10,13C/84
 e. -ser 7/190,9/86,11/66,11/95,11/137,12/33,
 12/33,13C/73,13C/76,13G/183,15/35,15/
 39,15/48,15/51,16/31,18/4,18/53,20C/62,
 20C/74,20F/203,35/51,35/133
 e. -ip 8/11,8/27,9/18,12/36,12/38,12/40,12/52,

13D/128,13D/132,15/30

e. -mez 15/73,21A/13,35/54

e. -mez mü 11/6,11/36,11/39

erd- : geçmek,bitirilmek,devam ettirilmek

e. -miş

e. -e 9/38

e. -güsüz 9/100

erdemlig : marifetli,faziletli

e. 32/9,34/1,35/49

erdemsiz : faziletsiz,marifetsiz

e. 32/10,34/1

erdini : cevher

e. 10/30,10/62,10/70,10/94,10/273,11/39,13G/
189,20B/38,20B/41,20F/184,20F/201,26/7

e. birle 34/1

e. g 12/24,14B/22,21A/1

e. ni 12/14

e. n 11/25,20D/92,20D/116

e. ng 16/101

e. si 35/132

e. lerin 20E/128

e. ler 16/70

e. lerke 26/3

erdinilig : mücevher,mücevherli,cevhere ait

e. 20A/10,20B/33,20D/98,20E/120,20E/132,20E/
163,20E/167,20F/191

eren : insan,insanlar

e. ler 16/47,18/59

e. lernng 10/138

e. lerig 15/45

- erig : nasihat,öğüt
 e. 10/10
 e. ig 13F/167
 e. in 13E/134
- eriglig : kuvvetli,kudretli
 e. 9/82
- erik- : hakim olmak,tutmak
 e. -se 32/15
- erinmeksiz : üşenmeden,üşenmeksiz
 e. 14B/27
- eriş : davranış
 e. lerig 9/88
 e. leri 9/94
- erk : kuvvet
 e. 35/85
 e. inĝe 10/91
- erki : belki,muhakkak ki
 e. 11/52,11/159,18/26,29/2,29/4,29/6,29/8,29/10,29/12
- erklig : kudretli,kuvvetli
 e. 13A/7,35/19
 e. ig 10/195
 e. i 10/38
 e. lerinte 10/162
- erksine : hakim olmak,kuvvetlenmek
 e. -ip 9/86
- erksinmek : kuvvetlenmek,hakim olmak
 e. 10/28
- erksiz : kuvvetsiz
 e. 18/53

- ermek : imek, olmak, (ek-fiil ismi)
e. 7/347, 7/356, 7/360, 7/364
- er^ugek : parmak
e. 5/27
- ert- : geçmek
e. -miş 10/104, 10/163, 12/50, 13C/101, 18/59
e. -gey 35/23, 35/50
e. -geli 35/28
e. -metin 16/65
e. -gü 16/67
e. -gülüg 18/54
e. -megey 16/67
- erte : erte, geçmiş, öncelikli
e. 13A/32, 13C/58, 20E/153
- erter geçer : geçer gider, gider geçer
e.k. 9/34
- erti- : geçmek
e. -gey 35/141
- ertimlig : geçici, ölümlü, fani, fanilik
e. 7/113
e. in 7/353
- ertingü : fazlasıyla, son derece, fevkalade
e. 10/13, 12/48, 20D/110
- ertük- : sona ermek
e. -dükte 20D/119
- ertür- : geçirmek
e. -ü 13A/29, 13E/142
e. -miş bol- 12/49
e. -deçi 10/27

- erü- : erimek
e. -r er- 15/39
- erviş : tavır, hareket
e, lerig 13A/36
- esen : Esen(ö.i.)
e. 26/25
- esirkençsiz : esirgeme, cömertlik
e. in 7/223
- eski : eski, yeni olmayan
e. 35/84
- esringü : alaca, bulaca, bulanık, rengarenk
e. 16/66, 20A/12, 20E/12120F/182
- esrük : sarhoş
e. bol- 35/44
- esüksüz : doğru, yalansız
e. 13C/60
- eş : eş, arkadaş
e. boy- 31/2
e. ingke 30/5, 30/7
e. i 30/3
- eşid- : işitmek
e. -ür 20E/147
e. -ip 7/136
e. -geli 20E/153
- eşidil- : işidilmek, duyulmak
e. -ür 20E/155, 35/70, 35/93
e. -ser 11/51
- eşidüt : işitme, duyma
e. i 35/96

- eşit- : işitmek, duymak
e. -ip 7/406, 26/21
- eşsiz : eşsiz, benzersiz
e. 7/114, 7/221
- et : et
e. ig 11/136
- etük : çizme
e. 34/1
- etüz : vücut, beden
e. 7/353, 7/356, 9/12, 9/89, 10/193, 13C/81, 14A/10, 16/62, 35/76, 35/141
e. nûng 13F/166
e. te 18/55
e. üm 16/29
e. i 10/24
e. in 5/17, 20F/224
e. inte 26/22
e. ümüzni 2/6
e. ûng 35/46, 35/117, 35/142, 35/147, 35/149
e. ûngde 35/82
e. ûngin 35/33, 35/114
e. leri 10/257
e. lerin 18/2
e. leriñge 20A/9
- etüzlüg : vücutlu, vücuda sahiplik
e. 10/131
- ev : ev
e. 10/216, 35/26

- e. ig 13C/91
 e. tin 7/354
 e. ingde 35/12,35/19,35/123
 e. inge 35/145
- ever- : gelmek,baş vurmak
 e. -tim 17/15
- evingliun : Evangelium,İncil
 e. 7/134
- evir- : çevirmek,işlemek
 e. -ür men 4/8,16/28,16/44,16/48,16/106
 e. -er men 9/105,20C/78
 e. -ür 9/56
 e. -ü bir- 13A/44,13G/196
 e. -ür 13G/182
 e. -ürke 21/6
- evirmek : çevirmek
 e. öze 16/95
 e. kıl- 13G/174
 e. ig 13A/44
- evirt- : çevirtmek,çevirmek
 e. -gü 13A/27
- evirü : bir de
 e. 27/1
- evlig : evli,ev sahibi
 e. 13E/149
- evril- : çevrilmek
 e. -ür 16/78
 e. -ser 13F/163
 e. -ip 13E/135,13F/155,13G/195,20E/122

e. -deği 10/51,10/277

e. -değiler 18/60

evriş : davranış,tavır

e. 13E/152

eygü : iyi

e. 32/5

F

firişti : melek

f. larka 2/4

firnibrenke : parinirvana

f. 7/68

futsı : hoca,muallim

f. 35/75

G

g... : g... 7(eksik kelime)

g. 7/84,7/209,16/16,16/17

ger... : ger...(eksik kelime)

ğ. 20C/59

ğu... : ğu...(eksik kelime)

ğ. 16/11

güllüg : güllüg (eksik kelime)

g. 7/45

H

- h : h, h sesi, h harfi
h. 11/41
- hak : hak
h. inga 11/53
- hardayı : hrdayar
h. 11/42
- hoş : hoş
h. 33/13
- hu : adet, alışkanlık
h. kıl- 30/9, 30/11
- hua : çiçek
h. ların 20A/2, 20E/120

I

- 1 : ot
1. 6/5
- 1... : 1...(eksik kelime)
1. 20G/235,22/5
1. ça 18/9
- 1çan- : uzaklaşmak,uzak durmak
1.-ğıl 35/49,35/144
1. -sar 35/141
1. -ğu ol 35/136
1. -ıp 7/341
- 1çğın- : bırakmak,kaybetmek,elden çıkarmak
1. -ıp 12/14
- 1d- : göndermek,havale etmek
1. -zunlar 11/96
1. -ıp 10/25,10/171
1. -ur 9/90
1. -mış teg 20B/50
- 1duk : aziz,gönderilmiş,mübarek,mukaddes
1. 7/37,7/41,7/73,7/124,7/221,10/30,10/70,10/189,10/239,14A/2,15/14,15/92,16/41,16/109,20E/154,22/22,23/126/10
1. nuğ 16/33
1. lar er- 21A/13

1. lar 13G/182
 1. lariğ 13A/31
 1. larka 12/18
- ıdturun- : kaybetmek,yitirmek
 1. -miş 10/148
- ığaç : ağaç
 1. 6/5,32/1
- ıgla- : ağlamak
 1. -yur 6/4
- ılar... : ılar...(eksik kelime)
 1. 20E/169
- ım... : ım...(eksik kelime)
 1. 22/50
- ıma şiri beg : İma Sri Bey (ö.i.)
 1.ş.b. 22/59
- ımuğ : ümit,umut
 1. 15/26
- ınag : inanç,sığınak,güven,melce,destek
 1. 7/7,7/153,15/26,18/36
 1. bol- 10/188,10/228
 1. ı 10/221
- ınal : Inal(ö.i.)
 1. ka 21A/13
 1. lar 18/33
- ınan- : inanmak,iman etmek
 1. -ur men 14A/4
 1. urt men 9/96
 1. -ğıl 35/32,35/78

1. -u 16/1,18/35,20G/236
 1. -ıpl3G/189
 1. -mıslarnıñ 10/123
 1. -ğuluğ 15/15
 1. -mağınça 35/59
- ınanç : inanç, itimat, itikad
 1. bol- 35/132
- ınaru : bir taraf, -a doğru
 1. 13E/147
- ingur- : geçirmek
 1. -mış 16/111
- intraçal : Indra-jala
 1. 9/47
- ırab : Rab, Allah-(c.c.)
 1. tın er- 32/3
- ırak : uzak, ırak
 1. 10/235, 130/88, 35/126
 1. ta 35/96
- ırğal- : sallanmak
 1. -ır 35/111
- ırk : fal
 1. 35/11, 35/24, 35/34, 35/42, 35/51, 35/53, 35/64,
 35/73, 35/81, 35/92, 35/107, 35/115, 35/124, 35/
 140, 35/150
- ısı... : ısı...(eksik kelime)
 1. ları 20E/168
- ısırdılmak : ısırılmak, ısırtılmak
 1. tın 10/67

iş : iş

1. 35/54

1. larıg 7/164

i

i... : i...(eksik kelime)

1. 7/94,7/96,7/306,7/308,20C/55,20C/57,20C/59

iç : iç,iç taraf

1. deki 10/41

1. inde 9/1,10/206,35/44,35/48,35/99,35/99

1. inte 6/8,7/236,8/9,16/2,16/39,16/58,18/24,

19B/12,20A/15,20B/29,20C/51,20E/129,

20E/156,35/15,35/15,35/17,35/48

1. indeki 34/1

1. inteki 35/137

içerig : içerig

1. 11/104

1. im 21A/12

içi : büyük kardeş

1. 35/94

içik- : içeri girmek

1. -medük 10/107

için : için (edt)

1. 35/74

içir- : içten,gönülden olmak

1. -di 13A/37

içkek : cin,şeytan

1. 35/30,35/141

1. ler 10/66,35/112,35/141

- içkermeklig : içeri alınmışlık,götürülmüşlük
 i. 10/80
- id- : süslemek
 i. -er 12/41
- id- : etmek,yapmak
 i. -elim 13C/104
- idenĝ : hiç bir
 i. 20C/60
- ider- : takip etmek
 i. -ip 13F/161
- idi : her hangi(ıdı)
 i. 20C/62
- idi : tam,bütün
 i. 8/12
- idi : sahip
 i. 10/71
 i. sinĝe 10/207
- idig : süs,bezek,ziynet
 i. 20A/10
 i. in 13C/103,20D/97
 i. ler 20B/40,20F/190,20F/191
- idig : nizam,intizam,düzen
 i. in 13C/103,20D/97
- idig : yapı,yapma,kurma
 i. i 10/193,10/266
- idiglig : süslü,tanzim edilmiş olan
 i. 9/34,20D/92,20D/116,20E/128,20F/186,21/1
- idil- : süslenmek,tezyin edilmek,donatılmak
 i. -miş 11/25
 i. -ip 13C/74

- idiş : kap-kacak, çanak-çömlek
i. 35/133, 35/133, 35/137
- idişlig : taşıyan, taşıyıcı
i. 20F/188
- idiz : yüce, yüksek, yükseklik
i. 8/11, 10/233,
i. bol- 35/35
i. turur 35/36
i. in 20A/1
- ig..., : ig...(eksik kelime)
i. 7/395
- ig : hastalık
i. 9/78, 24/9, 35/9, 35/13, 35/14, 35/15, 35/58, 35/72,
35/112, 35/141, 35/148,
i. tin 26/21
i. ing 35/39
i. inge 35/138
- ığaç : ağaç
i. 35/93
- ige : bey
i. ke 10/71
- igesiz : sahipsiz
i. 20C/56
- igid : yalancı, yanlış
i. 10/234
- igid- : yetiştirmek, terbiye etmek
i. 35/107, 35/108
- igit- : terbiye etmek
i. 35/140
i. de 35/141

- iglig : hastalıklı
i. 35/130
i. ler 7/173
- igsiz : hastalıksız, dertsiz
i. 22/41, 23/19
- işi : memur
i. bol- 9/82
- ikegü : ikisi, ikisi birden
i. nüng 15/11
- iki : iki
i. 7/394, 13G/194, 14A/17, 28/15, 30/10, 35/48, 35/53, 35/63, 35/94, 35/119, 35/126, 35/128
i. din 10/8
- ikigü : her ikisi
i. nüng 12/19
i. ke 12/6
- ikile- : iki kere olmak
i. -yü 10/69
- ikili : iki, ikili
i. 18/52
- ikinti : ikinci
i. 18/46
- ikirçgü : işkil, şüphe, kuşku
i. 7/307
- ikisiz : ikisiz, ikisi de olmamak
i. bol- 20C/58
- iki yigirmiş : on ikinci
i.y. 35/63

- il : il,ülke,eyalet,devlet,halk
 i. 7/130,9/82,35/2,35/41,35/48,35/62,35/112,
 35/131
 i. ning 24/8
 i. ke 35/132
 i. tin 35/46,35/113,35/138
 i. i 11/164
 i. in 10/237
 i. ining 11/161
 i. leri 20A/17
- il- : iliştirmek,bağlanmak,ilişmek
 i. -ip 15/93
 i. -gü 7/117
- ildin- : sevkedilmek,götürülmek,iletilmek
 i. -ür men 14A/20
 i. -ür 10/229
 i. -ü 9/99
- ilek : tekdir,ikaz
 i. 11/94
- ilig : hakim,hükümdar,kağan
 i. 5/3,5/5,10/38,10/91,13E/150
 i. ning 19A/5
 i. ke 10/239
 i. i 9/49,22/2
 i. ining 9/17,9/37,13C/61,13C/120
 i. ler 35/68
- ilig : el
 i. 13E/150

- i. ingde 35/126
i. i 10/227,32/15
i. intin 7/148
- ilililig : ilililig
i. 7/335
- ilin- : bağlanmak,takılmak,asılmak,ilişmek,yapışmak
i. -miş 7/332
i. -mişke 7/113,15/46
- ilinmek : ilişmek,bağlanmak
i. i 15/46
- ilinmeksiz : bağlanmadan
i. in 8/15
- iliş- : ilişmek
i. -elim 130/72
- ilişlig : ilişme,takma,yapışma
i. i 7/93
- ilk : asıl,önce,ilk,evvel,eski
i. i 10/232
i. ide 7/49
i. ite 7/95,7/305
- il kan : hükümdar
i.k. 35/62,35/131
- ilkevsüklen- : ilkevsüklenmek
i. -ü 10/81
- ilkey : kolay,kolaylıkla
i. 9/56
- ilkisiz : öncesiz,ilki olmayan
i. 10/64
- ilt- : götürmek,ulaştırmak,sevketmek
i. -ür 9/64

- iltin- : götürölmek, sevkedilmek
 i. -ü 13A/13, 13G/199
 i. -mişı 16/81
- iltiş- : kavga etmek, küsüşmek
 i. -miş 35/127
- iltkel- : götürmek, götürölmek
 i. -ir 17/14
- imirt : bir tür ağaç
 i. 8/13
- in- : inmek, alçalmak
 i. -er 20E/144
 i. -tingiz 7/74, 7/141
 i. -ser 15/16
 i. -e 10/42
 i. -meser 7/42
- inç : rahat, huzur
 i. 9/14
 i. bol- 22/41, 23/19, 24/11, 24/11
 i. kıl- 35/143
 i. tur- ! 35/147
 i. turmak 35/149
- inç kelmek : huzura kavuşmak
 i.k. 35/92
- inçe : şöyle, böyle, şu şekilde, şöylece, öyle, öylece
 i. 13F/165, 20D/115, 20E/147, 35/11, 35/24, 35/34,
 35/42, 35/53, 35/64, 35/73, 35/81, 35/92, 35/107,
 35/115, 35/124, 35/140, 35/150
- inçge : ince
 i. 10/129, 15/90, 20E/152, 35/87

- inçgekie : incecik
i. 8/14
- inçgülüg : huzurlu, sükunetli, sakin
i. 7/26, 35/47
i. bol- 35/47
- inçkü : huzur, saadet
i. ng 35/16
- inçkülüg : teskin, sükunete erme
i. kıl- 35/104
- inçip : böylece, böyle, şöyle, fakat, sonra
i. 20C/61, 20E/155, 35/59
- inçsired- : rahatsız etmek
i. -gü 13E/145
- inçsiz : huzursuz, huzursuzluk
i. tin 35/59
- indira kidu
- tuvaçaraça : Indraketudhvaja raja
i. 10/238
- indin : sınır, hudut
i. 15/17
- ini : küçük kardeş
i. 29/3, 35/94
i. m 21A/7, 21A/13
- inil- : alçalmak
i. -ü 13E/146
- iniş : gelecek, ati
i. 15/91
- inmek : inmek, aşağı inmek
i. 7/126

- inte... : inte...(eksik kelime)
 i. 7/374
- intin : şimdi,katıyen
 i. 12/42,12/52
- intki : aşağılık
 i. 13E/146
- intür- : bastırmak
 i. -di 35/151
 i. -ü 19B/14
- ir- : yermek,karalamak
 i. -timiz 13E/144
 i. -ip 13E/137
- irçin : irçin
 i. bol- 34/12
- irgür- : davranmak,tamamlamak,becermek,başarmak
 i. -ü 35/114
- irig : iri,büyük
 i. 10/66
- irin- : bozulmak
 i. -ür 6/3
- irinç : bedbaht,günah,sefalet,yokluk
 i. 7/107,10/68,17/5
- irinçin : İrinçin(ü,1.)
 i. 22/53
- irinçin beg : İrinçin Bey
 i.b. 22/53
- irinçke- : acımak,merhamet etmek
 i. -yü 7/231
 i. -p 13A/38

- irinçü : kötülük
i. 13E/140
- irinçü : sefil,günah
i. kıl- 5/8,6/10
- irinçülüg : kabahatli,kusurlu,hatalı
i. 10/65
- irinügsüz : üşenmeden,üşenmeksizin
i. in 16/35
- irinz(irinç) : felaket,sefillik,bahtsızlık,zavallı
i. 7/52
- irişmek : erişmek,yetişmek
i. ig 7/159
- irkiñ- : toplanmak
i. -ü 10/65
- irklet- : birlikte olmak
i. -ip 7/106
- irte : erken,eski,kadim
i. 8/10,35/114
- isde- : istemek,arzu etmek
i. -yü 10/139
- isdim : iyi,gösterişli,devamlı
i. 14B/23
- isig : sıcak
i. 16/49,18/35
i. i 9/93
- isig öz : beden,vücut,hayat
i.ö. in 18/3
- isil- : eksilmek,azalmak
i. -gü 13E/148

- istim : iyi, gösterişli, devamlı, daima
i. 12/3, 13E/148, 18/52
- iş : iş, güç
i. 10/259, 12/12, 13D/121, 13D/130, 13F/160, 13F/168
32/3, 32/5, 35/18, 35/22, 35/26, 35/41, 35/54, 35/
57, 35/63, 35/85, 35/95, 35/96
i. ig 7/146, 7/151, 13E/147
i. te 13F/155
i. tin 16/78
i. iñg 35/28, 35/29, 35/101, 35/106, 35/109, 35/117,
35/142, 35a/7
i. iñgin 35/48
i. i 11/134, 20D/119, 35/40, 35/146
i. in 13A/29, 13F/161, 20F/194, 35/135, 35/103
i. leri 20A/18
i. lerin 13G/194
i. leriñge 13A/23, 14A/16
i. lerinte 13G/180
i. lerig 13A/43, 16/36
i. lerke 35/59
i. lerim 16/27, 22/42, 23/20
- iş : eş, dost, arkadaş, zevc
i. ni 32/5
i. te 35/37
i. ike 35/78
i. itin 35/113
- işit- : dinlemek, işitmek, duymak
i. -elim 5/2

- işle- : işlemek,yapmak,etmek
 i. -yin 13/194,16/36,20F/194
 i. -lim 13A/24
 i. -yü 13A/43
 i. - miş 13F/156
 i. - gü 13A/29
- işlet- : işlemek,işletmek,yaptırmak,çalıştırmak
 i. -tingiz 7/146,7/151,7/164
 i. -gil 35/87
- işlig : işli,işi olan
 i. 10/17,10/129,10/250
- iştig : dinleme,duyma
 i. bol- 6/10
- it : it,köpek
 i. 34/6
- it- : yitmek,kaybolmak
 i. -zün 18/45
- itig : süs
 i. 35/126,35/128
- itil- : tanzim edilmek
 i. -ü 35/88
- itte inal : İtte Inal(ö,i.)
 i. 1. ka 21A/12
- itüg : çare,deva
 i. 35/148
- iv- : acele etmek
 i. -ip 13E/145
- iyin : dolayısıyla,göre,vasıtasıyla,ile,için
 i. 7/393,9/21,9/63,9/83,13A/4,13A/24,13E/147

13F/163, 13G/191, 13G/195, 16/43, 20F/193, 35/93

iyin-

: basmak, ezmek

i. -deği 10/21

K

k...

: k...(eksik kelime)

k. 6/17, 7/35, 7/45, 7/51, 7/124, 7/170, 7/172, 7/178,
7/180, 7/371, 7/374, 7/379, 7/381, 7/431, 7/432

k

: k harfi

k. 11/17, 16/91, 16/101, 16/102, 20C/55, 20F/183,
20F/185, 35/66

k...

: k...(eksik kelime)

k. in 7/187

ka...

: ka...(eksik kelime)

k. 7/182, 7/184,

k.a...

: k.a...(eksik kelime)

k.a. lar 7/176

kaç

: kaç

k. 29/9

kaç-

: kaçmak

k. -ar 11/44, 12/1

k. -dı 11/135

k. -a 13D/126

- kaçan : ne zaman ki, ne vakit ki, ne zaman
 k. 7/73
 k. er- 9/86, 130/76, 15/48, 15/51
 k. ka 11/163
- kağı : duyu organı
 k. öze 7/125
 k. ların 8/29
 k. larıg 10/194
- kağıglı : hasse, his
 k. 17/13
- kaçma : kaçak
 k. 29/1
- kaçurmak : kaçırmak
 k. 10/235
- kadağısız : eksiksiz
 k. 10/282
- kadaş : kardeş, karındaş
 k. 18/1
 k. lar 1/5
- kadem : ayak, adım
 k. 32/13
- kadğu : kaygı, endişe, telaş
 k. 15/40, 35/15, 35/58, 35/99, 35/112
- kadğuluğ : kaygılı
 k. turur 35/146
 k. nung 9/83
- kadgur- : kaygı durmak, hasret çekmek
 k. -ar men 4/4
 k. -dukça 4/5

- kađıĝ : sağlam,katı,gayret
 k. 10/19,35/132
- kağır : zorba,sert
 k. 9/81,35/12
- kağir : kağir,kıymet
 k. in 30/2
- kağan : kağan,hakan
 k. 22/22,23/1,24/1,25/1,26/10
- kağıl : kamçı,kırbaç
 k. 9/82
- kağuş- : kavuşmak
 k. -ĝuluĝ 29/11
- kağ : kağ
 k. ka 11/43
- kaçaç : pislik
 k. teg 13A/18
- kağın- : pişman olmak
 k. -u 18/48
- kağ : deli,akılsız
 k. 7/52,7/235
- kağ- : kalmak
 k. -ır 5/18
 k. -tımız 7/104,7/112,13E/183
 k. -mış 10/289,22/32
 k. -maz 32/10
 k. -madı 18/26
 k. -ma ! 12/16
- kağem : kalem
 k. 32/15

- kalık : gök, gök yüzü
 k. 7/335, 13B/45, 20E/168
 k. 12/45, 12/62
 k. ta 20E/177
 k. tın 7/74
 k. ınta 16/73
- kalım keyşi : Kalım Keyşi
 k.k. 16/111
- kalın : kalabalık, çokluk
 k. 20A/13
- kalısız : istisnasız
 k. 9/40, 10/59, 13A/6, 13C/74, 13G/175, 16/4, 16/103
- kalp : zaman, devir, çağ
 k. 9/30, 9/100, 13A/32, 13C/88, 16/71, 20D/82, 20F/213
 k. larıg 13C/97, 13C/99
 k. larta 16/35
- kalplığ : devirli, devire ait
 k. 16/20
- kaltı : ...dıgı gibi, ...ince, nasıl, eğer
 k. 9/11, 13G/175, 15/38, 35/40
- kamag : bütün, her
 k. 1/5, 9/42, 9/80, 9/88, 11/18, 11/61, 11/164, 13A/26, 13C/117, 13G/174, 13G/177, 14A/1, 14A/13, 15/22, 15/32, 15/40, 15/52, 16/104, 18/25, 18/28, 20E/163, 20F/226, 22/18, 24/8, 25/5, 35/22, 35/70, 35/120
 k. nrng 11/20
 k. ta 11/24, 15/28

- amau : hepsi,bütünu
 . nu 15/27
 . nı 7/132
 . n 130/76,35/65
- amaqlı : bütünu,hepsinin olan
 . siz 15/29
 . 35/125
- amala anantairi : Kamala Ananta-Sri
 .a. 25/12
- amgak : tuiylu tohum,mecazi manada"eytan arabası"
 . 35/71
- amıu : hepsi,bütünu,beraberlikle
 . n 7/325
- amu : bütu,her
 . 5/25,5/27,7/75,7/233,32/3
- an : hukuıdar,hana,hakan,aan
 . 9/82,10/38,10/91,22/22,23/1,25/1,26/10,35/62,
 35/131
 . nı 35/19,35/121
 . a 11/144,35/132
 . tın 35/46.35/113,35/119,35/138
 . ı teg 9/11
 . ın 30/4
 . ına 10/223,11/20
 . ımıznı 24/1
 . lar 10/161,35/75
- an- : doymak,kanmak,tamamlanmak
 . -mı 10/181
 . -tı 35/83,35/129

ķ. -zun 9/104,21A/3,22/11

ķ. -ıp 21A/9,22/27,22/34,22/40,23/5,23/18,
24/6,26/16

ķ. -guz 35/117

ķ. -gusuz 9/97

ķanaĝ : kan aldırma

ķ. ı 34/3

ķanat : kanat

ķ. ı 35a/3

ķanda : nerede

ķ. 11/158

ķandur- : kandırmak,doyurmak

ķ. -up 10/141

ķ. -taçı 10/197

ķanĝ : baba

ķ. 10/132,18/1

ķ. a 11/52,11/76

ķ. tın 13D/132

ķ. ım 7/4,15/41,25/7,27/1

ķ. ımķa 10/119

ķ. ımız 7/37,7/41,7/73,9/13,11/19,11/160,11/
166,22/2

ķ. ımıznıĝ 11/102

ķ. larmız 21/6

ķanĝıç : babacık,babacaĝız

ķ. ım 15/53

ķanımlıĝ : memnun olma,rıza gösterme

ķ. bol- 11/23

ķanınçsız : doyulmaz,kanılmaz

ķ. 7/166,10/192,20B/43

- kanlıĝ : kanlı
k. 5/21
- kantur- : kandırmak, tatmin etmek
k. -ur 10/280
k. -u bil- 13A/39
k. -u uy- 16/104
k. -dağı 10/272,22/7
k. -gu için 9/87
- kap : kap-kacak
k. unĝ 34/14
- kapıĝ : kapı
k. ka 13G/176
k. ça 12/58
k. ing 35/146
k. ı 35/98
k. in 12/4
- kaplan : kaplan
k. 34/7
- kar : 1.kar 2. omuz,kolun üst kısmı
k. 15/39,28/2,28/6,35/15
k. 35/15
- kara : kara,siyah,renk adı
k. 5/22,5/24,9/84,11/165,12/2,32/9
k. m 4/20
k. lar 28/5
- karaçu : Karaçu
k. 11/162
- karak : göz bebeĝi,bakış
k. 7/165
k. ı 5/21

- karanlık : karanlık
 k. 10/73, 11/46, 18/24
 k. ların 10/172
- karar- : kararmak, kara hale gelmek, siyahlaşmak
 k. -madın 20C/64
 k. -mış 7/183
- kararmak : kararmak
 k. 1 bol- 20C/60
- kararığ : karanlık
 k. 7/234
- karasa : Kasaya, kasaya
 k. 9/73
 k. nın 11/40
- karı : ihtiyar, yaşlı
 k. 28/3, 28/7, 33/7
 k. bol- 34/6, 34/9, 34/10, 34/11, 34/12, 34/13
- karıl- : karışmak
 k. -dı 11/74
- karın : karın
 k. ta 11/45
- karış- : karışmak
 k. -ur 11/48
 k. -tı 35/53
- karşı : karşı, saray, köşk
 k. 10/146
 k. ta 11/25
 k. lar bol- 20A/6
- karşısız : karşılıksız
 k. 7/217

- kas : 1. güzel 2. kabuk
 k. 35/70,35/71
 k. 7/236
- kasda : kasda
 k. 11/47
- kaşganıl- : kazanılmak
 k. -dı er- 13G/173
- kaşguk : kazık
 k. teg 5/22
- kasıg : ağız
 k. ta 11/45
- kasınçig : yanıklı
 k. ımın 4/4
- kaş : kaş
 k. bol- 31/6
 k. 1 4/5
- kat : kat, tabaka, kat kat, defa, kez
 k. 7/128,8/9,35/70
 k. ta 29/9
- katçig : hasse, duyu organı
 k. larta 12/40
- katg : kaba, katı
 k. 35/12
- katgu : kaygı, keder
 k. 11/21
- katig : sert, kuvvetli, haşin, katı
 k. 10/212,10/261,11/10,26/4,35/12
 k. bol- 35/134
 k. 1 7/181

- katıgđı : sıkıca, sım sıkı
 k. 11/21
- katıgılan- : uğraşmak
 k. -ur 35/20, 35/20
 k. -u 7/350, 7/358
- katın : kadın, hatun
 k. 11/43, 23/2
- katın- : kuvvetlenmek
 k. -tı 35/130
- katın ana : kayın valide, kaynana
 k.a. m 21A/11
- katın ata : kayın peder, kaynata
 k.a. m 21A/11
- kat kat : kat, kat, üst üste
 k.k. 8/1, 9/85, 13A/7, 13G/176
- katna- : üzerinde durmak
 k. -yu 20E/122
- katun : hatun, hanım, kadın
 k. 25/1
 k. ta 19A/6
 k. lar 22/23, 22/32
 k. larım 27/1
- katun- : fazlalaştırmak
 k. -sar 35/135
- kavık : kepek, kabuk
 k. teg 11/22
- kavır- : 1. basmak 2. kavurmak
 k. -ıp 18/23
- kavışığsa- : kavuşmak istemek
 k. -yur men 4/6

- kavra- : kavramak
 k. -yu 11/41
- kavsa- : himaye etmek,
 k. -yu 23/4
- kavşa- : himaye etmek
 k. -yu 22/26
- kavşatıl- : etrafta toplanmak
 k. -mış 13C/75
- kavud : şefkat,merhamet
 k. 1 35/121
- kayalık : kayalık
 k. 8/11
- kayda : nerede(soru edatı)
 k. 29/2,29/4,29/6,29/10
- kaygu : kaygı
 k. 29/12
 k. da 28/8
- kaygusuz : kaygısız,tasasız,kedersiz
 k. 11/23,11/163
- kaytsı : ışık
 k. sı
- kayu : hangi,kim,ne,daha
 k. 11/159,13C/73,13G/173,15/26,16/97,18/57,
 20D/80,20D/108,20F/211,21/1,21/5
 k. ka 15/51
 k. ta 9/86,11/42
 k. tın 15/50
- kazguk : kazık
 k. 35/122

- ke... : ke...(eksik kelime)
k. 7/34,11/57,16/10,35/143
- keç- : geçmek
k. -eyin 16/20
k. -elim 130/116
k. -ser 11/139
k. -mez 11/87
- keçür- : geçirmek
k. -ür 11/62
k. -tüngüz 7/115
- keçürmek : geçirmek,sürmek
k. im öze 18/16
- kedgü : giyecek,giysi
k. si bol- 11/63
- kedil- : giyilmek,giydirilmek
k. -di 35/102
- kedin inal : Kedin Inal
k.1. nıng 21A/5
- kedür- : giydirmek
k. -gil 11/60
- keglen- : kin bağlamak
k. -ü 13E/138
- keken : keken
k. bol- 11/63
- kel- : gelmek
k. -ir 5/11,5/19,6/16,11/85,35/70,35/74,35/95,
35/116
k. -miş 7/183,9/3,10/65
k. -ti 1/1.1/2,1/3,1/4,11/49,11/57,35/12,35/69,

k. -di 35/65,35/82
 k. -timiz 7/108
 k. -tingiz 7/218
 k. -gey 35/23,35/50
 k. - ! 10/204,10/217,10/241,10/260,35/22
 k. -zün 11/81
 k. -ser 11/105,35/11,35/24,35/34,35/42,35/51,
 35/53,35/64,35/73,35/81,35/92,35/107,
 35/115,35/124,35/140,35/150
 k. -se 34/14
 k. -ip 11/29
 k. -ipenin 6/11
 k. igme 13C/97,13G/181,18/56
 k. -mişke 10/87
 k. -deçi 30/6
 k. -mez sen 11/76
 k. -mez 35/145
 k. -meser 11/77
 k. -medük 10/258,12/50,18/59

kele : kele

k. ler 11/60

kelmek : gelmek

k. 35/81,35/92

k. i 35/58

k. intin 11/99

kelmeksiz : gelmeden,gelmeksizin

k. siz 15/50

kelen keyik : gergedan

k.k. 35/33

- kelgin : felaket, taşkın
k. inġe 10/225
- kelig : hayal görme, şekil deġiştirme
k. 13C/105
k. öze 10/240, 10/276
k. kıl- 9/48
- keliglig : gelişli, deġiřmiř olan
k. 16/63
- kelin : gelin
k. 29/3
k. im 21A/7
- kelüd : geliş
k. in 11/61
- kelür- : getirmek
k. -gil 11/3
- kemiş- : bırakmak, atmak
k. -gil 35/79
k. -ip 13E/147
- kemlen- : hastalanmak
k. -ip 35a/2
- ken... : ken...(eksik kelime)
k. 35a/3
- kenġren- : homurdanmak
k.-geysen 12/55
- kentü : kendi
k. 12/5, 14B/29, 22/12, 35/5, 35/32
k. kıl- 6/2
k. n 35/2
k. nġin 35/27

kerçin	: kerçin k. bol- 34/13
kerek	: gerek, lazım k. 33/2, 33/4, 33/6, 33/8, 33/10, 33/12, 33/14, 33/16, 33/18, 33/20, 33/22, 33/24
kergek	: gerek k. 13F/156, 34/14, 34/14 k. bol- 14B/30
kergekled-	: ihtiyaç göstermek, gerekli olmak k. -geli 11/58
kergeksiz	: gereksiz, lüzumsuz k. kıl- 11/64
kerik	: kerik k. ler 20F/189
keriş	: gürültü k. 35/118, 35/120 k. te 35/38
kes-	: kesmek k. -e 35/20 k. -meñgler 32/7
keş-	: gezmek k. -elim 13C/64
keşigsiz	: vakitsiz k. 11/59
kev-	: gevşemek k. -ip 10/177
kevşen-	: gevşemek, gevşek davranmak k. -ser 11/61
key	: nedamet, pişmanlık k. kıl- 18/30

- key- : giymek
 k̄. -señgiz 32/11
- keyik : geyik
 k̄. in 11/59
- keykie : defacık,kerrecik
 k̄. 15/18
- kez- : kesmek
 k̄. -timiz 13E/152
- kez- : gezmek
 k̄. -tiñgiz 7/130
 k̄. -e 10/241
 k̄. -e 10/241
- kezig : sırası gelmiş olma
 k̄. çe 13A/4
 k̄. i 11/57
- kia : kia(eksik kelime,-çık,çik manasında ek)
 k̄. 16/102
- kıç : kıç,arka
 k̄. in 34/11
- kıdı- : set çekmek
 k̄. -yu 13C/110
- kıdıg : kıyı
 k̄. 12/29,13C/116,15/17
 k̄. bol- 12/29
 k̄. ta 15/85
 k̄. ında 8/4
- kıınlık : zindan
 k̄. ta 13E/149
- kıl- : kılmak,yapmak
 k̄. -ur men 13G/174,18/130

- k. -ur 9/48,11/64,15/23
 k. -mış 6/2,6/10,7/211,9/63,18/2,33/12,33/20
 k. -tım 18/22
 k. tım er- 18/4
 k. -tı 11/41,11/112
 k. -tımız 13E/148
 k. -kınıgız 7/60,7/68,7/203,7/210,7/214,7/320
 k. -tılar 7/411
 k. - ! 35/41,35/91,35/14
 k. -ğıl 35/10,35/80,35/104,35/123,35/143
 k. -alım 13A/8
 k. -inglar
 k. -sa 33/16
 k. -sar 11/31
 k. -u 7/218,10/214,10/173,11/11,11/22,18/30,
 k. -ıp 7/204,7/403,9/7,10/116,11/83,13C/103,
 16/11,18/54,20F/198
 k. -ğalı 10/260,13F/153,35/65
 k. -gmalar 5/8
 k. -gan 30/9,30/11
 k. -mış 35a/7,35/29,35/57,35/142
 k. -mış bol- 13F/164
 k. -mışın 20F/196
 k. -mışta 33/3
 k. mışlarımın 18/27
 k. -dağı 10/89,10/217,10/241,30/4
 k. -tağı 18/14
 k. -ğu 10/121,13C/115,16/72,32/5,35/51
 k. -ğu için 13B/56

- k. -gu er- 13D/124
 k. -guluğ 10/259
 k. -gusuz 9/99
 k. -maz men 18/50
 k. -masar sen 35/120
 k. -maduk 18/26,18/49
 k. -mağ 33/1
 k. -mağuka 13A/20
- kılmağlık : yapılacak,yapılmış olan
 k. 10/204
- kılmamak : kılmamak,yapmamak,etmemek
 k. 7/351
- kılığ : kılığ
 k. 35/110
- kılık : kılık,şekil,hareket,amel
 k. tın 17/10
 k. larnı 33/1
- kılıl- : kılınmak,yapılmak
 k. -ur 11/159
 k. -mış 13A/15
 k. -mışça 13C/109
- kılın- : çalışmak,yapılmak
 k. -tınğ 35/28
 k. -ıp 18/47
 k. -tuk 35/95
 k. -dağı 25/123
 k. -gu üçün 13E/146
- kılınç : iş,fiil,amel
 k. 7/23,13C/109,13F/155,16/86,16/88,18/26,18/57,

21A/1,26/24,35/57,35/143

ķ. ķıl- 18/4,18/22,35/22,35/51,35/80

ķ. nıng 25/11

ķ. ıg 7/35,7/402,13F/170

ķ. tın 7/331,13C/67

ķ. ım 10/293

ķ. ım er- 18/53

ķ. ımın 14A/12

ķ. ın 18/18

ķ. ı 6/2,6/9,6/10,20D/83,20F/215

ķ. lar 13B/45,16/66

ķ. larım 18/43

ķ. larımın 13/30,18/39,18/47

ķ. ların 7/87

ķılınçlıg

: iş,icraat,amel

ķ. 7/148,7/164,7/306,10/56,16/50,18/17,35/41,
35/59

ķ. larıg 7/230

ķımıraş-

: kaynaşmak

ķ. -ur 13C/110

ķın...

: ķın...(eksik kelime)

ķ. 7/209

ķındur-

: cezalandırmak

ķ. -ur siz 15/43

ķınıg

: ķınıg,istek

ķ. 13C/112

ķınıgılg

: istekli

ķ. 10/262

- kır : yüz, çehre
 k. ları 20B/35
- kır- : kırmak
 k. -a 13C/109
- kırağı : kırağı
 k. 15/39
- kırk : kırk
 k. 10/264
- kırkın : cariye
 k. 29/7
- kırmala- : yakalamak
 k. -yur 13C/111
- kısğa : kısa
 k. 9/38
- kısğar- : kırmak, kısaltmak
 k. -u 13C/111
- kış : kış
 k. k1 12/25, 12/26
 k. İng 35/108
- kıtığ : kıyı, uç
 k. 12/30, 12/30, 16/106
- kıv : saadet, mutluluk
 k. 2/8, 35/83
- kıvrırkak : tamahkâr, hasis, eli sıkı, kıvrak
 k. 7/184
- kız : sıkıntı
 k. 24/9, 25/3

- kız : kız
 k. 26/22,34/11,35/106
 k. bol- 18/1
 k. ım 21A/8
 k. lar 29/7
 k. larım 22/53
- kızıg : sıkıntı,dar,daraltılmış
 k. 7/212
- kız teŋgri : Kız Tengri(ö.i.)
 k.t.m 22/48
- ki... : ki...(eksik kelime)
 k. 16/20
- kiç : geç,uzun zaman
 k. 13A/17
- kiç- : geçmek
 k. -metin 22/43
- kiçigkie : küçücük
 k.m 4/13
- kiçig : küçük
 k. 28/11,28/15,33/7,35/6,35/54,35/107,35/108,
 35/109
- kid- : gitmek
 k. -miş 10/106
- kidmek : gitmek,yok olmak
 k. i 10/98
- kider- : gidermek
 k. -ip 13C/71,13D/129,13F/162,18/48
- kidin : sonra,arka,garb,batı
 k. 35a/4,35/5,35/98

- kidin tağdın : şimal-garb,kuzey-batı
k.t. 35/98
- kidirti : arkada,arkadan,sonradan
k. 35/86
- kigür- : sokmak,giydirmek
k. -üp 130/98,130/100
- kigürmek : giymek,giyinmek,sokmak
k. i 9/46
- kiken : hastalık
k. te 24/9
- kili : hudut,sınır
k. 11/160
- kilileş- : kilileşmek
k. -elim 13A/20
- kilin : gelin
k. im 22/55
- kilinggemeni : kilinggmeni
k. 20F/183
- kiliş : klesa
k. 16/66
- kim : hastalık
k ing 35a/8
- kim : "ki" bağlama edatı
k. 15/61
- kim : "kim" soru edatı,kimse(soru zamiri)
k. 11/31,15/12,15/77,17/6,20D/80,20D/108,20F/
211
k. bol- 35/6
k. ning 15/46,34/3

- k. ke 15/17,35/51
- kimler : kimler (çokluk soru zamiri)
k. 13F/157,13F/170,15/19,15/54,19B/19,20F/207
- kin : anber,koku,misk
k. 4/15
- kin : sonra,son
k. 7/141,13A/20,13A/34,13C/90,13C/97,13C/101,
13D/128,13G/181,13G/184,18/56,33/3,33/15
k. ki 16/35,20D/88,21/5
k. i 11/114
k. inte 7/378,13A/30,22/43,25/12,26/25
- kinet- : ayrılmak
k. -metin 13G/184
- kiñg : geniş,kolay,rahat
k. 12/45,13A/18,13C/105,13G/182,15/21,20E/134,
20F/186
- kiñgür- : kolaylaştırmak,genişletmek
k. -ü 13A/19
- kinsük : kinsük
k. 20F/184
- kintsü : kintsü
k. 13A/19
- kip : kip,şekil,kalıp
k. 10/171,12/56
- kir : kir,pas
k. i 33/11
k. in 33/9
- kir- : girmek
k. -miş 11/155

k. -di 35/15,35/15,35/17,35/88

k. -eyin 4/13

k. -zünler 13G/176

k. -ü 4/14,35/116

k. -ü bil- 21/4

k. -ip 19B/20

k. -ginge 11/165

k. -gü 13C/114

k. -gü er- 13D/121

kirmek : girmek

k. 9/2

kirdü : hakiki

k. 15/92

kireşiz ıduk kut : Kireşiz İduk Kut

k.ı.ķ. 23/8

kirik : kirli,kirlenmiş

k. 7/305

kirik- : kirlenmek

k. -ken 33/9

kirişlig : kirişli

k. 11/27

kirkel- : girmek üzere olmak

k. -ir sen 35/113

kirliĝ : kirli,pis

k. 7/351

kirsiz : temiz.kirli olmayan,arı,pak

k. 10/110,13C/92

k. ke 10/103

kirtgün- : iman etmek,inanmak

k. -üp 12/22

k. -medin 13A/17

- kirtgünç : iman, inanç
 k. 7/349, 22/13, 26/4,
 k. üm 9/102
 k. in 7/10, 20E/125
- kirtgünçlüğ : imanlı
 k. 24/2
- kirtü : doğru, hakiki, mümin
 k. 7/350, 7/352, 9/106, 10/48, 13G/183, 13G/199,
 15/9, 15/20, 17/19, 18/10
 k. ler 9/58
- kişi : kişi, şahıs
 k. 11/128, 12/3, 16/82, 16/97, 34/1, 34/1, 34/2,
 34/2, 34/14, 35/25, 35/26, 35/43, 35/58, 35/108,
 35/124, 35/125, 35/125, 35/128, 35/145, 35/147
 k. g 35/49
 k. ke 35/43
 k. ng 35/105, 35/146
 k. ler 5/1, 7/179, 20D/84, 35/19, 35/20, 35/40, 35/
 126, 35/127, 35/127
 k. lerke 35/49
 k. lertin 35/144, 35/144
- kişle- : gizlemek, saklamak
 k. -miş 13E/142
- kişle- : gizlemek
 k. -mez 18/42
- kit- : gitmek
 k. -di 35/9, 35/86, 35/97
 k. -ti 35/71
 k. -zün 18/44

- k. -ip 20F/216
k. -mes 33/11
- kki kki : Kki-Kki
k.k. 19B/13
- kkir : kir, pislik
k. 10/202, 10/274, 11/37, 13A/18
- kkirsiz : kirsiz, temiz
k. 15/18
- koçu : Koçu Dağı
k. 34/7
- kod- : koymak
k. -ur 5/17
k. -tuğuz 7/134
k. -gıl 35/22, 35/72, 35/118
k. -madın 7/132
k. -gu 11/104
k. -masar 7/138
k. manğlar 20E/ 161
- kodı : aşağı, aşağıda, altta
k. 7/42, 7/74, 9/23, 13D/129
k. k1 35/89
- koğ : zerre.cüz, parça
k. 13A/9, 21/2
k. ta 13A/9, 13C/104
k. 1 16/71
- koğ- : azalmak, eksilmek, küçülmek
k. -tı 35/45
- kol : el, kol
k. 1 11/129

kol- : istemek
 k. -ur sen 13C/69
 k. -ur bis 2/5,2/8,7/429
 k. -dı 9/19,10/186,13C/62kol

kolđı nayut : kotı nayuta
 k.n. 9/28

kolıtı : sayısız,yüz binlerce
 k. 20D/82

kolıtı : kortı
 k. 20B/49,20E/136,20E/167

kolı : devre,devir,zaman
 k. ta 18/56

kolula- : gözetmek
 k. -sar 15/19
 k. -yu 15/4,15/52,15/54,20D/95
 k. -p 20B/26,20E/123

kolulamak : kollamak,gözetmek,muhafaza etmek
 k. 20B/29
 k. ıg 20D/106,20E/124,20E/161,20F/220,20G/233
 k. ta 20E/160,20F/219,20G/232

kolun- : niyaz etmek,istemek
 k. -tılar 7/361
 k. -u 13G/190,20C/76
 k. -upan bol- 6/20

kolunmak : istenmek
 k. 13A/15
 k. inga 16/110

- kolunç : arzu ,istek
 k. 13A/3,16/74,16/87
 k. uğ 13F/169,16/22,16/105
 k. ka 16/54
 k. um 16/68
 k. in 13C/118
 k. larımız 13B/47
- kolutı : ricacı,niyazcı
 k. 16/110
- komıd- : coşmak
 k. -u 13C/72
- kon- : konmak
 k. -maz 35/145
- koņguz : böcek,kurt
 k. tın 7/190
- koņşı : komşu
 k. 35/106
- koog : zerre,parça
 k. lar 16/2
- koos : ğift
 k. 13G/187
- kop : bütün,sayısız
 k. 9/82,9/94,9/103,13F/159,15/69,21A/3,35/101,
 35/106
 k. dın 15/3
 k. ı 15/2
- koptın : her taraftan,her yerden
 k. 7/130,13C/70,15/67

- kor : zarar, ziyan
 k. 1 35/101
- kora- : zarar görmek, eksilmek
 k. -yur 35/51
 k. -sar 35/43
- koramak : eksilmek
 k. 35/42
- korı- : korumak
 k. -yu 13C/71
- korılmaksız : korunmasız
 k. 13C/72
- kork- : korkmak
 k. -sarlar 20D/109
- korkıd- : korkutmak
 k. -ur siz 15/42
 k. -ıp 13C/111
- korkınç : dehşet, korkma
 k. 10/50
 k. ın 7/366
 k. ların 13C/71
- korkınçig : korkunç, çok korkma, korkunç gibi
 k. 7/363
- korkınçsız : korkusuz
 k. 9/51
 k. kıl- 10/116
- korum : Korum(ö.i.)
 k. 13C/69
- kos- : koymak
 k. -ar 11/82
 k. -dum 15/89

- koş- : koşmak,nazm etmek
 k. -mış 9/8,15/91
 k. -dum 14B/31
 k. -ayın 11/103
 k. -sar 11/59
- koşug : nazm,manzume,şiir
 k. ka 16/111
- kot- : konmak
 k. -mış 18/6
 k. -gıl 12/12
 k. -matın 13C/70
 k. -mañlar 20F/220,20G/233
- kovı : boş,isteksiz,mutsuz
 k. bol- 35/119
- koy- : koymak
 k. -sa 31/8
- koynçı : cariye
 k. lar 34/12
- kö... : kö...(eksik kelime)
 k. 7/167,7/193,7/324
- köç- : göçmek
 k. -er 13C/68
 k. -elim 13C/58
 k. → geli 20F/208
 k. -mişte 7/326
- ködrünçsüz : dayanılmaz,çekilmez
 k. 10/218

- ködüg : güç,meşgale,iş
k. 35/54
k. i 35/40
k. ler 35/54
- ködürme : götürmek,dolaşmak
k. çe 25/13
- kögül- : övülmek
k. -ür siz 15/33
- kögüz : göğüs,kalp
k. üng 35/60,35/61
- kök : gök,açık hava
k. 13C/66
k. de 35a/3
- köker- : göğermek,yeşillenmek
k. -ip 8/25
- kök kalık : gök yüzü
k. k. 7/335,13B/45,15/6,16/65
k.k. 1ğ 12/45,12/62
k.k. ta 20E/177,35/17
- köküzlüg : göğüslü
k. üm 3/9,3/10
- kölmen : göl gibi,göl
k. 8/28
- köl : göl
k. 13C/65,20E/129
k. inge 35/145
- köliq- : gölgelendirmek
k. ü 10/34
- kölün- : gömülmek,bağlanmak
k. -ti 35/31

- kölüngü : taşı t, taşıyan
k. 10/3, 13A/2, 13C/105
k. ler 9/64
- könek : kova
k. 35/9
- köngle-me : aldirmek, gönül geçirmek
k. -me- ! 35/103
- köngül : gönül
k. 7/38, 7/328, 7/376, 8/26, 9/33, 12/5, 12/19, 12/27,
20C/67, 28/15, 35/15, 35/53, 35/72, 35/72, 35/94,
35/119, 35/119, 35/126
k. öze 7/309, 9/79, 10/32, 10/169, 10/195, 10/276,
13A/28, 15/18
k. birle 20C/63
k. er- 12/5
k. nüng 20C/55
k. üg 14A/20
k. ni 12/28
k. ke 11/100
k. te 13G/200, 20D/115
k. teki 7/342
k. tin 12/20
k. ün 7/340, 16/29
k. çe 13C/108
k. ümtin 14A/10
k. üng 7/201, 35/60, 35/61, 35/99, 35/117, 35/149
k. üngin 35/10, 35/32, 35/48, 35/104
k. üngdeki 35/83
k. üngçe 35/5, 35/85

k. i 7/177,35/127,35/127,35/128,35/131

k. ining 20F/205

k. in 7/3,7/6,7/71,7/417,9/103,13C/81,16/94

29/8

k. inteki 7/123

k. üngüz 7/209

k. leri 7/346,7/349,7/400

k. lerin 7/64,7/338,18/51

k. ler 7/409

köngüllüg

: gönüllü

k. 7/183,7/307,7/313,7/405,10/243,26/4

k. lerig 7/149

köngülsüz

: gönülsüz

k. er- 7/62

köni

: adil,doğru

k. 6/6,7/114,7/122,7/152,7/322,10/76,10/142,
10/199,10/236,10/278,12/17,13C/79,13C/96,
13C/108,13F/159,18/12,32/6

köni kirtü

: dos-doğru,doğru dürüst

k.k. 9/106

köp

: kesif,çok,her türlü

k. 8/27,10/36,12/53,12/61,13C/67,20A/13,32/1

k. mü 28/14

k. nüng 10/276

k. ke 10/198

köpir-

: köpürmek,kaynamak

k. -ip turur 8/28

köpird-

: kabartmak,köpürtmek

k. -ü 10/37

köprüg

: köprü

k. üg 7/122

kör-

: görmek

k. -ür 6/19,15/9

k. -ürler er- 7/168

k. -miş 7/194

k. -eyin 11/91

k. - ! 7/169

k. -gil 11/131,12/58

k. -elim 130/76

k. -ser sen 35/13,35/58,35/72,35/113,35/113

k. -ser 11/33,12/46,15/8,15/52,15/58,35/147,

35/148

k. -ü 7/166,10/192,15/60,18/34,20B/43

k. -üp 7/227,7/337,8/97,10/85,13B/51,13G/178

k. -geli 7/110,15/55,20D/9,20E/166

k. -kinçe 7/232

k. -ügme 1/7

k. -mişte 7/369

k. -deçi 10/86

k. -gü 9/104,20E/123,34/11

k. -gü üçün 12/63

k. -gülüg 15/7

k. -mezler 7/178

k. -meser 15/61

kürk

: biçim,şekil,güzellik,yüz

k. 7/323,7/330

k. üng 15/74

k. i 9/44,12/36,16/89

k. in 9/75,11/64

k. üngüzni 7/166,7/193,7/326

k. ler 15/36

körmeksiz : görmeden,görmeksizin

k. 15/8

körmemek : görmemek

k. tin 15/59,15/65

körkid- : göstermek

k. -ür 9/88,32/6

k. -ü bir- 10/76

k. -ip 9/75

k. -gülüg

körkit- : göstermek

k. -miş er- 9/26

k. -tingiz 7/118,7/122,7/126,7/152

k. -ü 19A/9

k. -ü bir- 10/12,20D/107

k. -ip 7/330

körkle : güzel

k. 7/166,9/12,10/61,13C/106,20B/36,20F/187

körkle- : güzelleşmek,güzel addetmek

k. -di 35/3

körklen- : güzel hale gelmek

k. -ü 10/275

körklüg : güzel.güzelliğe ait

k. 8/25,9/74,32/11

körşi : körşi

k. 10/11,13C/107

- körtle : güzel
k. 3/11,3/12
k. m 4/5
- körüg : güzel,güzellik,görüş
k. 13C/106
k.in 12/43
- körüglüg : görünüşlü,gözlü
k. 13A/7,13G/176
- körüm : görüş
k. üg 13E/139
k. ke 10/74
k. tin 10/106
- körün- : görünmek
k.-ügme 1/9
- körünçle- : seyretmek,bakmak
k. -gil 35/87
- körüş- : bir birini görmek,görüşmek
k. -ti 35/67
k. -gey sen 35/126
- köşün- : görünmek
k. -ür 9/16,9/44,18/59,20A/20
k. -gey 12/58
k. -ü turur 10/193
- köşündür- : gördürmek,göründürmek,göstermek
k. -üp 21/2
- kötğü : güç
k. ng 35/85
- kötrül- : kaldırılmak,yükseltilmek
k. -miş 10/134,18/9,22/4
k. -gey 35/33

kötrülme : kaldırılma,götürülme
k. 10/273

kötüg : iş,güç
k. in 35/135

kötür- : götürmek
k. -ü turur 20B/34

kötürme : götürme
k. 16/96
k. çe 26/26

köz : göz
k. 7/165,8/29,10/194,28/16
k. üg 7/383
k. i 4/20,11/38,11/46,12/18
k. in 10/84,11/16,11/72
k. üng 35/99
k. ler 7/150

közün- : görünmek
k. -ür 6/2,12/50,12/51
k. -miş 8/30
k. -ti 35/125
k. -tüngüz 7/384
k. -üp 16/51
k. -üpen 6/6
k. -ürte 21A/2
k. -ürteki 7/377
k. -mez 35/16,35/47

közüngü : ayna
k. çe 6/6

- krmsuhn : suçundan geçme,bağışlama
k. 7/439
- kşan : tek,an,kısa,kısa bir an
k. 9/38,13C/100,13G/178
k. ka 13C/98
k. ta 16/88,16/103
- kşantı : nedamet,ikrar duası, itiraf,tövbe,günah çıkarma
k. bol- 18/46
k. kıl- 18/30,18/47,18/54
- ku... : ku...(eksik kelime)
k. 16/97
- kua : çiçek,çiçek türü
k. 11/17
k. birle 11/19
- kudgar- : kurtarmak,kurtarılmak
k. -gülü 9/21
- kudu : kudu
k. 35/40
- kuduğ : kuyu
k. 34/7,35/73,35/74
- kudul- : dökülmek
k. -up 20E/137
- kuduluş- : alçalmak,aşağı inmek
k. -u 9/20
- kuğu : kuğu
k. 35/145
- kul : kul,köle,insanoğlu
k. nung 32/4
- kulaç : kulaç
k. ça er- 9/18

kulun	: kulun
	k. 29/1
kum	: kum
	k. 9/24
	k. öze 35/40
	k. ları 20E/142
kumbandı	: kumbhanda
	k. 13E/94
kun-	: yağma etmek, almak
	k. -up 18/8
kuŋg kui	: huang hou(imparatoriçe)
	k.k. 24//3,26/12
kuŋg tay kiu	: huang t'ai-hou
	k.t.k. 23/2,24/2,26/11
kuŋg tayzi	: huang t'ai-tsu
	k.t. 25/1
kur-	: kurmak
	k. -zun 11/28
	k. -up 35/110
kurag	: cemaat, topluluk
	k. lar 11/115
kurban	: kurban
	k. kıl- 30/4
kurçıgan ağa	: Kurçıgan Ağa
	k.a. 23/10
kuri-	: kurumak
	k. -yur 35/43
	k. -sar 35/43

- ularigar : kutagara
 k. lar 20E/187
- kurşadıl- : kuşatmak, sarmak
 k. -u 9/19
- kurşan- : kuşanmak
 k. sa 31/6
- kurtğa : ihtiyar, yaşlı kadın
 k. 5/19, 6/11
- kurtgar- : kurtarmak
 k.-ing ! 1/10
- kurtul- : kurtulmak, halas olmak
 k. -alım 5/4
- kurug : boş, kuru, saf, temiz, boşluk
 k. 7/394, 15/5, 20E/149
 k. ug 15/92
 k. in 20C/56
- kurugsuz : eksiksiz, tam
 k. 9/22, 10/86
- kusuk : kusuk
 k. 10/202
- kusum şiri / Kusuma-Bri
 k.ş. 10/198
- kuş : kuş
 k. 35/17, 35/145
 k. larning 20E/145
- kuşalamul : kusala-mula
 k. in 10/36
- kuşala sit ibala : Kusala Siddhipala
 k.s.i. 26/12

- kuşatri bra : kuşatri bra
k. lar 20A/14
- kuşkia : kuşçağız, kuşçuk
k. lar 8/5
- kut : takdis, ruh, rahmet, saadet
k. 2/5, 6/20, 7/361, 7/423, 7/429, 9/17, 9/31, 13A/3,
13A/15, 13A/42, 13B/47, 13B/55, 13C/118, 13F/
169, 16/22, 16/34, 16/54, 16/68, 16/74, 16/87,
16/105, 16/109, 20C/76, 22/18, 26/23, 35/2, 35/
69, 35/83, 35/95
k. uğ 18/13
k. ka 15/68
k. uñg öze 35/31
k. 1 2/3, 6/3, 6/4, 26/11, 34/4, 34/4
k. ınınğ 11/98, 24/2
k. ın 7/142, 7/216, 7/220, 7/316, 16/100, 22/44,
23/2, 23/14, 24/7, 25/10, 25/12, 26/17, 26/25
k. inga 10/183, 13G/189, 15/1, 16/60, 18/60
k. lar 11/26
k. ları 24/4
k. ların 22/23
- kutadur- : saadete kavuşturmak, mesut ettirmek
k. -dağı 10/69, 10/194
- kutkar- : kurtarmak
k. -tingiz 7/84, 7/132, 7/143, 7/149
k. -ıp 7/311, 20F/195
k. -ğalı 7/19
k. -ğu 7/131

-  utlu  : saadetli, kutlu
  . 7/362, 7/364, 9/17, 10/70, 10/174, 10/182, 10/196, 10/214, 10/267, 16/41
  . lar 7/313
-  utlu  tigin
  ız te gri : Kutlug Tigin Kız Tengri( .i.)
  .t. .t. m 22/47
-  utrul- : kurtulmak
  . -urlar 15/56
  . -dı 35/66
  . -tı 7/51
  . - u 7/129, 7/135
-  utrulmak :  . 13G/179, 13G/187, 20E/162, 20F/221, 20G/234
  . n   15/66
-  utrultur- : kurtarmak, halas etmek
  . -da ı 10/117
-  utsıra ıl- : bedbaht olmak
  . -mı  10/67
-  utur- : kudurmak, de irmek
  . -up 7/61
-  uva  : cemaat, topluluk
  . 9/56
-  uvra  : cemaat
  . 9/4
  .  ze 9/72, 13C/75
  . ı  20E/158
  . ta 15/34
  . ı 9/93
  . larka 14A/3
-  uvra lı  : cemaat halinde, cemaate ait

- k. 16/3
- kuvraglık : bir araya gelme yeri
k. ta 8/6
- kuy şıpkanlıg : kuei shih-kan'a dahil, ait olan
k.ş. 26/1
- kü : şan, şöhret
k. ng 35/33, 35/100
- küç : güç, kuvvet
k. 4/19, 9/51, 11/56, 11/165
k. öze 13C/63, 13C/107, 13G/179
k. üg 13C/108, 16/40
k. ümin 16/63
k. ünğın 35/48
k. i 9/31, 10/13, 35/43, 35/75
k. in 13C/109, 13C/110, 13C/111, 13C/112
k. inte 13A/15, 20F/205, 21A/1, 21A/4, 21A/15, 22/16, 22/29, 22/39, 22/45, 23/17, 26/9, 26/24
k. ünğüzte 15/41
k. leri 7/424, 22/20
k. lerin 10/177
- küçsüz : güçsüz, kuvvetsiz
k. 7/179
- küçe- : zorlamak
k. -yü 12/63
- küçlüg : güçlü, kuvvetli
k. 2/1, 4/19, 10/165, 10/190, 10/210, 18/32, 35/86
k. in 22/21
- küçsiret- : kuvvetten düşürmek
k. -deği 10/125

- küd- : gütme
k. -elim 130/92
- küdegü : güveyi, damat
k. m 21A/6
- küden :: kirli
k. 10/274
- küdenle- : misafir karşılar gibi olmak
k. -yü 14B/26
- küg : keder, üzüntü
k. 35/99
- kükire- : kükremek, gürlemek
k. -p 28/1, 28/5
- küküre- : gürlemek
k. -p 28/9, 28/13
- kükürt : gür, kuvvetli
k. 10/39
- küle- : medhetmek, sena etmek
k. -yür 20C/70
k. -p 14A/4
k. -gü 16/45
- külüg : şöhet, şan, unvan
k. üm 3/11
- külüşüg : güle güle
k. in 4/21
- kümüş : gümüş
k. 10/160
k. teg 35/100
- kün : güneş, gün

k. 1/7,2/2,3/9,3/10,7/110,7/343,7/344,16/34,
130/66,15/38,18/16,20B/49,20D/113,20D/117,
31/4,35/3,35/17,35/20,35/31,35/114,35/115,
35/116

k. öze 26/3

k. ni 29/11

k. i 11/126

k. inge 7/343

künçük iduk kut : Künçük İduk Kut

k.ı.k. 23/15

küneyinki(küneyingi) : kıskanç,haset-i.

k. 35/104

künikeki : günlük

k. 35/109

künli : güneşli,güneş

k. 35/67

küntekirilig : güneşin ufka yaklaşması

k. bol- 20D/112

küntemek : her gün

k. 7/196

küntün : cenup,güney

k. 35/5,35/121

küntün bulunğdın : cenub-ı garbî,güney-batı

k.b. 35a/4

kür : güçlü,kuvvetli

k. 10/38

kürlüg : aldatıcı,yalancı

k. 35/48,35/121

küse- : istemek,arzu etmek

k. -yürler 7/195

k. -miş 10/197,10/272,27/4,35a/6,35/117,35/129

k. -lim 13C/80

k. -ser 19B/20,20D/91,20F/207,35/8

k. -serler 7/382

k. -p 29/11

k. -gü 13C/114

küşed- : korumak

k. -zün 23/4

k. -ip 13F/159

küsen- : arzulamak

k. -gülüğü 10/137

küsençig : arzulanan,istenen,iştiyaklı

k. 7/321,10/35,10/196

küsençigsiz : arzu etmeden,istemedi

k. in 8/31

küşet- : korunmak

k. -zün 22/26

k. -deği 10/237

küşgü : sıçan,fare

k. 12/60

küşün : güç,kuvvet

k. ler öze 13C/107

küşünlüg : kuvvetli

k. 10/165,10/190

küşüş : arzu,istek

k. öze 9/8

k. 10/261,10/280,13A/42,16/34,20D/114,26/33

k. üg 10/197,10/272,13B/55

- k. üm 9/104,21A/3
k. üng 35a/6,35/83,35/117,35/129
k. i 10/181,16/75
k. in 13A/27
k. leri 21A/9,22/27,22/34,23/5,24/6,26/16
k. lerin 2/87,13A/39,16/104
k. lerig 22/7
k. lerim 22/11,22/40,23/18
- küsüşlüg : istenilen,istekli
k. 9/31,10/34,16/18,20E/162,20F/221,20G/234
k. ler 13D/124
- kütbeçük : Kütbeçük(ö.i.)
k. nüng 21A/8
- kütid- : kütidmek,parlamak
k. -miş 10/279
- küü : şöret,şayia,meşhur
k. 9/48,10/229,10/240,10/276,13C/105,16/63
- küü kelig : hayali,hayale benzer şekilde
k.k. öze 9/10
- küülüg : şöretli,şanlı
k. 14A/19,15/63
k. ke 10/159
- küün : mum
k. 22/14,26/8
- küvençlig : güvenç,gurur,kendini beğenme
k. 7/121
- küyür- : yakmak,tutuşturtmak
k. -di 35/53
- küz : güz,sonbahar
k. ki 28/13,35/93

- küzeç : kap-kacak
 k. 35/135
 k. er- 35/133
 k. ig 35/137
- küzed- : muhafaza etmek
 k. -gey 35a/1
 k. -ip 35/137
- küzet- : gözetmek,muhafaza etmek,korumak
 k. -di 7/340,7/352
 k. -ti 7/360
 k. - ! 7/171,35/114
 k. -zün 7/427
 k. ing 1/8,2/6
 k. -ser sen 35/33
 k. -ü 7/347
 k. -ü 7/303
 k. -mişçe 7/341
- küznek : gölge,akis
 k. inġe 7/121
- küzü : Küzü(ö.i.)
 k. nünġ 21A/8
- küzünç : koruyucu,muhafaza edici
 k. ün 3/11

L

- l : l harfi, sesi, hecesi
1. 11/135
- la : katır, yük hayvanı
1. larıg 35/87
- laçın : şahin, doğan
1. 32/9
- lağaysen... : lağaysen...(eksik kelime)
1. 35/142
- laķışmanı : laķşmana
1. 11/142
- laķşan : laksana
1. 10/192
- lalan : lalana
1. 11/135
- lama : lama
1. 22/46
- laᅇkapur : Langkapuri
1. 11/141
- laᅇkeşvarı : Langkesvara
1. 11/137
- lanudur : lanudur
1. 11/136

- lar... : -lar...(eksik kelime)
1. 7/217,7/436
- ları... : -ları...(eksik kelime)
1. 20E/168
1. ınğa 7/385
- layançaṅg : Layançang
1. 11/139
- lençük : lençük
1 er- 11/137
- ler... : -ler...(eksik kelime)
1. ke 18/14
- leri... : -leri...(eksik kelime)
1. nte 7/427
- liḡ... : -liḡ...(eksik kelime)
1. 7/387
- linhua : lotüs çiçeḡi
1. 10/196,10/203,10/275,16/58,20E/135,20F/201
1. niḡ 20E/136
1. ta 12/61,13C/57,20D/87
1. sı 13C/65
- linhualıḡ : lotüs çiçeḡi,lotüs çiçeḡi olan
1. 20D/94,20D/96,20F/209
- lin : dam kirişi,tavan ağacı
1. 35/151
- lokatadu : Lokadhotu
1. nuḡ 10/106
- luḡ... : -luḡ...(eksik kelime)
1. 35a/4

luu : ejderha
 1. takı 11/87
 1. lar 10/38,13C/93

M

m... : m...(eksik kelime)
 m. 7/194
 m.nu 16/2

m. : m. harri,hecesi,sesi
 m. 11/73

ma : bile,dahi,da manasında edat
 m. 11/54,15/51,15/55,15/75

ma : ma hecesi
 m. 11/151

madi : mati
 m. 11/79

maduruğ : madhura
 m. 18/6

mahamat : Mahamadi
 m. 11/155

mahapuruş : maha-puruşa
 m. 10/246

mağaraç : maharaja
 m. takı 11/80

makalak : makalak
 m. 11/75

makiğ... : -mekig(eksik kelime)
 m. 7/158,7/159

- mançuşiri : Mañjusri
m. 13A/42
m. teg 16/34,16/41
- manı : mani,inci
m. 11/152,12/23
- manılığ : manili,incili
m. 11/77,11/151
- manısdan : manistan
m. ta 11/158
- manısız : manisiz,incisiz
m. 11/156
- mani : mani,inci
m. 7/4
- mantal : nadir,işaret
m. ın 13C/58
- mantıl- : sihirlenmek,tılsımlanmak
m. -mış 11/157
- manuçap : Manuçap
m. 10/240
- manu levkün : manu levkun
m.l. ni 11/157
- manuşa : manusa
m. 10/242
- mañg : adım
m. 11/74
- mañgal : saadet,takdis,şöhret
m. 11/153
m. bol- 10/2,10/205
m. ım 10/213
m. ı 10/213

maṅḡu	: yürüme,adımlama m. sın 11/79
maṅḡla-	: adım atmak,adımlamak m. -yu 10/241
maran-miṣana	: maranamsika m.m. nı 11/153
margamaya	: margamaya m. teg 11/75
mar mani	: mar mani m.m. 2/4
masdaki	: mastaka m. 11/77
ma-su	: ma-su m.s. 11/154
mat	: o şekilde,öyle m. 12/6,15/57
matyamarg	: madhyamarga m. 10/245
mayaçal	: mayajala m. 10/244
mayaka-	: işaret dikmek m. -yur 34/5
maytri	: maitri m. 10/243
maytri	: Gelecek Budda'nın adı,Maitreya m. 13C/106,17/4,17/8,17/12,17/16,17/20
me	: de,bile,dahi manasında edat m. 17/6

- meksiz... : -meksiz...(eksik kelime)
m. 200/57
- men : ben,1.teklik şhs. zmr.
m. 9/7,16/53,18/24,19B/13,21A/2,22/12,22/37,
23/15,25/12,26/3,26/18
m. bol- 9/107
m. siz 10/100,20E/149
m. ing 3/3,3/4,16/32,16/68
maṅga 11/48,11/50,11/74,11/76,11/78,12/22,
12/55,16/51,18/26
- meṅgi : sevinç,saadet,mübarek,ebedi,huzur
m. 8/7,8/31,10/157,130/78,33/23,33/23
m. ke 7/113,9/62,10/53,130/72
m. te 15/44
m. ṅg 35/16
m. sin 8/23,10/180
m. ler 7/317,7/321,10/113
- meṅgü : ebedi
m. turur 9/32
- meṅgölüg : ebedî,ebedîlik,ebedi olan
m. 20F/223
- meṅgilig : huzurlu,saadetli
m. 12/59,16/52,19A/7,20D/110
m. bol- 11/161,25/6
m. kıl- 20F/196
m. in 7/226
- meşe : neş'e,huzur,zevk
m. si 32/16

- min : ben, l. teklik şhs. zmr.
 m. 6/17
 m. tin 11/44
 m. i 11/112, 17/8, 17/12, 17/14, 17/16, 18/34
 m. i teg 17/5
- minġ : bin(1000), sayı ismi
 m. 9/19, 10/153, 20B/46, 20B/49, 26/8, 35/111,
 35/126
- minġ ban : on bin, on binler
 m.b. ça 35/126
- minġer : biner, biner biner
 m. 20B/42
- mişte... : -mişte...(eksik kelime)
 m. 7/191
- mive : meyve
 m. si 32/2, 32/8
- m.le-... : -m.le-...(eksik kelime)
 m. -di 16/4
- monġul : şaşkın, şuursuz, ahmak, akılsız
 m. 7/52, 7/183
 m. er- 7/56
- mu : bu, işaret zamiri
 m. nuġ 13F/153, 20C/66
 m. nı teg 7/53, 7/137, 7/213, 17/3, 20B/25
 m. nı 11/82, 12/12
 m. nı tegler 16/67
 m.nı sız 12/47
 m. nġa 12/24

- m. nda 12/52
m. nta 20C/72
m. dın 12/39,130/173
m. ta(-dan manasında) 20D/104
m. nça 14B/31
m. nçakıa 15/56,15/81
- mu : mu,soru eki(edatı)
m. 11/67,11/78,11/82,11/158,28/2,28/4,28/6,
28/8,28/10,28/12,28/16,35/119
m. er- 7/140
- muna : işte,şimdi,te
m. 12/54,13F/169,15/57,16/44,18/29,18/55
- munçuk : boncuk
m. tın 10/61,20B/41
m. lar 20B/38
- munçulayu : bu surette,böylece
m. 18/27
m. teg 15/78
- mundag : böyle,böylece,bunun gibi
m. 12/35,15/54,15/79
- munğ : endişe,sıkıntı,kaygı
m. 18/30
m. ı 11/47
- munğadinçig : fevkalâde
m. 15/57,15/80
- munılayu : bunun gibi böylece
m. 15/55

- muntag : bunun gibi,böylece,böyle,böyle şey
m. 16/28,20D/81,20E/127
m. lar 18/18
- muntrumuntuz : yanıltıcı,aldatıcı,başı boş,dolaştırıcı
m. 6/16
- munuk : budala,aptal
m. larıg 15/42
- murançın : murançın
m. bol- 34/10
- mü : mü,soru eki(soru edatı)
m. 11/128,11/132,11/133,12/22,15/49,28/14,
29/2,29/4,29/6,29/8,29/10
- mün : kusur,hata
m. 11/122
- müne- : kusur etmek,hata etmek
m. -güsüz 15/2
m. -gülüg 15/30
- münlüg : kusurlu,hatalı
m. 13A/19
- münsüz : kusursuz,günahsız,kabahatsız,suçsuz
m. 10/282,13C/92,15/30
m. bol- 10/24
- münükmek : taşmak
m. 35/150
- müyüz : boynuz
m. i teg 35/33
- mz... : mz...(eksik kelime)
m. 7/187

N

n	: n harfi n. 11/81
nağarçunu	: Nagaryuna n. 15/87
nalant	: nalanda n. 11/81
nalatlıg	: nalatlı n. 11/84
nama	: hürmet n. 10/1
naman	: namlı 11/158
namu	: tazim, hürmet, saygı n. 10/1, 10/1
namubud	: hürmet etme, burkana saygı gösterme n. 16/113
namudıram	: töreye hürmet etme n. 16/113
namurup	: namarupa n. 10/185
namusañg	: cemaate hürmet gösterme n. 16/113
nandımukdı	: Nandamukati n. 10/184

namlayu	: namlayu n. 11/86
nantı	: Nanda(ejderha ismi) n. 11/87
nara sinha	: narasiñha n. 10/189
naraka	: naraka n. 10/187
narayana şiri	: Narayana Sri n.ş. 10/190
naru	: öteye,oraya,-a doğru n. 11/138,11/139
narya	: narya n. 11/88
nasu	: nasu n. ta mu 11/82
nasuvahı	: nasvahlı n. 11/85
nata	: nata n. 10/188
natarı	: naiara n. kıl- 11/83
nayaka	: nayaka n. 10/191
nayut	: nayuta n. 10/186
ne	: ne.soru edatı n. 11/140,12/24,32/4,33/13,35/123,35/132 n. kıl- 33/16,33/16

- n. ay- 33/24
- neçe : ne kadar,nice,nasıl
n. 13C/73,14A/6,15/26
n. er- 13G/183
- neçük : nasıl,ne şekilde
n. er- 16/31
- ngiz... : -ngiz...(eksik kelime)
n. 7/219
- negü : ne gibi,nasıl
n. 12/20
- neṅg : asla,hiç,hiç bir,şey,neşne
n. 9/15,9/29,12/42,15/7,15/12,15/50,15/55,
16/3B
- neteg : nasıl,ne gibi
n. 13B/45,15/38
n. kıl- 11/141
n. in 33/4,33/12
- nınb... : nınb...(eksik kelime)
n. 7/75
- nıradma : nıradma
n. 10/100
- nırban : nırvana
n. ta 7/416
- nırmala şiri : Nirmala-Sri
n.ş. 22/58,22/58
- nırmala : Nirmala
10/103
- niruda : nirodha
n. 10/101

- nirvan : nirvana
 n. 10/97,10/180,12/6,13A/30,13G/183,14A/2
 n. ning 12/4
 n. 1g 7/420,25/14,26/27
 n. ka 7/116
- nirvanlıg : nirvana'ya ait
 n. 10/102
- nirvikalpa : Nirvikalpa
 n. 15/88
- nisda : nisda
 n. 10/98
- nişvani : iptila,ihtiras,düşkünlük
 n. 13C/110
 n. kıl- 10/56
 n. ğ 11/150,12/10
 n. ka 13E/136
 n. tın 13C/67
 n. larınıñnı 11/21
- nişvanılıg : ihtiraslı,müptela
 n. 10/249,10/274
- nitya : nitya
 n. 10/100
- niyama : Niyama
 n. 10/96
- niyaya : niyaya
 n. 10/99
- nizvani : iptila,meftunluk
 n. 7/61,13B/45,16/66
 n. ka 7/57

- n. ları 7/234
- n. lar 7/70.15/40,16/85
- n. larning 10/176
- n. larka 7/392,17/17
- nk... : nk...(eksik kelime)
- n. 7/51
- nom : kanun, ilke, töre, akide, dinî eser, yol
- n. 2/3, 7/2, 7/134, 8/23, 9/2, 9/54, 9/106, 10/7, 10/48, 10/114, 10/132, 10/286, 12/12, 12/20, 12/47, 13A/9, 13C/96, 13E/144, 16/4, 16/38, 16/112, 17/1, 20E/146, 20E/154, 20F/227, 21A/1, 22/19, 27/2
- n. nuñg 9/39, 15/14, 17/11, 19B/12
- n. uñg 7/114, 7/123, 7/138, 10/122, 13A/3, 13F/158, 13F/159, 13G/199, 22/38, 23/16
- n. ka 14A/2
- n. ta 7/136, 9/42, 10/3
- n. in 5/6, 13C/86
- n. ları 16/103
- n. ların 10/208
- n. lar 9/34, 9/60, 9/101, 16/84
- n. larnıñg 25/9
- n. larıg 7/82, 7/154, 7/365
- n. larka 9/52
- n. larta 7/355, 7/358, 10/170
- n. larlıg 10/10, 10/88, 10/226, 10/264
- nomla- : açıklamak, izah etmek
- n. -mıñ 13A/2, 19A/10, 22/6
- n. -tıñgız 7/114, 7/154
- n. -lım 13C/96

n. -yu 7/82,16/15

n. -p 7/134,7/138,13G/192

n. -mış 13C/86,20E/154

n. -dağı 9/106,10/121

n. -ğu 13C/113

n. -mazı 15/73

nomladıl- : va'z edilmek

n. -mış 10/291

nomlamak : va'z etmek

n. tın 10/114

n. ı 15/73

nomlat- : kanun haline getirmek, emir vermek, kaldırmak

n. -tîngîz 7/27

nomlmg : akide, kanun, vaaz, din yol, dine ait

n. 7/122,7/222,7/222,9/92,10/25,10/35

10/72,10/92,10/96,10/131,10/142,10/157,

13A/27,13C/79,13G/182,16/15,16/57,16/91,

16/95,17/19,21/6,22/20,25/8

0

- oduĝ : uyku
o. in 12/17
- odun : ağır,suçlu,kabahatli
o. 7/327
- oğun : günah,suç,kabahat
o. 13E/136
- odun- : uyanmak,gafletten uyanmak
o. -mıřlarnıń 9/49
- oĝad- : şaşırmak,şaşırtmak
o. -ıp 10/289
o. -matın 13G/184
- oĝat- : şaşırmak
o. -p 7/133,13E/133
o. -mayu 13C/85
- oĝlan : oĝlan,yiĝit
o. 29/5,29/9,35/109
o. ınıń 7/39
o. ınıĝa 7/329,26/26
o. larınıĝa 25/13
- oĝra- : niyet etmek,düşünmek,uĝrunda olmak
o. -dıń 35/28
o. -yu 13G/197
o. - p 10/289,13C/113

- o. -mış 35/57,35/117
- oğraglıg : niyetli,maksatlı
- o. 13G/183
- oğrak : niyet,maksat
- o. 1g 13A/30
- oğrayu : bilhassa
- o. 16/57
- oğrı : gizli,hırsız
- o. 11/156
- o. n 7/36
- oğul : oğul
- o. 35/8
- o. um 21A/7
- o. unğ 35/105
- oğulan : oğul,evlat,çocuk
- o. 1 7/200,9/5,16/25
- oğul kız : kız evlat,bekar kız
- o.k. bol- 18/1
- oğur : zaman,vakit,sebep,fırsat
- o. in 10/165
- o. in da 10/145
- o. in ta 16/85,35/13
- oğurla- : çalmak
- o.-p 18/8
- oğurluğ : uğurlu
- o. 14A/18
- oğuş : zümre,cemaat,aile,sülale,soy-sop
- o. 10/131,13A/9
- o. nuñg 10/213

- o. ka 9/2
- o. ta 12/47
- o. tın 10/256
- o. ı 7/75,7/233,13G/174,16/65,20F/227,25/5
- o. inta 16/4

oğuşluğ : topluluk,güruh,nesebli,nesebinden

- o. 10/89,10/275,17/10

ok : ok(kuvvetlendirme edatı)

- o. 9/67,11/106,13A/9,13B/47,13C/77,13C/102,16/32,18/55,21/3,22/23,22/31,23/2,24/3,25/1,25/4,26/12,33/23 ,35/110,35/110

- o. er- 9/46

- o. bol- 12/30

okı- : okumak

- o.-rlar 32/14

- o. -p 22/10

okıd- : okutmak,bildirmek

- o. -u 13A/4,13C/113

- o. -galı 15/71

- o. -taç 15/92

okıt- : okutmak,öğretmek

- o. -tîngız 7/23,7/123,7/308

- o. -ıp 7/63

okısuz : desteksiz,kuvvetsiz

- o. 10/42,10/260

ol : "o" işaret sözü(zamir ve sıfat olarak)

- o. 5/26,5/27,7/136,7/215,7/226,9/13,9/45,9/55,11/42,11/44,11/158,12/6,12/24,12/28,12/30

12/31, 12/32, 13A/38, 13A/41, 13B/53, 13C/58, 13C/77, 13C/88, 13C/94, 13C/102, 13C/117, 13G/173, 13G/193, 14A/20, 15/58, 16/36, 16/48, 16/53, 16/57, 16/61, 16/83, 16/88, 16/100, 18/12, 18/37, 18/39, 20A/13, 20B/21, 20B/30, 20C/54, 20C/74, 20D/95, 20D/103, 20D/114, 20F/106, 21/5, 28/6, 28/7, 28/10, 28/14, 29/9, 31/3, 33/19

anıñ 11/132, 12/36, 13E/135, 13F/162, 16/76, 16/99, 20E/146, 32/16

anı teg 8/8, 8/16, 8/24, 8/32, 11/5, 11/140, 13B/48

anı üçün 12/55, 16/92, 17/15

anı iyin 13A/4

anı 13A/14, 13C/98, 13E/142, 13F/165, 13F/170, 20C/70

anğa 7/60, 7/319, 9/96, 12/23, 16/27, 16/32, 16/84, 33/22

anta 6/19, 8/22, 11/152, 12/42, 12/59, 13A/15, 13F/156, 16/3, 18/53, 20C/74, 30/6

antın 12/37

anın 13F/165

anğa 11/2, 11/8, 14A/6, 14B/31

anğağa 13B/48

anğata 35/63

anğakıa 15/30

ol

: "-dır/-dir" manasında tekit eki(ol işaret sözü)

o. 5/25, 8/7, 8/15, 8/23, 8/31, 9/35, 11/78, 11/114, 11/124, 11/130, 11/140, 11/143, 11/146, 11/150, 12/12, 12/59, 13A/9, 13F/156, 15/85, 20A/20, 20B/24, 20B/48, 20D/115, 20E/123, 20E/127, 20E/174,

20F/186, 20F/198, 20F/210, 20F/225, 20F/227, 28/
16, 33/23, 34/1, 34/1, 34/2, 34/2, 35/51, 35/105,
35/132, 35/133, 35/133, 35/136, 35/136, 35/137,
35/148

olar : onlar(3.çokluk şhs.zmr.)
o. 7/190, 7/325, 13C/79, 15/9, 15/59, 15/61
o. ning 20A/15
o. nı 7/202, 7/310
o. ka 7/324, 7/404, 16/43
o. ta 18/21, 20A/7

olğurt- : oturtmak

o. -ur 6/8

ol'ukma : ol+ok+ma, yine de, muhakkak

o. 5/9

olur- : oturmak

o. -ğay sen 35/41

o. -alım 4/21

o. -up 5/15, 11/7, 35/87

o. -urın 13C/76

o. -tuk 35/85

o. -mış 9/14

o. -ğu 19B/17, 20F/201

o. -guluğ 8/15

on : on(10), sayı adı

o. 9/7, 9/51, 10/210, 12/60, 13A/3, 13A/5, 13B/55,
13G/175, 18/32, 20E/150, 22/14, 29/5, 35/70

ondın	: her taraf o. 13C/73
oňg	: sağ,doğru o. 9/53
oňgar-	: iyileşmek,daha iyi yapmak o. -u 9/56 o. -ıp 13F/167 o. -guluğ 15/64
oňgard-	: kolaylaştırmak,kolaylık göstermek o. -guka 12/53
oňgay	: kolay o. 9/56,16/108
oňgjin	: şeytan,iblis o. lar 7/186
ontın	: yön,taraf o. 13C/64,13C/77,16/56,16/69,18/31
ontın sığar	: dünyanın her tarafı o.s. k1 18/31,20A/16
onunç	: onuncu,sıra sayı sıfatı o. 13A/44
ookşuz	: talihsiz o. 13B/56
ool	: "-dır/-dir" manasında tekit edatı o. 11/67
oot	: ateş o. 10/62,35/15
ootluğ	: ateşli o. 10/216
or	: yer,mekan o. lar 7/156

- ordu : saray,köşk
o. 20A/6
o. ta 7/359,7/412
- ornağ- : yerleştirmek
o. -ayın 14B/24
- ornağmak : yerleştirmek
o. tın 15/44
- ornağ : yer,yerleşme
o. 35/112
o. ı 10/211
- ornağlığ : oturulacak yer
o. 35/90,35/133
- ornan- : yerleşmek
o. -tı 35/2
o. -u bir- 35/82
o. -ıp 9/50
- ornaş- : yerleşmek
o. -mış 10/102
- ornaşlığ : yerleşmiş olan
o. 10/286
- ortu : orta,vasat
o. n 10/149
- oruk : yer,mekan,imkan,çare,taht
o. 11/24,12/47,15/52,22/46,35/85,35/90
o. er- 20F/203
o. nuğ 20D/96
o. uğ 20D/94,20F/209
o. ka 7/26
o. ta 7/225,7/367,8/26,10/102,18/57,13C/75,
13C/84

- o. takılar 7/212
- o. ung 35/16
- o. 1 13C/104
- o. unguz 7/50,7/103
- o. unguznı 7/45
- o. larta 8/8,8/16,8/24,8/30,8/32
- o. lartın 7/357

orun tigin teŋgri : Orun Tigin Tengri

o.t.t. m 22/48

- oş-
- : geçmek,kurtulmak
 - o. -alım 13C/68
 - o. -up 9/50,14B/28
 - o. -gusiŋga 13G/198

- oşgur-
- : kurtarmak
 - o. -ur 13D/131
 - o. -ayın 14B/28
 - o. -daçı 10/45

- osuğluğ
- : yol,tarzıı,usullü,gibi,benzer
 - o. 10/288

- ot
- : ateş
 - o. 6/4,35/53,35/86
 - o. öze 7/59
 - o. ın 35/135

- otaçı
- : tabib
 - o. bol- 9/78

- otuz
- : otuz(30),sayı adı
 - o. 10/292

- otuz beş
- : otuz beş(35),sayı adı
 - o.b. 10/ 5,10/292

- oy : kamış,saz,oyuk,çukur
o. 1 130/114
- oyun : oyun,eğlence
o. 20A/8,20E/173,20E/176,35/70
- oz- : kurtulmak
o. -tılar 7/348
o. -ğaysen 35/120
o. -ayın 26/21
o. -zunlar 7/419
o. -ğalı 7/328,371
o. -ğu 7/135,7/363
o. -ğulug 7/357,35/16
- oza : önce
o. 16/54
o. kı 13A/43
- özgür- : kurtarmak,kurtulmak
o. -tunguz 7/106,7/144,7/148,7/312

Ö

- ö... : ö...(eksik kelime)
 ö. 7/426,7/428
 ö.lerinte 7/427
- ö- : düşünmek,muhakeme etmek
 ö. -yür men 4/7
 ö. -yü 4/4,4/8,10/5,10/220
 ö. -geli 12/17
- öç- : sönmek,söndürmek,dinmek
 ö. -di 35/39
 ö. -ti 35/86
 ö. -zün 18/43
 ö. -miş 10/101
 ö. -gü 13F/155
- öçeşmek : karşı gelmek,kin beslemek
 ö. 11/93
- öçme : sakin,durgun,sönme,sükunet bulma
 ö. 12/38
- öçmek : kaybolmak,yok olmak
 ö. 9/35
- öçür- : söndürmek
 ö. -üp 13D/129
 ö. -deği 10/173

- öd : zaman, vakit, devir
 ö. 9/30, 9/100, 10/109, 10/258, 13A/32, 13B/49,
 13D/132, 14A/9, 16/67, 18/16
 ö. ki 9/39, 12/39, 13A/5, 13A/34, 14A/1, 16/45, 18/
 31, 18/59
 ö. ke 13C/101, 14B/21
 ö. te 9/14, 9/38, 9/42, 10/85, 12/15, 12/25, 12/57,
 13F/159, 13G/178, 14A/7, 14B/29, 15/72, 16/43,
 18/56, 20B/26, 20D/114, 24/10, 26/14
 ö. teki 13C/97, 13C/99, 13C/117, 13G/177, 20D/88,
 21/1
 ö. tekilerke 15/91
 ö. inçe 24/10
 ö. ler 16/71
 ö. lerde 9/79
 ö. lerte 10/4, 15/69, 24/4
 ö. lerteki 13G/181
- öğ : öğüt, nesihat
 ö. 10/10, 13E/134, 13F/167
- öd- : düşünmek
 ö. -ü 4/8
- ödikle- : sevmek
 ö. -yü 10/5, 10/220
- ödkün- : kendine örnek kabul etmek
 ö. -üp 13A/36
- ödkür- : açıklamak, nüfuz etmek, girmek
 ö. -ür 9/40
- ödle- : öğüt vermek
 ö. -miş 13E/134
 ö. -yüri 9/94

- ödmek : geçmek, geçme
ö. i 11/138
- ödügçi : niyazcı, arz edici
ö. 13A/28, 13G/192
- ödügçisiz : şefaathçisi olmayan
ö. 9/108
- ödün : zaman, vakit
ö. 9/33, 9/92, 13A/17, 13C/62, 13C/115, 16/72,
16/107, 22/35, 23/13
- ödün- : sunmak, buyur etmek
ö. -ür men 14B/26, 15/81
- ödünğ : devir
ö. de 35/2
- ödün ödün : zaman zaman
ö.ö. 13E/149
- ödür- : seçmek, çekip çıkarmak
ö. -tünğüz 7/66
- ödvî : sert
ö. 12/38, 20B/31
- ödvîlig : sert olan, sert
ö. 20B/23
- ög : ana, anne
ö. 18/1
ö. tin 13D/132
ö. üm 25/7, 27/1
ö. ünğin 35/48
ö. i 15/24, 15/27
- ög : düşünce, akıl, şuur
ö. üngçe 35/85

- ö. in 7/71,13A/33
 ö. lerin 7/64
- ög- : övmek, methetmek
 ö. -er men 17/2
 ö. -elim 1/6,13A/12
 ö. -e 7/198,7/421,9/105
 ö. -üp 9/100,13E/137
 ö. -miş 9/6
 ö. -gü 16/45
 ö. -gülüg 13D/132,15/80
- ögdi : medhiye,övmek
 ö. 13G/190,15/77,15/81,16/9
 ö. g 15/89
- ögenkie : küçük dere,derecik
 ö. ler 20E/140
 ö.lertin 20E/138
- ögidil- : övülmek
 ö. -miş 15/3
- ögin : anlayış,düşünüş,muhakeme etme
 ö. 9/107
- ögin : derhal,alelacele,çabucak
 ö. 11/14
- ögir- : sevinmek,neşelenmek,eğlenmek
 ö. -ür men 14A/16
 ö. -ü 13G/191
 ö. -gü 10/156
 ö. -deçike 10/55
- ögird- : sevindirmek
 ö. -ür siz 15/45

ögirmek	: sevinmek, neşelenmek ö. ig 13A/24
ögirmeklig	: sevimli ö. 13E/147
ögirt-	: sevindirmek, neşelendirmek ö. -gülügi 10/141
ögirtdür-	: sevindirmek ö. -deçi 10/195
ögli	: zeki, akıllı, düşünceli ö. -si 10/243, 130/83
öglüg	: akıllı ö. 12/3
ögmek	: övmek ö. intin 15/82
ögmeklig	: övülen, övülecek ö. 10/248
ögreğin-	: öğrenilmek ö. -gü 13A/36, 13G/194
öğretin-	: öğrenilmek ö. -gü 16/43
ögrünç	: neş'e, neşeli, sevinç ö. 35/65, 35/72 ö. üg 10/93 ö. i 35/94
ögrünçlüg	: sevinç, sevinçlik, memnuniyet, ferah ö. 35/98 ö. er- 35/54 ö. kıl- 35/10
ögrünçlig	: sevinçli, mutlu ö. in er- 2/10

- ögsüz : akılsız, şursuz
ö. 7/62
- ögüz b: nehir, ırmak, dere
ö. 35/28
ö. üg 7/407
ö. teki 7/185
- ök : ök, "-dır/-dir" manasında kuvvetlendirme edatı.
ö. 7/191, 7/369, 11/14, 12/5, 12/28, 13B/48, 13C/78,
15/71, 16/53, 16/61, 20B/32, 20C/67
- ökleş- : didişmek
ö. -ür 35/21
- ökli- : yükselmek, çoğalmak, genişlemek, büyümek
ö. -yür 35/56
ö. -yü 7/346
- ökliğ- : çoğaltmak, arttırmak
ö. -ü u- 10/37
ö. -teçi 15/24
- öklit- : çoğaltmak, arttırmak
ö. -dim 18/18
ö. -ü 10/37
ö. -deçi 10/93
- ökün- : nedamet etmek, pişman olmak, tövbe etmek
ö. -ür men 14A/12, 18/39
ö. -ü 18/48
ö. -güg 7/402
- ökünmek : pişmanlık
ö. -i 35/60
- öküş : çok, pek çok, bir çok, bütün, pek
ö. 6/18, 7/44, 7/70, 7/370, 9/16, 9/30, 10/252, 12/2,

12/37,13A/32,13C/69,13C/90,13C/95,13E/141,
13E/150,14A/10,15/2,15/75,16/40,18/22,18/40,
20E/141,35/41,35/60,35/72,35/94

- öl- : ölmek
 ö. -ür 13D/131
 ö. -tükde 20D/84
 ö. -deği 30/12
- ölmek : ölmek
 ö. i 5/9
- ölmigü : ölmigü(?)
 ö. 13E/137
- ölüm : ölüm,ölme
 ö. 6/20
 ö. ke 18/3
 ö. inde 7/379
- ölümlüg : ölümlü
 ö. 10/251
- ömek : düşünmek,hatırlamak
 ö. 15/56
 ö. ig 19B/16.20E/158
- ön- : yükselmek (ün- olmalı !)
 ö. -ür 5/23
 ö. -er 9/20,9/57,20D/99,20E/139
 ö. -erler 20B/44
 ö. -miş 10/104,10/256
 ö. -di 35/35,35/35
 ö. -ti 7/343
 ö. -tiler 7/212,7/354

ö. -üp 10/293,35/4

ö. -erin 20A/4

ö. -mişin 20A/12,20F/182

ö. -meyük 11/13

ön... : ön...(eksik kelime)

ö. 16/8

öng : ön,önce

ö. 35a/8 ,35/103

ö. te 10/185

ö. dünki 10/105

öng : renk

ö. 12/1

ö. te 10/248

ö. üng 15/74

ö. i 12/36

ö. ler 15/36

öngdün : şark,doğu,güney

ö. 35/5,35/98

öngdün : önce,evvelki

ö. 130/101

ö. ki 10/105,20B/30

öndüng : önce

ö. ki 18/47

öngdün küntün : şark-ı cenup,güney-doğu

ö.k. 35/98

öngdünglüg : öncelikle,önceden,daha önce

ö. 9/25

öndürti : önden,önceden,karşı,yukarıdan

ö. 35/86,35/116

- önged- : iyileşmek
ö. -di 35/130
- öngedmek : iyileşmek
ö. i 35/58
- öngek : öngək, daha önce(?)
ö. 20F/203
- öngi : artık, her nevi.çeşitli, başka başka, ayrı ayrı
ö. 7/66, 7/323, 7/423, 7/423, 10/106, 10/84, 18/49,
20B/37, 35/103
ö. lerning 13G/191
ö. lerig 14B/28
ö. lerke 15/76
- öngi öngi : başka başka
ö. 9/68, 10/184, 13E/140, 15/34, 20E/142
- öngin öngin : ayrı ayrı
ö.ö. 13A/35
- öngisig : başka gibi, değişik
ö. ig 13D/132
- önglög : renkli, renkte, renk
ö. 20E/142
ö. in 20B/47
- öngre : önce, evvel, dün
ö. 13A/34
ö. ki 13G/193, 35/68
- öngreken : daha önce
ö. 35/141
- öntür- : çıkarmak, geçirmek
ö. -ür 13D/131
ö. -gil 17/12

- öntür- : göndertmek, uzaklaştırmak
ö. -gey 11/16
- öntür- : söküp atmak, getirmek, geçirmek
ö. -üp 7/318, 13A/11
- önünçsüz : geçilmez olan
ö. 10/57
- önüş : çıkış, yükseliş, henüz
ö. 13C/91, 13E/152, 16/39, 17/11
ö. i 11/13
- öoçe- : öç almak, intikam duygusu içinde olmak
ö. -yü 13E/138
- öpügse- : öpmek istemek
ö. -yür men 4/9
- ör- : yükselmek, ortaya çıkmak, dimdik olma, yukarı çıkmak
ö. -miş 13G/196
ö. -e turur 32/1
ö. -e tik- 10/233
- ördüğ : örtü
ö. 10/249
- örgüt : daima, devamlı, her vakit
ö. 9/106, 13E/139, 13G/192, 14B/27
- örid- : izhar etmek, ortaya çıkarmak
ö. -miş 13A/42
ö. -ip 10/169, 14B/25
- örid- : düşünmek
ö. -miş 13G/193
- örid- : yükselmek, yükseltmek, beslemek
ö. -ip 10/33, 10/50

öridmek	: izhar etmek, açıklamak ö. 13E/139
örit-	: yükselmek, beslemek, izhar etmek, belirtmek ö. -ü 26/23 ö. -ip 20D/114, 20E/124
örit-	: vücuda getirmek, meşgul olmak ö. -ip 13F/157, 16/34
örk	: yular ö. in 11/58
örki	: yüksek mevki ö. 35/49
örle-	: yükselmek ö. -p 28/1, 28/5, 28/13
örleğ-	: kızdırmak, rahatsız etmek ö. -serler 11/15
örlet-	: hiddetlenmek, öfkelenmek, gürlemek ö. -ür er- 7/72 ö. -ip 13E/138
örletmek	: taciz etmek, kızdırmak, gürlemek ö. 10/250
örlettür-	: taciz ettirmek ö. -medin 10/253
ört-	: örtmek ö. -mez 18/42
örte-	: alevlenmek, tutuşmak ö. -deçi 10/59
örtüglüg	: örtülü ö. 20D/83

- örü : üst,üstte,yukarı
 ö. 13D/129
 ö. ki 35/89
- örüg : uzun zaman,ebedî,durmadan
 ö. 10/110
- öş : kendi,kendisi,öz,vücut
 ö. ke 13D/130
 ö. üm 16/49
- öşeliksiz : üstün,en üstün,benzersiz,yüce,emsalsiz
 ö. 9/50,10/255,12/4,13A/16,13A/33,14B/25
- ösen sısan : ösen sısan(?)
 ö.s. 15/14
- öşi : geçit
 ö. 13E/151
- öt... : öt...(eksik kelime)
 ö. 7/35
- öt : nasihat,öğüt
 ö.üngüz 7/207
- öteg : ödeme,ödenecek borç
 ö. 18/25,20F/214
- ötkün- : örnek olmak
 ö. -ü 13A/40
- ötkür- : nüfuz etmek,açıklamak,tamamıyla anlamak
 ö. -eyin 16/40
 ö. -ü bil- 10/49
- ötkürmek : nüfuz etmek,tamamıyla anlamak
 ö. i 9/91
- ötrü : ötrü,için,sonra,o zaman
 ö. 20D/80

- ötrü kim : bundan başka
ö.k. 20D/80
- ötüg : rica, arzuhal, dilek, niyaz
ö. 35/27
- ötün- : arz etmek
ö. -ür biz 2/2
- ötündürül- : yalvarılmak, rica etmek, söylemek
ö. -miş 10/290
- ötvî : daha keskin
ö. 3/7, 3/8
- övke : hiddet, öfke,
ö. 7/61, 13E/138
ö. si 15/48
ö. ler 14A/11
- övkeliğ : öfkeli
ö. 11/126
- öz : öz, kendi, kendisi, bizzat, has, hususi, asıl, ben
ö. 4/7, 4/9, 7/63, 7/207, 7/425, 9/36, 9/90, 10/51,
10/111, 13A/29, 13A/33, 13G/189, 13G/190, 18/41,
20D/102, 27/2, 27/4, 27/4, 35/5, 35/27, 35/32
ö. üg 7/205, 16/81
ö. ni 13E/137
ö. te 10/168, 12/51
ö. üm 9/7, 14B/28, 14B/29, 16/37, 18/25, 18/49,
22/12
ö. ümtin 18/35
ö. ünge 35/103
ö. üngke 35/120
ö. üngin 35/15

ö. i 1/2,1/4,10/254,11/34,11/44,11/100

ö. ining 12/45

ö. in 11/14,11/70,20B/32,20E/143,35/4,35/83

öz : dere,düzlük

ö. 34/8

öz- : yukarı çıkmak,yükselmek

ö. -ü 9/23

öze : yukarı,yukarıda,üst,üstte,üstünde,üzerinde

ö. 5/15,7/59,35/31,35/31,35/35,35/40,35/102

öze : dolayı,ondan ötürü,ile,sayesinde,beraber,"-da/-de bulunma hali"manasında edat

ö. 7/61,7/89,7/125,7/201,7/209,7/221,7/234,
7/309,7/363,7/395,8/21,9/8,9/10,9/30,9/55,
9/68,9/72,9/79,9/100,9/102,9/107,10/16,10/
49,10/58,10/66,10/90,10/112,10/154,,10/178,
10/227,10/235,10/240,10/244,10/257,10/276,
10/291,11/108,12/35,13A/28,13A/28,13A/32,
13C/57,13C/63,13C/88,13C/107,13C/112,13E/
138,13E/141,13E/150,13F/171,13G/179,14A/7,
14A/8,14B/23,14B/30,15/18,15/28,15/33,15/
36,15/38,15/56,15/78,15/79,15/83,15/84,15/
87,16/23,16/71,16/95,17/1,17/9,18/15,18/16,
18/17,18/18,26/3,26/19,33/10,35/12,35/146,
35/147

özele- : üste çıkmak,yükselmek

ö. -yü 18/56

özeliksiz : en üstün olan,devamlı,en yüksek

ö. 10/48,15/22,15/37,16/47,18/19,27/2

özirken- : benimsemek

ö. -tingiz 7/206

öz kentü : kendi kendisi
ö.k. ngke 35/32
özkie : öz, cancağız, kendiceğiz
ö. m 4/3
özlüg : canlı, vücutlu
ö. leming 176/195
ö. lerig 13A/38

P

- p... : p...(eksik kelime)
p. 22/46
- pad... : pad...(eksik kelime)
p. 7/181
- padak : mısır
p. 15/79
- paramıt : fazilet,erdem
p. 10/80,15/1,15/82
p. ka 15/86
p. ta 9/60
p. lar 15/32,20E/150
p. larıg 12/48
- paramıtlig : paramita'ya ait olan
p. 13A/35,15/84
- pek : pek,daha
p. 9/32,26/4
- pıgamb^{ar} : peygamber,elçi
p. 11/155
- pınpunġ : pınpung(?)
p. lar 7/290

pratidyasanbutpad : pratitya-samutpada

p. 9/59

praçapadı : prajapati

p. 10/123

praðan : pradhana

p. 10/121

praðiban : pratibhana

p. 10/125

prakartı : Prakrti

p. 10/120

pramanu : zerre

p. 14A/5

praşva : praşva

p. 10/124

pratidyasanbud-pad : pratitya-samutpada

p. 10/122

praviş : pravesa

p. 9/18

prişti : melek

p. 4/19

R

r : r harfi
r. 11/111

raça : raja
r. 10/91

raça badıra tayzı : raja matra tayzı
r.b.t. ları 23/2
r.b.t. larnı

raga : Raga
r. 10/88

rahu : rahu
r. 10/90

rağşaz : şeytan
r. 10/89

rama : rama
r. 10/93

rasayan : 1. ab-ı hayat 2."Rasayana" adlı bir eser
r. 10/92

raşnu : Rasmiprabhasa
r. 10/95

ratna-çantıra : ratna candra
r.ç. 10/94

ratnaşiki : Ratnasikhin
r. 11/117

redni : cevher,mücevher
r. 3/1,3/2
r. de 3/3,3/4

retni : cevher,mücevher
r. 7/222
r. g 7/134

rdı : rdhi
r. 10/240,130/62

rti... : rti...(eksik kelime)
r. 7/399

-run... : -run...(eksik kelime)
r. 20F/206

S

- s... : s...(eksik kelime)
s. 7/86,7/167,7/230,7/232
- s : s harfi, sesi
s. 11/89,11/119
- sa... : sa...(eksik kelime)
s. 20G/228
- saç- : saçmak
s. -ar 12/2
s. -gu ol 11/150
- saçıl- : dağılmak
s. -ur 35/56
S. madın 20C/65
s. -maz 20C/54
- saçılmak : dağılmak, saçılmak
s. 1 20C/62
- saçlığ : saçlı, kıllı
s. 5/19,6/11,28/3
- sağgın : satın, satılacak
s. 11/67
- sağıgsız : satın alınmaz
s. er- 11/39
- sadu sadu : iyi iyi, tamam tamam
s.s. 24/12

- sakıg : serap
s. teg 11/36
- sakılıg : sakyalı
s. lar 11/147
- sakın- : düşünmek, tasavvur etmek
s. -mış 35/129
s. - ! 12/17, 12/19, 30/5
s. -gıl 17/8
s. -sañg 30/7
s. -sar sen 35/122
s. -sar 20B/26, 20D/81
s. -sar er- 17/6
s. -gul(-malı/-meli) 20G/231
s. -gu ol 11/124, 20A/20, 20B/24, 20B/48, 20D/95,
20D/115, 20E/127, 20E/174, 20F/186, 20F/
198, 20F/210, 20F/225
s. -u 11/33, 11/91, 20G/229
s. -ip 7/353.9/29, 11/90, 11/131, 13A/10, 20B/32
s. -madın 13E/151
s. -daçınınğ 11/37
s. -guçılar 35/97
s. -guluğ 35/15
- sakınç : düşünce
s. : 13D/129, 13E/151, 14B/30, 35/79
s. kıl- 13D/124
s. tur- 13F/158
s. iğ 20B/25, 20F/211
s. inğ 35/129
s. i 32/4
s. in 15/91

- sakinçlig : düşünceci
s. 10/234,35/117
- sakinçsiz : düşünmeden
s. in 11/87
- sakinmak : düşünmek
s. 19B/16
- sakışsız : hesapsız,sayısız
s. 20E/175
- saklan- : saklanmak,sakinmak,korunmak
s. -gıl 35/144
s. -gu ol 35/136
- sal- : salmak,koymak,gitmek
s. -ur 34/5
s. -tımız 13E/134
s. -ma ! 12/14
- sala : sala
s. 10/287
- salkım : buz,soğuk
s. 15/39
- samadı : samadhi
s. 13G/187
- samadılığ : Samadhi'ye ait
s. 13C/107
- samantabadına
- vaçiratuvaça : Samantabhadra vajradhvaya
s.v. 9/69
- samandakadırı : Samantabhadra
s. 16/109
- samantabadırı : Samantabhadra
s. ning 13A/41,13B/54

- san : sayı
 s. ka 11/146
 s. ta 10/109
 s. ı 10/153
 s. inça 9/19,9/24,10/186,13A/9,13C/95,
 16/2,16/71
- san : ad, ünvan, şöhret
 s. ta 11/154
 s. ı 9/28
- san- : düşünmek
 s. -miş 33/2
 s. -madın 33/3
- sançıt- : mağlup olmak
 s. -ur 35/51
- sandanak : sandanak, bir çeşit cevher
 s. 11/39
- saṅggaḍi : sanghati
 s. 11/40
- saṅggaḍi z : sanıghadasa
 s. 11/93
- saṅggay : cemaat, topluluk
 s. 10/1
- saṅggi : sanggi
 s. 11/144
- saṅggik : sangha
 s. ka 18/8
- saṅgram : samgharama
 s. 18/5
- sanlıg : şanlı, şöhretli, şerefli, mensup
 s. bol- 35/62

- s. kıl- 7/68
- sansar : samsara
- s. 7/327,9/32,10/41,18/24
- s. niṅ 10/270
- s. iḡ 7/161
- s. ka 10/50,11/34,20D/109
- s. ta 7/104,7/112,13D/125,13G/185,16/107,17/5,20F/213
- s. ta tur- 12/6
- s. takı 12/35
- s. tın 7/40,7/312,7/363,9/61,10/64,10/144,11/118,13D/131
- sansarlıḡ : samsara'ya ait
- s. 10/216
- sansız : sayısız
- s. 7/208,9/30,9/100,12/48,20E/175
- sapıl- : yönelmek
- s. -ḡu ol 11/146
- saran : cimri,eli sıkı
- s. lar 7/184
- saranlanmak : hasislenmek,cimrilik etmek
- s. 11/37
- saraṅşirike : saransri
- s. 10/151
- sarıḡ açarı : Sarıḡ Acarya
- s.a. 22/50
- sarıḡar- : sararmak
- s. -u turur 11/38
- sarılma : sarılma,yapışma
- s. 11/91

saşıp	: sarp,zor,güç s. 35/62
sarp	: zor,güç s. 35/58,35/148
sartavalu	: sartavahu s. 9/27
sarvaaçtasıdı	: sarvarthasiddha s. 9/25
sarvadyan	: sarvadyana s. 11/95
sasın	: sasana s. 10/10
şaş-	: şaşmak,şaşırmak s. -madın 20G/231
şaşımsız	: engellenemez,önüne geçilemez s. 9/31
satap	: şatap s. 11/120
satıg	: baha,değer,satılma s. 12/24
satki	: şatka s. siz bol- 11/121
satu satu	: iyi iyi,tamam tamam s.s. 16/112
satya	: sattva s. 11/35
sav	: söz,tabir s. 11/1,11/97,11/125,12/52,15/75,35/12,35/25, 35/88,35/96 s. nı 35/24

s. ka 15/70,35/27,35/103,35/113

s. ing 35/29,35/100

s. ingning 35/60

s. in 11/89,35/11,35/34,35/42,35/53,35/64,35/
73,35/81,35/92,35/107,35/115,35/124,35/
140,35/150

s. inga 11/93

s. inda 11/96,34/9

s. lar 15/78

s. larning 11/5,11/77

s. larig 11/1

savlig : sözlü,söz,tabirli

s. lar 11/105

say : kır,çöl,bozkır,taşlık

s. 34/8

say- : saymak,batırmak

s. -dı 35/14

sayu : herkes,her biri,(edat olarak da kullanılır.)

s. 7/11,7/194,9/3,9/24,9/42,9/77,12/46,13C/70,
13C/74,13C/102,13E/142,13G/185,14A/6,15/52,
21/3,26/22,34/5,34/5,35/85,35/85,35/95,35/95

sazınlıg : sasana

s. 11/122

seç- : seçmek,ayırmak

s. -e 20B/40,20F/224

seçil- : seçilmek

s. -ür 15/36

s. -ür siz

s. -ting 35/37

s. -ip 20B/45

- seçme : seçmek, seçme
s. 15/62
- sedreksiz : seyrek, sıkça
s. 7/87
- segir- : koşmak
s. -eyin 11/73
- sekiz : sekiz(8), sayı adı
s. 7/85, 8/21, 10/153, 10/264, 20B/35, 20B/37
- sekizer : sekizer, üleştirme sayı sıfatı
s. 20B/46
- sekizing : sekizinci, sıra sayı sıfatı
s. 20D/101, 20F/222
- sekiz on : seksen
s. 9/26
- sen : sen, 2. teklik şahs. zmr.
sanga 11/56, 11/78, 11/92, 11/94, 11/114, 12/21,
12/53, 15/5, 31/2, 35/6, 35/40, 35/65, 35/65,
35/102, 35/102, 35/116, 35/127
senide 35/88
- senğir : dağ eteği, yamaç, ön cephesi, çıkıntı
s. 8/17
s. bol- 35/35, 35/35
- sepen... : sepen... (eksik kelime)
s. 7/88
- sep sem : 1p 1ssız, sep sessiz
s.s. 8/20
- ser- : katlanmak, dayanmak, sabretmek
s. -e 8/23
s. -gülüg 18/53
- sergür- : karşı gelmek, önde olmak

	s. -ü tud- 13A/32
sergüsüz	: tahammülsüz
	s. 10/218
serig	: güç,zor
	s. 11/138
seril-	: serilmek,heyecanlanmak,durmak
	s. -ür 9/30
	s. -ip 8/22,20B/48,20F/223
serkür-	: 1.teskin etmek 2,karşı gelmek,mani olmak
	3.tahammül etmek,dayanmak
	s. -tüngüz 7/159
sermel-	: süzölmek,durulmak
	s. -ip 8/19
setirek	: nadir,seyrek,az bulunur
	s. bol- 12/8
setireksiz	: seyrek olmayan,sık
	s. 20B/39
sev-	: sevmek
	s. -gıl 35/80
	s. -e 20F/225
	s. -erçe 7/200
seviçök	: Seviçök(ö.i.)
	s. 21A/1
seviglig	: sevimli,sevgili,gözel
	s. 8/18,20B/38,20B/47,20D/93,20E/166
sevigisiz	: sevgisiz,aşksız
	s. 10/187
sevin-	: sevinmek
	s. -di 35/89

sevinç	: sevinç
	s. 7/35,35/10,35/10,35/41,35/65,35/91,35/91
sevinçlig	: sevinçli
	s. ol 35/105
sevinmek	: sevinmek
	s. 35/64
seza	: layık olan,mücazat,mükafat
	s. nğ 30/8
sı-	: kırmak,kırılmak
	s. -sar 35/137
	s. -masar 35/137
sıdap	: şıdap
	s. 10/7
sıdığ	: siddhi,sıyrılma
	s. 12/32,15/20
sığ-	: sığmak,hoşa gitmek
	s. -mışın 12/46
	s. -maz 35/57
sıgur-	: sığdırmak
	s. -ur 9/45,12/45
sıgur-	: ihata etmek,toplamak,kapsamak
	s. -up 7/202,7/310
sıkıl-	: sıkılmak
	s. -ur 35/18
sıkış	: sıkıntı,keder
	s. 10/117
sıllıg tigin	: Sıllıg Tigin(ö.i.)
	s.t.26/5,26/18
	s.t. birle 26/25
sımartı şiri	: Sımartı Sri

- s.ş. 10/222
- sımda- : tembellik etmek
s. -sar sen 12/54
- sımdağ : ihmalkar, tembel
s. 15/43
- sımnu : şeytan
s. nuñg 130/67
- sımtağsız : faal, enerjik, çalışkan
s. 7/340, 7/376
- sın- : kırmak, kırılmak
s. -tı 35/151
s. -ıp 35a/3
- sıngar : taraf, yön, görünüş
s. 7/130, 9/15, 9/23, 10/8, 12/15, 13A/5, 130/64,
130/70, 130/73, 15/3, 15/67, 16/56, 16/63, 16/69
s. k1 10/236, 18/6, 18/31
- sırıl- : asılmak, yapışmak, ilişmek
s. -mıslarka 7/117
- sıruk : sırik, direk
s. 20B/33
- sili- : arınmak, temizlenmek, paklanmak
s. -yü 18/48
- silig : izsiz, silik
s. 18/44
- silvisiz : silvisiz
s. 10/282
- simek : başka, diğer
s. 12/12

- simin : diyar
s. tin 130/67
- simeksiz : lüzumsuz
s. in 9/15
- sin : sen, 2. teklik şahıs zamiri
s. te 12/23
s. i 11/118, 35/14, 35/14, 35/65
s. i birle 35/123
- siñgil : küçük kız kardeş
s. lerim 22/49
- sisik : şüphe
s. ke 10/155
- siz : siz, 2. çokluk şahs. zmr.
s. 1/8, 1/10, 7/82, 7/339
s. erür siz 15/27
s. bol- 15/66
s. iñg 7/193, 15/41
s. ni 7/196, 7/197, 7/198, 7/199, 7/337, 7/369, 9/
104, 15/8, 15/19, 15/54, 15/58, 15/60
s. ke 15/15
s. te 15/47
s. iñge 7/5, 7/9, 7/17, 7/157, 7/161, 7/168, 7/189,
7/414, 7/429, 10/151, 10/167, 10/247, 10/263,
17/15, 17/4
- sizik : şüphe
s. 7/338
- siziksiz : şüphesiz
s. 20D/85
- sizin- : şüphelenmek, şüphe etmek
s. -me ! 12/22

smır	: semir s. 20D/98
sogancığ	: tatlı,güzel s. 10/142,10/229,15/21,15/62,20C/53,20E/133, 20E/152
sogık	: soğuk s. 35/74
sok-	: kucağa atmak,sokmak s. -mış 18/3
soka	: tam,sığınak s. 10/157,10/228,10/288,13C/89,13G/198
sokım	: uç s. 1 12/49
sokış-	: maruz kalmak s. -mışlarıg 10/219
soklun-	: körleşmek,kör olmak s. -mışlar 7/121
sokul-	: sokulmak s. -tı 35a/2
sokuş-	: birbirine girmek s. -mış 10/140
somlîğ	: somlu s. 20E/164
song	: son,nihayet s. 35/75 s. inta 22/35 s. kısın kıl- 13A/20
sor-	: sormak,istemek s. -zun 11/32

- s. -a 10/139
s. -gan 12/8
- sordapan : sordaban
s. 10/136
- soruk- : aranmak,devamlı aranmak
s. -miş 10/231
- sö : vakit,zaman
s. ki 8/10
- söğüt : söğüt ağacı
s.16/93
s. ke 10/287
- söğüt : söğüt ağacı
s. 8/3,8/13,20E/120,35/111,35/111
- söki : eski,kadim
s. 35/75
- sön- : sönmek
s. -di 35/4
- söö : vakit,zaman
s.tin 15/50
- söz : söz
s. 12/21,15/75,33/11
s. ni 12/8
s. ke 15/70
s. i 11/48,11/98
s. in 11/12,11/68
s. ler için 14B/29
- sözle- : söylemek
s. -yür men 16/9
s. -miş 13E/141,35/29

s. - yin 12/21

s. -lim 13A/4

s.-ser 16/102,18/23,35/25

s. -yü 13F/171,16/98

s. -yü bir- 19B/18,19B/18

s. -p 13G/190,13G/200

s. -mişning 16/105

s.-güg 7/401

sözleşmeklig : konuşmaklı,konuşarak

s. 10/124

sözlüg : sözlü,söz ile

s. 9/29

stup : stupa

s. ka 185

su- : eğmek

s. -miş 33/18

sub : su

s. 6/3,6/4

su-çantırabudı : su-candrabodhi

s.ç. 9/66

sud- : atmak,fırlatmak,akmak

s. -miş 7/229

sud- : tükürmek

s. -gu ol 11/106

sudanı : sudhana

s. 10/138,13G/175

sudur : sutra

s. 9/1,10/226,26/7

- s. ka 13F/154
s. ta 13A/2
- sukavadi : sukhavati
s. 13B/52
- sukuvati : suk havati
s. 16/108
- sukşınmak : aç gözlülük etmek, aç gözlü olmak
s. 10/224
- suksuz : tamahsız, hırssız
s. 15/6
- sumır : kainatın merkezi ,bir dağ
s. 7/119
s. 9/11,16/12
- sun- : sunmak, vermek, arz etmek
s. -mış 10/227
- sunasıru : sunasıru
s. 10/137
- surya garbı vasır : suvya garbha vajıra
s.g.v. 9/67
- suu : saadet, mutluluk
s. sı 11/102,26/10
s. sın 22/22,23/1
s. singa 11/60,11/166
- suuparı ki-ti-da-
- namatiya şiri : Suparikırtitanu mandheyasri
s.k.t.d.n.ş. 10/230
- suuvikiranda şiri : Suu virkranda Sri
s.v.ş. 10/246
- suv : su
s. 7/121,8/14,10/92,10/143,10/225,12/16,12/26

33/10,34/4,35/43,35/74,35/93,35/116

s. ning 11/122,20B/21

s.ni 11/88,12/25

s. ig 10/156

s. tin kıl- 16/11

s. 1 er- 15/39

s. ining 130/65

s.inda 34/7

s. ları 20E/130

s. lar 20E,137

s. larning 20E/144

suvasdı sıdam : suasti siddham

s.s. 10/2

suvlı : sulu,suya ait

s. 35/74

suvlug : su bulunan yer

s. er- 8/19

suvluk : su yeri,su bulunan mevki

s. ta 8/4,8/28

suvsuş : susamış olan,susama

s. 10/141

suyurka- : acımak,merhamet etmek

s. -yu 7/231

sü : asker,harp

s. 35/24,35/25

s. de er- 35/51

süle- : asker sevk etmek

s. -ser 35/25

sülemek : asker sevk etmek

s. 35/24

- süngüş : savaş
s. te 10/254
- süri : kur'a
s. sin 33/6
- süzek : hastalık
s. ler 15/40
- süzük : süzülmüş, duru
s. 10/201, 13A/28, 16/29, 24/2, 26/4, 35/93
s. bol- 15/28
s. ol 20B/21
s. yig 12/59
- süzül- • süzmek
s. -ü 18/37
s. -üp 20E/125, 20E/139

Ş

ş...	: ş...
	ş. 7/149, 11/143
şabıllıg	: talebelik, öğrencilik
	ş. 11/148
şadu	: merdiven
	ş. 10/9
şagıla-	: çağlamak
	ş. -yu tur- 11/119
şakımunı	: Sakyamuni
	ş. 10/14, 22/3
	ş. ka 11/145
şakdıllıg	: saktı'lı, saktı'ya ait
	ş. 10/13
şamat	: Samatha
	ş. 10/8
şanlıg	: şanlı, şöhretli
	ş. 10/11
şanda	: Şanta
	ş. 10/15
şandapur	: şandapur
	ş. 10/12

şanta	: Santa
	ş. 11/125
şaran	: sarana
	ş. 11/126
şardulı	: Sardala
	ş. 11/147
şarırığ	: Sarıra
	ş. 11/145
şastr	: sastr
	ş. 11/124
şaşımsız	: şaşırmadan, arayı açmadan
	ş. 11/146 11/149
şaşmaksız	: şaşırmadan
	ş. 17/7
şatayadana	: sadayatana
	ş. larığ 11/123
şat paramıtığ	: sat- paramita
	ş.p. 11/149
şat parışkar	: sat- parışkara
	ş.p. 9/73
şatu	: merdiven
	ş. 7/105
şatvargi	: şatvargı
	ş. 11/121
şeker	: şakra
	ş. 11/143
şeşiltür-	: çözdürülmek
	ş. -medin 11/123

şimnu : şimnu, şeytan
 ş. 7/148, 10/248, 10/249, 10/250, 10/251, 130/111,
 16/91
 ş. larıĝ 13A/26
 ş. larka 12/10
 şimnulug : şeytana ait, şeytanlı
 ş. 10/20
 sipar : sipar
 ş. nıng 11/120
 sır : sır
 ş. 10/19
 şloķ : manzume, şiir
 ş. 15/81, 16/111
 ş. nı 15/92
 ş. da 9/6
 şloķlug : manzumeli, bendeli, baĝlı
 ş. 17/1
 şük : rahat
 ş. tur- 35/149

T

- t... : t...(eksik kelime)
 t. 7/30,7/31,7/32,7/33,7/81,7/82,7/84,7/149,
 7/186,7/187,7/190,7/219,7/226,7/371,7/372,
 7/385,7/387,7/440,7/439,16/18,16/64,21A/13
 t. lar 7/217
 t. -gülüg 16/7
- t : t harfi, sesi
 t. 11/65,11/217
- ta... : -ta...(eksik kelime)
 t. 20A/3
- tac : taç
 t. in 32/11
- tada tıvaki : tada tıvaki
 t.t. 10/118
- tag : dağ
 t. 9/11,16/12,35/34,35/35,35/35,35/48
 t. da 34/8
 t. ta 8/1,8/9,8/17,8/25
 t. dın 35/121
 t. 1ğ 7/119
 t. ında 34/7
- tagdın : kuzey,şimal
 t. 35/98
- tagtın : kuzey,şimal

- t. 35/5
- taķı : bundan başka,diğer,dahi,ayrıca
t. 7/188,10/116,11/87,21A/4,21A/10,33/24,35/127,
35/132
- taķıl- : taķılmak
t. -ıp 11/70
- taķşut : manzum
t. 9/8,16/112
t. ķa 19B/14
t. ın 13F/171
- taķşutluğ : şiirli,manzumeli,şiire ait
t. 13A/11
- tal : dal
t. nı 32/7
- tal- : kendini kaybetmek
t. - ! 35a/2
- talaş- : dolaşmak,kendi arasında kavga etmek
t. -ur 35/21,35/55
- talık- : itilmek
t. -ıp 13D/125
- talula- : seğip almak,seçmek
t. -lım 11/65
t. -p 19B/13
- taluy : deniz
t. 7/185,7/407,11/68
t. uğ 16/18,16/20
t. ķa 16/19
t. ta 16/17
t. tın 7/115,11/139

- t. lar 13A/11,13C/116
- tam : tam
t. 35/44
- tamdul- : yaktırmak
t. -mış 13A/25
- tamga : damga, nişan, nişane
t. ñg 35/7
t. sı 35/90
t. larıg 7/368
- tamgak : boğaz, damak
t. inta 5/24
- tamır : damar
t. 34/3, 35/43
- tamu : cehennem
t. 7/29, 7/127
t. ka 5/10, 6/13, 17/14, 17/18
t. dakı 6/15
t. tin 7/144, 7/348
- tan : sabah rüzgârı
t. ka 11/150
- tan- : inkâr etmek
t. -gımlar 5/5
t. -mış 5/16, 6/7, 6/12, 33/4
- tañg : tan, parlak
t. 1/1, 1/2, 1/3, 1/4, 1/6, 1/11, 1/14, 1/15, 1/16,
1/19, 1/20, 15/35
- tañga : hayret
t. 11/54

- tanğlançığ : nadir, hoş, fevkalade
t. 20B/40, 20E/155, 20F/224
- tanğsuk : 1. tatlı, nefis, lezzetli
2. acaip, kıymetli, değerli
t. 10/112, 10/129, 10/268, 12/61, 13C/58
- tan- : inkâr etmek
t.-ıp 18/21
t. -ıgmalar 5/5
- tanukla- : tanıklık etmek, şehadet etmek
t. -yur 15/20
t. -p 13A/37
t. -gu 14B/21
t. -gulug 10/115
- tanyaşiri : Tanyaşiri
t. 22/53
- tanyaşiri beg : Tanyaşiri Bey(ö.i.)
t.b. 22/53
- tap : arzu, istek
t. 20F/193
t. inğça 35/5, 35/87, 35/101
t. ı 11/103
t. inça 10/113
t. ları 21D/110
t. larınça 27/4
- tap- : elde etmek, bulmak, rast gelmek
t. -tınğ 35/8
t. -ğay 35/77

- t. -zunlar 7/420
t. -sar 12/24
t. -ip 16/38
t. -ğınça 35/85
t. -tıkta 7/131
t. -miş er- 11/95
t. -guluğsuz 15/7
t. -maz men 11/90
t. -maz 35/26
t. -matım 11/152
- tapa : -a doğru, için
t. 35/58, 35/72, 35/148
- tapdu : tapdu
t. ları 10/11
- tapıg : tapma, kulluk
t. 9/98, 13C/115, 13F/161, 13G/190, 14A/8
t. kıl- 16/72, 35/91
t. 1g 13A/16
t. 1 35/2
t. 1ar 13A, 13
- tapıgçı : memur
t. 35/121
- tapın- : kulluk etmek, tapınmak
t. -ur men 14A/8
t. - ! 11/19
t. -alım 5/3
t. -ip 13A/14
t. -gu 11/143
t. -guluğ 15/69
- tapmak : bulmak, kulluk etmek
t. tın 13C/79

- tapmaksız : tapmadan, tapmaksızın
t. 15/53
- tapun- : tapınmak, inanmak
t. -uğmalar 5/7
- tapış- : bulaşmak, kapanmak
t. -sar 11/101
t. -guluğ 10/283, 11/66
t. -madılar 11/69
- tapla- : beğenmek
t. -dı 35/65, 35/89
- taplağ : tasvip etme, rıza gösterme, seçmek, lutfetmek
t. ka 10/114
- taplağlıg : beğenilen, beğenilmiş
t. 10/184
- taplıg : arzulu, istekli olma
t. 10/3
- tar : dar
t. 10/117
- tar- : dağıtmak
t. -a 11/22
t. -gu 11/71
- taral- : dağılmak
t. -dağı 11/71
- tarazuk : terazi, ölçü aleti
t. 6/7, 6/9
- tarđ- : çekmek
t. -ıp 9/61, 15/93
- tardıç : Tardıç(ö.i.)
t. 5/17

- tarıg̃ : ekin, darı, hububat
t. 24/11
- tarık- : uzaklaşmak
t. -ar 20D/83
t. -ur 7/192
t. -zun 18/44
t. -ıp 16/50, 20F/216
- tarıkar- : uzaklaştırmak, yok etmek, bırakmak
t. -tı 7/338
- tarın- : darılmak, kızmak
t. -sar 35/141
- tarka : tatsız
t. 18/57
- tarka- : gitmek, uzaklaşmak
t. -sar 35/70
- tarkar- : uzaklaşmak, çıkmak
t. -gıl 35/79
- tart- : -a doğru götürmek, çekmek, götürmek, ölçmek
t. -ar 6/13
t. -ıp 10/227, 35/40
- tartınçlıg̃ : lütufkâr, lütfeden
t. 10/119
- tartışlıg̃ : çekme, çekiştirmeli
t. 7/93
- tası... : tası...(eksik kelime)
t. 7/204
- taş : dış, dışarı, dışarıda
t. 12/20, 13G/186
t. tın 12/15, 20C/61

taş	: taş
	t. 31/6
	t. bol- 31/8
	t. ım 28/15
taş-	: taşmak
	t. -ar 35/135
taşık-	: dışarı çıkmak
	t. -ar 5/16, 5/24
taşır-	: taşırarak, dışarıda olmak
	t. -dı 13A/38
taşıkır-	: dışarı atmak, bir tarafa atmak, durdurmak
	t. -ıp 7/145, 9/61, 10/227, 130/62
tatar	: Tatar(ö.i.)
	t. 21A/5
tatgan-	: tatmak, tad almak
	t. -ğu 10/137
tatı-	: tatmak, lezzet almak
	t. -ğay 11/8
tatığ	: tatlı
	t. 35/137
	t. ınığ 35/132
	t. lar 35/133
tatıglığ	: tatlı, tadında olmak
	t. 10/92
	t. bol- 35/84
tatu-	: tattırmak
	t. -ğıl 17/20
tavar	: mülk, davar, çin kumaşı
	t. 10/214, 35/56, 35/72

- t. mu 11/67
t. ing 35/39,35/45
t. 1 5/18,35/94
t. lar 10/112
- tavrak : hızlı,derhal,çabuk,acele
t. 11/29,13B/52,16/80,25/4,35/114
- tavran- : davranmak
t. -tı 7/381
t. -u 13E/145
t. -ıp 13F/153
- taya- : dayanmak
t. -p 15/15
- tayağ : destek
t. 1 35/133
- tayak : destek,dayak
t. 1 10/132,15/69
- tayaklıg : istinat,dayanak,dayanan
t. 10/108,22/17
t. ın 15/70
- tayan : dayanmak
t. -ıp 13F/154,16/110
- tayanmaksız : dayanmaksızın,güvenmeden,dayanmadan
t. 15/76
- taydu kidini kav : bir çiçek adı
t.k.k. 12/61
- tay pay lin şı : Tay Pay Lin Şi
t.p.l.ş. 19B/11
- tayşıcı : tayşıcı,öğretici
t. 20C/70

taysıng

: Tai-Sheng

te...

t. 13G/199,19B/12

te-

: te...(eksik kelime) 16/96

: demek,söylemek

t. -r mü 29/2,29/4,29/6,29/10

teg

: "gibi" manasında edat

t. 3/9,3/10,5/17,5/21,5/22,7/34,7/53,7/107,7/109,7/133,7/137,7/187,7/213,7/235,7/344,8/8,8/16,8/24,8/32,9/11,9/44,10/9,10/148,10/168,10/281,11/5,11/10,11/22,11/29,11/36,11/39,11/75,11/119,11/121,11/127,11/137,11/140,11/143,12/9,13A/18,13G/175,13B/48,13C/65,13C/66,13C/81,15/6,15/13,15/31,15/70,15/71,15/78,16/34,16/41,16/42,16/46,16/83,20B/25,20B/50,20E/168,20E/170,20F/192,25/6,35/33,35/40,35/71,35/71,35/100,35/100

teg-

: değmek,dokunmak,ermek,varmak

t. -ir 5/14

t. -ir mü 11/133

t. -miş

t. -di 35/65

t. -diler 7/304

t. -zün 7/431

t. -ser sen 35/63

t. -inçe 13B/48

t. -miş 15/68

t. -mez mü 11/132,11/133

tegi

: kadar,-e kadar

t. 7/139,13C/101

- tegil- : körleşmek,kör olmak
t. -miş 7/150
- teginlig : değer,kıymeti haiz,layık olmak,müstahak,sıra
t. 10/5,18/58
t. ke 10/135
t. çe 7/151
- tegin- : değinmek,yaklaşmak,erişmek,nefsini feda etmek
t. -ür men 16/1
t. -ür biz 7/433
t. -dim 19B/14,26/23
t. -ü 13C/78,16/19
t. -ip 20C/76
t. -ür 13D/127
t. -gü 10/293
t. -gülüg 8/7,8/23,8/31,18/53
- teginşiz : erişilmez olan
t. lerte 18/52
- teginür- : eriştirmek,ulaştırmak,temin etmek
t. -deği 10/113
t. -deği 13C/96
- tegirmi : etraf,etrafında,çevirerek
t. 35/44
t. er- 10/62
- tegirmile- : çevirmek,etrafını sarmak
t. -yük 7/191
t. -yüki 35/44
- teglük : kör,körlük
t. leri 7/182

- tegre : etraf, dolay
t. 35/46, 35/147
- tegrikle- : çevrelemek
t. -yü 20E/172
- tegsin- : dönmek, tomar haline gelmek, dolaşmak
t. -ü turur 10/143
t. -ip 13C/70
- tegsindür- : çevirmek, döndürmek
t. -ü 9/23
t. -teçi 10/161
- tegsindürmek : çevirmek, döndürmek
t. i 9/92
- tegsintür- : çevirmek
t. -ü 11/131
- tegsil- : değişmek, değişilmek
t. -ip 20B/22, 20B/30, 35/84, 35/84, 35/134
- tegsilmeksiz : değişmeden, değişmeksizin
t. 10/101
- tegsür- : değişmek, bir başka şekle girmek
t. -üp 7/323
- tegür- : kavuşturmak, eriştirmek, ulaştırmak
t. -geli 10/53
t. -deçi 10/77
- tegzin- : dolaşmak
t. -miş 35a/7
- tegzing : tomar
t. 10/7
- tegzinglig : fasıl, başlık, bab, daire, muhit
t. 9/53

- tek : tek,yalnız,yahut
t. 10/76,130/94
- tel- : delmek,cehalete düşmek
t. -dük 11/134
t. -tük mü 11/128
t. -e bil- 11/127
- teleme : teleme(?)
t. 11/130
- telin- : delinmek
t. -ür 35/25
- telim : çok,pek çok
t. 7/44,7/70,7/370,8/27,10/163,130/95,18/40,20E/
141,35/94
t. turur 11/129
t. bol- 35/44
- temir : demir
t. 10/160
- teñg : denk,kadar,nisbet
t. 18/21
t. inçe 10/52,15/49
- teñgker- : mukayese etmek,kıyaslamak
t. -gülügsüz 10/164
- teñgle- : denkleme
t. -yü 11/131
- teñglençsiz : benzeri olmayan
t. 15/16
- teñgri : tanrı,gök
t. 1/1,1/2,1/3,1/4,1/7,1/9,1/11,1/14,1/15,1/16,
1/19,1/20,2/1,2/3,3/9,3/10,5/6,7/128,7/152

7/336,7/344,9/85,10/94,10/162,10/167,11/129,
19A/7,19B/15,20D/117,20E/171,21A/15,35/3,35/17,
35/31,35/98,35/121,35/125,35a/1

t. ning 5/2,10/22,11/27,15/38,16/73

t. g 1/6,7/110,

t. ni 12/13

t. ke 2/2,35/10,35/41,35/91

t. m 3/3,3/4,3/11,3/12,7/189,7/369,15/60

t. m e 2/5

t. mning 21A/5,21A/6

t. mke 21A/12

t. singe 10/143

t. miz 3/1,3/2,7/414

t. ler 20A/7,20B/49,41/16

t. larning 7/422,13C/93,22/19

t. lerke 5/3

t. larde 5/5

tengridem : ilahî,semavî

t. 7/424,10/84,16/70,20E/173,35/2

tengrili : göktekiler,tanrı'ya ait

t. 15/13,35/67

tengrilig : semavî,ilahî

t. 10/250

tengsiz : denksiz

t. 10/166

tengsü : layık olmayan,yakışmayan

t. 11/94

tetre- : hareket etmek,kımıldamak

t. -ser 35/139

- t. -yü 35/74
t. -medin 9/14
t. -metin 8/21
t. -dük 35/85
t. -tük 35/95
t. -miş 35/86,35/86,35/48
t. -mez 10/18
t. -me- ! 35/143
t. -meser 35/139
- tepremek : hareket etmek,depremek
t. ing 15/74
- tepreş- : depreşmek
t. -ti 35/67
- tepret- : depretmek
t. -mişlerin 20E/174
t. -gülüğü 10/165
- tep tegirmi : çep çevre,yus yuvarlak
t.t. 9/18
- teri : deri
t. g 11/136
- tering : derin
t. 8/9,8/17,13G/182,15/16,15/21,15/86,20E/152,
34/4,35/73,35/127
- terk : çabucak,çabuk,alelacele,derhal
t. 13B/52,13E/145,15/85,22/35,22/42
- terk ödün : gecikmeden,zamanında,derhal,hemen
t.ö. 22/35,22/42,23/13
- terkin : acele,çabuk,derhal
t. 7/192,16/84

terkkiye	: çabucak, ças çabuk t. 7/314
ters	: ters t. 16/91
terz	: ters t. 13E/139, 15/40
teşgür-	: kovmak t. -ü 10/235
tetrü	: ters, (ter trü) t. 5/19, 6/11, 10/217, 11/133, 13E/135, 35/79
teve	: deve t. 34/9
tevlig	: hilekâr, düzenbaz t. 35/48, 35/121 t. -di 35/97
tez-	: uzak durmak t. -gil 35/38
tı	: daima, daimî t. 7/196, 7/227
tıd-	: mani olmak, engel olmak t. -tîngîz 7/155 t. -a 35/20 t. -matın 13A/38
tıdıg	: mania, engel t. 12/31, 18/14, 35/144 t. mız 13B/50 t. ların 13F/162 t. larning 10/97 t. larım 16/50
tıdıgılg	: engelli t. 35/109, 35/122

- tıdıgsız : engelsiz, pervasız
t. 7/220, 9/55, 10/84, 13A/37
- tıdıl- : kesilmek, engellenmek
t.-dı 35/17
- tıdılış- : maniaya uğramak, engellenmek
t. -maz 9/48
- tıdın- : engellenmek, mani olmak
t. -ıp 18/49
t. -u 7/228
- tıdmak : mani olmak, engel olmak
t. ning 11/113
- tık- : tıkmak, atmak, sallamak
t. -ar 6/14
- tıldag : engel, mania
t. 13A/17
t. 1 9/63, 13G/197
- tıltag : mania, engel, sebep
t. 1 26/19
t. in 7/218
t. inta 13E/135
- tın- : rahata kavuşmak, dinlenmek
t. -zunlar 15/85
t. -guluğ 7/225
- tındur- : dinlendirmek
t. -ur siz 15/44
- tingi : şarkı
t. 35/71
- tinlig : canlı, ruh, cevher, nefes
t. 7/39, 7/75, 7/233, 11/35, 11/55, 12/37, 13A/40
13B/46, 13G/174, 16/64, 16/65, 16/104, 18/2, 26/26

t. nıñ 13C/63, 13D/127

t. ka 7/133

t. lar 7/44, 7/49, 7/96, 7/102, 7/107, 7/140, 7/188,
7/370, 7/337, 7/382, 7/405, 7/415, 7/418, 15/
58, 15/83, 20D/80, 20D/89, 20D/108, 25/5, 25/
7, 25/13

t. larnıñ 9/87, 13B/56, 13C/95

t. larıñ 7/47, 7/65, 7/72, 7/131, 7/143, 7/387, 9/81,
10/26, 10/44, 10/289, 14B/26, 15/43, 20E/
195.

t. larka 7/34, 7/208, 7/224, 14B/32, 15/71, 16/56,
16/96

tıt : fıstık, çam

t. 35/111

tıyalıg : tıyalı, bir çeşit süs

t. 20B/39

ti... : ti...(eksik kelime)

t. 35a/3

ti- : demek, söylemek

t. -r 35/34, 35/42, 35/64, 35/73, 35/81, 35/92, 35/
107, 35/115, 35/124, 35/140, 35/150

t. -yür 3/1, 3/2, 3/5, 3/6, 5/11, 5/12, 5/13, 5/14,
5/15, 5/16, 5/17, 5/18, 5/19, 5/21, 5/22, 5/23,
5/24, 5/25, 5/26, 5/27, 6/1, 6/2, 6/3, 6/4, 6/4,
6/5, 6/8, 6/13, 6/14, 6/15, 6/16, 6/17, 6/19,
6/20

t. -rler 11/151, 11/153, 11/157

t. -yürler 12/25, 12/26, 12/27, 12/28

t. -dim 11/73

t. -ser sen 35/36, 35/36, 35/122

t.-ser 4/10,4/13,11/107,35a/8

t. -p 10/21,10/120,10/121,11/103,11/109,11/133,
11/165,12/23,12/26,13D/122,13G/192,14A/19,
15/2,15/36,15/91,16/3,16/27,19B/11,20C/66
20C/70,20D/100,20D/115,20E/147,20E/148,
20E/149,20E/151,20G/231,22/9,22/10,22/11,
26/23,35/122

t. -metin 12/16

t. -gme 9/53,10/72,10/130

t. -gli 10/202,12/23

t. -gü 11/140

tibiş : Tibiş(ö.i.)

t. 21A/12

tibiş teŋgri : Tibiş Tengri

t.t. mke 21A/12

tiğ- : demek,söylemek

t. -miş 10/132,15/14

t. -mişniŋ 13A/22

tiğ- : yıkmak

t. -ip 13C/91

tiğig : balçık,çamur

t. te 11/4

tiğin- : cesaret etmek,didinmek,cehd etmek,gayret etmek

t. -gey 15/77

tiğme : denilen,söylenilen

t.11/55

tiğrüm : keskin

t. leriŋ 15/63

tigin : tiğın,şehzade

t. 9/25

- t. ler 22/32
- tigit : şehzade
t. lerning 24/3
- tik- : dikmek, kurmak
t. -tingiz 7/105
t. -ip 10/233
- tiki : gürültü, ses, cıvıltı
t. 35/66
t. si 35/93
t. sinte 20E/146
- tikile- : uğuldamak, uğultu çıkarmak
t. -p 35/12
- tikileş- : mırıldanmak, homurdanmak
t. -ür 35/55
- tikim : yekpâre
t. 8/11
- tikisiz : sessiz, sessizlik
t. te 8/12
- tikvi : dik, diklik
t. sinçe 13A/5
- til : dil
t. 13C/81, 14A/10, 35/55, 35/77
t. te 13G/200
t. im 16/29
t. i 11/166, 13C/95
t. inçe 13C/93, 13C/93, 13C/94
t. ingiz 7/221
- til- : dilmek, ayırmak, çark haline getirmek
t. -gen 9/92, 13A/27
t. -genin 9/54

- tile- : istemek, arzu etmek, dilemek
 t. -r 35/121, 35/121
 t. -ser 11/43, 35/8
 t. -yü 7/129, 130/91
 t. -miş 12/15
 t. -gülügi 10/139
- tilek : dilek, arzu
 t. 35/148
- tilemek : dilemek, istemek
 t. te 35/136
- tilgen : çark
 t. 13G/182, 16/95, 21/6
 t. i 20D/117
- tilgenlig : çarklı
 t. 10/160
- tilik : dilek
 t. lerin 13A/39
- tilik tigin kız
- ten̂gri : Tilik Tigin Kız Tengri
 t. t. k. t. 22/57
- tilve : tilbe, abdal, âşık, deli
 t. 7/235
- timek : demek
 t. 12/31
- timeklig : söylenecek
 t. 10/147
- timin : demin, hemen, derhal
 t. 35/63
- timing̃ : Timing(ö.i.)
 t. ning 21A/7

- tin : yular
t. i 11/116
- tiŋgiz... :-tiŋgiz...(eksik kelime)
t. 7/150
- tip : dip,alt
t. 35/135
- tirgük : direk
t. ler 20F/188
- tirig : diri,canlı,hayat
t. 16/81
- tiriglik : hayat,dirilik,canlılık
t. 33/20
t. kıl- 33/20
- tiril- : dirilmek,toplanmak
t. -elim 5/1
- tirin : topluluk,cemaat
t. 9/72
- tirinlik : toplanma yeri
t. 8/6
- tiş : diş
t. iŋde 35/122,
- tişi : dişi,kadın
t. 35/147
t. ke 33/17
- tit- : denilmek,söylenmek
t.-ir 9/35,35/133
t. -miş 18/4
- tit- : vaz geçmek,terk etmek,bırakmak
t. -tiŋgiz

- tit- : bağıslamak, değerlendirmek
t. -yük 7/222
- titimlig : devamlı, sürekli
t. 10/118
- titmek : karşı koymak
t. ing 35/62
- titri- : titremek
t. -yür 35/111
- titrü : tam, sabit
t. 9/97
- titrü : ters, çevrilmiş
t. 7/168
- titsi : talebe, öğrenci
t. lerning 11/18
- tiz- : dizmek, sıraya sokmak
t. -ip 13A/2
- tler... : -tler...(eksik kelime)
t. 20A/1
- toğ : tam, dolu, her şey, bütün, tekmil
t. ta 14B/22
- toda- : değer vermemek
t. -gmalar 5/6
- todunçsuz : doymayan, doyumsuz
t. 7/162
- toğ- : doğmak, zulmetmek
t. -ar 13D/131, 20C/74
t. -arlar 20B/28, 20D/87
t. -mış 15/83, 29/3
t. -tunguz 7/336
t. -tılar 7/408, 7/412

- t. -alım 13B/52,13C/57
 t. -zunlar 7/416,16/108,21A/17
 t. -sar biz 13B/53
 t. -a 35/14
 t. -a birle 16/53
 t. -up 16/58,23/12
 t. -galı 7/367,20F/218
 t. -mış 13G/196
 t. -gulug 18/51
 t. -mayın 26/22
 t. -maduk 18/24

toĝgu : doĝmak,doĝma

t. 7/359

toĝmak : doĝmak

t. 9/35

t. ları 22/36,27/4

toĝmaksız : doĝmadan,doĝmaksızın

t. 10/173

toĝur- : doĝurmak

t. -tuŋguz 7/128

toĝum : doĝum

t. 7/83,10/56,13C/57,21A/16

t. uş 7/54,13G/185

t. ın 7/163

t. lar 16/14

tokı- : dokumak,çakmak

t. -yın 35/122

t. -yu 11/143

tokıdı1- : maruz kalmak

t. -mıŝlarıĝ 10/225

tokılıĝ : tokılıĝ,zaríf

t. 10/61,20F/187

tokluğ kutluğ ağa : Toklug Kutlug Ağa

t.k.a. birle 23/9

tokız : dokuz(9),sayı adı

t. 13A/43

tokuzunç : dokuzuncu,sıra sayı sıfatı

t. 12/60

tol- : dolmak,dolu dolu olmak

t. -u 9/16,9/77,10/62,10/208,13G/188,16/70

t. -up 12/38,16/103

t. -gu 13B/54

tolgaklıg : hastalık,eziyet,ıztırıp

t. 7/224

tolgur- : doldurmak,bol bol yapmak

t. -u 16/36

t. -u 13C/119

tolı- : dolaşmak

t. -yu 13C/64

tolıllıg : dolu olan

t. 5/20

tolp : bütün,hep,her

t. 7/161,9/39,13C/63,14B/24

t. ta 10/63

t. tın 9/23,16/63

tolpı tüzün uğan : Tolpı Tüzün Ugan(ö.i.)

t.t.u. 9/5

tolpı tüzün : Tolpı Tüzün(ö.i.)

t.t. 13C/82,13C/112,13C/119,16/23,16/26,16/33,

16/42,16/83

t.t. nüng 16/31

tolu : dolu

- t. 20E/131
- tolun : bütünlük,mükemmellik
t. 9/55,9/93,16/22
- ton : elbise,giysi
t. 9/73,11/108,16/70,35/102,35/102
t. lar 33/9
- tonĝ : don,donukluk
t. 10/19
- tonĝ- : donmak
t. -up 20B/24
- tonĝa : kahraman,yiĝit
t. 11/28, 11/142
- tonĝtar- : dönmek,çevrilmek,baş aşağı getirmek
t. -u 6/14
- toor : ağ,av ağ
t. 10/244
t. ka 9/47
t. ı 13A/7
t. ları 20F/185
t. larta 20A/5
- top : bütün,hepsi,birlikte,toplucu
t. 10/197,10/272,12/38,22/27,22/40,23/5,23/18
t. ça 9/80,10/59
- topla- : kabul etmek
t. -yur men 16/5
- toprak : toprak
t. 35/4,35/35,35/35
t. ka 7/55

- topul- : yuvarlanmak
 t. -ur 20B/23
 t. -up 10/57
- toruk : zayıf, güçsüz, kuvvetsiz
 t. 7/179, 9/75, 9/78
- toy : bayram, toy
 t. 15/34
- toy : şehir, topluluk, karargâh
 t. 9/4, 9/93, 16/57
- toyan : rahip
 t. 9/74, 11/121
 t. ning 20F/204
- toyluğ : toplu, topluca
 t. 13A/10
- toz : toz
 t. 7/55, 35/4
- tö... : tö...(eksik kelime)
 t. 16/8
- töbe : tepe
 t. sinde 32/8, 32/12
- töbün : baş aşağı
 t. 18/38
- tök- : dökmek
 t. -üp 16/102, 18/23
- tökül- : dökülmek
 t. -güke 35/137
- töl : döl, evlat
 t. i 35/138
- töleç : emanet, ödenek, tazminat
 t. 18/8, 18/50

- tölek : karşılık
t. 11/90
- tölek kız tengri : Tölek Kız Tengri(ö.i.)
t.k.t. m 22/31
- töp : dip,aşağı
t. ün 11/83
- töpi : tepe,üst
t. n 7/413
- töpü : tepe,baş üstü,en üstte
t. de 9/99
t. te 13G/199
t. sin 6/14
- tört : dört(4),sayı adı
t. 5/3,5/4,5/5,7/83,9/51,9/58,10/80,10/153,
13F/161,13G/197,17/1,17/19,18/51,35/85,
35/133
t. tin 18/6
- törter : dörder,üleştirme sayı sıfatı
t. 20B/46
- törtli : dörtlü
t. 10/108
- törü : töre,kanun
t. 9/84,13D/128,35/72
t. ng 35/104
t. sin 9/74,35/123
t. sinçe 13G/200
t. lerte 7/350
- törü- : türemek
t. -yür 12/39
t. -miş 7/236,13A/18
t. -gey 35/77

- t.-gey mü 15/49
t. -gü 16/30
- törülüg : nizamlı, kanuna uygun
t. 9/35, 35/65
- törülüg törü : törelerin töresi, en üstün töre
t. t. 35/65
- törüme : türemek
t. ning 13G/198
- törüt- : yaratmak, meydana getirmek
t. -tüngüz 7/153
- tös : töz, kök, temel, esas
t. 10/115
t. ke 13A/17
- töske- : aslına kavuşmak
t. -gülügsüz 10/269
- tösü : her taraf
t. te 10/265
- tös : döş, göğüs
t. 5/15
t. öze 5/15
t. i 5/25
- töz : kök, esas, temel
t. 7/2, 10/100, 13G/191, 13G/199
t. i 9/36, 10/111, 10/201, 10/232, 11/36, 11/42,
15/14, 16/89, 20C/52, 20D/102, 35/128
t. in 7/322, 7/394, 9/39, 10/48, 11/10, 11/66, 12/1
19, 12/44, 13E/144
t. inge 10/146
t. inte 10/256
t. üngüzke 15/16
t. lerin 7/63

- tözilig : köklü, esaslı
t. 10/32
- tözkerinçsiz : aslına erilmeyen
t. 7/142, 7/386, 7/438, 13A/34
- tözlüg : köklü, esaslı, temelli
t. 10/16, 10/58, 10/128, 10/172, 10/224, 10/273,
14A/2, 20F/227
t. üngtin 15/62
- tözü : hepsi, bütünü
t. 7/431, 7/437
t. ni 7/144, 7/388, 17/20, 20F/192
t. ke 7/210
- tözügü : tamamıyla, bûs bütün
t. 7/199, 7/361
- tsuy : günahkâr, fenalık, kötülük
t. 10/65, 13E/140
- tu arı : tu arı
t. 16/18
- tuç : tuuç
t. 10/160
- tud- : tutmak, sarılmak
t. -gıl 12/22
t. -alım 13A/32, 13B/55
t. -zunlar 13G/200
t. -sar 12/44, 13F/170
t. -up 10/34, 10/147, 14B/22
t. -galı 10/5
t. -ğu 13C/118
t. -maz men 11/154

- tuda : felaket, belâ
t. ng 35/97
- tudasız : belâsız
t. 22/25, 23/3
t. in 25/
- tudçı : durmadan, arkası kesilmeden, mütemadiyen
t. 9/34, 9/106, 14B/22
- tudmak : tutmak, elde etmek
t. 10/74
- tudrug : rehin, emanet
t. 9/53
- tuğu : tutuk, rehin
t. 13E/150
- tuğul- : tutulmak, kapılmak
t. -mıslarning 10/185
- tuğun- : edinmek
t. -u 18/36
- tuğyan- : tutunacak, bağlanacak
t. -ğuluğ 9/36
- tuğ : tuğ
t. 9/74, 10/233
- tuk- : tutmak
t. -up 16/98
- tumanlıg : dumanlı
t. 5/12
- tunçu : yer
t. daki 35/66
- tunumluğ : sıkıntı, tıkanıklık, kapanıklık
t. 5/14

- tur- : durmak,kalmak
- t. -ur 7/348,8/1,9/32,10/43,10/193,11/38,
11/119,11/125,11/129,32/1,35/19,35/
36,35/36,35/58,35/134,35/146,35a/6
- t. -mış 20A/8
- t. -dı 35/17
- t. -ayın 16/52
- t. - ! 35/149,35/149
- t. -zun 11/26,13G/192
- t. -alım 2/9
- t. -unġlar 1/5
- t. -sar 16/75
- t. -up 9/50,16/35,16/39,35/121
- t. -ġan 12/6,29/5,29/9
- t. -urın 20B/34,20E/131
- t. -mışın 20B/48
- t. -daġı 20F/223
- t. -ġu 20F/189
- t. -ġuluġ 18/52
- turgın : durgun,sakin
- t. 20B/21
- turı : huysuz kimse
- t. ka 35/38
- turgur- : durdurmak,izhar etmek
- t. -mış 10/261,13A/130
- t. -tı 7/328
- t. -tunġuz 7/119,7/156
- t. -sar 13F/158
- t. -u 5/18
- t. -up 20E/126,22/13

- turıdmaksız : yorulmaksızın,yorulmadan
t. 9/79
- turķan- : bulunduğu şekilde olmak,olduğu gibi görünmek
t. -u 7/56
- turķar- : durmamak,sürüp gitmek
t. -u 7/226,9/33,10/54,10/220,13C/62,16/36,
35/104
- turlüg : türlü,çeşitli
t. 18/28
- turmak : durmak
t. 35/147
- turmiş tigin : Turmuş Tigin
t.t. 22/55
- turuğ : duru,temiz
t. 7/164
- turul- : durulmak
t. -sar 20C/65
- turum : durum,hal
t. 9/38,13C/64,16/62,20B/22
- turuş : kavga,vuruşma
t. ka 35/38
t. ta 35/136
- tusu : kazanç
t. 7/203,7/214,7/320,35/82
- tusul- : yardım etmek
t. -mağay 35/75
- tuş : karşı,vakit,zaman,burç
t. ta 12/54,16/49,19A/3
- tuş : nasip,yar,kısmet
t. bol- 31/4

- tuş : karşılık, arkadaş, dost, eş
 t. ka 10/77
 t. ta 35/37
 t. inta 13C/89
 t. lar 10/9
 t. larda 9/9
- tuş- : kavuşmak
 t. -ayın 17/4
- tuşgur- : baskın yapmak
 t. -up 11/149, 13C/119
- tuşuş- : karşılaşmak
 t. -mış 10/140
- tut- : tutmak, yakalamak
 t. -ar 6/15
 t. -mışlar 13G/185
 t. -ğay sen 35/126
 t. - ! 35/41, 35/91
 t. -gıl 35/10, 35/27, 35/32, 35/72, 35/104
 t. -alım 13A/16
 t. -uñguz 7/29
 t. -a 9/76, 13A/14
 t. -up 9/74, 11/21, 12/12, 13C/86, 13G/190, 35/110
 t. -upan 6/7
 t. -upanın 6/12
 t. -mışnı 11/45
 t. -dağı 10/209, 16/101
- tutçı : durmadan, daima, her vakit
 t. 7/53, 7/90, 10/60, 10/277, 12/3, 13B/56, 13E/139,
 13E/148, 16/34, 17/2, 20F/190
- tutçur- : ele vermek, elde etmek
 t. -ğu 13C/96

- tutkal- : ele geçirmek üzere olmak
t. -ır 35/112,35/112
- tutmak : tutmak
t. ları 21A/16
- tutul- : tutulmak, elde etmek
t. -maduk 10/105
- tutultur- : esir etmek, tutsak etmek
t. -tunğuz 7/162
- tutuşmak : buluşmak, tutuşmak
t. 35/11
- tutuz- : havale etmek, teslim etmek, emretmek
t. -tunğuz 7/124
- tuu : tuu(?)
t. nı 11/86
- tuuğ : alem, bayrak
t. 20A/14, 20F/188
- tuy- : duymak, hissetmek, nüfuz etmek
t. -ar 9/40
t. -alım 13C/120
t. -sar 12/35
t. -u 10/59, 13C/117
t. -uğlı 20C/69
t. -mış 13A/33
t. -mışnıñ 13A/21
t. -mışka 10/271
t. -ğuluğ 15/64
t. -maz 15/42
t. -mayur 12/41
- tuymak : duymak
t. 12/32

- tuymamak : duymamak
t. 12/32
- tujitta : tuşta
t. 27/3
- tuyu : duygu,his,bilgi
t. 9/40
- tuyun- : nüfuz etmek
t. -dum 12/31
t. -ayın 16/24
t. -up 7/314
t. -mış 9/42,10/222,10/295,12/33,13C/87
t. -mışning 16/61
t. mışka 10/199,12/30
t. mışlar 9/37,9/107,12/33,13C/61,13C/120
t. mışlarığ 10/52
t. mışlarlığ 10/210
t. -madukta 12/29
- tuyunmak : nüfuz etmek
t. 10/58,10/278,12/33
t. ta 14B/24
t. ığ 16/24
t. ık 14B/21
t. ı 9/91
- tuyunmaklıg : nüfuz etmekli,nüfuz edilecek
t.13C/108
- tü... : tü...(eksik kelime)
t.16/9
- tüdüş : kavga,gürültü
t. 35/38

- t. bol- 35/135
t. te 35/136
- tüdüş- : didişmek,kavga etmek
t. -gülüg 35/53
- tüdüşlüg : kavga,kavgalı,kavgalık
t. 35/29
- tügün : düğün
t. i 35/88
- tük : sayısız
t. 7/143,10/268
- tüke- : tamam olmak,tamamlamak
t. -di 16/112
t. -ginçe 10/258
- tüked- : tamamlamak
t. -ser 20F/212
t. -ip 13A/29,13C/110,18/48
- tükedinçsiz : bitirilmeyen,bitirilmez
t. 9/29
- tükel : tam,tamam
t. 9/88,10/267,16/8,26/8
- tükellig : layık,hissedar,kudretli,techiz edilmiş
t. 15/10
t. bol- 9/52,16/54
- tükeşigçe : tükenmiş,tamamlanma
t. 10/266
- tükün : bütün
t. 17/17
t. i 10/264
- tül : rüya
t. 12/9

- tültek : güzelleşmiş,güzelleşen
t. ler 20E/143
- tültür- : delik-deşik etme
t. -ür 5/15
- tülük : kuvvet,güç
t. i 10/276
- tümek : her türlü,her çeşit
t. i 10/266
t. in 20A/10
- tümen : her taraf
t. 5/25
- tümen : on bin,binlerce
t. 7/143,10/153,10/268,20B/46,20E/213,22/25,
23/3,35/88,35/93
- tümen ban : on binlerce
t. 35/93
- tümen tümen : binlerce,on binlerce
t.t. 25/2
- tümenlig : on binlerce
t. 5/8,5/11
- tümke : cahil,bilgisiz,zayıf
t. 7/409
- tün : gece
t. te 10/73
t. tin 10/27
t. i 11/124
- tünçüle : gece gibi,geceye benzer
t. 5/13

- tüner- : kararmak,gece olmak
t. -mez 20C/54
- tünerig : karanlık
t. 5/7,5/10,5/13,6/13,7/144,10/270
- tüp : dip,asıl,esas
t. 10/271,13G/199
t. ke 7/117
t. te 10/107
t. inde 26/27
t. inte 5/9,20E/140
- tüplüg : mesnetli,istinat edilmiş,dayandırılmış
t. 10/206,10/251
- tüpsüz : dipsiz
t. 13C/116,16/69,21/3
t. er- 9/96
- tüpük- : sona ermek
t. -ginçe 9/32
- tür- : dürmek
t. -e 18/27
- türçimeksiz : türemeden,kurulmadan
t. 18/45
- türk : türk,kuvvetli,Türk kavmi
t. 7/141,34/a
t. in 11/62
- tür... : tür...(eksik kelime)
t. 16/6
- türlüg : türlü,çeşit
t. 7/85,8/21,9/88,10/28,10/268,13A/43,13B/50,
13B/55,13G/194,14A/15,18/5,18/13,22/34,24/6,

25/3,26/6,26/16

t. in 35/111,35/111

tüş : sevap,meyve,rüya,sâye

t. 136/197,17/3

t. i 11/113,11/132

t. in 7/23,16/99,16/102,18/57

t. inte 7/211,7/215,7/219,7/421,21A/2,25/11

t. lerin 20E/121

t. lertin 20A/3

tüşkel- : düşer gibi olmak,düşmek üzere olmak

t. -ir men 17/18

t. -ir sen 35/113

tüşmek : düşmek,girmek

t. i-5/10

tüşrül- : düşürülmek

t. -medük 10/109

tüşür- : indirmek

t. -ür 11/83

tüz : düz

t. 13C/74,13G/178,16/14,34/1,34/1,34/2,34/2

tüz-... : tüz-...(eksik kelime)

t. 16/7

tüzül- : tanzim edilmek

t. -di 35/94

t. -ti 35/85

tüzün : asil,asıl

t. 3/11,3/12,5/1,11/115,33/21,33/19

t. üm 3/7,12/53,15/10

t. ler 12/39,35/123

t. ler e 20E/162,20F/221,20G/234

t. lerning 14A/13,15/23,18/7

t. lerke 15/68

t. lerim 13F/165,13F/172

tütsüg : koku,mis

t. 16/10

tütün : duman

t. 5/24

tütüş : savaş,harp,mücadele,kavga

t. 35/118,35/120

tüü : her

t. 18/5

U

- u... : u...(eksik kelime)
 u. 7/25,7/26,7/27,7/49,7/51,7/101,7/102,7/204,
 20F/225
- u- : muktedir olmak
 u. -yur 16/104
 u. -p 13C/90
 u. -madın 35/17
 u. -matın 7/228,13E/143
 u. -mıŝa 13F/161
 u. -daçı 10/17,10/37,10/188
 u. -ğuluğ 13C/103
 u. -maz men 4/11,4/14
 u. -masar men 15/55
- uç : uç,baş
 u. 10/74,13C/116,16/106
 u. uğ 10/147
 u. ka 13C/100
 u. ta 10/105
 u. tın 13C/101
 u. ı 7/50,9/32
 u. in 7/103
 u. inta 21/2

- uç- : uçmak
 u. -tı 35/145
 u. -u u+ 35/17
 u. -ar 35/17
 u. -dağı 8/5
- uçı beg : Uçı Bey(ö.i.)
 u.b. 22/56
- uçluğ : uçlu,ucu olan
 u. ın 13F/159
- uçruğluğ : dorukta,en uçta,zirvede
 u. 10/233
- uçuz : ucuz,değersiz
 u. 9/91,16/108
 u. bol- 15/17
- uçuzkıa : ucuzcuk,ucuzcağız,ucuzca
 u. 16/58
- ud : sığır
 u. 26/1,34/10
- ud- : takip etmek,uyamak
 u. -u 13A/40,13F/163,13G/195
- ud- : mağlup etmek,yenmek,ütmek
 u. -up 10/20
 u. -masar 11/84
- udı- : uyumak,uykuya dalmak
 u. -yın 7/395
- uduğ : ibadet,hürmet,saygı
 u. 9/98
- udumbar : udumbara
 u. 10/283

- udus- : sevk etmek, götürmek
u. -u 9/64
- uduşgak : sevkeden
u. 1 10/150
- uduz- : sevk etmek
u. -tağı 10/83
- uğan : ilah, kadir, muktedir olan, tanrı
u. 9/89, 13F/163, 18/32, 18/38, 30/8
u. lar 10/14, 10/223
u. larning 13A/3
- uğan arşı : Deva-rsi
u.a. 10/291
- uğusuz : muktedir olmamak, yapamama, dayanılmaz
u. 9/47, 10/218
- uk... : uk...(eksik kelime)
u. 7/376
- uk- : idrak etmek, öğrenmek
u. -ar kiz
u. -gıl 12/9
u. -a bil- 13E/133, 18/34
u. -madın 7/92
u. -maz 15/42
- ukşa- : benzemek
u. -yur 11/34
u. -dı 9/47
- ukşadıg : benzer
u. 1 12/36
- ukşadınçsız : benzersiz, benzeri olmayan
u. 13C/80

- ukşaş : benzer
u. 130/81
- ukşaş- : benzeşmek
u. -zun 16/27
- ukşat- : benzetmek
u. -u 16/84
u. -gulusuz 18/33
- ukşatınçsız : benzeri olmayan
u. 9/52
- ul : temel, esas, asıl
u. 130/74
- ula- : bağlamak, rapt etmek
u. -yur 10/56
u. -yu 130/86
- ulağı : başka
u. 10/24, 10/224
- ulal- : ulaşmak
u. -zun
- ulalış- : ulaşılmaq, erişilmek
u. -ur 9/59
- uladı : ve başkaları, ve, vs. ve daha, başka, diğér
u. 7/69, 9/60, 10/178, 10/248, 11/9, 13F/160, 22/33,
24/5, 24/9, 26/15
u. larning 10/136
- ulı- : ulunak, inlemek
u. -yur 6/5
- ulığ : büyük, başta
u. kıl- 35/123
- ulinçığ : dönen, evrilmekte olan
u. 7/104, 7/311, 10/219

- ulsuz : sonsuz, temelsiz
u. 9/96, 13C/116, 16/69
- ulu : dal
u. nın 20A/2
- uluğ : ulu, büyük
u. 5/4, 7/201, 7/203, 7/214, 7/309, 9/12, 9/93, 9/107,
10/3, 10/13, 10/222, 10/246, 10/295, 12/31, 13A/2,
13C/87, 13F/164, 13G/197, 14A/1915/20, 15/45, 16/
6, 16/24, 16/25, 20A/5, 20A/14, 20E/151, 26/2, 35/
54, 35/85, 35/133, 35/150
u. ın 20F/180
u. larım 27/1
- ulus : diyar, memleket, ülke
u. 12/59, 13C/70, 13C/103, 14A/6, 16/71, 35/5
u. uğ 19A/7
u. ta 9/41, 13B/52, 16/53, 16/108, 20D/118
u. um 16/30
u. ı 11/64, 20A/17
u. ining 14A/5
u. ın 10/237, 20D/105
u. inga 7/118, 21/4
u. inta 7/408, 20B/27, 20D/110, 21A/16, 22/36,
23/11
u. lar 9/42, 12/50, 13C/73, 35/2
u. larıg 7/130, 21/2
u. lar da 9/16
- ulyak : taban astarı
u. birle 34/1

- umak : muktedir olmak
u. tın 10/228
- umamak : muktedir olmamak
u. öze 10/49
u. tın 13E/133
- umuğ : ümit, umut
u. 7/7, 7/28, 7/153, 10/188, 10/228, 14B/22, 18/33, 18/36
u. bol- 9/108, 10/85, 10/294, 13C/113, 14A/18, 26/6
u. um 11/116, 15/49
u. 1 7/1, 7/34, 10/221
u. ining 9/57
u. inga 13D/128
u. umuz 9/9, 9/89, 13B/54, 16/26, 16/59
u. ları 15/72
- umuğsuz : ümitsiz, umutsuz
u. 7/34, 7/52, 10/44
u. larka 10/294
- umun- : umut etmek
u. -mışın 12/63
u. -ğu 13C/114
- una : işte(işaret sözü), te
u. 9/95, 10/288, 12/55, 13A/4, 13E/135, 13F/161, 16/27, 16/105, 17/18, 18/35, 20F/199
- unçsuz : minnetsiz
u. 10/218
- unıd- : unutmak
u. -tım 11/89
- unı t- : unutmak

- u. -ip 13E/134
u. -mişlarka 7/322
u. -madaçı 10/221
- unıtmaklıg : unutmak üzere olmak
u. 7/54
- uñg... : uñg...(eksik kelime)
u. 7/120
- upakar : upakara
u. 20A/18
- upalı sudur : Upali-Sutra
u.s. ta 10/290
- upasañç : Budizm'e mensup,fakat ruhani tarikate girme-
miş rahibe
u. 26/5
- ur- : vurmak,şekil değıştirmek,donanmak
u. -ur sen 11/75
u. -miş 18/6
u. -ğıl 12/17
u. -zun 11/30
u. -up 9/99,16/70,18/21
u. .6/17
u. -madın 16/19
- ur- : atmak,basmak
u. -du 32/13
- ur... : ur...(eksik kelime)
u. 35/146
- urı : oğul,evlat

- u. 20A/7,35/8
u. teg 13G/175
- urug : tohum
u. ug 12/2
u. ları 25/1
u. ları birle 26/13
- uşıdı : daima,her vakit,sürekli
u. 9/90,10/220,13C/85
- usal : gafiî:gaflet içinde olan
u. 15/43
u. bol- 12/54
- uşatı : her vakit,daima
u. 13C/115,13F/162,20A/4,20A/20
- uşik : harf,hece
u. 11/13,11/111,11/119,12/52,15/7,15/79
u. teg 11/127
u. ning 11/49,11/57,11/89,11/135
u. ni 11/33,11/41,11/65,11/151
u. ke 11/73,11/97
- uşikle- : hecelelemek
u. -yü 11/17
- uşun : uzun
u. 9/92,10/64,10/144,10/216,13C/88,13C/115,
16/72,16/107,22/33,24/5
- ut- : yenmek,utmak,galip gelmek
u. -miş 10/253
u. -gıl 12/10
u. -miş 13A/26
u. -mişlar 13C/74,13C/117

- u. -mişlarning 13A/1,16/21,16/25,21/4
- u. -mişlarka 13A/14
- u. -mişlartın 13C/85
- utgurak : hep,tamamiyle,kesin olarak,kat'i
- u. 7/216,9/54,10/293,13B/50,23B/53,16/55,16/80,
20A/19,20B/28,20D/85,20D/102,20E/148
- utguradı : köklü,esaslı,temelli,muhakkak,şüphesiz,tamamıy-
le,hiçbir
- u. 13A/42,13C/78
- utmak : kazanmak,galip gelmek
- u. 35/2
- utlı : ödül,mükafat,şükran
- u. 7/35,13F/156,13F/164
- u. kıl- 9/99
- utlılıg : memnun,mutlu
- u. 35/106
- utlısız : nasipsiz
- u. bol- 13E/136
- utru : karşı,mukabil,ileri,ön
- u. 10/9,10/217,35/70,35/81,35/116
- u. ngda 35/82
- u. sinta 16/60
- utru tetrü : ileri geri,ters yüz
- u.t. 10/217
- utrun- : karşı koymak
- u. -taçı 35/40
- utur- : karşı koymak
- u. -u 13F/162

uulsuz	: temelsiz, sayısız u. 21/3
uv	: uyku u. öze 7/395 u. nı 11/84
uvşak	: uşak, küçük u. 7/306
uz	: usta, iyi, kabiliyetli, maharetli, kemal u. 9/49, 9/80, 9/91, 9/94, 10/181, 10/237, 10/245, 10/266, 10/286, 10/291, 13A/2, 13A/11, 13C/74, 13C/86, 13C/106, 13C/114, 13E/134, 14A/18, 15/ 21, 20B/43, 21/1 u. bol- 16/81
uzadı	: her zaman, daima u. 20E/149
uzanmak	: uzanmak, gevşemek u. ları 7/145, 7/318
uzatı	: daima u. 7/213, 16/28
uzkıa	: iyice, iyi, daha, iyice u. 20E/143
uzun	: uzun u. 10/40, 26/15

Ü

- ü... : ü...(eksik kelime)
ü. 7/41
- üç : üç(3), sayı adı
ü. 7/43, 7/366, 7/368, 7/378, 9/39, 9/54, 9/58, 12/39, 12/47, 13A/5, 13A/18, 13A/34, 13C/99, 13C/117, 13G/189, 14A/1, 14B/22, 16/21, 16/45, 16/92, 17/9, 17/10, 18/13, 18/31, 21/1, 25/3, 26/3, 35/21
- üçli : üçlü, üçe ait
ü. 10/108
- üçün : için (edat)
ü. 7/196, 7/359, 9/22, 9/62, 9/81, 9/87, 9/96, 10/292, 12/56, 12/63, 13A/31, 13B/54, 13B/56, 13C/87, 13C/96, 13D/121, 13E/146, 13G/174, 14B/29, 16/43, 16/92, 30/3
- üçüncü : üçüncü
ü. 18/46, 20B/29
- ük... : ük...(eksik kelime)
ü. 7/150, 16/15
- ük : ük, huzur, makam
ü. sinte 20C/79, 20D/86, 20F/217
- üksük : huzur, karşı
ü. lerinte 18/38

- üle- : paylaşmak, dağıtmak
 ü. -miş 22/15
 ü. -yü 7/223
 ü. -miş 26/9
- ülgü : ölçü, pay, hisse
 ü. 10/153, 18/21
 ü. si 9/90
- ülgüle- : ölçmek istemek, paylaşmak
 ü. -yü 15/4
 ü. -p 16/38
- ülgülençsiz : ölçülmez
 ü. 13C/59, 16/37, 16/59, 16/79, 18/20
- ülgüsüz : paysız, hissesiz, kısmetsiz, sayısız
 ü. 7/208, 10/166, 10/252, 10/284, 13C/99, 20A/15,
 20D/82, 20E/170, 27/3
- ülüglüg : kismetli, nasipli
 ü. 10/70, 10/158, 10/174, 10/196, 10/267, 35/105
- ülüş : kismet, pay, hisse
 ü. 10/52
- ün : ses, sada
 ü. te 13A/11
 ü. i 9/93, 11/120, 20E/146, 20E/154
 ü. inde 9/57
 ü. ler 16/7
 ü. lerning 20E/156
- üngür : mağara, delik
 ü. inteki 7/186
- üngür- : deldirmek, deştirmek, delik açtırmak
 ü. -ser 35/146

üñgüzni...	: üñgüzni...(eksik kelime) ü. 7/228
ünlüg	: sesli,sadalı ü. 10/104,20E/145 ü. ke 10/39
ünte-	: ses vermek,seslenmek ü. -deği 35/77
ür	: uzun zaman,müddet,süre tezgeç,ekin ü. 13C/115,13G/192
ür-	: ulumak,havlamak ü. -ür 34/6
ür kiç	: er geç,daima ü. k. 9/30
ürlük	: sabit,ebedi,ölümsüz,daima ü. 7/120,10/100
ürlüklüg	: sabit olan,ebedi,bakı ü. 10/53
ürlüksüz	: geçici,fani ü. 7/365,9/35,10/50,20E/148 ü. in 25/9
ür ödün	: uzun uzun,uzun zaman ü.ö. 13A/12
üş-	: koparmak,kopmak ü. -tümüz 13E/152 ü. -üp 9/76 ü. -medin 20C/52
üşdel-	: çoğalmak ü. -ip 24/4
üşdenğ	: üstün,en üstün ü. 15/35

üşdün	: üstün ü. ki 14A/20
üşel-	: sarılmak ü. -ip 13E/151
üşk	: ön ü. üngde 35/2,35/12,35/19 ü. inte 13B/53,13C/59
üşlünçü	: bitmiş,sona ermiş,göçüş,ölüm,gidiş ü. 10/107,10/251 ü. te 25/10 ü. sinte 25/14
üstel-	: çoğaltılmak,arttırılmak,büyütülmek ü. -zün 7/424 ü. -ip 26/14 ü. -miş 22/21
üstün	: üstün ü. 27/3 ü. ki 7/156,7/367,7/414,7/422,9/60,13A/13,13A/ 27,18/20,18/39,35/89
üstürti	: yukarıda,yukarı ü. 7/42
üşüksüz	: daima,her vakit ü. 25/8
üşül-	: kopmak ü. -gü 13D/127
üşülmek	: kırılmak,bitmek,kopmak ü. 10/106 ü. din 15/75
üşün	: için(edat) ü. 9/10

- üt-kie : küçüçük delik
ü. 12/45
- üz : nefret,kin
ü. te 7/69
- üz- : inkıta'a uğratmak,kesilmek
ü. -üp 18/3
- üzdün : üst,üstün,yukarı
ü. ki 16/46
- üzkel- : parçalamak,kopmak,kırılmak
ü. -ir 35/110
- üzügsüz : fasılalı,kopma,aralıklı,daimi olmayan
ü. 7/53,7/213,10/54,16/48,17/2,20D/81
- üzül- : ayrılmak
ü. -gü 16/49
- üz-üt : ruh,vücut
ü. üg 6/7,6/19,35/21,2/7
ü. ler 5/16
ü. lerig 6/12

V

vaḥṣik	: ruh
	v. ler 11/26
vajir	: yıldırım, elmas
	v. 3/5, 3/6, 3/7, 3/8
vajirñāg	: vajra, elmasa ait, elmaslı
	v. 20E/141
vaḥṣik	: ruh
	v. lerniṅ 7/423, 22/18
vandamī	: vandana
	v. 11/31
varḥṣī	: Vrksa-rsi
	v. 11/32
varskandī	: Varskanda
	v. 11/28
vasa	: Vasava
	v. 11/27
vaśir	: vajra, elmas
	v. 10/18, 10/212, 11/10
vasundarī	: Vasundhara
	v. 11/30
vaydurī	: Vaidurya

	v. 11/25
vayniki	: vaynika
	v. ler 9/21,10/36
vaynikilig	: vainika topluluğu
	v. 15/34
vayram	: Vairanbha
	v. 11/29
vayrapan	: Vajrapani
	v. lar 11/16
vaytihu	: Vaydehi
	v. 19A/6
vayturilig	: vaidurya
	v. 20B/31
viçidiramai	: vinidiramai
	v. larning 11/9
vimala	: vimala
	v. 10/110
vinay	: Vinaya
	v. ta 11/9
vinçura	: vinçura
	v. ning 11/12
vişay	: visaya, zevk, haz
	v. 1 13A/1
vişaylig	: his ve düşünce organı, zevkli
	v. 7/317
vigni-viyaniki	: Vigha vinayaka
	v.v. ler 11/15
vikirandagamini	: Yikirandagamini
	v. 10/262

vipaşyan	: vipasyana v. 10/8
vişay	: his ve düşünme organı, zevk, haz v. 12/19
vitis	: ders v. 11/11
vrhar	: vihara v. 18/5
vyakiyan	: vyakhyana v. 11- 11/11
vyakrit	: vyakrti v. 130/60

Y

- y... : y...(eksik kelime)
y. 7/45,7/47 ,7/89,7/434,7/435,7/436,16/11
- y. : y harfi,y sesi
y. 11/49
- ya... : ya...(eksik kelime)
y. 7/301,7/302,7/303,20C/71
- ya : yay
y. sın 11/27
- ya : ey(edat)
y. 31/1,35/110
- yaba : yava,tane,ekin
y. 12/41
- yaba : yapa
y. 13A/7
- yaba çambudivip : Yava Jambudvipa
y.ç. 20D/118
- yabın- : örtünmek
y. -ğu 34/14
- yad : yabancı,yabancı tesiri
y. öze 10/16
- yad : yabancı,el
y. 10/234,10/252

- y. nı 13E/137
y. ta 10/168
- yad- : yaymak, yaşamak
y. -ğıl 11/23
- yad- : yaymak
y. -a 18/29
- yadgur- : yatırmak
y. -mış 11/45
- yadıl- : yayılmak
y. -ur 9/24
y. -mış 10/21, 10/168
y. -dı 35/100
- yadın- : yayılmak, ortaya çıkmak
y. -ur men 18/41
- yadyadatı : Yajnadatta
y. teg 10/148
- yağ- : yağmak
y. -dı 35/4
y. -sa 34/14
- yağı : düşman
y. 35/30
y. ng 35/44
y. sın 10/20
y. larıg 10/234
y. larım 17/13
y. ların 10/252
- yağıllıg : düşmanlık, düşmanca
y. 35/29

- yağıd- : yağdırmak
y. -ur 28/10,28/14
y. -ip 10/35
- yağısız : düşmansız
y. in 16/94
- yağız : yağız,kar.
y. 20B/31,20E/165,35/3,35/66,35/86,35/144
y. ka 22/17
- yağmur : yağmur
y. 10/35,24/10,28/6,28/14,34/14,35/4
y. lar 28/10
- yağuk : yakın
y. takı 35/96
- yağur- : yağdırmak
y. -ur 28/2,28/6
- yak : şeytan
y. ları 7/162
- yak- : yakmak,beğenilmek
y.-maz 35/57
- yakdur- : yaklaştırmak
y. -up 23/16
- yakın : yakın
y. 7/116,12/18,13G/184,16/79,34/14,35/127
- yakış- : birleşmek,beraber olmak
y. -ipan 4/18
- yaktur- : yaktırmak
y. -mış 22/38
y. -up 22/14,26/8
- yala : iftira
y. 35/56

- yalanġuk : insan, insan oġlu
 y. 9/85, 11/55, 13C/94, 13G/177
 y. nuġ 10/22
 y. lar 13A/6
 y. larniġ 7/329
- yalanġuz : yalnız, tek
 y. 10/22, 13G/178, 15/27, 15/66
 y. er- 15/35
- yalın : alev
 y. 35/86
 y. 110/58
- yalına- : alev alev yanmak
 y. -yu turur 7/348
- yalınlıġ : alevli ve ateşli
 y. 9/67, 10/23, 10/30, 10/164, 10/269
- yalıġ : yalın
 y. 35/110
- yalkık- : usanmak
 y. -ıp 13D/126
- yalnġuk : insan
 y. 10/162, 10/189, 10/242
 y. nuġ 7/334
 y. lar 7/46
 y. larka 7/307
- yalnġuz : yalnız
 y. ın 8/23
- yaltır- : parlamak
 y. -dı 35/125
 y. -sar 20C/
 y. -ıp 20C/61

- yaltrı- : parlamak, ışık vermek, ziya neşretmek
 y. -yur 20D/116
 y. -yu 7/345, 20B/44, 20B/47, 20D/99, 20E/177
- yaltrıd- : aydınlatmak, parlatmak
 y. -ur 9/53
- yaltrıd- : aydınlatmak
 y. -gu üçün 13C/87
 y. -gulug 11/50
- yaltrıg : aydın, parıltı
 y. 10/174
- yaltrıgıg : parıltı, parlak, parıltılı
 y. 10/203, 10/265, 13E/154
- yalvar- : yalvarmak
 y. -ar biz 2/1
 y. -u 13E/146
- yaman : kötülük, fenalık
 y. 30/7
- yamani : yaman
 y. 10/96
- yama-raça : yama raja
 y.r. 12/43
- yam ed : çer-çöp
 y.e. bol- 11/54
- yan : yan, taraf
 y. ka 11/148
 y.ta 11/156
 y. ı 10/9
 y. inga 31/7

- yana : yine, tekrar, yine
 y. 9/42, 10/69, 10/173, 12/26, 13C/99, 13G/179,
 14A/11, 15/67, 18/45, 20B/49, 20D/96, 20E/122,
 20E/175, 22/45, 22/56, 26/18
- yanç- : vurmak, ezmek
 y. -a 10/2
- yandur- : tekrar etmek
 y. -u 20C/72
- yanınçsız : dönüşü olmayan, değişmez olan
 y. 7/304, 10/16
- yantur- : çevirmek, geri döndürmek
 y. -tunğuz 7/331
 y. -u 35/74, 35/122
- yaŋg : biçim, şekil, kalıp, usul, durum
 y. 10/171, 12/56
 y. takıça 15/19
 y. in 13D/123
 y. inta 19B/19
- yaŋga : fil
 y. 11/80
 y. m 3/8
- yaŋgarınçsız : yenilmeyen, alt edilmez
 y. 10/17
- yaŋgar- : geri dönmek, tekrarlamak
 y. -u 35/56
- yaŋgı : yeni, taze, gün, saf
 y. 9/98, 10/18, 13F/156, 26/2, 35/63
 y. öze 13A/8
 y. kıl- 13F/164
 y. bol- 35/84

- y. ta 12/60
- yaŋgil- : yanılmak, şaşırmak
 y. -sar 11/79, 35/26, 35/135
 y. -duқта 12/27
 y. mişlarning 10/149
 y. -mişlariğ 10/82
 y. -maduқта 12/28
- yaŋgılmak : yanılmak
 y. 10/172
- yaŋgın : yangın
 y. 15/54
- yaŋgird- : tekrar etmek, yeniden olmak
 y. 1 35/41
- yaŋgirt- : yeniden, tekrar olmak
 y. -1 13A/25
- yaŋgku : yankı, sada, akis
 y. s1 35/70, 35/93
- yaŋgkur- : yankı yapmak, yankılanmak
 y. -ar 35/93
- yaŋgılg : böylesi, bu şekilde, bu kabilden, benzer, gibi
 y. 9/44, 9/59, 13C/77, 13C/102, 15/79, 16/5, 18/28,
 21/3
- yaŋgşa- : gevezelik etmek
 y. -dım 12/53
- yaŋgşamaklıg : gevşeme, gevşeklik
 y. 12/62
- yap- : yapmak
 y. -a 10/285, 11/55, 13G/117, 13G/177
- yapıdu : yapıdu
 y. 13G/178

- yapırgak : yaprak
y. 20A/2, 20E/121
y. larining 20D/97
- yapşın- : yapışmak
y. -u 20E/178
y. -ğuluğ 9/36
- yapşur- : yapıştırmak, bağlamak
y. -mış 7/332
- yar : tükürük
y. çal 7/229
- yar... : yar...(eksik kelime)
y. 20E/157
- yara- : yararlılık göstermek
y. - ! 11/20
- yarad- : yaratmak, vücuda getirmek
y. -ğalı 15/77
- yaradıl- : tanzim edilmek
y. -mış 15/88
- yaradın- : tatbik etmek
y. -ur 9/80
y. -ğuluğ 10/170
- yarag : yara, fayda, lüzumlu, iş
y. ı 9/21, 9/83, 11/49, 13E/146
- yaraglıg : yararlılık, faydalı, elverişli
y. 11/43, 11/92, 20E/153, 35/106
- yaragsız : faydasız, zararlı
y. 11/51
- yaraş- : yaraşmak, yakışmak
y. -ı 7/330, 7/385, 8/26, 9/94, 10/114, 20E/176
y. -ıp 11/53

- yarat- : yaratmak, vücuda getirmek
y. -dîngîz 7/67
- yaratıl- : vücut bulmak, yaratılmak
y. y. -mış 13F/171
- yaratın- : gayret etmek
y. -înglar 20E/160, 20F/219, 20G/232
y. -zunlar 13G/180
y. -ğu 13A/8, 13G/180
y. -taçılarığ 7/155
- yaratınmak : gayret etmek
y. in 35/143
- yarım : yarım, bütünün yarısı
y. 9/77
- yarış- : yarışmak
y. -u 11/56
- yarlık : emir, ferman
y. iğ 7/339
y. îng 35/7, 35/28
y. 1 35/19
y. 1 er- 15/37
y. înga 35/19
y. îngîznî 7/406
- yarlıka- : yarlıgamak, bağışlamak
y. -rsız 15/25
y. -rsız 15/29
y. -mış 7/339
y. -dîngîz 7/404
y. -tîngîz 7/223, 7/231
y. -zın 4/16
y. -zun 7/435

- y. -nġ 9/103
y. -zunlar 18/34
y. -p 19A/9
- yarlık^{an}çuġı : merhametli
y. 7/201,7/309,7/346,10/169
- yarman- : tırmanmak
y. -ayın 35/36
- yarp : sağlamlık,kuvvetli,iyice
y. 9/31,13G/180,16/80,20C/74
- yarsı- : iğrenmek,tiksinmek,nefret etmek
y. -masar 11/53
- yarsmalaş(yaraşmalaş) : yaradılmadan önce
y. 7/48
- yaru- : parlamak
y. -dı 35/3,35/125
y. -p 12/40
y. -mış 35/125
- yaruġ- : aydınlatmak,parlatmak
y. -ur 20A/11
y. -ġuluġ 20D/119
- yaruk : parlak,ışık,nur,nurlu
y. 2/1,4/16,7/345,9/41,10/174,10/265,10/270,
12/18,12/38,13F/154,20B/23,20D/117
y. ğa 35a/5
y. um 3/7
y. ı 35/115,35/125
y. ın 3/9,3/10,10/25,10/171,20D/99,35/20
y. ları 9/90
y. ların 20B/50

- y. lar 9/20,20A/4,20A/12,20B/42,20B/45,20F/182
y. larta 20A/13
- yarukluğ : ışıklı,parlaklık
y. 1/13,1/18,10/60,10/78,13C/59,20F/190
y. ka 10/15,16/79
- yarumak : aydınlanma,ışıklanmak
y. ı 35/17
- yaşukluğ : ışıklı,parlaklık
y. 1/13,1/18
- yarut- : aydınlatmak,ışık saçmak,nurlandırmak
y. -tı 7/344
y. -daçık 10/175
- yaş- : hata etmek,yanılmak,sapmak
y. -ar 11/52
y. -tımız 13E/140
- yaşmaksız : yanılmaksız,yanılmadan
y. 12/3
- yaşgaç : tahta
y. 35/9
- yaşgak : düz,düzlük
y. turur 35/36
- yasımuğ : mercimek,darı
y. ça 12/42
- yaşuk : günah
y. lar 13E/140
y. larıg 13A/19
y. larımın 18/28,18/40
- yaş : yaş,taze
y. 35/43

- yaş : göz yaşı
y. ın 28/8
y. ların 28/4,28/12,28/16
- yaş : yaş,hayat,ömür
y. 9/26,9/90
y. ı 28/11
y. ımız 13B/49
- yaşa- : yaşamak
y. -yur 9/28
y. -zun 25/2
y. -mışın 9/26
- yaşamak : yaşamak,hayat sürmek
y. ta 22/33,24/5,26/15
- yaşar- : yeşillenmek
y. -dı 35/3
- yaşard- : yeşertmek
y. -u 10/37
- yaşın : parlak
y. 2/3
- yaşla- : şimşek çakmak
y. -p 28/9
- yaşlıg : yaşlı
y. 27/3,28/7
- yaşu- : parlamak,işıldamak
y. -p 12/40
- yaşur- : saklamak
y. -maz 18/42
- yaşuruk : gizli,örtülü
y. ı 35/146

- yat : yabancı,yad,el
y. 35/43,35/127,35/144
y. 1g 7/205
- yat- : yatmak
y. -ıp 11/111,34/6
- yat- : yaymak
y. -ıp 16/63
- yatıl- : yayılmak
y. -mış 10/265,10/285
y. -u 20r/192
- yatvı : boy
y. sinça 13A/5
- yava : yava
y. 20D/98
- yaval- : yavaşlamak
y. -maz 10/18
- yavaldur- : yumuşatmak,teskin etmek
y. -mış 10/253
y. -u 10/17
y. -gu için 9/81
- yavaş : yavaş,yumuşak
y. ım birle 4/17
- yaviş- : yaklaşmak,yakınlaşmak
y. -ur 35/147
- yavişgu : yaprak,yeşillik
y. 35/43
- yavız : kötü,fena
y. 16/78,25/3,35/72,7/366

- yavlak : kötü,bozuk
y. 7/378,9/81,10/20,10/66,16/77,35/30
- yavri : zayıf,güçsüz
y. 9/75
- yavri- : zayıflamak,acizleşmek
y.-maz 10/19
- yavuz : kötü,fena
y. 34/14
- yay : yaz
y. ın 12/26
y. k1 12/25
- yayıd- : meyletmek.yöneltmek
y. -u 11/51
- yaz : yaz,bahar
y. k1 28/9
- yaz1 : yayla
y. da 34/8
- yazınçs1z : günahsız
y. ın 7/347
- ye : ya(edat)
y. 12/22
- ye- : yemek yemek
y. -yin 35/122
y. -gü 7/190
- yek : şeytan
y. 5/19,6/11,7/186,35/21,35/30,35/48,35/112,
35/141
y. ler 5/11,5/12,6/15,6/16,130/94

- y. lerke 5/7
- yenge : yenge
y. ng 35/105
- yengge : yenge
y m 22/47
- yetinç : yedinci
y. 20F/199
- yıd : koku,rayiha,ıtır,misk
y. 16/10,35/100
y. ı 35/134
- yıdliğ : kokulu,miskli
y. 1/12,1/17,4/15
- yıd yıpar : misk,rayiha,ıtır,anber
y.y. 35/100
- yığ : fırsat.vesile,çığ
y. 35/121
- yığ- : yığmak,toplamak,toparlanmak,huzur vermek
y. -tıngız 7/64
y. - ! 35/149
y -alım 13C/108
y. -ıp 13G/186,14B/3,19B/13
y. -maduk 18/25
- yığıl- : toplanmak,yığılmak
y. -mış 9/4,13A/17
y. -ıp 20E/172
- yığın- : uzak durmak.yığılmak,toplanmak
y. -ıp 8/29
y. -ğug 7/403
- yıkın... : yıkın...(eksik kelime)
y. 7/36

- yıl : yıl,sene
y. 9/28,22/25,23/3,26/1,35/88
y. ning 35/63
y. in 12/60
- yılan : yılan
y. 5/25,5/26
- yılayu : büyü
y. 15/78
y. teg 15/70
- yılayulı : sihirli,büyülü,aldatıcı
y. 9/58,14A/17
- yılığ : ılık,sıcak
y. 34/118
- yılkı : hayvanlar dünyası,at sürüsü
y. ta 7/52
- yıltız : kük,temel
y. 13E/148
- yıngak : her köşe,bucak,yön,çihet,taraf
y. 9/3,13C/102,21/3,35/85
y. ığ 7/135
y. ta 20F/193
y. larıg 7/129
- yıpar : koku,rayiha
y. 4/15,35/100
y. 1 35/134
- yıparlıg : kokulu,rayihalı
y. 1/2,1/17
- yırak : ırak,uzak
y. 35/58

- yırğa- : rahat etmek, huzur bulmak
y. -zun 11/163
- yıv- : yıymak, övmek(?)
y. -ıp 10/179
- yi.... : yi...(eksik kelime)
y. 7/393
- yi- : yemek yemek
y. -gülüg 16/11
- yide : yedek
y. 9/64
- yidinçsiz : erişilmez, erişilmeyen
y. 9/29
- yigedmek : yükselmek, üstünlük elde etmek
y. 35/2
- yigen : yeğen
y. 22/58, 22/59
- yigi : sık, daha sık, çok, sıkı sıkı
y. 7/87, 8/27, 10/57
- yigirmi : yirmi(20), sayı adı
y. 20D/106
- yigirmişer : yirmişer
y. 20E/134
- yigit : yiğit
y. 33/7
- yigü : yiyecek
y. 9/76
- yiil : yel, rüzgâr
y. 24/10, 35/151
y. öze 35/12, 35/12
y. teg 11/29

- y. iyin 35/93,35/98
y. ler öze 8/21
- yilig : ilik
y. te 11/8
- yilli : yelli,rüzgârlı
y. 35/74
- yiltir- : esmek,rüzgâr esmek
y. -di 35/12,35/98
y. -ip 35/151
- yilvi : büyü,sihir,tılsım,sihirli
y. 9/59,10/244,12/9,13G/179
y. teg 15/71
- yime : yine tekrar,bir de
y. 4/11,4/14,9/13,9/27,9/86,13B/47,13C/119,
14A/14,15/12,15/17,15/35,15/47,15/59,15/61,
16/32,18/56,20D/94,21A/4,21A/8,22/24,22/32,
22/45,22/56,23/2,23/10,24/3,24/8,26/1,26/18,
34/a,35/54,35/54,35/75,35/75,35/122
- yimril- : çökmek
y. -ti 35a/2
- yiñü : inci
y. 20F/185
- yiñülüg : incili,inci
y. 20A/5
- yiñür- : hürmet etmek,eğilmek,baş eğmek,saygı göstermek
y. -ü 7/413,7/433,20D/95,20G/236
- yindem : her vakit,daima,tamamıyla,büs bütün
y. 14A/19
y. er- 15/73
- yine : yine

- y. 21A/10
- yineri : yine de
y. 5/26
- yingen : yingen
y. 5/26
- yingil : kolay
y. 34/3
- yinik : hafif
y. 9/63, 35/87
- yint- : aramak, arayıp bulmak, takip etmek
y. -ip 13A/26
- yintem : tamamiyle, b s b t n, sabit, her vakit
y. 7/90, 7/155, 7/416, 12/11, 12/41, 12/44, 13A/28,
16/12, 20B/35, 20D/91, 20E/127, 20E/135
- yintsik- : mağlup olmak, ezilmek, eğdirmek
y. -  7/90
y. -metin 12/10
- yintsikmeksiz : bağlantısız, h r
y. 9/62
- yir : yer
y. 6/3, 20B/31, 20D/93, 20E/165, 35/3, 35/5, 35a/8,
35/17, 35/25
y. ig 20B/34
y. ke 11/165, 35/10, 35/41, 35/9
y. de 35/66, 35/93, 35/122
y. inġe 7/152
y. inte 7/128, 12/49, 20E/165, 21A/15, 35/35
y. lerinde 9/85
y. lerte 20E/132

- yirçi : rehber
y. 9/27,13C/83,18/36
y. bol- 7/147
y. ke 10/79,10/191
- yirçile- : rehber olmak
y. -yü 9/61
- yirdinçü : dünya
y. g 14B/24
y. lerte 9/68
- yirli : yer yüzü,yer yüzündeki
y. 35/67
- yirti : dünya
y. 16/13
- yirtinçü : dünya.âlem,kâinat
y. 7/139,13G/181,18/37
y. nûng 9/41,9/57,11/35,12/9,13A/25,13C/68,
15/72,21/5
y. g 12/41
y. ke 14A/18
y. te 16/52,27/3
y. deki 7/91,7/415,7/418
y. teki 20D/89
y. ler 9/24
y. lerte 16/69
- yirtinç : yer,dünya
y. ke 7/153
- yisdim : hayata bağlı
y. er- 9/34
- yiterü : kâfi derecede olan
y. 35/82

- yiti : yedi
y. 7/154,7/375,20B/33,20D/92,20E/132
- yiti : keskin,bilenmiş
y. 3/5,3/6
- yitiken sudur : Yitiken Sutra
y.s. 26/7
y.s. nuṅg 26/20
- yitiṅ : yedinci
y. 20D/88
- yitiṅsiz : erişilmez derecede olma
y. 20B/36,20G/229
- yitvi : yitvi
y. 12/38
- yivik : donatım,donanım,malzeme,hazırlık
y. ler 9/73,16/13
- yo... : yo...(eksik kelime)
y. 35a/8
- yoçan : yojana,yıldız
y. 9/19,20A/11,20E/134,20F/180
- yod- : yok etmek,fani olmak
y. -ğu 11/108
- yogaçarı : yogacara
y. larka 10/4
- yogi : yogi
y. ka 12/31
- yogun : kalın
y. bol- 34/3
- yoğur- : yoğurmak
y. -u 16/20

- yok : yok, var olmayan
 y. 9/36, 10/147, 13C/78, 13C/116, 16/106, 17/6, 34/7, 34/7, 34/8, 34/8, 35a/8, 35/60, 35/99, 35/138, 35/138
 y. er- 12/33, 12/36, 12/42, 12/47, 20C/62
 y. intın 15/67
- yokad- : yok olmak, kaybolmak
 y. -zun 18/45
- yokadur- : mahvettirmek, yok ettirmek
 y. -urta 7/58
- yol : yol
 y. 7/129, 7/135, 7/152, 10/76, 10/149, 12/58, 15/67, 16/10, 35/26, 35/136
 y. nuŋg 16/77
 y. uŋ 7/118, 7/333
 y. nı 32/6
 y. ka 7/366
 y. ta 7/378, 9/50, 18/1
 y. ça 10/83, 10/245, 13C/88, 13C/89, 13E/152
 y. uŋg 35/16, 35/47, 35/108
 y. ı 7/29, 15/66, 16/23, 16/89, 18/46
 y. ın 10/12, 13E/143, 16/47, 35/20
 y. inŋa 13D/121
 y. indın 13C/68
 y. inça 7/362, 9/64, 10/99
 y. larta 7/410, 10/43, 13D/126, 18/51
 y. larça 13A/35
- yolatmaksız : yaklaştırmayan
 y. 10/202
- yolçı : yolcu, rehber

- y. 7/147,9/27,18/36
- yolluĝ : yol,yola ait
- y. 12/2
- yoluĝ- : yola çıkmak,karşılaşmak,rastlaşmak
- y. -up 13C/85
- y. -mıŝta 16/74
- yolun- : yoldan çıkmak
- y. -tı 35/7
- yongag : dedikodu
- y. 35/55
- yor... : yor...(eksik kelime)
- y. 16/17
- yorı- : yürümek,gitmek
- y. -yur 13C/89
- y. -mış 13G/193
- y. -dı 35/7
- y. -tı 35/74
- y. -sar 35/70,35a/5
- y. -lım 13A/40
- y. -yu 13A/35,13C/66,16/37
- y. -lp 7/197,7/410,9/84,14B/27
- y. -galı 7/362,10/3
- y. -glı 13G/187
- y. -r 16/109
- y. -mış 13A/41
- y. -maz 35/28
- y. -ma-! 35/27
- yorıĝ : hareket ,tavır
- y. 13A/41,13C/105,13C/107,16/39,35/79
- y. öze 14B/23

- y. 1g 13C/87,16/80
y. ta 14B/27,16/75
y. tağıça 18/12
y. 1 13A/3,13B/54,20E/151
y. ın 13C/82,13C/119,16/33,20G/229
y. ları 1621
y. ların 13C/118
y. lar 10/178
y. larta 16/37
y. larım 16/30
- yorıglıg : amelli,hareketli
y. 10/126,10/236
y. ning 16/59
- yorımak : yürümek,yaşamak
y. ıng 35/62
- yoż : yüzlerce
y. 20A/11
- yölek : destek
y. 11/92
- yörü- : yürümek
y. gli 9/58
- yörüg : tefsir
y. 10/99,10/146
y. çe 15/8
- yörüglüg : izahlı,şerhli,tanınan
y. 10/29
- yr... : yr...(eksik kelime)
y. 7/319

- yu- : yıkamak, temizlemek
 y. -mış 33/10
 y. -sa 33/11
- yuk- : bulaşmak
 y. -mış 18/8
- yuklunmaksız : bulaşmadan
 y. 10/274,15/6
- yuklunçsuz : bulaşılmaz, bir şekilde
 y. 13C/65
- yula : meş'ale
 y. sı 9/41,10/270,13G/181
 y. ları 13A/25,21/5
 y. larinğa 18/37
- yultuz : yıldız
 y. tın 15/31
- yum- : yummak
 y. -up 7/383
- yumkı : birlikte, bütün, hepsi, hep
 y. 9/40,16/5,16/50,22/15
 y. nı 7/206
 y. ka 13A/6
- yumkıgu : hepsi, tekmil, bütünü
 y. nung 14A/14
- yumuşak : yumuşak
 y. bol- 35/118
- yunğla- : dağıtmak
 y. -gıl 35/72
- yurek : yürek, kalb
 y. 13D/127
- yurt : yurt, vatan

- y. 35/85
- yut- : yüklenmek
y. -e 13D/126
- yuul : pınar,kaynak
y. lar 20E/129
y. larta 20E/133
- yuvul- : toplanmak
y. -dı 35/39
- yüd- : yüklemek,baş üstüne koymak
y. -e 9/99
- yüdmek : yüklemek
y. im öze 18/17
- yügerü : şimdiki,halen,hazır,mevcut
y. 7/12,13B/51,13D/128,16/51,35/2,35/12
y. te 9/104
y. ki 18/55
- yügür- : koşmak
y. -e kaç- 13D/125
- yügürük : koşu,koşma
y. 35/87
- yük : yük
y. 13D/126,18/17
- yükün- : huzurunda eğilmek,secde etmek,inanmak
y. -ür men 9/103,10/15,10/23,10/31,10/39,
10/47,10/55,10/63,10/71,10/79,10/
87,10/95,10/103,10/111,10/119,10/
127,10/135,10/143,10/151,10/159,
10/167,10/175,10/183,10/191,10/199,
10/207,10/215,10/223,10/231,10/239,

10/247,10/255,10/263,10/271,10/279,

10/287,15/1,15/5

y. -ür biz 7/9,7/413,7/417

y. -miş 10/292

y. -ü 7/433,11/145,18/38

y. -üp 20G/236

y. -geli 7/6

y. -miş 7/11,9/105,7/421

y. -gü 7/3,13D/128

yükünç : tazim, secde, itaat

y. 10/6,9/98,10/6,15/77,7/375,13F/169

y. in 7/8

yükünmek : secde etmek, önünde eğilmek

y. 10/6,11/31,13A/8

yümçigsiz : gözü kırpmama

y. in 9/97

yürek : yürek, kalb

y. im 11/91

y. imte 9/102

yüründek : çare, karşılık

y. in 13F/153

yürüng : ak, açık renkli, beyaz

y. 9/100,35/4

yürünteg : ilaç, vasıta, tedbir

y. kıl- 7/60

yürüntek : tedbir

y. in 35,78

yüşer- : üste çıkmak

y. -ü 13D,125

yüz : yüz

- y. in 13B/51
y. inġe 11/106
y. inte 7/335,10/32,20B/37,20D/93
y. i 35/3
- yüz : yüz
y. 20F/179
- yüz : yüz(100),sayı ismi
y. 7/10.22/14,35/111
- yüz- : yüzmek
y. -er 20B/37
y. -e 13D/125
- yüzegüt : yüzlerce
y. 7/10
- yüz koltı : yüz milyonlarca
y.k. 20E/167
y.k. kı 16/62
- yüz miġg : yüz bin(100.000),sayı adı
y.m. 9/28,9/100,13C/62
- yüz miġg koldı : yüz binlerce
y.m.k. 9/19

Z

- z... : z...(eksik kelime)
z. 7/45,7/178
- zin... : -zin...(eksik kelime)
z. 30/12

B İ B L İ Y O G R A F Y A

Akalın, Mehmet, Tarihî Türk Şiveleri, Ata. Üni. yay. Edb. Fak. yay: 94,
Sevinç Matb., Ankara-1979

Arat, R. Rahmetî, Prof. Dr., Atebetü'l-Hakayık, TDK C II-32, Ateş Bıme.
İstanbul-1951, 163+CLXXIII s.

_____, Kutadgu Bilig III-İndeks, İstanbul-1979
_____, Eski Türk Şiiri, TTK yay. II, baskı, Ankara-
1986

Atalay, Besim, Abuşka Lugati veya Çağatay Sözlüğü, Ayyıldız Matb.,
Ankara-1970

_____, Divanü Lügati't-Türk Dizini, TTK bsme., Ankara-1986

Aslan, Fahrettin, Eski Türk Şiiri (İndeks), Ata. Üni. Fen-Edb. Fak., ya-
yınlanmamış lisans tezi, Erzurum-1986

Aytaç, Kemâl, Prof. Dr., Türk Lehçeleri ve Edebiyatları, Gündoğan yay.
92-48, Ankara 1992, I. baskı

Banguoğlu, Tahsin, Prof. Dr., Türkçenin Grameri, TDK yay. 58, TTK bsme.
3. basılış, Ankara-1990

Caferoğlu, Ahmet, Prof. Dr., Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü, TDK yay. sa-
yı: 260, Edb. Fak. Mat. İstanbul-1968

_____, Türk Dili Tarihi, Enderun Kitabevi, İstan-
bul-1984, 3. baskı

Çağatay, Saadet, Dr., Altun Yaruk'ta İki Parça, A.Ü. DTCF yay. N: 46,
T.D. ve Edb. Ens. NO: 7, TDK. bsme., Ankara-1945

_____, Prof. Dr., Türk Lehçeleri Üzerine Denemeler, A.Ü.
DTCF yay. N/279, Ankara-1978

Gabain, A. von, çev. Mehmet Akalın, Eski Türkçenin Grameri, TTK bsme.
Ankara-1988

- Eraslan, Kemâl, Prof. Dr., Eski Türkçe'de İsim-Fiiller, İst.-1980
- Ercilasun, A.B., Prof. Dr., Kutadgu Bilig Grameri, -Fiil-, G.Ü.yay.33,
G.E.F.yay.N:3, Ankara-1984
- Ergin, Muharrem, Prof. Dr., Orhun Abideleri, Boğaziçi yay., 9.baskı,
İstanbul-1983
_____, Türk Dil Bilgisi, Boğaziçi yay.6.baskı,
İstanbul-1981
- Hacıeminoğlu, Necmettin, Dr., Kutb'un Hüsrev ü Şirin'i ve Dil Husu-
siyetleri, Edb.Fak.Matb., İstanbul-1968
_____, Prof. Dr., Türk Dilinde (Yapı Bakımından) Fiil-
ler, Kült.Bak.yay., 2.baskı, Ankara-1991
_____, Türk Dilinde Edatlar, 4.baskı, İstan-
bul-1992
- Orkun, H.Namık, Eski Türk Yazıtları, TDK.yay.N:529, Ankara-1987
- Tekin, Şinasi, Dr., Willı Bang Kaup'un Berlin'deki Macar Enstitüsü'-
nden Türkoloji Mektupları (1925-1934), Erzurum-
1980
_____, Uygur Metinleri II (Maytrısimit), Erz. Ata. Üni.
yay, N:263, Sevinç Matb., Ankara-1976
_____, Kuansı İm Puser (Ses İşiten İlah), Erzurum
1960, TTK, bsme. Ankara-1960
- Timurtaş, F.Kadri, Prof. Dr., Eski Türkiye Türkçesi, Gramer-Metin-Söz-
lük, 2.baskı, Edb.Fak.bsme., İstanbul-1981
- Tuna, Osman Nedim, Dr., Altay Dilleri Teorisi, TDAV, İstanbul-1983
- Yavan, Kenan, Küçük Yeni Uygur Türkçesi Grameri, yayınlanmamış Yü.
Lis.Tezi, Marmara Üni.Sos.Bil.Ens., İstanbul-1989
- Yavuz, Kemâl, Prof. Dr., Şeyhoğlu Kenzü'l-Küberâve Mühekkü'l-Ulemâ,
Ata.Kült.Merk.yay., Ankara-1991
- Yüce, Nuri, Prof. Dr., Mukaddimetü'l-Edeb, TDK, yay.N:535, Ankara-1988

M A K A L E L E R

- Arat, R. Rahmetî, Prof. Dr. "Uygurlarda İstılahlara Dair", Türkiye Mec. c. VII-VIII, İstanbul-1942, s: 56-81
- _____, "Türk Şivelerinin Tasnifi", Türkiye Mec. X, İstanbul-1953, s: 59-139
- _____, Makaleler, Cilt I, TKAE yay: 65, Seri IV. sayı A. 20, Ankara-1987
- _____, "Uygurca Yazılar Arasında", İstanbul-1987
- Banguoğlu, Tahsin, Prof. Dr. "Eski Türkçe Üzerine", Belleten, 1964, s/ 77-84
- _____, "Uygurlar ve Uygurca Üzerine", Belleten, 1958, s/ 87-113
- _____, "Türkçe'de Tekerrür Fiilleri", Belleten, 1956, s: 111-123
- Caferoğlu, Ahmet, Prof. Dr. "Uygurlarda Hukuk ve Maliye İstılahları", Türkiye Mec. 4. sayı, 1934
- Çağatay, Saadet, "Türkçe'de n-g Sesine Dair", Belleten, 1954, s: 15-30
- Duran, Suzan, "Türkçe'de Cihet ve Mekân Gösteren Ek ve Sözlər", Belleten, 1956, s: 1-110
- Eckmann, Janos. "Türkçe'de D, T ve N Seslerinin Türemesi", Belleten, 1955, s: 11-22
- _____, "-rak/-rek Ekine Dair", Belleten, 1953, s: 49-52
- Eren, Hasan, Prof. Dr. "Türk Dillerinde Metathese", Belleten, 1953, s: 161-180
- Gabain, A. von, "Türkçe'de Fiil Birleşmeleri", Belleten, 1953, s: 11-28
- Korkmaz, Zeynep, Prof. Dr. "Türkçe'de ok, ök Kuvvetlendirme (İntensivum) Edatı Üzerine", Belleten, 1961, s: 13-

- _____, "Türk Dilinde -ça/-çe Eki ve Bu ekle Yapılan İsim Teşkilleri Üzerine Bir Deneme", Belleten, 1958, s:41-68
- _____, "Türkçe'de Ek Yığılması Olaylarının Meydana Gelişi Üzerine", Belleten 1960, s:173-180
- _____, "Türkçe'de -n Zarf-fiil Eki ile -pan/-pen Eki ve Türemeleri", Belleten, 1984, s:155-165
- _____, "uçun/üçün/için vb. Çekim Edatlarının Yapısı Üzerine", Belleten 1961, s:31-35
- _____, "Türkiye Türkçesi'nde iktidar ve imkân Gösteren Yardımcı Fiiller ve Gelişmeleri", Belleten 1959, s:107-124
- Kononov, A.N., "İsimlerin ve Sıfatların Küçültme Şekilleri ve Söz Yapımı", TDAY, Belleten, 1968, s:81-88
- Oda, Juten, "Eski Uygurca Bir Vesikanın Budizmle İlgili Küçük Bir Parçası", Türkiyat Mec. İ.Ü. Edb. Fak. yay. İstanbul-1980, cilt:XIX
- Paylı, S.S. . "Eski Türkçe'nin Yazı Dili", Belleten, 1959, s:311-329
- Tekin, Şinası, "Uygurca'da Yardımcı Cümleler Üzerine Bir Deneme", TDAY, 1959
- Tuna, Osman Nedim, "Türkçe'de Tekrarlar" Türk Dili ve Edb. Dergisi, Cilt III, sayı:3-4, 31 Mart 1949, İstanbul
- _____, "Köktürk Yazıtlarında "Ölüm" Kavramı ile İlgili Kelimeler ve "kergek bol-" Deyiminin İzahı", TTK bsme. Ankara-1960
- _____, "Köktürk Yazılı Belgelerinde ve Uygurca'da Uzun Vokaller", TDAY, Belleten, TTK.bsme. Ankara-1960

Türk Dili Dergisi, Türk Şiiri Özel Sayısı I, (Eski Türk Şiiri),
sayı:409/Ocak 1986, TDK.yay., Ankara

Türk Kültürü Araştırmaları, Prof.Dr.Muharrem Ergin'e Armağan,
Yıl:XXVIII/1-2, 1990-Ankara-1991

Türk Dünyası El Kitabı, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Yay.
Ankara-1992

Bilim ve Kültür Dili Olarak Türkçe, TTK.yay.XXIII.Dizi-s:I
Ankara-1978

